SACERDOS CHRISTIANVS,

SEV

AD VITAM SACERDOTALEM

piè instituendam Manuductio.

In qua quicquid ad Christiani Sacerdotis mores, & actus debitè componendos, iuxta Sacrorum Canonum normam, & Sanctorum Patrum doctrinam requiritur; breuiter, ac dilucidè, & quammaximè ad praxim accommodatè proponitur.

Authore M. LVDOVICO ABELLY, Sacerdote Parisiensi, & in sacra Theologiæ Facultate Doctore.

ROMÆ,

Sumptibus Guillelmi Hallé sub signo Salamandræ regiæ.

Typis Francisci Alberti Tani, M.DC.LVIII.

Superiorum Permissu.

Sacerdotes tui, Domine, induantur iustitiam; & Sancti tui exultent. Psalm. 131.

Hi sunt serui tui, fratres mei; filii tui, Domini mei: quibus & voce, & corde, & litteris seruio. *August. lib. 9. confess. cap.* 13.

Nec prærogatiuam mihimet scientiæ, si hæc meis consacerdotibus charitatis intuitu prærogem, vendicabo; aut vitæ perfectæ me esse fatebor, cum de vita perfecta alios moneo: Sed potiùs vt cum hæc ad illos loqui audeo, simul cum illis quę loquor audiā. *Ambros. lib. de sacerd. dignit. cap.* 1.

SANCTISSIMO PATRI
ET DOMINO N. D.
ALEXANDRO VII.
PONTIFICI MAXIMO.

ACERDOTEM Christianum *ad oscula pedum* Sanctitatis tuę *sisto*, BEATISSIME PATER, *idque eo confidentiùs, quo non sine peculiari diuinæ prouidentiæ nutu, Illustrissimum æternaque memoria dignissimum* Franciscum Salesium *Gebennēsem quondam Episcopum Ducem nactus est; eiusq; auspicijs, ac veluti* manuductione, *iter sibi propositum emetiri statuit. Et certè, nisi tanti viri merita intercederent, fateor illum te-*

nuitatis suæ sibi conscium nusquam ausurum fuisse, non modo Sanctuarium Apostolicum ingredi, sed neq; eius intueri limina: deterruisset quippe fulgor Supremæ illius potestatis, quā vniuersus Orbis reueretur, propiusq; accedere prohibuisset. Sed conceptū ex reuerentia tremorē aliqua ex parte repressit, animumq; addidit, Optimi illius & piissimi Præsulis vox; quādo illum, quem Sacerdotum minimus tanquam Maximum *inter Pontifices, adeoq; Supremum totius Ecclesiæ Catholicæ verticē suspiciebat, etiā veluti* omnium Ecclesiarum patrem amantissimū pariter & amatissimū *agnoscendum, & fidenter, ipso præeūte, adeundum esse monuit. Quare iā propriæ pusillitatis oblitus ad pedes* Sanctitatis tuę *prouoluitur, & veluti Optimo Patri, humillimus filius, omnē institutionis suæ rationē exponit, tuæque Apostolicæ authoritati,*

Ep. ad Clem. VIII.

quanta

quanta maxima potest sui de-missione, subijcit: in qua quidē institutione, præter id quod correctione indiget, nihil à me ipsi suggestum ex meo est: quin fateor omnia propè, quæ in hoc opusculo recensentur, collecta esse, vel potius selecta ex ijs, quæ in plurimis regni huius Christianissimi locis, Illustrissimorū Præsulum vigilantia & sollicitudine fieri perspexi, tum in sacris Ordinationibus, tū in quotidianis Seminariorum exercitijs, tum etiam in varijs collationibus inter viros Ecclesiasticos haberi solitis, quibus ipse à pluribus annis non modo sæpius adfui, sed & interfui, ipsorumq; Præsulum nutibus obsequens, operā meā vtcūq; præbui: vnde cū copiosa satis rerū Ecclesiastic. materia suppeditaret, anxiusque hærerem, qua ratione, quoue ordine digerenda foret, manū auxiliatricem obtulit supra laudatus, & semper laudandus

Gebennensis Antistes, hancque iniecit mentem, vt, quod ille in Philothea sua *ad verã cuiuslibet Christiani pietatem excitãdam & promouendam perfecerat, hoc in* Christiani Sacerdotis *institutione præstarẽ: quod quidem, quãtum in me fuit, exequi aggressus sum; & iisdẽ, quibus ille, vestigijs insistere, eadẽ via procedere, mihi propositum fuit.*

Accipe igitur, SANCTISSIME PATER, *vel potius ad infirmos throni tui Apostolici gradus deponi permitte, Sacerdotale hoc spicilegium, illius inclyti Præsulis veluti manu compositum, delectumq; ex agro Gallicano, qui non minima Ecclesiæ Christi portio est: in quo quidẽ, quãuis aspirãte gratiæ cœlestis aura, plurimi reperiantur Operarij Euangelici, Prælatorum suorũ virtute, doctrina, sapientia insignium, verbis edocti, exemplis stimulati, & ad omnia munera Ecclesiastica debitè peragenda* sem-

ſemper & vbiq; paratiſſimi: tãtæ tamen animarũ ſegetes vndequaq; exuberant, tot circumquaq; villæ, caſtella, vrbesq;, imò, & regiones albeſcunt ad meſsẽ, *vt licet numeroſiſſimi exiſtãt, pauci tamen adhuc æſtimentur: adeoque ſi vnquã, certe hoc maxime tempore* Dominus meſsis *obnixè rogandus ſit, vt mittat operarios in meſſem ſuam. Quod dũ omnes diuinæ gloriæ propagãdæ ſtudioſi, feruidis aſſiduiſq; precibus obtinere nituntur, Tu interim*, SANCTISSIME PATER, *qui Dei præpotentis in hoc inferiori orbe vices gerens: omniũ circumfers Eccleſiarum ſollicitudinem: quiq; tot populi Chriſtiani votis expetitus, tanto vniuerſorũ & ſingulorum plauſu & gaudio exceptus, veluti benignũ quoddam ſydus, in ipſo tuo exortu pacem, ſerenitatẽq; Eccleſiæ Catholicæ tam diuturnis, ſæuiſque tempeſtatibus iactatæ portendere viſus es. Tu, inquã,*

inter alias hæreditatis Christi partes, quarum custodiæ tanto zelo inuigilas, Christianissimũ hoc regnum paterna charitate complecti, Apostolicisq; benedictionibus cumulare nõ desines: sũmaq; tua authoritate, ac Pastorali prouidentia operam dabis, vt (quod iam à te fœliciter inchoatum est) ex hac Christi vinea, errorum qui succreuerũt, labruscæ reliquæ radicitus conuellantur, veraq; & Apostolica fides, ac solida pietas magis, magisque in animis fidelium stabiliantur, ac roborentur: quod vt cœlesti gratia suffultus perficere valeas, vniuersãq; Christi Ecclesiã ad multos annos sanctissimè regere, summis & imis votis à Deo quotidie in sacro altari suppliciter exposcit.

SANCTITATIS TVAE.

Humillimus, deuotissimus, & obsequentissimus seruus
Ludouicus Abelly indignus Sacerdos.

PRAE-

PRAEFATIO,

In qua Authoris consilium, Operis ratio, & ordo, multiplexque fructus ex eo colligendus proponitur.

QVANTVM Ecclesiæ Catholicæ intersit, vt tales in eius ministerio Sacerdotes reperiantur, quales sacrarum Sanctionum norma præscribit, hinc patet, non modò *quòd illis concreditæ sint spirituales parturigines* (vt loquitur S. Chrysostomus) *ac etiam ipsius Baptismatis partus à Deo commissus: neq; solum quod* (vt ibidem subdit) *per eos Christum induamus, vna cum Dei Filio sepeliamur, & beati illius capitis membra efficiamur:* Aut quod ipsis peccatorum condonandorum authori- Lib. 3. de Sacerd. eq.

tas, ac (vt idem dicit) *omnium rerum cœlestium potestas à Deo concessa sit, omneque Iudicium à Dei filio illis traditum: proindeque sine his, neque salutis, neq; promissorum bonorum compotes fieri possimus*. Sed præsertim quod (vt ait S. Prosper) *ipsi veluti columnæ sint firmissimæ, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentiũ:* ex quo fit, vt vel vno illorum corruente, aut in vera pietate vacillante, periclitetur plurimarum animarum salus, & ipsa interdum Religio, ac fides detrimenta grauissima inde accipiat.

Lib. 2. de vit. act. c. 2.

Quare præcipua hæc olim sacrorum Præsulum cura fuit, & etiam nunc est, vt non nisi maximè idonei, ad hoc diuinũ Sacerdotij ministerium, euehérentur; & qui euecti forent, vitam illius sanctitate dignam ducere, seque verbo, & exemplo cunctis fidelibus magistros ac duces, ad virtu-

tutē præbere sedulò eniterētur.

Cùm verò ad id plurima, & saluberrima media fuerint olim adhibita, & etiam nunc adhibeantur: tum maximè libri de sacerdotij Christiani dignitate, sanctimonia, muneribus, obligationibusque conscripti, velut assidui commonitores, ipsis sacerdotibus ad virtutis studium amplectendum excitandis, & in eo prouehendis, maximè contulerunt.

Et quidem cū inter antiquorum Patrum lucubrationes, plurima, eaque saluberrima documenta super hac re sparsim reperiantur: non defuerunt etiam inter illos plerique, qui opera integra ex professo in hunc finē ediderūt, qualia sunt SS. Dionysij, *de Hierarchia Ecclesiastica*, Cypriani, *de singularitate clericorum*: Ambrosij, *de sacerdotali dignitate*: Chrysostomi, *de Sacerdotio*: Prosperi, *de vita contemplatiua, & actiua*: Eiusdem, *de*

dignitate Sacerdotij, de fuga dignitatũ Ecclesiasticarũ, &c. Germani Cõſtãtinopolitani, *de theoria rerum Ecclesiasticarum*: Gregorij, *Pastorale*: Bernardi, *de consideratione*; cum declamationibus eiuſdem: quibus meritò adiungi poteſt Hieronymi *Epistola ad* Nepotianum, cuiuis Sacerdoti & Clerico lectu digniſſima; vt omittamus hic plurimas Summorum Pontificũ Decretales, Conciliorumq; tum Generalium, tum Prouincialiũ Sanctiones ſuper diſciplina clericali editas, quæ ipſius Canonici Iuris maximam propè partem efficiunt.

Sanè his nouiſsimis temporibus, benigniori cœleſtis gratiæ aura aſpirante, plures magni nominis ſcriptores, veteres illos piè æmulati, variis, iiſq; perutilibus ſcriptis, ſpiritũ hũc ſacerdotalem pauliſper ſopitum veluti denuo excitare, cunctoſq; ſacro miniſterio mancipatos ad per-

fe-

fecti onem status sui consectandã, quasi nouis stimulis additis prouocare studuerũt: inter quos R.P. Molina Carthusiensis eximium opus *de dignitate sacerdotum*, totius ferme Cleri Christiani suffragijs & votis approbatum, in Ecclesiæ penũ intulit.

Reuerendus etiã Pater Metezellus congregationis Oratorij Iesu Christi presbyter, pijssimũ æquè ac eruditissimum librum *de sanctitate sacerdotij* publica luce donauit.

Illustrissimus item Pręsul D. Franciscus Hallier domus Sorbonicę Doctor, & sacræ Theologię Regius Exprofessor, à laboribus ob Ecclesię fideiq; defensionẽ susceptis immortali memoria dignus, opere pręclarissimo *de sacris Electionibus*, & *Ordinationibus* edito, Ecclesiam exornauit, simul & cõmuniuit.

Notissimus est præterea liber *de sanctimonia Clericorum*: cuius iam duo eximia opuscula, *de sin-*

ſingularitate vnius beneficij Eccleſiaſtici: & *de reſidentia Paſtorum*, in lucem prodierunt, quæ authoris ſui tum eruditionem, tum præcipuum in tuenda diſciplina Eccleſiaſtica zelum vbique ſpirant.

Septem etiam *tubæ Sacerdotales* ad inſtaurandam Eccleſiaſticam pietatem, vitiaque oppoſita debellanda, denuò claſſicum hoc tempore inſonuerũt, ſedulitate, ac opera ſtrenuorũ quorundam ſacerdotum, & in iſto belli genere expertiſſimorum.

Sed inter omnes (quod ſine cuiuſquam inuidia dictum ſit) præeminet Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus Dominus D. Andreas de Sauſſay Epiſcopus Tullenſis, qui inter plurima, eaque perinſignia pietatis ac eruditionis ſuę monumenta, quibus Eccleſiaſticæ Hierarchię ſplẽdorẽ illuſtrauit, Panopliam ſuam, tum Clericalem, tum Sacerdotalem, tũ Epiſcopalẽ, velut myſticam al-

alteram turrim Dauidicam in medijs Christi Domini castris excitauit, ex qua nimirum *pendent mille clypei, omnis armatura fortium*. De quo quid em opere, vt reliqua omnia sileamus, hoc solum hic attexere liceat, ipso Apostolico ore laudatum fuisse, & ex eadem illa sanctissima Sede, vnde veritatis oracula exeunt, Panopliæ huius præconia promanasse: ex quo quilibet Sacerdos intelligere potest, quanti facere debeat id, quod ipse Sacerdotum Princeps & Pater tanti æstimare voluit.

Prodijt etiã nuperrimè liber hoc inscriptus titulo (*Meditationes super præcipuis veritatibus tum Christianis, tum Ecclesiasticis, &c.*) authore M. Matthæo Beuuelet Sacerdote Seminarij sancti Nicolai de Cardineto Parisijs; cuius quidẽ quãta futura sit vtilitas, testatur vel vnanimis ipse piorum Ecclesia-

ſticorum conſenſus & affectus, quoad vſum omnium prope noſtræ Galliæ Seminariorum exceptus eſt.

Neque vero vlli dubium eſt, quin hi ſupra relati, & plerique alij eiuſmodi libri, ad promouẽdam Sacerdotũ Chriſti religionem, pietatemque maximè conducere poſſint; plurimique ac ſaluberrimi ex ijs fructus in vniuerſũ Eccleſiæ Clerũ deriuẽtur.

Verũ ſalua tantis authoribus debita reuerentia, dicere liceat pauca adhuc iſta eſſe, pro ſubiecti adeo ſublimis, excelſi, diuini dignitate, cui nulla eloquij copia, nulla ingenij fœlicitas, nulla eruditionis vbertas vnquam ſatis eſse poſſit.

Quare tantum abeſt, vt tot tamq; eximiis lucubrationibus, ab hoc opuſculo in lucem edendo illius author deterritus ſit; quin potius vel ea ratione, ad hoc ipſum præſtãdum excitatus eſt; vt ij, quibus libuerit, ex eius le-

lectione intelligāt, quot & quāta adhuc super hac re dicenda superſint, neq; enim propoſitum illi fuit ea repetere, quę ab alijs copioſiſſimè, eruditiſſimè, & cū maximo pietatis ſenſu expreſsa ſunt; ſed alia quędam ex ſacris Canonibus & ſanctis Patribus excerpta, per modum compendij adnotare, quæ ad vitam Sacerdotalem piè inſtituendam, in ijs maximè quæ ad praxim ſpectant, apta & vtilia eſse dignoſcuntur.

Quæ quidem cū plurima, eaque maximè diuerſa eſse aduerteret; neq; ſatis perſpiceret, qua ratione, quoue ordine, tanta rerum dicendarum copia in breuiculū aliquod ita redigeretur, vt & perſpicuè, ac diſtinctè omnia explicarentur, nihilq; tamen omitteretur eorum quę ad propoſitum facerēt: *incidit illi bonum conſilium*, ſcilicet, vt quod non ita pridem Illuſtriſſimus ac *dilectus Deo & hominibus, cuius*

me

memoria in benedictione est, Franciscus Salesius Episcopus Gebennensis, communis Christianorum deuotionis ac virtutis promouendę gratia fœliciter expresserat, in aureo illo, ac gemmeo libello *manuductionis ad vitam piè instituendam*; hoc idem ad Sacerdotalem pietatẽ excitandam & iuuandam, licet longe dispari, nec vllatenus cõferendo penicillo, delineandum sibi proponeret.

Ideoq; tanti viri vestigijs vtcũq; inhærendo, & rationem, ac ordinem præfati libelli consectando, opus istud in quinque partes distributũ est, in quarum prima, de primo ad statũ Clericalẽ ingressu, & dispositionibus ad illum prerequisitis agitur.

In secunda, de pręcipuis ordinum Ecclesiasticorũ, ac præsertim Sacerdotij functionibus.

In tertia, de virtutibus illis, quæ Christianum Sacerdotem maximè decent.

In

In quarta, de tentationibus quibuſdam & periculoſis occaſionibus, aduerſus quas Sacerdos Chriſtianus peculiari ſtudio ac ſollicitudine pręmunire ſe debet.

In quinta deniq; proponũtur media quædam & adiumenta Chriſtiano Sacerdoti, tum ad profectum, tum ad perſeuerantiam in virtute perutilia.

Quoniam vero ea, quę ſuper hiſce Sacerdotalis diſciplinæ capitibus dicenda erant, maximi momenti eſſe videbantur; ideo nihil ipſe author ex proprio ingenio (de cuius exilitate, ac tenuitate ſatis ſuperque ſibi conſcius eſt) afferre voluit; ſed omnia & ſingula, vel ex ſacris canonibus, vel ex ſanctis Patribus, vel ex Illuſtriſſimorũ & pijſſimorũ Præſulũ praxi ſeligere; & ſelecta quantũ potuit breuiter, diſtinctè ac dilucidè proponere conatus eſt, aut ſaltem in votis habuit.

Sie-

Sicq; non immeritò dici potest, huiusce libelli materiam ex illis purissimis fontibus haustã esse; formam vero, distinctionẽque, ac lucem ex præfato Illustrissimo Antistite Gebennensi veluti mutuo fuisse acceptam: à quo nihilominus, quoties occasio sese obtulit, multa & præclara, ad quasdam ministerij Sacerdotalis partes rite obeũdas, documenta desũpta sunt, & suo loco aptè reposita.

Atq; ea ratione libellus hic ita dispositus est, vt à quouis Sacerdote faciliùs comparari, cõmodiusq; ad manũ haberi, & circũgestari posset; ex quo tamen velut ex sacro quodam adyto sanctos illos Ecclesiæ patres, de rebus ad ministerium suum pertinentibus secũ colloquentes, pro libito auscultaret.

Quis porrò & quantus ex eo fructus sperari possit, experientia potiùs, & vsu ipso, quam vlla alia ratione comprobandun

dum relinquitur. Nullus ſanè inficiabitur quotidianam alicuius ex illius capitulis lectionē cuiuis Sacerdoti nō niſi perutilem fore, vt ſic aliquam muneris ſui partem ſingulis diebus ſibi in mentem reuocet, memineritque ſe Chriſti Sacerdotem eſſe, actuſque ſuos ac mores, pro tanti miniſterij dignitate, ac sāctitate ſibi eſſe cōponēdos.

Præterea quando ſeceſſum aliquem quotannis inſtituere voluerit, in eodem libello plurima reperire poterit exercitiorū ſpiritualiū adiumenta, præſertim circa meditationes, quarū ſubiecta conditioni ſuæ magis apta & appoſita, cōmodiuſq; diſpoſita ibidem reperiet: & ſi libuerit pro lectione ſpirituali totum hūc libellum percurrere, (quod fortaſſe alijs temporibus per negotia occupationeſq; varias non licuit) id ipſi non niſi maximo ſolatio & profectui eſſe poterit.

Ex

Ex eodem etiam libello multa peti possunt, eaq; vtilissima pro ipsis collationibus Ecclesiasticis, quæ varijs in locis Illustrissimorũ Episcoporũ authoritate institutæ sunt; imó omniũ fere, quę pietatem Sacerdotalẽ spectãt, pręcipua capita hic attingũtur, in illis tamẽ collationibus vberiùs, ac meliùs pertractanda.

Deniq; cum in Seminariis Ecclesiasticis crebrę fieri soleant spirituales instructiones; plurima in hoc eodem libello ex sãctis Patribus excerpta reperiẽtur, quę fusiùs in illis explicari, & accuratiùs expendi poterũt.

Faxit Deus Optimus Maximus, vt quod pro illius gloria susceptum est, licet pertenue, ac nullius fere pretii opusculum; illud tamen, gratia cœlesti asPirante, ad eiusdem glorię incrementũ conferre queat; & si nihil aliud ex eo expectandũ sit, saltem piis & eruditis è clero viris, hanc iniiciat mentem, vt

foe-

fœliciùs, ac meliori pollice operam impendere velint ad ea pertractanda & exſcribenda, quæ Chriſtiani Sacerdotis religionē, pietatem, ſanctimoniam, virtutes, munera, obligationes, aliaque ad eius perfectionem conducentia quauis ratione ſpectare poſsunt.

APPRO-

APPROBATIO DOCTORVM.

NOS *sacræ Facultatis Parisiensis Doctores Sorbonici fidem facimus lectum esse à nobis atque examinatum librum cui titulus est* (Sacerdos Christianus, seu ad vitam Sacerdotalem piè instituendam manuductio) *Authore M. Ludouico Abelly Doctore Theologo, in quo nihil à nobis repertum est, nisi conforme doctrinæ ac fidei Catholicæ, ac bonis moribus. Datum in Sorbona die vigesima septima Ianuarij ann.* 1656.

M. GRANDIN.

LE BLOND.

Imprimatur, si videbitur Reu. P. Mag Sac. Pal. Apost.

M. A. Oddus Vicesg.

Imprimatur si videbitur. Fr. Vincentius Guinisius Soc. Reuer. P. Fr. Raymundi Capisucci Mag. Sac. Pal. Ap. Ord. Præd.

INDEX

INDEX

PARTIVM, ET CAPITVM huius libri.

PARS PRIMA.

De primo ad ſtatum Clericalem ingreſſu, & diſpoſitionibus ad illum præ requiſitis.

CAPVT I.

b per

MEDITATIO I.

PARS

PARS SECVNDA.

De præcipuis Ordinum Ecclesiasticorum, ac presertim Sacerdotij functionibus.

CAP. I.

PARS TERTIA.

De virtutibus quę Christianum Sacerdotem maximè decent.

CAP. I.

De

PARS QVARTA.

De tentationibus quibusdam, & occasionibus periculosis, aduersus quas Sacerdos Christianus peculiari studio ac sollicitudine præmunire se debet.

CAP. I.

De

PARS QVINTA.

De medijs quibusdam, & adiumẽtis, quæ Christiano Sacerdoti, tum ad profectum, tũ ad perseuerãtiam in virtute, maximè cõducere possunt.

C A P. I.

Se-

MEDITATIO I.

Chri-

SACER-

SACERDOS CHRISTIANVS,

SEV

Ad vitam Sacerdotalem pie instituendam manuductio.

PARS PRIMA.

De primo ad statum clericalem ingressu, & dispositionibus ad illum prærequisitis.

CAPVT PRIMVM.

Quæ sit status Sacerdotalis excellentia & dignitas?

IGNVM est (inquit S. Ambrosius) *vt dignitas Sacerdotalis prius cognoscatur à nobis, deinde seruetur à nobis: vt Psalmographi sententia* *Lib. de dignit. Sacerdot. c. 2.*

queat repelli à nobis: homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.

Quisquis igitur ad montem Domini ascendere, & ad illius vsque verticem, Sacerdotium scilicet, pertingere cupit, prius apud se perpendat, quæ de illius præcellentia & sublimitate Sancti Patres, quæ ipsamet diuina oracula edixerunt: vt quanti ponderis & momenti sit munus illud quod suscipere intendit, perspiciat, seque ad illud vt par est suscipiendum, & postquam susceperit, exequendum, disponat.

Lib. 3. de Sacerdot. cap. 3. *Sacerdotium* (inquit S. Chrysostomus) *in terris quidem peragitur, sed in rerum cælestium classem, ordinemque referendum est: atque id perquam merito, quippe non mortalis quisquam, non Angelus, non Archangelus, non alia quæuis creatura, sed ipse diuinus Paracletus ordinem huiusmodi disposuit.* Deinde subdit, *etenim qui terram incolunt, qui in terra versantur, his commissum est vt ea quæ in cœlis sunt dispensent, ijs datum est vt potestatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam esse voluit. Habent quidem & terrestres principes vinculi potestatem, verùm corporum solum; id autem quod dico Sacerdotum vinculum, ipsam etiam animam contingit, atque ad cœlos vsque perua-*

peruadit. Et alibi, *Sacerdotium est ipso etiam regno venerabilius ac maius: ne mihi narres purpuram, neque diadema; neque vestes aureas; vmbra sunt ista omnia, vernisque flosculis leuiora, &c. Medius stat Sacerdos inter Deum, & naturam humanam, illinc venientia beneficia ad nos deferens, nostras petitiones illuc perferens, Dominum iratum reconcilians, &c.* *Homil. 5. in illud Isa. (in ann. quo mortuus est Rex Ozias.)*

Quanto anima corpore præstantior est (ait S. Clemens) *tanto est Sacerdotium regno excellentius.* *Constit. Apost. l. 2. c. 34*

Isidorus Pelusiota Sacerdotium asserit esse, *omnium quæ inter homines expetuntur velut extremam metam.* *Lib. 2 Ep 71.*

S. Ignatius Antiochenus vocat illud *omnium bonorum quæ in hominibus sunt apicem.* *Epist. ad Smyrn.*

S. Gregorius Papa Sacerdotes nuncupat; *primam & nobilissimam membrorum Christi Domini partem.* *Lib. 14. moral. cap. 16.*

Et S. Hieronymus, *Absit* (inquit) *vt quidquam sinistrum loquar de ijs qui Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos nos etiam Christiani sumus, qui claues regni cœlorum habentes, antè diem iudicij iudicant.* *Ep. ad Nepot.*

Ipsi sunt Ecclesiæ decus, (inquit S. Prosper, & ex eo Concilium Parisiense) *in quibus amplius fulget Ecclesia: ipsi ianua ciuitatis æternæ, per quos omnes qui credunt in Christum, ingrediuntur* *Lib. 2. de vit. act. c. 2.*

tur ad Christum : ipsi ianitores quibus data sunt claues regni cælorum ; ipsi etiā dispensatores regiæ domus.

Con. Paris. sub Ludou. & Lothar. Impp in præfat.

Iam si diuina scripturarum oracula consulamus, occurret nobis S. Apostolus, qui Sacerdotes *Christi Domini adiutores, pro ipso legatione fungentes, diuinorum mysteriorum dispensatores, Dei homines, angelos* denique nuncupat : & Christus Dominus eosdem *amicos, imò & fratres suos* agnoscit. Quid plura? Ipse Spiritus Sanctus per os Psalmographi (quod vix eloqui licitum est) Deos esse affirmat, *Deus* (inquit) *stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos* ipse *dijudicat* : Deos vtique non natura, aut essentia, sed imitatione virtutis, & potestatis participatione.

1. Cor. 3
2. Cor. 5
1. Cor. 4
1. Timothei 6.
1. Cor. 11.
Ioan. 15.
Ioā. 20.
Psal. 81

Sed quorsum ista? ad quid tot & tam illustria Status Sacerdotalis encomia? nunquid ad pompam ista prolata esse credendum est? aut vt inde Sacerdotes vanitatis auram aliquam captarent, sibique de status sui præcellentia & dignitate blandirentur? & non potius vt sese in tantam celsitudiné eleuatos non sine formidine intuentes, de cauendo præcipitio sollicitè cogitarent; sibique ac suis viribus diffidentes, Diuinæque solummodo gratiæ innixi, cum timore ac tremore suam & aliorum salutem operentur;

me-

memores illius effati, quia *exiguo facile conceditur misericordia, durissimum verò iudicium his qui præsunt, fiet. Et cui multum datum est, multum quæretur ab eo & cui commendauerunt multum, plus petent ab eo.* Sap. 6. Luc. 12

Beatus equidem Acepsimas insignis in Oriente Monachus, (vt refert Theodoretus in Philotheo) tunc solum se ordinari presbyterum passus est, cum se breui moriturum præuidisset; asserens se si diutius victurus fuisset, omninò deuitaturum fuisse graue & terribile onus Sacerdotij, cum pertimesceret reddendam depositi rationem. cap. 44.

Præclarè omninò & appositè S. Augustinus adhuc presbyter, ad Episcopum suum Valerium scribens dicebat, *nihil esse quidem in hac vita, & maxime hoc tempore* (de suo loquebatur, & potiori adhuc ratione de nostro intelligere possumus) *facilius, & latius, & hominibus acceptabilius Episcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio, si perfunctoriè atque adulatoriè res agatur: sed nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnabilius. Item nihil esse in hac vita, maximè hoc tempore, difficilius, laboriosius, periculosiusque Episcopi, Presbyteri, aut Diaconi officio: sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster imperator iubet.* Epist. 148.

Neque verò ista dicta sunt eo fine,

vt hi qui se Deo dicare, eiusque sacris altaribus mancipare exoptant, à proposito deterreantur: sed vt propositum suum attentè perpendentes, illud eo quo decet modo exequantur: id est, vt perspiciat, num vota & desideria sua Diuinæ voluntati concordent? num à Christo Domino selecti & vocati sint, vt inter eius domesticos dinumerentur? Et si ita esse deprehendant, debitas ad diuinum illud munus capessendum dispositiones afferre curent.

Etenim qui cœlesti vocatione præeunte, gratiæ Diuinæ fideliter cooperantes, Dei Sanctuarium ingrediuntur, sicut semper de se humillimè sentire, sic diuinam erga se munificentiam agnoscere debent; *neque id oneris aut laboris, sed potius magni priuilegij, & inæstimabilis erga se liberalitatis loco reputare*, vt aiebat Eminentissimus Cardinalis Palæota; ac proinde in infinita Dei misericordia spem firmissimam collocare, quod *qui cœpit in eis opus bonum, ipse perficiet.*

Serm. 1. *ad Cler in Archi episcop. Bonon.*

Philip. 1

CAPVT II.

De dispositionibus ad statum Sacerdotalem prærequisitis, ac primò de vocatione.

CVm vt Sacrum Tridentinum Concilium edixit, *Diuina res sit Sancti Sacerdotij ministerium* rationi cõsentaneum est, vt nullus ad illud nisi conuenienter dispositus accedat. Neque enim *Sanctum dare canibus* licet: nec *margarita ante porcos mittenda sunt*, & *Sancta* non nisi *Sanctis* conferri debent. Seß. 23. cap. 2. Mat. 7.

Inter alias autem dispositiones ad Sacerdotium prærequisitas (de quibus posteà) vna ex præcipuis, & quã merito primam omnium dicere possumus, est vocatio Diuina: cui tanquam primario lapidi totius perfectionis Sacerdotalis structura innititur; & ex qua veluti radice, gratiæ reliquæ prodeunt; *quos* enim *vocauit*, inquit Apostolus, *illos & iustificauit, quos autem iustificauit, illos & glorificauit.* Rom. 8.

Ex Euangelio quidé discimus quod Christus Dominus, prima Hierarchiæ

Ecclesiasticæ fundamenta disponens hunc ordinem perpetuò deinceps seruandum stabiliuit; vt scilicet nemo se in eam intruderet, sed vt ipse pro suæ voluntatis beneplacito quos vellet,
Mar. 3. eligeret & vocaret; vnde testatur S. Marcus quod *vocauit ad se quos voluit*, & quosdam quidem Apostolos sibi delegit, alios verò designauit di-
Ioan. 15 scipulos; quos postmodum alloquens, *non vos me elegistis*, inquit, *sed ego elegi vos, & posui vos vt eatis, & fructum afferatis*: Ideò scilicet fructum allaturi, quia electi & vocati: aliàs *sine me* (ait idem Christus Dominus,) *nihil pote-*
Ibid. *stis facere*: & S. Paulus aperte dicit
Heb. 5. quod *nullus sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron*: Et certè si quis perpendere velit, ex vna quidem parte, naturæ nostræ imbecillitatem & fragilitatem; ex altera verò Sacerdotalis dignitatis sublimitatem, & præcellentiam, eique annexas obligationes, nec non difficultates implexas, periculosasque tentationes quas experiuntur ij qui muneri suo satisfacere pro virili student; facile dignoscet, specialissimis gratiæ Diuinæ auxilijs, ad illud implendum opus esse: quam porro gratiam expectare debet is, qui non vocatus, contra Diuini Consilij dispositionem, vltro se in Christi Domini Sanctuarium intrusit?

Nonne

Nonne merito timendum ipsi est, ne Rex ille cælestis exprobret, *quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialē?* iubeatque illum, ligatis manibus & pedibus, mitti in tenebras exteriores.

Quis præterea explicet quam grauia damna, quantas & quam funestas clades Ecclesia accipiat ab iis, qui non vocati in eius Sacrarium irrumpunt, & quodammodo Spiritus Sancti gratiæ vim inferunt? Vnde vt plurimum prodeunt Hæreses, emergunt scandala, subsequuntur strages animarum, detrimentaque Diuini cultus, & alia mala innumera oboriuntur. *Mat. 22*

Hoc saltem serio cogitent, quod ipsi quoque insidiantur contra sanguinem suum, & moliuntur fraudes contra animas suas: si enim (vt monet Apostolorum Princeps *vix iustus saluabitur*; si illi qui à Deo legitimè vocati sunt, eiusque gratijs affluenter instructi, vix muneri suo satisfacere, colluctationemque aduersus principes & potestates tenebrarum sustinere queunt; quid expectare, sed quid non timere debent ij, qui sine vocatione, sine gratia, sine vllis auxilijs, se in sacrum ministerium ingerunt. *1. Pet. 4*

D. Chrysostomus dicit *eos, tanquā nauem non saburratam, nec armamentis instructam, in immensum pelagus præcipites agere, nihil expendentes fluctu-* *lib. 1. de Sacerd. cap. 4.*

Serm. 93. de Tem. *um sauitiam & asperitatem*. Et S. Augustinus considerans terribilem illam Diuinæ iustitiæ vindictam erga Core, Dathan, & Abiron, quos hiatu terræ absorptos, & viuentes in infernum detrusos sacra testatur Historia, *hoc* (inquit) *ideo ipsis euenit, ne quis præsumtione superbi spiritus, non sibi à Deo datum Sacerdotij munus inuaderet*.

l. de præscript. cap. 43. Apposite Tertullianus, *vbi* (inquit) *metus in Deum, ibi grauitas honesta & diligentia attonita, & cura sollicita, & adlectio explorata, & communicatio deliberata, & promotio emerita, & subiectio Religiosa*.

CAPVT. III.

Quid sit vocatio ad statum Sacerdotalem, & qua ratione dignosci possit?

Vocationis illius nomine, intelligitur dispositio Diuinæ prouidentiæ, qua, pro suo beneplacito, quosdam homines seligit, & segregat ad opus ministerij sui, ipsisque qualitates & gratias ad id necessarias elargitur.

Iere. 10. Dicitur 1. (Diuinæ prouidentiæ dispositio,) quia (vt Propheta loquitur)

tur) *non est hominis via eius, nec viri est vt ambulet & dirigat gressus suos.* Et (vt ait Apostolus) *vnusquisque proprium donum habet ex Deo, vnus quidem sic, alius verò sic.* 1.Cor.7

2. (Qua pro suo beneplacito quosdam seligit, & segregat ad opus ministerij sui) sic enim prophetis & doctoribus Antiochiæ Domino ministrātibus & ieiunantibus, dixit Spiritus Sanctus, *Segregate mihi Saulum & Barnabam ad opus ad quod assumpsi eos.* Et nullus ab eo quærere potest, cur ita facis: *neque figmentum dicit ei qui se finxit, cur me fecisti sic?* cum, vt monet Apostolus, *potestatem habeat, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam.* Act.13. Rom.9

3. (Ipsisque qualitates & gratias ad id necessarias elargitur,) scit enim quia *non sumus sufficientes* ne quidem *cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*: proindeque ad eius suauem prouidentiam pertinet, vt quos seligit & vocat, eos etiam *idoneos faciat ministros noui testamenti.* 2.Cor.3 Ibid.

Ea de causa, vas Electionis Paulus in Epistolis suis, sæpissime illud ingerit, se *vocatum esse Apostolum, & segregatum in Euangelium Dei*: quo maiorem sibi suisque verbis conciliet authoritatem: qui enim ab ipso Deo vocatus Rom. 1. 1.Cor.1

est Apostolus, haud dubiè præcellẽtem Apostolatus gratiam, & dona omnia ad illius perfectionem necessariã accepisse censendus est.

Iam verò quænam sint Diuinæ illius vocationis argumenta, & quibus notis quis dignoscere queat, vtrum ad statum Sacerdotalem à Deo vocatus sit nec ne? Operæ pretium est hic inquirere.

Atque in primis supponenda est tãquam certissima doctrina Sancti Bernardi asserentis, *vniuersos in ordinibus Ecclesiasticis honorem quærentes propriũ, aut diuitias, seu corporis voluptates, postremo quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, manifestè prorsus & indubitanter non eam charitatem quæ à Deo est, sed alienam à Deo, & quæ omnium malorum radix est, cupiditatem introducere.* Proindeque qui de ordinibus Ecclesiasticis cogitant, sedulo perspiciant, num tales sint, quales hi de quibus sanctus ille Pater conqueritur; sciantque seẽ primos hac in parte suiipsius iudices constitutos esse, inquisitionemque in seipsos à semetipsis esse faciendam, an v. g. otij consectandi, laborisue fugiendi causa? an spe quæstus? Vel beneficij alicuius captandi occasione? An honoris vel gloriæ intuitu? An denique humano aliquo respectu Sacerdotium appetant? Facile est enimã

In declamat super Ecce nos reliquimus.

super

ſuper his ordinatores ipſos & examinatores falſa relatione aut ſpecie virtutis decipere: *at verò*, vt ait S. Chryſoſtomus, *ipſe qui ordinatus eſt dicere non poteſt ſe ſibi vt alijs fuiſſe incognitum: ſicut ergo is grauiori ſupplicio puniendus eſt, quam illi à quibus aſcitus, productuſque eſt, ita debet ipſe accuratius quam illi, ſuimet ipſius periculum facere*. *li. 4. de. Sacerd. cap. 2.*

Poſito igitur quod quis nullam in ſe prauam eiuſmodi deprehendat diſpoſitionem; inter alia Diuinæ vocationis argumenta, non vltimum locum obtinet inclinatio illa, & propenſio ad cultum & obſequium Deo in ſtatu clericali ſeu Sacerdotali deferendum, quam quis in ſeipſo à teñerioribus annis ad maturiorem vſque ætatem conſtanter expertus eſt: proprium enim eſt diuinæ ſapientiæ, ſicut *attingere à fine ad finem fortiter*, ſic & *diſponere omnia ſuauiter*, ac proinde voluntatem hominis, ad excelſum illum ſtatum præparare, ac veluti per quoſdam gradus paulatim eleuare. *Sap. 8.*

Videndum preterea, an ſuppetant qualitates, virtuteſque ſaltem inchoatæ, quæ neceſſariæ ſunt ad ordines tum digne ſuſcipiendos, tum debite exercendos; v. g. doctrina ſufficiens, vita irreprehenſibilis, continentiæ donum, & alia ſimilia de quibus poſtea: an etiam nulla ſubſit irregularitas, nul-

la censuræ innodatio, aut aliud quoduis canonicum impedimentum: *Quis*
Luc. 14. *enim volens turrim ædificare, non prius sedens computat sumptus qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum; ne postequam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui vident incipiant illudere ei, dicentes, quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consũmare.*

Verum quoniam in proprijs plerumque seu virtutibus, seu defectibus dignoscendis cæcutimus; &, vt loqui-
Pastor. p. 1. c. 9. tur S. Gregorius, *sæpe sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare quod non amat, & de mundi gloria non amare quod amat.* Idcirco ad vocationem diuinam certius adhuc cognoscendam, tutissimum medium est proprij Prælati voluntas, eiusque
Epist. 213. iudicium: vt enim rectè monet Yuo Carnotensis *Nulli ad sacros ordines sunt promouendi, nisi quos vita & doctrina &*
Seß. 23. cap. 16. de reform. *Episcopalis authoritas ad hoc agendum idoneos probat.* Et Concilium Tridentinum verbis expressis edixit *nullum ordinari debere qui Episcopi sui iudicio, non sit vtilis aut necessarius Ecclesiæ.*

Si igitur ipse Episcopus ad Sacerdotium inuitet, imo compellat, (qui primis Ecclesiæ sæculis mos erat, *quæri magis quam quærere* vt loquitur S. Ber-
in decla. nardus) vox eius fideliter auscultanda est, ipsi fidenter obtemperandum,

tan-

tanquam Christo, qui dixit Apostolis eorumque successoribus Episcopis *qui vos audit, me audit, & qui vos spernit me spernit.* *mat super Ecce nos. &c.*

Quod si (vt nunc fert Ecclesiæ indulgentia) liberam cuique relinquatur suas dirigere vias, seque ipsum ad Sacra ministeria capessenda offerre; saltem hoc cum debita sinceritate & submissione fiat, id est, vt & consilia, & opera, & alia quæcunque ad dispositiones animi, corporisque plenè dignoscendas conducentia, sincerè coram Episcopo, aut eius in ordinandorum probatione & examine delegato patefiant; & ea quæ ipsi ad Maiorem Dei gloriam, Ecclesiæ vtilitatem, & ordinandorum salutem, magis expedire videbuntur, cùm omni humilitate suscipiantur, & perfecta animi submissione impleantur, eiusq; iudicio & nutui fideliter obtéperetur. *Luc. 10.*

Denique secessus à negotiis & turbis sæculi per aliquot dies in sanctis meditationibus, aliisque pietatis exercitijs impensus, oratio crebra & perseuerans, sapientis ac pij viri consilium, eleemosynæ, ieiunia, aliaque similia virtutis opera, plurimum haud dubiè conferre possunt, tum ad lucem cælitus hauriendam; tum ad vberiores gratias accipiendas, quarum subsidio Diuina volun-

tas & melius agnosci, & perfectius impleri possit.

CAPVT. IV.

De illis qui à Deo minime vocati ad Sacerdotium promoti sunt.

SIcut de nemine ad Sacerdotium promoto temerè iudicandum est, neque eius vocatio leuiter in dubium reuocanda, aut super illa ingerendi scrupuli; cum, iuxta D. Gregorij sententiam, plerumque euenire possit, *vt quod vnus laudabiliter expauit, alter laudabiliter appetierit*: non tamen debet quisquam sibi super hac re adulari, sed interdum, ad maiorem conscientiæ securitatem, expedit coram Deo perspicere, ac serio discutere, qua ratione ad ordines Ecclesiasticos quisque promotus fuerit; qualis fuerit in sacrum ministerium ingressus? Vt si adlucente cælesti gratia se à Deo legitimè vocatum agnoscat, ipsi laudes & gratiarum actiones pro tanto beneficio debitas rependat; sin minus, opportuna remedia quærere & adhibere curet.

Pastoral. p. 1. cap. 7.

Sicut enim qui sciens, & volens, nul-

nulla Diuinæ vocationis habita ratione, sese in Sacerdotium intruderet, haud dubiè seipsum in apertissimum salutis discrimen inijceret, peccando scilicet in Spiritum sanctum, quod quidem peccatum vix aut rarissimè dimitti ex Euangelio discimus: sic, qui sibi istud, ex ignorantia, incuria, aut quouis alio modo accidisse deprehenderet, seque absque legitima vocatione ad ordines Ecclesiasticos promotum agnosceret, non ideo desperare, aut animum penitus abijcere, sed potius ad diuinam misericordiam confugere, & ea quæ huiuscemodi defectui reparando apta sunt præstare deberet.

Ac in primis oportere illum de tanto peccato, nec non de innumeris aliis, quæ haud dubiè subsecuta sunt, pœnitentiam agere, eaque lachrymis perfecta cordis contritione expressis eluere, ac Deum offensum dignis pœnitentiæ fructibus placare, & ad id conuenientia satisfactionis opera exercere. Deinde perspicere quod vitium? quis defectus? qualis obex dignam ordinum susceptionem impedierit? Et *si quidem* (vt ait S. Bernardus) *vita sanctitas non præcessit, saltem sequatur*. Si praua aliqua intentio huius Sacramenti sanctitatem infecit, purgandus est animæ oculus, & simpliciter in Dei gloriam & honorem dirigen-

Epist. 17. ad Araut.

gendus; &, vt ait idem S. Pater, *bonas fac de cætero vias tuas, & studia tua, & ministerium tuum*. Si ignorantia obstitit, studijs sedulo incumbendum, & interea tamen ab illis ministeriis seu functionibus abstinendum est, donec scientiam & notitiam ad illa debitè exequenda requisitam is, cui deest, adeptus sit.

Denique non oscitanter aut perfunctoriè, sed toto animi conatu, ipsi laborandū est, vt virtutes ac dispositiones muneri suo rite obeundo necessarias acquirat: ideoque otium desidiãque fugiat, conuersationes noxias deuitet, ordinem sibi agendorum præscribat, vitam nouam inchoet, adhibito etiam pij ac prudentis confessarij consilio: & demum orationi humiliter ac perseueranter instet, gratias necessarias à Deo enixè deprecetur, & in eius infinita misericordia firmissimam spem collocet, sicque animum erigat, atque ad pleraque difficilia quæ
Matt.11 haud dubiè illi subeunda erunt, paratum exhibeat, memor illius Diuini effati *quoniam regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*.

CAPVT. V.

De Spiritu Ecclesiastico.

SAcra nos Historia docet, Deum è limo terræ primum formasse hominem, eiusque corpore formato inspirasse in faciem eius spiraculum vitæ, & sic factum illum esse in hominem viuentem. Quod tunc in creatione veteris hominis, hoc idem in quolibet eorum peragit, qui noui hominis Iesu Christi expressam in sacris ministeriis imaginem referre debent; Suscitat nempe de terra inopem *vt collocet eum cum principibus populi sui*, vocat eum, porrigit illi dexteram suam, & in eo partes omnes diuinis muneribus obeundis necessarias efformat: & tandem vt idoneum illum faciat noui testamenti ministrum, Spiraculum vitæ Ecclesiasticæ, seu spiritum Ecclesiasticũ in animam eius inspirat; qui quidem Spiritus adeo illi necessarius est, vt eo deficiente reliquæ partes veluti absque motu & vita remaneant: itaut cuiuis Sacerdoti spiritum Ecclesiasticum non habenti aptari possit illud Prophetæ, *ò Pastor. Idolum*: ò Sacerdos, ò Idolum: sicut enim Idolum os habet

Genes. 1

Psal.

Zachar. 11.

bet, & non loquitur. oculos, & non videt, manus & pedes, & nec palpat, nec graditur; sic & Sacerdos Spiritu illo destitutus.

Diuisiones quidem gratiarum, ministrationum, operationum, sunt in Ecclesia, & (vt ait S. Paulus) *alij datur sermo sapientia, alij sermo scientia, alteri fides, &c. Hac autem omnia operatur vnus atque idem Spiritus, diuidens singulis prout vult*. Denique, vt idem Apostolus edixit, *si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius*: ac proinde si quis Sacerdos Spiritum eiusdem Christi non habet, hic non est eius.

1. Cor. 12.

Rom. 8.

Cum igitur ex his constet quanti momenti sit vt quilibet sacris ministeriis initiatus Spiritum Ecclesiasticum in se habeat, de eo viuat, ab eo moueatur, per eum operetur: plurimi interest scire quis sit ille Spiritus Ecclesiasticus, quibus notis dignosci, & qua ratione acquiri & cõseruari possit.

Ac in primis obseruandum est, nouum non esse hunc loquendi modum, imo in scripturis frequenter vsurpatũ.

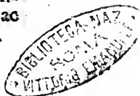
Luc. 9. Refert S. Lucas Angelum sanctum Gabrielem Zachariæ, de filio nascituro dixisse, ipsum ante Saluatorem præiturum esse *in Spiritu & virtute Elia*:

Exod. 33. & cum Apostoli Iacobus, & Ioannes aduersus Samaritas, qui Christo hospitium

piritum denegabant dixissent, *vis imus & dicimus vt ignis descendat de cœlo & consumat eos*, Respondit illis Christus, *Nescitis cuius Spiritus estis, non venit filius hominis animas perdere, sed saluare*. Similia quoque ex veteri Testamento exempla suppetunt. *Ecce* (inquit Deus ad Moysem) *vocaui ex nomine Bezeleel, impleui eum Spiritu meo*. Agebatur tunc de arca fabricanda, & ad illud opus aptè peragendum, Deus artificē sibi deligit, vocat, & Spiritu suo replet. Et postquam idem Moyses Diuino iussu delegisset septuaginta seniores, qui secum regerent populum: Dixit ad eum Deus, *Auferam de Spiritu tuo, tradamque eis vt sustentent tecum onus populi*, id est, eos participes faciam eiusdem Spiritus, quem tibi contuli, & per quem te aptum & idoneum feci ad tantum & tam graue ministerium adimplendum. *Nume. 11.*

Ex quibus colligere possumus Spiritum Ecclesiasticum nihil aliud esse quam participationem copiosam Spiritus Christi, per quē fit, vt cum aptitudine & habilitate, cum promptitudine & alacritate, cum fortitudine & perseuerantia, functiones Ecclesiasticas quis exerceat, & munera omnia ad Sacerdotalem statum spectantia peragat. Vnde facile est illius Spiritus Ecclesiastici notas perspicere, ac

vtrum

vtrum quiuis Sacerdos Spiritum huius mundi acceperit, an Spiritum qui ex Deo est dignoscere?

Is enim qui nec habet, nec habere curat aptitudinem & habilitatem ad ea debitè peragenda, quæ sunt Ecclesiastici muneris: qui non satagit addiicere ea quæ requiruntur ad munus illud rectè ac decenter adimplendum; & contrà, se aptum & habilem exhibet ad ea quæ sunt mundi, ad sæcularia negotia, ad litigia, ad vanas conuersationes, ad ludos, ad venationes, hic non habet Spiritũ Christi, nec est eius.

Prærerea, qui munera quidem Ecclasiastica peragit, sed perfunctoriè, oscitanter, cum tædio ac torpore; qui v. g. in templi alicuius suæ custodiæ demandati ornatu & decore seruando neglìgenter se gerit, qui in supellectili & vestibus Sacris sordidus est, in Diuinis officijs tepidus, in alijs functionibus Ecclesiasticis obeundis remissus & cunctabundus; is haud dubiè Spiritu Christi non agitur: nescit enim tarda molimina Spiritus sanctus, & *maledictus omnis qui facit opus Dei*
Ierem. 48. *negligenter*; neque Christo Domino inseruiendum *ex tristitia aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus*.

2.Cor.9 Denique qui in muneribus Ecclesiasticis exequendis minimæ difficultati cedit, qui consueta pietatis exercitia

tia

tia facile relinquit, qui mundano timore concutitur, qui veritatem aut virtutem contra incredulos vel impios propugnare veretur, qui se Christi Domini seruum habitu, tonsura, reliquisque exterioribus notis profiteri erubescit, is Spiritum non habet Christi, qui discipulis suis formam sequendi se præscribens; *si quis* (inquit) *vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me.* Quod perpendens D. Chrysostomus, recte dixit Sacerdotalem ordinem magnum & excelsum animum requirere, vnde illationem hanc terrore quidem plenam, sed tamen veritati nimis consonam deducit: *non temere* inquit *loquor, sed vt affectus sum & sentio, non arbitror inter Sacerdotes multos esse qui salui fiãt, sed multo plures qui pereant.* Quia scilicet pauci imo pauciores sunt quam existimetur, qui celsitudinem illam ac magnitudinem Spiritus Sacerdotalis obtineant.

Mat. 16

Homil. 3. in cap. 1. Act. Apost.

Vt igitur veniat in nos Spiritus ille Christi, vt maneat apud nos, vt in nobis sit & nobiscum operetur, totis animi præcordijs optandus est, & cum deuotione ac feruore inuocandus. *Optaui* inquit Sapiens *& datus est mihi sensus, inuocaui, & venit in me Spiritus sapientiæ.* Et ipse Christus Dominus pollicitus est, patrem suum cæ-

Sap. 7.

lestem

lestem Spiritum bonum petentibus se daturum esse: vnde patet ad Spiritum illum Ecclesiasticum accipiendum maxime vtilem esse orationem, eam præsertim quæ sola mente peragitur, & quæ attenta diuinarum rerum meditatione, piisque affectibus constat, de qua plenius in secunda huius operis parte agetur.

Præterea librorum piorum, ac præsertim Sacrarum Scripturarum, maximeque noui testamenti lectio attenta & deuota, mundanarum oblectationũ ac secularium negotiorum fuga, & è contra conuersatio cum ijs personis in quibus Spiritus Ecclesiasticus elucet, atque in ministerijs, & functionibus sacris frequens & sedula exercitatio, plurimum conducere possunt ad eundem illum Spiritum tum copiose recipiendum, tum seruandum & fouendũ.

Dicat igitur cum Psalmista, & ex intimo cordis affectu frequenter repetat quiuis ordinibus initiandus, vel iam initiatus: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis: Ne proÿcias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me: Redde mihi lætitiam salutaris tui, & Spiritu principali cõfirma me: docebo iniquos vias tuas, & impÿ ad te conuertentur.*

Psal. 50

CAPVT. VI.

De ſcientia Chriſtiano Sacerdoti neceſſaria.

SI (vt loquitur S. Leo) *vix in laicis tolerabilis videtur inſcitia*, (eorũ ſcilicet quæ ad cuiusque officium pertinent) *quantò magis in eis qui præſunt, nec excuſatione digna eſt, nec venia. Quomodo enim* (inquit S. Bernardus) *excuſari poſſit in eo, qui ſe magiſtrum infantium, & doctorem inſipientium profitetur? ignorans vtique ignorabitur, imò & multos ignorare faciet & ignorari*. Vnde in Concil. Tolet. 4. dicitur quod *in Sacerdotibus, ignorantia mater eſt cunctorum errorum*: addi poteſt cunctorum pene vitiorum, ſcandalorum, & reliquorum malorum quæ in Eccleſia Chriſti oboriuntur.

Epiſt. 22. ad Cõſtãt.

in declamat. ſuper (ecce nos) &c.

cap. 24.

Ponamus enim Sacerdotem, eorum quæ ad miniſterium ſuum pertinent inſcitia laborantem: hæc eius ignorantia primò impetit Epiſcopum ipſum, à quo ſiue ex inaduertentia, ſiue ex nimia indulgentia ordinatus eſt, eumque participem facit omnium delictorum in quæ Sacerdos ignorans incurret. Et ſic eum quem vt animæ ſuæ

parentem obseruare & amare tenetur, secum in eodem damnationis æternæ reatu inuoluet.

Præterea dedecus maximum adfert Ecclesiæ, ordinique Sacerdotali; in causa est cur sacrum ministerium vituperetur, Religio contemptui habeatur, ministeria sanctissima prophanentur, & sæpe impiorum irrisioni exponantur.

Sed quis explicare queat damna, & detrimenta quæ imperitus Sacerdos Christianis populis infert? Nonne ex Sacerdotum inscitia Hæreses vel originem duxerunt, vel incrementa maxima acceperunt? Nonne inde obortæ sunt superstitiones, vanæ obseruationes, & aliæ similes pestes quæ diuini cultus veritatem & sinceritatem toties infecerunt? Nonne ex illa scaturigine effluxerunt praui & corrupti mores laicorum, quando nec docetur, nec arguuntur: quando *pro pane lapidē,*
Luc. 11 *pro pisce serpentem* ab ignaris & impro-
Mat. 15 uidis Sacerdotibus accipiunt; *& si cæcus cæco ducatum præstet, nonne ambo in*
Epist. 2. ad Olymp. *foueam cadunt?*

Vere, & cum maxima ratione, S. Chrysostomus conquestus est vnum ex maximis Ecclesiæ populique Christiani infortunijs esse *si pro Pastore lu-*
Epist. 137. *pum, pradonem pro gubernatore, carnificem pro medico accipiat*. talis autem est

Sacer-

Sacerdos ignarus, qui cum neque pascere, neque dirigere, neque sanare nouerit, *tantis obest, quantis praeest*, vt ait S. Bernardus.

Denique Sacerdotis inscitia nulli magis quam ipsi non solum damnosa est, sed est etiam onerosa: etenim *vir peritus animae suae suauis est*: at Sacerdos imperitus sibi ipsi semper infestus, nullam animi quietem, nullam conscientiæ pacem experitur: in omnibus fere actibus suis hæret dubius & anxius, illic sæpe trepidat timore vbi non est timor: nullius famæ aut authoritatis apud laicos habetur, nullus ipsi credere aut fidere potest: & sæpissime in Sacrarum functionum exercitio notabiles incurrit defectus, & grauissimis aliquando se sacrilegijs nescius implicat, à quibus tamen nullatenus inscitia sua excusatur: denique totam penè vitam suam in otio transigit, & ex otio in vitia plurima delabitur. *Eccl.37*

Et hoc est quod Deus olim per Prophetam conquestus est, *Speculatores eius caci omnes, nescierunt vniuersi, canes muti non valentes latrare, dormientes & amantes somnia, ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam, omnes in viam suam declinauerunt, vnusquisque ad auaritiam suam, &c. Venite sumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie, & cras, & multo amplius.* *Isa. 56.*

Cum igitur adeo non modo damnosa, sed & damnabilis sit Sacerdotis imperitia, videndum quænam scientia in eo requiratur, Seu quarum rerũ notitiã habere debeat. Neque verò hic metas, aut limites imponere cogitamus ijs, qui Diuinis humanisque scientijs in excellenti gradu acquirendis incumbunt, eo fine vt aptiores sese ad gloriæ Diuinæ propagationem, Religionisque ac pietatis Christianæ incrementum præstent: quærimus solum quæ scientia, & notitia viro Ecclesiastico absolutè necessaria sit, itaut absque illa neque Sacerdotij onus tuta conscientia suscipere, neque post quã suscepit, illius officia & munera debitè peragere possit. Omissis autem prolixioribus super hac re disputationibus, hic tantum breuiter adnotabimus ea quæ communi & recepto Ecclesiæ vsui magis consona esse visa sunt.

Atque in primis ex communi Doctorum consensu Sacerdos Linguam Latinam callere debet, cum omnia fere Sacerdotalia munera, secundum Ecclesiæ leges, idiomate illo peragantur.

2. Talem præterea fidei ac mysteriorum Christianæ Religionis notitiã habere tenetur, vt & veritates Catholicas ab erroribus damnatis & proscriptis dignoscere, & populo Christiano

ea

ea quæ credere & facere tenetur, explicare posit.

3. Oportet insuper vt probe teneat quæ sint leges & obligationes sibi ab Ecclesia impositæ, vt illis plene satisfacere, & omnes ministerij sui partes implere posit v. g. qualiter officium diuinum recitare, bona Ecclesiastica impendere, habitum & tonsuram deferre, & alia similia obseruare teneatur.

4. Debet etiam ea scire quæ sacras functiones, ac præsertim diuinum Missæ sacrificium, & Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum populo Christiano administrandum spectant: v. g. quæ sit eius materia, forma? Quæ intentio, attentio, applicatio requiratur? Nec non qui ritus obseruandi? Qui defectus cauendi sint? Et qua ratione, quando inciderint reparandi?

5. Præsertim verò de ijs quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent instructum esse illum conuenit; itaut nõ modo ipse sacrum illud lauacrum cum debitis dispositionibus frequenter adire sciat, quo majori puritate ac sanctitate ad Mysteria Diuina pertractanda sit semper & vbique paratus: verum etiam nouerit ea omnia quæ ex parte sua requiruntur, vt ritè Sacramẽtũ adeo necessarium fidelibus administrare queat, eisque ad illud fructuosè

recipiendum opitulari : cui quidem Pœnitentiæ Sacramento iungi etiam debet Baptiſmus & Extrema unctio ; cum ſiue per neceſsitatem , ſiue per ſuperioris delegationem eorum admi-niſtratio variis in caſibus ipſi compe-tere poſsit.

Neque dicat quis ſe non eo fine vel-le ſuſcipere aut iam ſuſcepiſſe Sacer-dotij ordinem, vt eiuſmodi Sacramen-torum adminiſtrationi ſe immiſceat,ſed ſolummodò vt Miſſæ Sacrificio cele-brando, cantui Eccleſiaſtico ,alijſque minoribus officiis incumbat : quia Sacerdoti Chriſtiano talentum diuini-tus in ordinatione acceptum pro libito in terram defodere , aut gratias & fa-cultates in huius Sacramenti ſuſceptio-ne collatas , in vacuum recipere lici-tum non eſt: ſeruus ſiquidem inutilis proiicitur in tenebras exteriores.

Quamuis enim nullus Sacerdos pri-uata authoritate Myſteriorum Dei diſ-penſationem ſibi arrogare debeat ; pa-ratum tamen ſe & diſpoſitum ſemper exhibere tenetur, ad ea præſtanda quæ proprius Prælatus, cui reuerentiam & obedientiam pollicitus eſt , iniungere voluerit.

Verum concedatur Epiſcopum cum eo ſuper hac re indulgere, nec eum ad vllius vnquam Sacramenti adminiſtra-tionem vrgere ; nonne occurrere po-

teſt,

test, & quidem non infrequenter, casus aliquis extremæ necessitatis, in quo quiuis Sacerdos non modo potest, sed etiam strictissime tenetur moribũdo cuipiam per Sacramenti alicuius collationem opitulari: v. g. si infantulus recens natus de vita periclitetur, si aliquis adultus morbo aliquo repentino ad vltimum vitæ spiritum redigatur, si vulnere lethali sauciatus, aut improuiso aliquo casu oppressus iamiam animam agat, nec alius adsit Sacerdos, nisi is qui nullatenus se administrandis Sacramentis immiscere velle professus est, & ideo ea quæ ad eiusmodi ministerium pertinent scire neglexit: quid tunc aget? In quas angustias se cum ipso moribundo redactum conspiciet? cum Sacramenti tunc administrandi neque materiam, neque formam, neque alia ad validam & licitam illius administrationem tam ex parte sua quam ipsius moribundi requisita vnquam didicerit, aut penitus oblitus fuerit.

Ex quibus manifestum est, non sine maxima ratione dictum esse, quemuis ad ordinem Sacerdotij promouendũ teneri ad illa cognoscenda quæ Sacramentorum administrationem spectant; quò possit siue superiorum voluntati, siue occurrenti necessitati pro sui officij debito satisfacere.

Porrò ea omnia, quæ supra diximus à quouis Sacerdote scienda & probe tenenda esse, in compendium redacta poterit quisquis voluerit reperire in libello ante aliquot annos à nobis edito, cui titulus est (*Medula Theologica ex sacris scripturis, Conciliorum Pontificumque decretis & Sanctorum Patrum ac Doctorum placitis expressa, in qua quiquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & à quibusuis erroribus secernenda, tum ad Sacramenta debite conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta diuina legis normam dirigendas spectare potest, facili ac compendiaria methodo explicatur*.) Quod tamen obstare non debet quin pluribus aliis, ijsque optimis libris vtatur, inter quos primum ac præcipuum locum Sacris Biblijs, Concilij Tridentini Decretis, Catechismo Romano, nec non Pastorali S. Gregorij, librisque D. Chrysostomi de Sacerdotio tribuendum esse decernitur in Concilio Mediolanensi primo, & quarto.

Quibus sicut merito adjungere possumus opera Illustrissimi & nunquam satis laudati Francisci Salesij; sic etiam à Sacerdotali Bibliotheca, profanæ litteraturæ libros quantum fieri potest optamus amandari. *Turpe est enim Sacerdotes* (vt conqueritur S. Hieronymus) *omissis Dei Euangelijs & Prophetijs*

Epist. 146.

tijs comœdias legere, amatoria Bucolicorũ versuum verba canere, Virgilium tenere; & id quod in pueris necessitatis est, crimen in se facere voluptatis. Epist. 146.

Quare quiuis Sacerdotio insignitus hoc eiusdem S. Hieronymi veluti sibi dictum auscultetur, *Diuinas Scripturas legere, imò de manibus tuis Sacra lectio nunquam deponatur: disce quod doceas, obtine eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, vt potens sis exhortari in doctrina sana, & contradicentes arguere.* Epist. ad Nepot.

Sicut autem ea quæ superius proposita sunt addiscere, sic & postquam didicerit eorum obliuionem maximè cauere debet Sacerdos; ideoque consultissimum ipsi erit, frequenter de hisce rebus cum alijs conferre, in difficultatibus peritiores consulere, librum aliquem Theologiæ, præsertim moralis semper præ manibus habere, & ita circa illam Diuinarum rerum scientiã affectum esse, vt nullus elabatur dies, quin relectionem aliquam faciat eorum quæ ad munera sacerdotalia debite obeunda, sibi esse scitu necessaria cognouerit.

CAPVT VII.

De Innocentia vitæ, vel à Baptismo seruata, vel per pœnitentiam reparata quæ ad Sacerdotium requiritur.

QVis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? (inquit Propheta regius, & ipsemet subdit) *Innocens manibus, & mundo corde*: & in Apocalypsi edicitur *absque macula esse debere eos, qui astant ante thronum Dei & Agni, seruiuntque ei die ac nocte*: & in alio Scripturæ loco *Sacerdotes qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos.* Ex quibus & aliis similibus Scripturæ locis cōstat peculiarem quandam conscientiæ mūditiem animæque sanctitatem in eo requiri, qui Sacramentum Ordinis suscepturus est, aut in eo iam suscepto ministraturus: *Væ siquidem filijs iræ, qui se ministros gratiæ profitentur.*

Bernar. Serm. de conuers. ad cler. cap. 27.

Atque in primis cōsentiūt omnes illū qui speciali gratiæ Diuinæ auxilio innocentiam in Baptismo acceptam seruasset, si reliqua necessaria minime desint, optimè ad sacram Ordinatio-

nem

nem fore dispositum: & è contra eum qui (vt loquitur Concilium Trident.) *Gratia Dei quam accepisset ingratus, Spiritum sanctum contristare, & templum Dei* lethali aliqua culpa *violare non esset veritus*, Sacro illo charactere prorsus indignum fore, quandiu in illo peccati mortalis statu perseueraret: & nihilominus ad Sacramentum Ordinis digne suscipiendum, & eius functiones debitè obeundas, per condignam pœnitentiam reparari & restitui posse: *errant enim*, (vt edixit S. Calixtus Papa) *qui putant Domini Sacerdotes post lapsum, si condignam egerint pœnitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint: & suum Sacerdotium condigne custodierint, & ipsi qui hoc putant non solum errant, sed etiam contra traditas Ecclesiæ claues disputare & agere videntur, de quibus dictum est, (quæcumque solueritis super terram erunt soluta & in cœlo) alioquin hæc sententia, aut Domini non est, aut vera non est*. Quod etiam communis Ecclesiæ praxis satis euincit, quæ nusquam hodie ab iis qui ad Ordines promouendi sunt Baptismalem innocentiam exigit; neque eos ab Ordinibus arcet, qui post susceptum Baptismum in peccata aliqua lethalia lapsi sunt, dummodo tamen nullam irregularitatem inducant: Sed

Sess. 6. cap. 14.

eos per veram & seriam pœnitentiam expiatos, & aliàs idoneos iudicatos, Sacris ministerijs initiandos admittit.

Difficultas igitur præcipua est, quæ & qualis pœnitentia requiratur, vt is qui post Baptismum in peccata lethalia lapsus est, ad Sacramentum Ordinis dignè suscipiendũ cõuenienter dispositus censeatur? Ad cuius elucidationem obseruandum est, in quolibet peccato tria potissimũ reperiri, scilicet reatum culpę, debitum pœnæ temporalis, & prauum peccandi habitum seu vitium, qui quidem habitus per actum ipsius peccati in anima producitur, in eaque remanet; & per recidiuam peccati augetur, magisque ac magis in animo radicatur & roboratur.

Cum verò iuxta S. Thomæ doctrinam proprium Pœnitentiæ sit *operari ad destructionem peccati* proindeque nõ solum delere culpæ reatum, & pro debito pœnæ temporalis satisfacere; verum etiam & conuenientibus virtutum exercitijs ipsum prauum peccandi habitum, vitiumque paulatim imminuere, ac tandem funditus ex anima tollere; quæritur, an vt quis conuenienter ad Sacros Ordines suscipiendos dispositus censeatur, satis illi sit per Sacramentalem confessionẽ peccatorum mortalium quæ commisit culpam eluisse? An verò insuper oporteat, vt prius

3. p. q. 85. art. 2.

prius satisfactiones sibi à confessario pro pœnæ temporalis debito impositas impleuerit, ac præterea varijs ipsius Pœnitentiæ aliarumque virtutum exercitijs, ad vitia inolita extirpanda, prauosque illos quos peccando contraxit habitus abolendos sedulo laborauerit?

Et quidem de culpa cuiuslibet peccati mortalis per confessionem ante Ordinum susceptionem eluenda certo certius est: de satisfactione autem pro peccatis occultis in confessione declaratis imposita, nullus refragatur id præstandum esse, quod prudens confessarius iniunxerit; neque enim hic de criminibus publicis, infamiam quandam vel irregularitatem secum inuehentibus quæstio est, de his siquidem iudiciũ ferre, ad Prælatos aliosque in foro exteriori Superiores pertinet.

Superest ergo vt breuiter propositæ difficultatis caput tertium discutiatur, videaturque qualiter se gerere debeant ij qui post Baptismum in peccata lethalia lapsi sunt, in iisque diuturno tempore hærentes, aut in eadem crebro relabentes, prauas aliquas peccandi habitudines contraxerunt.

Certe si quis attentè ministerij Sacerdotalis dignitatem perpendat, si mysteriorum celsitudinem quorum dispensatio Sacerdotibus concredita est,

est, si sanctitatem functionum illarum ad quas obeundas tum ipsi Sacerdotes, tum alij Ecclesiastici Ministri iugiter paratos se præstare debent; facile perspiciet non decere quemquam, adeo sublimem gradum conscendere qui vitiorum & prauorum quos peccando contraxit habituum, veluti quibusdam compedibus & manicis totus adhuc præpeditus sit.

Preterea quis ferat hominem è cœno peccati alicuius, v. g. impudicitiæ, in quo diu hæserat, recenter emersum, fœtoremque ac reliquias illius, id est, effrænatos concupiscentiæ rebellantis motus, variaque obscœnitatis phantasmata circumferentem, mox Dei præpotentis Sanctuarium ingredi, tremendum illius altare circumire, ac immaculati agni carnes sanctas manibus contrectare, in Sacrificium offerre, populo fideli distribuere. *Va* (inquit S. Bernardus) *ijs qui ambulantes in carne, Deo placere non possunt, & placare præsumunt.*

Ser de conuers. ad cler. cap. 27.

Quisquis ergo, (edicit S. Gregorius Papa) *quolibet vitio subigitur, panes Domini offerre prohibetur; ne profecto aliena diluere peccata non valeat is, quem adhuc propria deuastant.*

Pastor. part. 1. cap. 11.

Non enim ad regimen Ecclesiæ promouendi sunt (inquit Isidorus Hispalensis) *qui adhuc vitijs subiacent. Et molestum*

Isid. Hisp. lib. 3. Sent. c. 31

sane

sane est (vt alius Isidorus loquitur) *delitijs ac libidini deditum hominem, Sacerdotem ordinari.*

Isid. Pelus lib. 5 ep. 439.

Appositè S. Bernardus aliquem huiuscemodi alloquens, *Horreo* (inquit) *considerans vnde & quo voceris? Præsertim cum nullum intercurrerit pœnitentiæ tempus, per quod vtcumq; huiusmodi periculosissimus transitus fiat, & quidem rectus ordo requirit vt prius propriã, deinde alienas studeas curare consciẽtias.*

Epist. 8. ad Brunum.

Ex quibus omnibus, merito inferre possimus, consultissimum esse, vt non dicam in aliquo sensu necessarium, ijs qui à Baptismo suscepto in peccata aliqua lethalia frequenter prolapsi sunt, vel in eiusmodi peccatis moras traxerunt, primò apud se diu multumque perpendere, num verè ad statum Ecclesiasticum diuino nutu vocentur? Peculiaris siquidem ratio inest, de talibus plerumque dubitandi: quod si nihilominus ijs qui supra explicati sunt modis vocatos se esse deprehendant, antequam vlterius progrediantur, debent serio anteactę vitæ peccata plangere, de ijsque ex intimis animi pręcordijs dolere, & inuocata cælesti gratia toto corde ad Dominum conuerti, pręmissisque congruis dispositionibus, confessionem generalem peccatorum omnium instituere, beneficioque absolutionis Sacramentalis accepto, & sa-

satisfactione impleta, non ideo se penitus exoneratos & liberos æstimare, sed denuo ad prauas illas habitudines quas peccando contraxerunt euellendas, & extirpandas manum apponere, & ad id, dignos Pœnitentiæ fructus exhibere, occasiones peccatorum sedulo deuitare, mortificationi studere, virtutum operibus exercendis incumbere, sicque veterem hominem exuentes nouum induere, & in nouitate vitæ ambulare: ac postquam tempore aliquo notabili iuxta prudentis ac pij confessarij consilium, in hac pietatis virtutumque palæstra, sese exercuerint, tum demum in Spiritu humilitatis & animo contrito suscipiendos se sperare poterunt, ab eo cui spiritus contribulati sacrificium semper acceptissimum est, quique cor contritum & humiliatum nusquam despicit.

CAPVT VIII.

De rectitudine intentionis ad sacrum Sacerdotij ministerium digne suscipiendum requisita.

Matth. 6. SI *oculus tuus simplex fuerit*, (vt loquitur Christus Dominus) *totum corpus*

corpus tuum lucidum erit: si autem oculus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Quæ verba explicans S. Augustinus; *oculus noster* (inquit) *intentio nostra est, quæ si recta fuerit & simplex opera nostra munda facit, Deoque placentia: si verò appetitu rerum temporalium inquinatur, ipsum quoque opus ea intentione susceptum sordescit.* *Lib. de ser. Domini in monte, in hæc verba.*

Ex quo sequitur quod quamuis seipsum diuino cultui, per Ordinis alicuius susceptionem mancipare, sit actio ex suo genere optima & sanctissima: illam nihilominus, si pura & recta intentio desit, à bonitate & sanctitate excidere: imò si praua intentio adsit, deformitatem illius induere, & sic Deo valde exosam fore: *optimi* si quidem *pessima corruptio.*

Quisquis igitur Sacræ Hierarchiæ nomen dare cupis, *ne lucra sæculi, in Christi militia quæras* (vt monet S. Hieronymus) *magnus enim pudor est* (inquit S. Gregorius Nazianzenus) *Sacrarium ambire, tanquam non virtutis exemplum, sed victus parandi occasionem & subsidium ordinem sacerdotalem esse existimes.* *Epist. ad Nep.* *orat. 1.*

Vnde in Concilio Coloniensi primo edicitur *accuratè inuestigandum esse quo affectu ac proposito ordinandi accedant? num videlicet Dei causa tantum, an potius suæ commoditatis gratia ad ordines* *Part. 1. cap. 19.*

ca-

capessendos aspirent, quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi? quid est enim sua quærere, nisi cum tales non gratis Deum diligunt, non Deum propter Deum quærunt, temporalia commoda sequentes, lucris inhiantes, honorem ab hominibus expectantes?

Atque vt rectæ illius intentionis ad Ordines Ecclesiasticos digne capessendos necessariæ aliquod expressius paradigma, vel ab ipsius tonsuræ clericalis susceptione exhibeatur: debent qui statum clericalem ambiunt serio apud se perpendere, quo fine, & quo motiuo, Ecclesiæ clero adscribi velint? Hunc verò finem sacra Synodus Tridentina præscribit, scilicet *vt Deo fidelem cultum exhibeant*: quibus verbis, quædam obseruatu dignissima innuit: ea nimirum intentione clericalem tonsuram suscipi debere, in primis, vt qui suscipiunt, Deo cultum præstent: id est, non vt lucra temporalia sectentur, non vt prophanas ambitiones expleant, non vt ad beneficia Ecclesiastica captanda, & sæpe contra ius fasque inuadenda sint paratiores: sed eo tantum fine, eo solo & simplici intuitu *vt Deo cultum præstent*: & hunc *fidelem*, id est, vt quamuis nondum arctioribus vinculis diuino cultui mancipentur, & vt loquitur Concilium Moguntiacum *spontanea volunta-*

Sess. 23. cap. 4. de reformat.

Conc. Mog. sub Carol. mag. c. 23.

te solummodo ligentur, tamen quod ore profitentur, etiam sincero mentis affectu amplectantur, & cum Deum hæreditatis suæ partem eligere se declarent, tales etiam exhibere se fideliter intendant, qui nullam aliam sibi partem præter Dominum quærant: *quid enim vltra quærit, cui omnia suus conditor sit?* (ait S. Prosper) *aut quid ei sufficit, cui ipse non sufficit?* Lib. 2. de vit. act. c. 16

Ex quo sequitur tonsura clericali insigniri non posse nisi illicitè, & cum graui peccato, qui dum illam recipit, animum habet à clericali professione auersum, qui coniugium meditatur, qui vota sæcularia cogitat, qui statum aliquem clericali vitæ oppositum amplectendum sibi proponit. *nemo certe* (iuxta Euangelicum effatum) *mittens manum ad aratrum, & respiciens retro aptus est regno Dei.* Vid. Nauar. in manua. c. 7. n. 11 Gamach. in 1. 2. q. 13. cap 36. Luc. 9.

Quare (vt sapienter monet Cardinalis Palæota) *Clericus omnis profiteri debet se Christi militem stipendiarium, constitutum ad vitia debellanda, ad profligandum Dæmonem, ad virtutem & bonos mores reuocandos, ad pietatem, iustitiam, sanctitatemque in Christianum orbem inducendam, & ad ea omnia peragenda quibus Christus vincat, Christus regnet, ac peccatum tanquam illius teterrimus hostis exterminetur.* Serm. 1. ad cler. in Archiepiscop. Bonon.

Quod si adeò pura & sancta intentio

tio exigitur ab ijs qui prima duntaxat tonſura initiantur, qualem & quam perfectam & diuinam ad ſacros ordines & ad ipſorum ordinum verticem, Sacerdotium ſcilicet, requiri exiſtimabimus? Qualem Diuinæ gloriæ promouendæ zelum? Quam feruidam & ardentem erga proximos in ſalutis negotio iuuandos charitatem? Quantum denique & quàm excelſum virtutum omnium, quæ ſtatum Sacerdotalem decent, deſiderium?

Declamat in hæc verba, (ecce nos &c.)

Verum cum S. Bernardo conqueri liceat; *Quis iam ea intentione gradus Eccleſiaſticos, & miniſteria ſanctuarij quærit, imò quæritur?* (*quæri nempe potius quàm quærere ipſe debuerat*) *vt ſine curis ſæculi, in ſanctimonia cordis & corporis, illuminandus accedat ad Dominum, & ſuam pariter ac proximorum ſalutem operetur, orationis ſtudio deditus, & verbo prædicationis? Nam ſi eos, eo quærit & intendit animo, eoque intuitu, vt huius vitæ habeat neceſſaria, Euangelizet vt manducet; peruerſo nimis ordine, cæleſtibus terrena mercatur, Quàm certe dignius, ampliuſque conſentaneum rationi, vt pro carnali victu, carnalia magis opera & negotia exerceret, nec fieret inuerſor rerum, aut miniſterium ſpirituale inhonoraret.*

C A-

CAPVT. IX.

De alijs quibusdam ad Ordinum Ecclesiasticorum canonicam susceptionem prærequisitis.

PRæter illa quæ superioribus capitibus explicata fuerunt, quædam adhuc obseruanda supersunt ad debitam & canonicam ordinum Ecclesiasticorum susceptionem, quæ hic breuiter proponentur.

In primis igitur cauere sollicitè debet is, qui ordinibus initiari appetit, ne vlla censura innodatus, vlloue canonico impedimento sit irretitus: præcipua autem impedimenta irregularitatem inducentia duplicis generis sunt, alia siquidem ex defectu, alia ex delicto procedunt.

Alij autem sunt defectus in anima, vt si quis sit amens, lunaticus, epilepticus, energumenus, illiteratus, neophytus, &c.

Alij sunt in corpore, vt si quis sit leprosus, mutus, cæcus, membro aliquo mutilatus, aut ita debilitatus, vel deformis, vt ordinum functiones, vel nullatenus exercere, vel non

nisi

nisi cum notabili indecentia possit.

Alij defectus famam spectant: vt si quis histrionicam, aut alias artes exercuerit, quæ iure canonico vel ciuili, infamiam secum inuehunt.

Alij, natales: vt si quis ex illegitimo concubitu procreatus, vel parentibus hæresi infectis, vel in hæresi mortuis ortus sit.

Alij, ætatem: quando scilicet quis ætatem ad ordines recipiendos iure præscriptam nondum attigit, annorum scilicet 22. inchoatorum pro Subdiaconatu, 23. pro Diaconatu, & 25. pro Presbyteratu.

Alij, morum mansuetudinem: vt si quis directe vel indirecte quamuis iustè, alterius morti, aut mutilationi cooperatus sit: quales sunt iudices, accusatores, testes, scribæ, apparitores, alijque officiales curiæ sæcularis in causis criminalibus: Item ij qui in bello quamuis iusto, occidunt vel mutilant, &c.

Alij denique defectus procedunt ex bigamia, siue reali, siue interpretatiua, siue spirituali, quando scilicet quis vel bis nupsit, vel viduam duxit, vel post castitatis votum emissum, licet cum dispensatione, matrimonium contraxit.

Impedimenta ex delicto sex præcipua sunt: scilicet, 1. Homicidium volunta-

luntarium aut iniusta mutilatio alicuius; 2. Iteratio Baptismi scienter & culpabiliter facta: 3. Censuræ alicuius Ecclesiasticæ violatio. 4. Ordinatio per saltum: 5. Solemnis functio alicuius ordinis nondum recepti. 6. Hæresis.

Quæ quidem omnia hic memoriæ tantum iuuandæ gratia breuiter ac strictim proposita, fusiùs & destinctiùs explicata videri possunt apud Iuris canonici interpretes, aut alios moralis Theologiæ scriptores.

Oportet igitur vt ordinandus quisque diligenter perspiciat, & expendat, num aliquo ex his impedimentis implicatus sit; vt vel dispensationem via legitima quærat, vel ab ordinibus suscipiendis abstineat.

Obseruare secundo debetis qui statum Ecclesiasticum seu Sacerdotium appetit, ne aliquid præter charitatis vel iustitiæ, aut disciplinæ Ecclesiasticæ ordinem admittat: charitatis quidem, si v.g. parentes eius egestate conficiantur, eiusque opera & labore ad necessaria vitæ indigeant: iustitiæ verò si v.g. quis multis oneratus debitis ad statum Sacerdotalem confugiat, vt priuilegij clericalis obtentu fraudet creditores: demum Ecclesiasticæ disciplinæ, si v.g. quis varijs sæcularibus negotijs implicatus, tutelis, alijsque ratio-

rationibus reddendis obnoxius se clero adiungat: in his enim & similibus casibus præstat vel differre promotionẽ suam, vel ab ea penitus se remouere, quam Ecclesiasticum aliquem Ordinẽ inordinatè appetere.

Obseruare tertio debet vt in varijs Ordinum gradibus interstitia temporum à sacris canonibus præscripta religiose seruet; *Quis enim* (inquit Zozimus Papa) *inuenitur tam arrogans, vt in cœlesti militia statim dux esse desideret, cum tyro ante non fuerit? &c. assuescat itaque in Domini castris, in lectorum primitus gradu diuinique rudimentis seruitij, nec illi vile sit Exorcistam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum, per ordinem fieri; nec id saltu, sed statutis, maiorum ordinatione, temporibus. Iam verò ad Presbyterij fastigium talis accedat, vt & nomen ætas impleat, & meritum probitatis stipendia ante acta testentur.*

Epist. 1. cap. 1.

Sess. 21. c. 11. 13 & 14. de refor.

Censuit nihilominus Tridentinum Concilium vt ab interstitijs Ordinum dispensare possit Episcopus, si ita ipsi videatur: vtque ad altiorem ordinem quis etiam ante elapsum annum à susceptione postremi, si necessitas aut Ecclesiæ vtilitas id exposcat, iudicio Episcopi promoueri possit.

Obseruare debet quarto vt antequam promoueatur, illius ordinis quẽ suscepturus est functiones probe exer-

cere nouerit, didiceritque cantum Ecclesiasticum, & alia similia quæ ad ministerium suum ritè obeundum necessaria sunt, vt in eo debitum Ecclesiæ obsequium iuxta ipsius Concilij Tridentini decretum impendere *Sup. cap.* possit. *13. de ref.*

Denique cuilibet ordinando exactè seruandum est eiusdem Concilij *Sess. 21.* Tridentini decretum quo *statuit, ne cap. 2. de quis Clericus secularis quamuis alias sit ref.* *idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros ordines promoueatur nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticũ, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Id verò beneficium resignare non possit, nisi facta mẽtione quod ad illius beneficij titulum sit promotus? neque ea resignatio admittatur, nisi constito quod aliũde viuere cõmode possit: & aliter resi-* *Vid. can* *gnatio facta nulla sit. Patrimonium* *(sancto-* *verò vel pensionem obtinentes ordinari* *rum) di-* *posthac non possint, nisi illi quos Episcopus* *stin. 70.* *iudicauerit assumendos pro necessitate vel* *can. (cũ* *commoditate Ecclesiarum suarum: eo* *secun-* *quoque prius perspectó, patrimonium il-* *dum) de* *lud vel pensionem verè ab eis obtineri, ta-* *præben-* *liaque esse quæ eis ad vitam sustentandã* *dis, &* *satis sint: atque illa deinceps sine licen-* *can (si* *tia Episcopi alienari, aut extingui, vel* *Episco-* *remitti nullatenus possint; donec benefi-* *pus) de* *cium sufficiens sint adepti, vel aliunde* *præb. in* *habeant unde viuere possint: antiquorum* *16.*

canonum pœnas super his innouando.

Quoniam verò in varijs diœcesibus Episcoporum cura & sollicitudine, plurima eaque saluberrima decreta edita sunt de ijs quæ ad digniorem ac perfectiorem ordinum susceptionem seruanda sunt: ideo quilibet ordinandus hanc præsertim afferre debet dispositionem, vt iuxta monitum Apostoli, præpositis suis fideliter obediat, ijsque subiaceat, quam exactissimè seruando ea quæ à proprio Prælato, alijsque ab ipso ad eiusmodi curam delegatis facienda præscribentur.

CAPVT. X.

Explicantur proximæ & immediatæ dispositiones ad sacramentum Ordinis debitè ac dignè recipiendum.

INter solemnes illos ritus quibus altaria Diuino sacrificio peragendo consecrantur, quinque sunt præcipui, quos non incongruè hic referre possumus, ad designandas quinque proximas dispositiones, quæ maximè desiderantur in ijs, qui & altari inseruire,

&

& ipfimet velut myftica quædam altaria & templa efse debent fpeciatim diuino cultui dedicata: imo quos hortatur Apoftolus *vt corpora fua hoftiam viuentem, fanctam, Deo placentem, exhibeant.* Rom. 12

Primo igitur multiplex & myftica lotio cinere, & fale, cum aqua admixtis adhibetur: tum variæ & folemnes precationes offeruntur: exinde crebri fuffitus: poftea multoties repetitæ vnctiones & chrifmationes: ac demum plurimorum luminarium fuper ipfa altaria accenfiones & confumptiones facro illi ritui finem imponunt.

Atque in primis multiplex illa lotio defignat primam & præcipuam ad facramentum Ordinis fufcipiendum difpofitionem, fcilicet confcientiæ á quibuslibet peccatis perfectam quantum fieri poteft purgationem: idque non modo Sacramentali confefsione, quæ in varijs noftræ Galliæ Concilijs, Ordinum fufceptioni præmittenda decernitur: fed etiam crebrius repetitis veræ humilitatis & contritionis actibus, necnon falutaribus quibufdam mortificationis ac pœnitentiæ exercitijs, ita ut quifquis ad facrum minifterium promouendus eft, cum Propheta fæpius inclamet: *Amplius laua me Domine ab iniquitate mea, & à peccato meo*

In Syn. Trecẽt. ã. 1427 Carnot. ã. 1526 Parifiẽ. ã. 1557 Bituric. ã. 1587 Pfal. 50

munda me: & ſic in ſpiritu humilitatis, & in animo contrito ſuſcipi mereatur.

Secunda diſpoſitio eſt crebra & feruens oratio: ſicut enim quiuis ad ſacrum miniſterium promouendus, ſpecialiſsimis & affluentiſsimis Diuinæ gratiæ auxilijs indiget, vt illud dignè recipere, & debitè exercere queat; ſic illam gratiam crebra & feruenti prece poſtulare debet ab eo, *qui dat omnibus affluenter & nemini improperat*: crebro igitur intret in cubiculum cordis ſui, claudat oſtia ſenſuum ſuorum ſuper ſe: & ex intimo cordis affectu oret Patrem illum cœleſtem, qui dat Spiritum bonum petentibus ſe.

Tertia diſpoſitio per ſuffitus expreſſa conſiſtit in varijs virtutum affectibus, qui ſiue pœnitentiæ, ſiue orationis, ſiue alijs pietatis ac Religionis exercitijs intermiſcendi ſunt; ijſque quaſi quibuſdam cæleſtibus odoraméntis ipſius ordinandi anima veluti reſpergenda, & præparanda, itaut dicere

Cant. 1. queat, *dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuauitatis.* Nunc igitur inſtar alterius Miphiboſeth, ad Regium hoſpitium & epulum iamiam

2. reg 9. admittendi exclamet; *Quis ego ſum ſeruus tuus Domine mi Rex, quoniam reſpexiſti ſuper canem mortuum ſimilem mei.* Nunc cum Regio Pſalte; *Quam dile-*

dilecta Tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Nunc cum eodem repetat *Magnus Dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri in monte sancto eius*. Nunc istud animo reuoluat. *Quis ascendet in montem Domini aut quis stabit in loco sancto eius? innocens manibus & mundo corde*, &c. sibique ipsi diffidens, inclamet; *ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce seruo tuo*. & sic hos aliosque similes affectus, veluti suaues quosdam suffitus emittat, eiusque anima fit *per desertum ascendens quasi virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris*.

Ps. 83.

Ps. 47.

Ps. 23.

Ps. 18.

Cant. 3.

Quartam dispositionem vnctio & Chrismatio designat, charitatem scilicet; quæ est oleum illud lætitiæ quo præ alijs participibus suis vngi debet quiuis diuino cultui consecrandus: imò, quo ad exemplum illius sanctæ ad triclinium Diuini conuiuij admissæ, Christi Domini pedes & caput incessanter inungere debet, idque iteratis in eum feruentis amoris actibus. Cum enim per sacram Ordinationem ad eũ statum eleuetur, in quo non iam seruus sed amicus ab ipsomet Christo Domino nuncupatur, ab eoque specialissimæ beneuolentiæ pignora accipiat: vt tali tantoque amico vicem rependere vtcumque incipiat, nihil melius

præstare potest, quam si ex toto cordis affectu diligat eum à quo prior dilectus est.

Dicat igitur cum Psalmographo; *Diligam te Domine fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum, susceptor meus & liberator meus, &c.* Repetat crebro cum eodem, *quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum: & mihi adhærere Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meam, vt annuntiem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Sion.* libentissime subscribat Apostolo edicenti. *si quis non amat Dominum Iesum Christum, Anathema sit*: & cum eodem Diuinæ gratiæ innixus fidenter exclamet, *quis ergo nos separabit à Charitate Christi? tribulatio? an angustia? an gladius? an fames? an nuditas? &c.*

Ps. 17. Ps. 72. 1. Cor. 16. Rom. 8.

Quinta denique dispositio adumbrata per accensionem & consumptionem, est deuotio, quæ vt Illustrissimus Episcopus Gebennensis rectissimè dixit, charitatis ignescentis veluti flamma est, & quæ tum ipsius charitatis, tum aliarum virtutum operationes consummat & perficit; si igitur vllum tempus est in quo effulgere & efferuere debeat deuotio, illud maxime cum quis Diuino cultui totum se deuouere disponit: & hæc deuo-

deuotio tum actiones omnes antecedentes, tum præsertim ipsam Ordinis susceptionem comitari & perficere debet; itaut & fidem accendat, & reuerentiam excitet, & modestiam componat, & attentionem in tantis Mysterijs perficiendis necessariam inspiret.

Has igitur dispositiones Ordinandus instante iam hora suæ promotionis animo repetens, cum Psalmista dicat, *hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei.* Ps. 41.

Et cum se nomine proprio vocari audierit, sacro horrore plenus & summissi animi reuerentia, tanquam ipsiusmet Dei audita voce accedat; & impositionem manus Episcopalis accipiens, manum Christi inuisibiliter extensam, & Sacramentum perficientem adoret, & spiritu osculetur: & siue procumbat in faciem, siue genuflexus communes cum alijs preces offerat, siue fidei & obedientiæ professionem emittat, siue reliqua ex præscripto Ecclesiæ exequatur, omnia in Deo, coram Deo, propter Deum & cum Deo peragat.

Et tandem perfecta Ordinatione, consummatis Mysterijs, gratiisque Deo actis, cum pace discedat; id est,

cum ea mentis tranquillitate, & ad gratiam susceptam attentione, vt nihil rerum occurrentium animum interturbet: sed potius vt nouum hominem iam indutus, qui creatus est in iustitia & sanctitate veritatis, nouam vitam feliciter inchoet, & ambulare digne Deo incipiat, vocatione qua vocatus est.

Vt verò supra dicta omnia melius animo concipiantur, firmiusque inhæreant, & ordinandi ipsi ad sacra ministeria capessenda perfectiùs dispositi accedant; consultissimum erit vt per aliquot dies, reliquis curis & conuersationibus sæcularibus sepositis, huic vni negotio vacent, & eo fine aptum aliquem secessum petant: vbi spiritualibus exercitiis & sanctis meditationibus pios affectus foueant, concepta desideria obfirment, seque ipsos paratiores exhibeant ad vberiores gratiæ cælestis influxus in se recipiendos.

Quod quidem quantùm Deo placeat, & quam aptum sit ad finem hunc
Leuit. 1. consequendum, testatur id quod in veteri lege Aaroni, eiusque filijs præscriptum Diuinitus fuit, nimirum vt de ostio tabernaculi per septem dies non egrederentur, vsque in diem, quo consecrationis illorum tempus compleretur: quo toto temporis spatio, die ac nocte manere debebant in tabernaculo

lo, obseruantes custodias Domini, & varijs religionis exercitijs operam dantes.

Quod & postea in lege gratię à pluribus sanctissimis viris ante sacram Ordinationem seruatum fuisse Ecclesiastica Historia testatur; & nunc etiam varijs in locis seruari cum maximo Ecclesiasticæ disciplinæ profectu, ipsa docet experientia.

Et quoniam, vt ait Regius Psaltes, *in meditatione ignis exardescit* visum est subiungere capite sequenti selectas aliquas meditationes, huic secessui aptas ad instar illarum quas Illustrissimus Episcopus Gebennensis in parte prima suæ Philotheæ, seu ad vitam pie instituendam manuductionis, exscripsit; quæ quidem sic dispositæ sunt, vt tam ijs qui sacros Ordines suscepturi sunt, quam illis qui iam susceperunt vsui esse possint. Ps. 38.

Quod si quis meditationis seu orationis mentalis praxi nōdum assueuit, ea perlegere poterit, quæ super hac re in secunda parte huius operis explicata reperientur.

CAPVT XI.

MEDITATIO PRIMA.

De beneficio vocationis ad statum Sacerdotalem.

1. Considera quantum sit illius Diuinæ vocationis beneficiũ ex parte ipsius Dei; qui ex pura misericordia cum ipsi nullatenus vtilis aut necessarius, imò penitus inutilis esses, te nihilominus præ multis aliis ad suum ministerium vocauit & elegit: Dic
Ps. 15. illi cum Propheta; *Conserua me Domine quoniam speraui in te, dixi Domino Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Dic tibiipsi, & sæpius repete, seruus inutilis sum, vtinam quod teneor facere, hoc faciam. Agnosce quantum Diuinę bonitati debeas? Vide quid illi pro tam ineffabili erga te misericordia & munificentia rependere velis.

2. Considera magnitudinem illius beneficij ratione sublimitatis & excellentiæ status illius ad quem vocatus
1. Reg. 18. es: *Num parum vobis videtur, esse generum Regis?* (aiebat Dauid) *ego au-*

autem sum vir pauper & tenuis: sed quantum videri debet, esse ministrum & cooperatorem ipsius Regis Regum Iesu Christi, & dispensatorem mysteriorum eius? Quid & quantum, esse illius non seruum, sed amicum? Et tu quis es qui ad tam sublimem honoris ac dignitatis gradum voceris? Nonne longe potiori ratione dicere debes, *Ego autem mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei: adiutor & protector meus es tu, Domine ne moreris.* Ps.69.

3. Considera & seriò perpende in illo vocationis beneficio, Diuinæ erga te charitatis excessum, ratione indignitatis tuæ, & peccatorum à te commissorum: qui enim ob *iuuentutis tuæ delicta & ignorantias* puniri dignus eras, qui ob tot gratias neglectas, imò sæpe abiectas, & repudiatas, abijci & repudiari merebaris, inscrutabili Dei misericordia ad diuinum ministerium vocatus es, & ex *vase contumeliæ*, factus es *vas honoris & electionis*. Suscipe & mirare Diuinæ erga te bonitatis diuitias. Caue ne forte *secundum duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurises tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei*. Vide quomodo & qua ratione satagere velis *vt per bona opera certam tuam vocationem & electionem facias;* inspice in particulari quæ opera præsertim Deus à te requi-

Ps.24. Rom.2. 2.Pet.1

rat, & eius gratiam instanter deprecare.

MEDITATIO II.

De scopo, & fine vocationis ad statum Sacerdotalem.

Considera Christi Domini verba quibus declarat quis sit finis & scopus vocationis ad statum Sacerdo-
Io. 15. talem & Ecclesiasticum, *Non vos me elegistis* (inquit) *sed ego elegi vos, & posui vos vt eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat*. Posuit igitur discipulos suos, eorumque successores, & quotquot ad ministerium elegit & vocauit, non vt otio marcescant, non vt temporalibus commodis fruantur,
Ps. 83. non vt gloriam mundi captent; *sed vt eant de virtute in virtutem*, vt Domini sui vestigia sectentur; *qui* enim *mihi ministrat* (inquit) *me sequatur*. Igi-
Io. 12. tur quando Diuinæ illius vocationis gratiam primo accepisti, illud idem tibi, quod vnicuique discipulorum à Christo dictum puta, *sequere me*.
Matt. 9. Vide, quo animo Dominum tuum sequaris, & an ideo statum Ecclesiasticum amplecti velis, aut iam ample-

xus

xus, fis vt illius vestigijs insistas, *vt quomodo ille ambulauit, sic & tu ambules.* 1. Io. 2.

2. Considera te vocatum esse non modo *vt eas*, & profectu tuo spirituali intendas, sed etiam *vt fructum afferas*, vt acceptum talentum cum fœnore multiplices, vtque Diuinæ gloriæ propagandæ, & animarum saluti procurandæ totus impendaris; idque sacrificijs & orationibus incumbendo, officia & munia Ecclesiastica debite peragendo, ignaros instruendo, peccatores arguendo, obsecrando, increpando, cum omni patientia & doctrina, & alia Religionis & charitatis opera perficiendo: magnus vtique labor, *sed magna gloria sequi Dominum, Euangelio collaborare, adimplere quæ desunt passioni Christi*, non vtique defectu valoris, sed excessu charitatis, qua Deus nos in societatem filij sui vocare dignatus est, *vt si compatimur, & conglorificemur*. Si laborum & passionum socij sumus, simus etiam consolationis & regni. Vide igitur quem in Ecclesia fructum afferre intendas? Cui operi præsertim incumbere, & quomodo illud exequi velis. Eccl. 23. 2. Tim. 1. Colloss. 1 Rom. 8.

3. Considera quam excelsus, quam optabilis sit finis vocationis tuæ, præ illo quem sibi vt plurimum in suis laboribus, occupationibus, negotiationibus, præfigunt personæ laicæ & seculares

lares

lares; scilicet temporalia lucra, sæculi honores, vitæ commoda & voluptates: & quid sunt hæc omnia? Quid habet amplius homo de vniuerso labore suo quo laborat sub sole? Ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. At verò seruorum Christi labor inanis non est, sed præterquam quod ex hac
Luc.6. vita mercedem, *mensuramque bonam, & confertam, & coagitatam, & superefluentem recipiunt*; testatur Apostolus
2.Cor.4 *leue & momentaneum onus tribulationis, æternum gloriæ pondus in illis operari*. Et quamuis nullus esset tantæ mercedis intuitus; quanti fieri deberet labor ob Christi gloriam susceptus? Sed nunquid laborare dicendi sunt illi qui verè Christum diligunt? *Vbi enim amor, ibi non est labor*. O vtinam talis esses, qualis ille cui inter labores & æstus
Genes. 29. *videbantur dies pauci præ amoris magnitudine!*

MEDITATIO III.

De donis & gratijs eximijs statui Sacerdotali annexis.

I. CONsidera gratias vberes & eximias quæ diuinitus conce-

ceduntur iis qui sacram Ordinationem digne suscipiunt; ac in primis gratiam sanctificantem, quæ non nisi copiosissima per hoc Sacramentum confertur; tum virtutes infusas, exinde dona Spiritus sancti, quæ simul cum gratia infunduntur: vt animam illius qui ordinatur magis ac magis sanctificent, ornent, perficiant: demùm gratiam Sacramentalem quæ consistit in varijs illustrationibus, motionibus, alijsque cælestibus auxilijs, quæ ad sacra ministeria ritè obeunda suo tempore prestantur ab eo, qui est *adiutor in opportunitatibus*. Psal. 9. Nonne hanc diuinam perpendens munificentiam fateberis, quia *facile est in oculis Domini subito honestare pauperem*. Eccles. 11. Vide igitur quomodo teipsum ad tot tantasque gratias vbertim accipiendas cõuenienter præpares? quas orationes, quæ virtutum opera & exercitia ad id impendere velis? qua fidelitate illis acceptis vti?

2. Considera excellentiam potestatis quæ per sacros Ordines, ac præsertim per Sacerdotium confertur, tum ad nobilissima munera circa diuinum cultum obeunda, tum ad præstantissima charitatis opera pro sanctificatione & salute animarum exercenda, tum maxime ad res diuinas pertractandas, Sacramenta scilicet conficienda & ministranda, præsertimque san-

ſanctiſſimum Dominici corporis Sacramentum & ſacrificium peragendũ, nec non ad peccata remittenda, & gratiam reconciliationis Pœnitentibus conferendam: Quis iſta ſerio cogitans non obſtupeſcat, Deum hominibus infirmitate circumdatis, mortalitatemque ſuam circumferentibus, id elargitum fuiſſe, quod nuſquam Angelis conceſſum eſſe voluit? Cui enim aliquando Angelorum dixit, quorum remiſeris peccata remittuntur eis! Cõfitere igitur cum Propheta, *Quis ſicut*
Pſ. 112. *Dominus Deus noſter qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cœlo & in terra, ſuſcitans à terra inopem, & de ſtercore eleuans pauperem, vt collocet eum cum principibus populi ſui*. Et teipſum diuina dignatione de terra ſuſcitatum, & de ſtercore eleuatum, & cum principibus collocatum videns, diffide
1. Pet. 5. tibiipſi, *humiliare ſub potenti manu Dei*, & inſtanter eius gratiam require: vt hæc tui eleuatio non ſit tibi occaſio ruinæ, ſed ſalutis.

3. Conſidera & ſerio perpende di-
Luc. 12. ctum Euangelicum, *omni cui multum datum eſt, multum quaeretur ab eo, & cui commendauerunt multum, plus petent ab eo*. Is certe cui quinque talenta tradita fuerant, alia quinque lucratus eſt, nec laudari, imo fortaſſis abiici meruiſſet; ſi duo tantum retuliſſet,

Caue igitur ne tot dona, totque gratias in vacuum recepisse dicaris? vide quem vsum donorum illorum & beneficiorum diuinorum facere intendas? quod fœnus Domino referre; ac proinde quam sedulo & diligenter *in omnibus exhibere teipsum velis sicut Dei ministrum in multa patientia, in tribulationibus, in laboribus, &c.* 2. Cor. 6

MEDITATIO IV.

De grauitate peccatorum quæ committuntur à Sacerdotibus aliisque personis Ecclesiasticis.

I. CONsidera & perpende grauitatem peccatorum illorum ex circumstantia personæ peccantis. *Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos*, inquit Christus Dominus, suos discipulos, eorumque successores alloquens; quanto igitur maior felicitas & dignitas sublimior, esse ipsiusmet filij Dei, non modo seruum, sed amicum, tanto infelicius & indignius est, tantum, & tam amabilem Dominum offendere, eiusque amicitiam contemnere ac peccato violare. Vnde per Io. 15.

Pro-

Prophetam conqueritur. *Quid est quod*
Ierem. 11. *dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? &, si inimicus meus maledixisset*
Ps. 54. *mihi, sustinuissem vtique; tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, &c.* Vide ne sis ille, de quo tam grauiter conqueritur; ne inquam, tot beneficijs cumulatus, tot cælestibus gratijs perfusus, toties ad sacram illius mensam & secretiora mysteria admissus, toties propria ipsius substantia velut succo quodam diuino recreatus & enutritus, nulla tamen istorum omniũ habita ratione tantorum bonorum authorem peccato tuo violaueris; & hoc agnoscens, humiliare, confundere, ingemisce.

2. Considera eorumdem peccatorum grauitatem ratione ingratitudinis adiunctæ, repete animo quæ præcedenti meditatione dicta sunt; adde omnes effectus specialis erga te prouidentiæ & beneuolentiæ quos à Deo accepisti, gratias omnes quibus preuẽtus es, & peccatis à te commissis oppone; & audi vocem Dei conquerentis;
Isa. 5. *Quid est quod vltra debui facere vineæ meæ & non feci? an quod expectaui vt faceret vuas, fecit autem labruscas?* Sed contremisce ad hæc Apostoli ver-
Heb. 6. ba, *Terra superuenientem bibens imbrem, proferens autem spinas & tribulos,*

re-

reproba est, & maledicto proxima, cuius consummatio in combustionem. Vide post tot & tantarum gratiarum imbrem super te effusum, ne sis terra illa reproba, & maledicto proxima; & pete à Deo *meliora & viciniora saluti*. *Ibid.*

3. Considera, & apud temetipsum perpende, quot & quanta peccata commisisti, antequam ad sacrum ministerium accederes; quot & quanta ab eo tempore quo in Ecclesiæ sacrarium es admissus? Nonne, merito dicere debes *comprehenderunt me iniquitates meæ & non potui vt viderem: multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me, & quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum* vt condigne peccata quæ in Deum meum commisi defleã, & sint mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Vide præterea & perspice peccatorum illorum scaturigines & fontes, id est, prauas inclinationes, passiones indomitas, appetitus inordinatos: circumspice etiam causas exteriores, occasiones periculosas, conuersationes inutiles & plerumque nociuas: & inuocata Dei misericordia, apud temetipsum propone quid agere debeas, quæ remedia adhibere, vt peccare cesses, innocentiamque peccatis deperditã veræ pœnitentię exercitijs, *Ps. 39.* *Ier. 9.*

citijs, & virtutum contrariarum actibus reparare studeas.

MEDITATIO V.

De morte eorum qui in sacris ministerijs vitam traduxerunt.

1\. Considera quam felix, quam pretiosa coram Deo mors pij Sacerdotis, qui fideliter ministerium suum impleuit, *qui bonum certamen certauit, cursum consummauit, fidem seruauit*: Hæc mors est illi finis belli, laborumque omnium diuinę gloriæ causa susceptorum, & initium æternæ pacis ac beatæ quietis. *A modo iam dicit spiritus vt requiescat à laboribus suis. Quanta est dignitas* (inquit Beatus Cyprianus) *& quanta securitas, exire hinc latum; & claudere in momento oculos quibus homines videbantur & mundus; & aperire eosdem statim, vt Deus videatur & Christus.* Nonne igitur toto affectu talem mortem exoptas? Nonne in corde tuo dicis *moriatur anima mea morte iustorum & fiant nouissima mea his similia.* Vis mori morte iustorum, viue vita iustorum, opera iustorum exerce, *quia*

2\. Tim. 4.

Apoc. 14

Lib. de exhor. mart.

Nu. 23.

Apoc. 14

opera illorum sequuntur illos: dum tempus habes, operare bonum: in omnibus labora, opus fac Euangelista, ministerium tuum imple. Beatus vtique *seruus quem cum venerit Dominus inuenerit sic facientem.* Galat.6 2. Tim. 4.

2. Considera è contrario, quam funesta, quam infelix, quam horrenda mors eorum qui in Ecclesiasticis ordinibus vel muneribus constituti infideliter vel perfunctoriè se gesserunt; qui neglecto Dei cultu & Ecclesiæ obsequio, vitiis se immerserunt, cupiditatibus obsequuti sunt, & carnis curam fecerunt in desiderijs: *venient tunc in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum, & erunt decidentes sine honore & in contumelia inter mortuos in perpetuum.* Sap. 4. Sed quæ tunc angustia, quis animi cruciatus, quis terror miserum sacerdotem inuadit? cum & præteritæ vitæ tam inutiliter, tam culpabiliter impensæ recordatur, & mortis instantis acerbos dolores persentit, & proxime futuri iudicij exitum perhorrescit. Obstupesce super cæcitate tot infelicium Sacerdotum, qui de istis nunquam in vita sua recogitant; vide ne de illorum numero sis.

3. Considera *statutum esse omnibus hominibus*, proindeque omnibus Sacerdotibus, *semel mori*. In hoc enim na- Hebr.9 Isa.24.

turæ

turæ debito *erit sicut populus sic Sacerdos*: moriendum igitur tibi est, qualiscũque sis, mortis in te sententia prolata
Marc. 13. est; sed quo tempore: qua hora? *sero? an media nocte? an galli cantu? an manè?* non constat, pœna certa est, hora incerta. Moriendum tamen est, idque semel tantum; si pluries, si bis, quod vna vice deesset suppleretur altera: sed *statutum est semel mori*: & in-
Heb 9. terim ex illo mortis tuæ momento, salutis vel damnationis tuæ pendet æternitas. Iustorum vel peccatorum morte moriendum tibi est, elige: & si sapis; dum tempus tibi est, ita vitam tuam instituc vt morte iustorum mori dignus sis: & ad maiorem cautelam singulis diebus, præsertim ante somnum in eo statu teipsum compone, in eo sensu, in ijs animi dispositionibus, in quibus vltimo vitæ tuæ momento inueniri velles.

MEDITATIO VI.

De vltimo examine & iudicio eorum qui muneribus Ecclesiasticis functi sunt.

2. Cor. 1. 5. CONsidera & serio perpende hæc Apostoli verba, *Omnes nos*

nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum. Omnes, inquit oportet manifestari, nullus excipitur; proindeque eodem momento quo vltimum vitæ tuæ spiritum emiseris, oportet te manifestari ante tribunal Christi, ibique omnia tua, etiam occultissima patefieri, discuti, in iudicium adduci: audies tremendam illam iudicis vocem *Redde rationem villicationis tuæ.* Sacerdotij tui, ministerij tui, talentorum tuorum. Heu (aiebat Iob, & tu quoque longe potiori iure dicere debes) *quid faciam, cum surrexerit ad iudicandum Dominus, & cum interrogauerit, quid respondeo illi?* Luc. 16. Iob. 31.

2. Considera, quam exacta, quam rigida futura sit discussio illa; ibi enim iudicium tibi subeundum erit, de omnibus factis, dictis, cogitatis: ibi omnia peccata tua, etiam ea quæ videntur leuissima, in iustitiæ diuinæ bilance expendentur. ibi non modò de propriis peccatis reddenda erit ratio, sed etiam de peccatis aliorum, quibus verbo & exemplo prodesse debebas: ibi à te inquiretur quem vsum feceris bonorum omnium naturæ & gratiæ quæ tibi concessa sunt? ad quid impenderis corporis tui membra & organa, animæ tuæ facultates, & quæ-

cumque talenta tibi concredita? *ibi*
Ps.74. *iudicabuntur omnes iustitiæ tuæ*, id est, omnes actus Religionis, charitatis, & aliarum virtutum: item orationes, officia diuina, sacrificia oblata; ibi ad stateram sanctuarij expendentur omnia à te facta vel omissa, in dispensatione diuinorum mysteriorum, in administratione sacramentorum, in prædicatione verbi diuini; denique cuncta Deus adducet in iudicium, & cordis tui abditissima quæque scrutabitur in lucernis. *Heu ecce venit & quis poterit cogitare diem aduentus eius? & quis stabit ad videndum eum? ipse enim quasi*
Malach.3. *ignis conflans*. Vigila itaque & omni tempore ora (vt ipsemet iudex monet) vt possis stare ante filium hominis, & eius passione intercedente tremendi illius iudicij felicem exitum sortiri.

3. Considera medium optimum ad promerendam supremi illius iudicis clementiam esse charitatis & misericordiæ operibus sedulo incumbere; beati siquidem misericordes, quoniam
Galat.6 ipsi misericordiam consequentur. *Igitur dum tempus habes, operare bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei*. Et quascumque occasiones instruendi, exhortandi, consolandi, corripiendi, & quouis modo iuuandi alios, eorumque saluti & bono spiri-

tuali cooperandi, etiam eleemosynis & subsidijs temporalibus, toto animi affectu amplectere: ac denique impende teipsum & libentissime superimpende pro animabus fratrum tuorum: & sæpissime tibi in mentem reuoca quæ in supremo iudicio Christus Dominus dicturus est; *quod vni ex minimis meis fratribus fecistis, mihi fecistis.*

MEDITATIO VII.

De luctuosissimo statu Sacerdotum damnatorum.

I. CONsidera & tibi ob oculos pone infelicem Sacerdotem ob crimina sua, depositionis perpetuæ & degradationis pœna damnatum: expende quam probrosum sit illi coram venerabili Consacerdotum cœtu, sacris vestibus, & cunctis Sacerdotij sui insignibus exui; quam acerbum & amarum à Prælato suo & animę suæ parente cum exprobrationibus, & execrationibus à Clero eijci: & sæcularis iustitiæ ministris tradi; & cogita hoc nihil esse præ ignominia, confusione, & desperatione illius qui videt se ab ipsomet Christo Domino Sacerdotum

omnium principe & parente, in æternum sine vlla misericordiæ spe abijci; omnibusque gratiæ suæ donis spoliari; ligatisque manibus & pedibus proijci in tenebras exteriores, ac dæmonum potestati tradi. Heu quis intelligere potest quid sit à Deo in æternum abijci! à Deo in æternum separari! Deo in æternum priuari! Domine si

Ps. 138. tu me abijcis quis me recipiet? *quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiā?* O bone Iesu *a te nunquam me separari permittas!* in illa tantummodo voce, exaudi me.

2. Considera præter pœnam illam damni quæ in Sacerdote, post tot ac tam insignia diuinæ beneuolentiæ testimonia, non nisi acerbissima esse potest, alia insuper supplicia & tormenta esse subeunda; quæ præ alijs damnatis atrocissima ipsi infligentur; peccata enim Sacerdotis cum semper sint peccatis aliorum grauiora, maiorem etiam merentur damnationem; ac proinde in eum ignis inferni longè crudelius desæuiet, & quicquid in illo infelicitatis abysso triste ac durum, quicquid amarum & acerbum, illud præ cæteris experietur. Heu Domine *quis nouit*

Ps. 89. *potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.*

3. Considera cumulum infœlicitatis

tis esse ipsius damnationis, & pœnarum illi adiunctarum æternitatem, & illius horrendæ æternitatis cogitationem semper vrgentem & infestantem, quæ miserum illum continuo cruciabit, eiusque animam velut iteratis desperationis aculeis lancinabit, & discerpet. *Vermis eorum non morietur* (inquit Christus Dominus) *& ignis eorum non extinguetur.* *Marc. 9* O æternitas infelix! æternitas luctuosa! æternitas horrenda! quis illam æternitatem serio cogitare potest, & non continuo contremiscere & horrore affici? *Anticipauerunt vigilias oculi mei*, (aiebat Propheta, & tu dic etiam cum illo; *Turbatus sum, & non sum loquutus; cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui;* &c. *& dixi nunc cœpi*: *Ps. 76.* Ita hæc serio cogitans, hanc tremendam æternitatem animo reuoluens, nunc incipe ea velle, ea præstare, in ijs perseuerare, quæ in æternum tibi prosint.

MEDITATIO VIII.

De cælestis gloriæ mercede pijs Sacerdotibus præparata.

1. CONsidera Deum longe propensiorem ad præmiandum, quam ad puniendum, pro momentaneis seruorum suorum laboribus, æternam illis præparasse mercedem, tantam, tamque mirabilem, vt Apostolus dicat, *nec oculum vidisse, nec aurem audiuisse, nec in cor hominis ascendisse, quæ præparauit Deus ijs qui diligunt illum*. Et Christus Dominus discipulos suos alloquens, *Gaudete* (inquit) *& exultate, ecce enim merces vestra copiosa est in cælis*. En fidelibus Christi ministris materia veri gaudij & sinceræ exultationis, etiam in medijs ærumnis & laboribus, merces scilicet copiosa in cælis, ab ipsomet Christo Domino seruatore præparata & promissa. Vide igitur quantum ipsius bonitati debeas, qui etiam antequam esses, tantam tibi gloriam & felicitatem tot & tantis doloribus comparauit; totque media ad illam promerendam tibi

1.Cor.2

Matt.5.

tibi prouidit, teque ideo ad ministerium suum vocauit, vt vbi ipse est, illic in æternum cum ipso esses. Gratias itaque summas illi age, & tantum tamque munificum benefactorem, & præmiatorem, præ omnibus illius beneficijs & præmijs dilige, & toto affectu illi obsequi & placere stude.

2. Considera & perpende quod quamuis illa beatitudo & gloria omnibus animę corporisque bonis affluat, vnum tamen esse bonum præ alijs bonis æstimandum & amandum, ipsum scilicet Deum, qui ineffabili charitate cunctos diuinitatis suæ thesauros electis suis aperit, seque ipsum illis clarè & intuitiuè videndum, amandum, fruendum, possidendum, pro tota æternitate tradit. O quisquis es fidelis Christi minister, qui in huius sæculi procellis & tentationibus pro eius honore præliaris, qui totum te pro Ecclesiæ obsequio, pro animarum subsidio impendis, audi ipsummet Deum tibi quod olim alteri fidelissimo sibi seruo dicentem; *Noli timere, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis*. Verè merces magna nimis *propter nimiam scilicet charitatem qua dilexit nos*: *nimis quippe honorati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum*. *Genes.* 15. *Ephes* 2. *Ps.* 138.

3. Considera dictum S. Gregorij,

ad magna præmia perueniri non potest nisi per magnos labores; regnum enim cælorum vim patitur: neque coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Delectet igitur mentem magnitudo præmiorum, sed non deterreat certamen laborum: Imo ipsa promissæ gloriæ magnitudo animi magnitudinem excitet, & ad difficilia quæque pro Dei honore & amore subeunda Christi ministrum obfirmet. Quoties igitur in ipsis ministerijs Ecclesiasticis aliquid occurret naturæ durum & asperum, quoties vrgebit tentatio aliqua, & contra spiritualia nequitiæ subeunda erit colluctatio, cælum suspice, & illic Christum regnantem, palmasque ac coronas manu protendentem intuere; tibique sæpiùs in mentem reuoca, quis sit laborum tuorum terminus; quis suscepti ministerij finis; *quis enim alius est noster finis* (inquit S. Augustinus) *quàm peruenire ad regnum, cuius nullus est finis.*

Homil. 37. in Euang.

Lib. vlt. de ciuit. c. vltim.

† † †

ME-

MEDITATIO IX.

De illecebris & vanitatibus mundi contemnendis, & cœlestis patriæ bonis à Christiano Sacerdote toto affectu exoptandis.

1. CONsidera fidelem Christi ministrum præ alijs Christianis ad mundi contemptum amoremque cœlestis patriæ obligari, tum quia ipsi Christo propior factus ampliori ipsius luce perfunditur, & sic rerum mundanarum vanitatem, cœlestiumque bonorum veritatem perfectius agnoscit: tum quia specialibus gratiæ auxilijs donatus, & maiori ipsius Christi dilectione præuentus, illum plus alijs diligere tenetur, & ad eius visionem, fruitionemque ardentius suspirare. Vide igitur quæ sit animi tui dispositio? quis illius sensus, quis affectus? illumque magis ac magis à rebus mundi huius abstrahe, & versus cœlum, versus Deum erige, &, *si verè consurrexisti cum Christo*, si vere nouum hominem induisti, *incipe quæ sursum sunt quærere, vbi Christus est in* Coloss. 3

 dex-

dextera Dei sedens quæ sursum sunt sape-re, non quæ super terram.

2. Considera quæ fuerit super hac re Sanctorum dispositio? quantum in illis vitæ præsentis fastidium? qualia & quam feruentia cœlestis vitæ desideria; & eorum exemplo temetipsum ad similes affectus excita: *Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum* (aiebat Dauid) *ita desiderat anima mea ad te, Deus: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & appa-*
Ps.41. *rebo ante faciem Dei.* &, *Quam dilecta*
Ps.83. *tabernacula tua Domine Deus virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Et Apostolus Paulus, *Coarctor,* inquit, *desiderium ha-*
Philipp. *bens dissolui & esse cum Christo:* &, *quis*
1. *me liberabit de corpore mortis huius:* & *mihi viuere Christus est & mori lucrum.* Vide an libenter eodem modo loqui velis, an similes affectus experiaris; & si quid obstet, si praua aliqua animi tui dispositio impedimento tibi sit; remedium exquire, & appone.

3. Considera optimam animi à terrenis desiderijs abstrahendi, & versus cœlum eleuandi rationem esse studium veræ & perfectæ mortificationis, quæ nos rebus omnibus huius mundi, & nobis etiam ipsis faciat immori, vt vita longe meliori & sanctiori viuere incipia-

cipiamus; nimirum vt quiuis Christi minister, in præparatione animi sui, omnibus quæ possidere, aut desiderare potest renuntians, sibique seipsum abnegans, dicere possit cum Apostolo; *viuo ego, iam non ego, viuit vero in me Christus*. Galat. 2. Itaut in omnibus operibus & consilijs suis illud solum quærat, non quod sibi, sed quod Deo placitum & honorificum esse potest. Huic igitur virtuti stude, illius praxi sedulo incumbe; & à minoribus illius exercendæ occasionibus incipe, vt maioribus & magis arduis paulatim assuescas: illius siquidem beneficio animus à terrenis fæcibus purgatus, cælum liberius aspiciet, cælestibus intendet, cælestia desiderabit & amabit: itaut cum Apostolo dicere possit; *Nostra autem conuersatio in cœlis est, unde etiam Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ*. Philip. 3

MEDITATIO X.

De firmo vitæ Sacerdotalis piè instituendæ proposito concipiendo.

1. CONsidera quantum intersit tibi firmum vitæ Sacerdotalis piè

instituendæ propositum concipere, hic est enim præcipuus meditationum præcedentiũ scopus, hic exercitiorum spiritualium finis: certè proposito illo deficiente, vita Sacerdotis vt plurimum infrugifera, instabilis, & varijs spiritualibus periculis obnoxia: sine illo proposito, omne caput languidum & omne cor mœrens: & plerumque à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. Denique hoc à te propositum Christus expectat, hoc à te expetit? vt toto cordis tui affectu illi soli adhæreas, illi soli viuas, ad illius solius honorem & gloriam omnia tua & teipsum referas. Vide igitur quid illi hoc à te efflagitanti respondere velis: & serio perpende diuini illius Seruatoris edictum, *qui non est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit.* Luc. 11.

2. Considera quæ sint benedictiones quæ hoc propositum firmiter in animo conceptum consequantur: hinc enim prouenit vera pax & tranquillitas animi; hinc in muneribus Ecclesiasticis obeundis alacritas, in virtutum exercitijs delectatio, aduersus tentationes irruentes robur; ex hoc denique proposito firmiter concepto, & quotidie iterato, procedit perseuerantia, quæ est virtutum reliquarum veluti coronis & complementum.

Quid

Quid igitur obstat quin hac ipsa hora, hoc ipso momento, diuina gratia innixus, concipias firmissimum propositum vitæ tuæ secundum Dei voluntatem instituendæ, & ad normam muneris tibi ab Ecclesia imponendi, vel impositi componendæ; illudque sic conceptum Deo offeras, & ab eo instanter per Christi merita postules, vt te in eo stabilire & confirmare dignetur; eandemque oblationem & postulationem quotidie iterare, & renouare cures, vt *qui cœpit in te opus bonum, ille perficiat*. Philip. 1

3. Considera quomodo post propositum illud conceptum, Deoque oblatum te gerere debeas, nimirum vt serio incipias illud opere exequi: itaut deinceps officia & functiones ministerij tui proprias debite exercere, & virtutes quæ illud maxime decent alacriter consectari, & tentationibus irruentibus fortiter obluctari, & ea denique omnia quæ ad vitam tuam pie instituendam adiumento esse possunt libenter amplecti studeas.

Quæquidem omnia in quatuor reliquis huius libelli partibus, ordine supra dicto explicata reperientur.

PARS SECVNDA.

De præcipuis Ordinum Ecclesiasticorum, ac præsertim Sacerdotij functionibus.

CAPVT PRIMVM.

De functionibus Ecclesiasticis in genere.

1. Tim. 4.

OLI *negligere gratiam qua in te est, qua data est tibi*, inquit Apostolus Paulus charissimũ sibi Timotheum alloquens, & idẽ sibi dictũ æstimare debet quilibet sacris ministerijs initiatus: neque enim tot gratias & benedictiones, totque & tam eximia dona & munera per ordinationis sacramentum

tum conferri voluit Deus, vt inutiliter & otiosè traducerentur, ac veluti situ obsolescerent: *omnis certè arbor* (vt edixit Christus) *quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* *Matt.7.*

Vnde sanctus Alexander Papa huius nominis primus in epistola ad omnes diuino sacerdotio fungentes, *Gratia Dei*, inquit, *Fratres charissimi, sumus id quod sumus; idcirco nobis prouidendum est, & oppidò decertandum ne in ea vacui inueniamur, sed eadem nobis cooperante fructum Domino plurimum reportemus*, &c. *nec enim negligendam gratiam nobis Dominus dedit, sed fideliter exercendam.* *Epist. 3.*

Et Eminentissimus Cardinalis Palæotus Clerum diœcesis Bononiensis alloquens; *Sicut*, inquit, *in familia bene constituta nullus esse debet qui officio vacet, vt veteres dicebant; ita in Dei gubernatione nullus sustinetur otiosus, nullus qui consertis manibus sedere debeat, iuxta illud Saluatoris nostri, posui vos vt eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat.* *Archiepiscop. Bonon. p.7. ser.1 ad Cler.*

Quod si quæratis (vt idem alio in loco ludit) *qualis debeat esse ille fructus: Respondetur, quod sicut cum plantatur arbor pomi, expectatur ab eo fructus pomorum; & à ficu ficuum, & ab olea oliuarum; sic à clericis ij fructus expectantur,* *Ibid.p.3 serm. de Sacram. Ordin.*

tur, qui eorum ordini respondeant; hinc functiones institutæ, quibus se quisque exerceat, quæ nihil aliud, quam fructus sunt plantationum illarum & arbusculorum: Ideo memores estote à vobis quærendum esse huiusmodi fructum, & oportere vos necessario præscriptas vobis functiones accurate præstare.

Et sicut in arbore non satis est, si in vno tantum aut altero ramo fructus hi proueniant, sed vndique eum pomis conrectum & onustum, & præ pondere inclinatum spectare oportet, sic cauete ne existimetis vos muneri vestro satisfecisse, si aliquo tantum tempore, aut aliqua tantū in re ministerium vestrum obeatis: non enim bonæ arboris speciem tunc referetis. Vnde Apostolus ait, Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & paulo infrà; *Fructus autem præsentes & quotidiani esse debent: nam multi satis sibi consultum putant quod olim laborauerint, & magna vt illis videtur gesserint: non enim hæc immunitatem tribuunt, sed & nunc in illis exerceri oportet; nam sicut oportet semper orare, & numquam deficere, sic & semper operari, donec dies est.*

Pergit deinde, & tacitæ occurrens obiectioni, *quod si* (inquit) *dicat quis arbores non queuis tempore fructus ferre, sed certa tantum anni parte; respondetur, Autumnum nostrum, siue æstiuum tem-*

pus messi nostra facienda aut fructibus colligendis opportunum, esse hoc breue spatium vitæ, quod nobis diuina largitur bonitas: dum lucem habetis credite in lucem, vt filij lucis ambulate, veniet enim nox, quando nemo poterit operari: tempus quiescendi non est huius, sed futuri seculi; sic enim in Apocalypsi legitur, amodo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis.

Porro quoniam functionum quę ad sacrum ministerium spectant, sublimitatem, & temporis ad eas obeundas destinati, totius scilicet vitæ præsentis diuturnitatem, & fortassis iniquitatem, nec non propriarum virium tenuitatem, & imbecillitatem causare quis posset, quominus tam arduum munus susciperet, vel susceptum implere se posse arbitraretur; vnde vel deserendam vocationem, vel animo despondendum esse videretur: Idem Cardinalis alio in loco, huic difficultati sapienter occurrens; *Positum est* (inquit) *in vno quoque vestrum, omnia cum Dei auxilio præstare: non enim is est Deus qui à se vocatos, & ad aliquod munus perfungendum delectos deserat, aut ope sua in medio cursu destituat; sed quos vocat, eosdem ingenti gratiarum thesauro sic ditat, vt commodè explere queant quæcumque in eodem iniuncto munere antea difficilia ac penè impossibilia* Part. 7 ser. 1. ad Cler.

bilia

biha esse videbantur. Permagnum est (fatemur) Sacerdotem pro rei dignitate, ac sacrarum legum præscriptione se gerere: verum multò maiora sunt dona optima & perfectissima quæ à Patre luminum, in eorum Sacerdotum animos instillantur, qui Deo in sinceritate cordis, fidei veritate, ac vita, morumque puritate inseruire student.

CAPVT II.

De functionibus & officijs, Ordinis cuiusque proprijs in particulari.

Ser. 9. de offic. prælat. & cleric. ORdinis sacramentum (inquit Petrus Blesensis, *Est thronus ille eburneus mystici Salomonis, cuius reclinatorium aureum est, ad quem ascenditur sex gradibus purpureis media charitate constratis*; Sex nimirum ordinibus, quatuor minoribus, Ostiariatu scilicet, Lectoratu, Exorcistatu, & Acolythatu; & duobus maioribus, Subdiaconatu, & Diaconatu; in quorum fastigio est Sacerdotium ipsum, tanquam sacræ illius scalæ vertex & summitas, cui Deus ipse innititur, *cum enim* (vt in Tridentina Synodo dicitur, *diuinares*

Sess. 22. cap. 1. de refor.

res sit tanti Sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quo dignius & maiori cum veneratione exerceri posset, vt in Ecclesia ordinatissima dispositione plures & diuersi essent ministrorum ordines, qui sacerdoti ex officio deseruirent, ita distributi, vt qui iam clericali tonsura insigniti essent per minores ad maiores ascenderent.

Statuit autem prædicta Synodus, *Vt sanctorum illorum ordinum à Diaconatu ad Ostiariatum functiones, ab Apostolorum temporibus in Ecclesia laudabiliter recepta, & pluribus in locis aliquandiu intermissa, in vsum iuxta sacros canones reuocarentur*, &c. *Ideoque omnes & singulos Prælatos Ecclesiarum in Domino hortatur, vt quantum fieri commode poterit in Ecclesijs Cathedralibus, Collegiatis, & Parochialibus sua Diœcesis, si populus frequens, & Ecclesia prouentus id ferre queant, huiusmodi functiones curent restituendas.* Sup. cap. 17. de refor.

Quod quidem cum pluribus iam in locis ipsorum Prælatorum zelo ac sollicitudine feliciter inchoatum sit, vt in alijs etiam facilius præstari possit, & quiuis Ecclesiasticis ministerijs ascriptus, ad omnes muneris sibi impositi partes exequendas paratior sit, operæ pretium duximus, hic summatim exscribere præcipuas & hodiernæ praxi magis accommodatas cuiusque ordinis

nis functiones, prout illas tum ex ipso Concilio Tridentino, tum ex Pontificali & Catechismo Romano, tum etiam ex varijs Concilijs, & Synodicis constitutionibus ad marginem citatis collegimus.

Concil. Tridēt. sess. 23. Pōt. Ro. tit. de Ordin. Catechis. Ro. p. 2. cap. 7. Concil. Cartag. 4. Tolet. 1. Aurel. 2 Med. 1. Colon 1 Archiepis. Bon.

Quodquidem vsui esse poterit, non modo inferioribus ministris, sed etiam ipsismet Sacerdotibus quos sæpe necesse est inferiorum illorum vices supplere, & quos semper maxime decet eos qui in Hierarchia Ecclesiæ sibi subduntur, ad debitam ministeriorum sibi propriorum functionem, non solum verbo, sed etiam exemplo instruere.

Vt igitur ab ipsa ordinum ianua, Clericali scilicet tonsura, incipiamus: Clerici prima duntaxat tonsura initiati debent fidelem Deo cultum pro viribus exhibere: clericalis vitæ ordinem secundum Ecclesiæ leges, & proprij Prælati decreta custodire: doctrinæ Christianæ exercitationes adiuuare, & ijs qui alios Catechismum docent opem commodare, & obsequium præstare: cumque alij ministri defuerint in missis, ordinum minorum vices exequi, ac Sacerdoti celebranti ministrare.

Decret. Vercel. Eccles. Io Bon bom.

Ostiariorum functiones propriæ sunt, campanas pulsare, ostia Ecclesiæ custodire, eaque debitis temporibus

ribus reserare & claudere: ipsam Ecclesiam mundare, & ornare: altaria præparare: ab Ecclesiæ ingressu nominatim excommunicatos, interdictos, & infideles prohibere, nec non canes & alios animantes ab eadem arcere: Ipsorum etiam est curare ne quis sacris altaribus corpore aut brachijs incumbat: ne quis in Ecclesia obstrepat, deambulet, confabuletur; aut aliquid aliud agat quod sanctitati loci minime conueniat; item ne mulieres indecenter comptæ & ornatæ, & contra pudicitiæ Christianæ decorem aliqua sui corporis parte denudatæ, Sacris mysterijs communicent; ne etiam mendici eleemosynas quæritando Ecclesiam obambulent, & fidelium preces interturbent; ne baiuli, portitores, alijque quibusuis rebus onusti per Ecclesiam transeant.

Ad Lectores pertinet, in Ecclesia Prophetias quæ interdum in Missa, & Lectiones quæ in Officio Diuino recitari solent legere, & quæ legunt, distinctè pronunciare, accentuum rationem legendo seruare, & vocem singulis sententijs recte accommodare: Antiphonas quoque in choro præcinere, & ipsius Chori cantum Ecclesiasticum iuuare. Ad eosdem etiam spectat prima doctrinæ Christianæ rudimenta pueris tradere, nec non

pa-

panem & fructus nouos benedicere.

Exorcistarum officium est curare vt nunquam in vasis aqua benedicta deficiat, atque vt tempore conuenienti à Sacerdote renouetur & benedicatur, eique benedictioni assistere vel ministrare; & ipsam aquam ad benedicendum præparare, vasaque ipsa diligenter abstergere & lauare; item in solemni Baptismatis administratione adesse Sacerdoti baptisanti, ipsique sal exhibere, & librum de quo exorcismos legit coram eo sustinere; & denuntiare ijs qui non communicant vt dent locum communicantibus.

Quamuis autem munus exorcizandi dæmones, etiam huius ordinis proprium sit, non tamen illud Exorcistæ sibi ambitiose arrogare, sed seipsos ita castos custodire, & in omni virtutum genere exercere debent, vt (si ita proprio ipsorum Prælato videatur, sine cuius speciali mandato nihil attentare debent) ad hanc etiam officij sui partem implendam se semper paratos exhibeant.

Ad Acolythos spectat Diaconum ac Subdiaconum ad altaris ministerium procedentes anteire, eisque prout res exigit ministrare; vrceolos nitidos cum aqua & vino in pelluicula pro Missæ sacrificio præparare: lumi-

naria in altari accendere, eaque in processionibus cruci præferre: cum Euangelium in Missa solemni cantatur, cum iisdem luminaribus Diacono ab vtroque latere assistere: cum sanctissimum Christi corpus in Missæ sacrificio eleuatur cum luminaribus rite assistere: acerram & thuribulum cum igne preparare & Subdiacono cum opus est ad manum præbere: omnium etiam Sacramentorum administrationi præsentes adesse; & Episcopum comitari, eiusque iussa suscipere & exequi.

Subdiaconorum munus est, vt nomen ipsum indicat, Diacono ad altare inseruire: panem & vinum aliaque ad sacrificij vsum necessaria præparare: crucem in processione præferre, Epistolam alta voce in Missa legere: Sacerdoti manus in altari abluenti aquã infundere: ipsique sacris operanti tanquam testes assistere, & illum custodire ne à quoquam interturbari possit: sacra etiam linteamina, id est, corporalia & pallas altaris abluere.

Diaconorum partes sunt, Sacerdoti celebranti proxime assistere & ministrare; in ipso Missæ sacrificio Euangelium publice legere: item ex commissione superiorum, B.p.tismi Sacramentum solemniter conferre: verbumque diuinum fidelibus predicare. Est

etiam

etiam illorum vi ordinationis suæ Episcopum sequi, quando id jubet, eumque concionantem aut celebrantem custodire; & instar oculorum eius peruestigare, num omnia in Ecclesia vel Diœcesi recte se habeant. Et si quę secus deprehenderint, de his Episcopum commonefacere: quod hodie ad Archidiaconos prętertim spectare censetur.

Denique Sacerdotum functiones propriæ sunt, orationes & preces Ecclesiæ nomine solemniter ad Deum dirigere: sanctissimum Missæ sacrificium offerre: baptismum, pœnitentiam, aliaque sacramenta (Confirmatione, & Ordine exceptis) administrare; verbum diuinum prędicare, & alia omnia ad cultum diuinum, salutemque animarum spectantia Episcopis iure diuino aut Ecclesiastico minime reseruata secundum canonicas leges peragere.

Quoniam vero maximi momenti sunt hæ functiones sacerdotales, (licet alioquin creberrimæ sint, & quam sæpissime in vsum veniant) plurimumque interest vt eo, quo decet modo exerceantur: Ideo in sequentibus huius secundę partis capitibus de vnaquaque illarum speciatim aliquid à nobis dicetur; ac inprimis de oratione, quæ præcipuum locum in illis Sacer-

cerdotalibus functionibus sibi vindicat.

CAPVT III.

De studio orationis cui Sacerdos præcipuo affectu incumbere tenetur.

QVale debeat esse orationis studium in Sacerdote, vel ex eo liquet, quod, vt Apostolus loquitur, *Ipse Sacerdos ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs quæ sunt ad Deum*: Hoc enim proprium illius munus est, Sanctuario Dei astare, & Angelorum in terris vicem supplere, eundemque famulatum in Ecclesia militante Deo impendere, qui ei à beatis illis spiritibus in Ecclesia cælesti exhibetur; Sacerdos siquidem *Angelus Domini exercituum est*, proindeque vt Angelus debet *iuxta aram templi stare, & aureum habere thuribulum in manu sua* multo incenso & aromatibus refertum, vt de manu eius ascendat fumus aromatum, & sicut incensum dirigatur oratio eius in conspectu Dei.

Heb. 5.

Malach. 2.

Quod etiam adumbratum videtur in

in illis viginti quatuor senioribus Presbyterorum in Ecclesia typum gerentibus, qui quidem singuli præ manibus semper *habebant phialas aureas plenas* Apoc. 5. *odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum.*

Et vt figuras relinquamus, ipsemet Christus Dominus totius Sacerdotij vertex, & Sacerdotum omnium perfectissimum exemplar, in Euangelijs refertur orationis exercitium pręcipuo quodam studio coluisse: nunc in loca deserta & montes orandi gratia secedens, nunc in oratione Dei pernoctans, nunc summo diluculo in templum oraturus adueniens, nunc in medijs turbis oculos versus coelum eleuans ac Patrem orans, nunc alios ad orandum instituens & excitans, & semper orandum ac numquam ab oratione deficiendum esse docens.

Quibus quidem exemplis & documentis euidentissime testatum esse voluit cuiuis Sacerdoti, qui suis vestigijs fideliter inhærere velit, orationi pręcipuo quodam studio instandum esse.

Certe vel ipsa infirmitas, qua, sicut & alij homines, ipse etiam Sacerdos circumdatus est, & hostium acerbitas, quorum insultibus patet, sublimitasque ac difficultas obeundorum ab ipso munerum, satis euincunt orationis necessi-

cessitatem, qua diuinam gratiam exoret; sine cuius subsidio, nec hostium impetus propulsare, nec munera sibi imposita digne peragere possit.

Qua de re loquens beatus Chrysostomus; *Arbitror*, (inquit) *cunctis esse manifestum quod simpliciter impossibile sit absque precationis præsidio cum virtute degere, cumque hac vita huius cursum peragere.* Et sane si attente inquirere volumus vnde tanta in plerisque Sacerdotibus inopia virtutum, vnde inordinatio vitæ, vnde morũ corruptela, vnde quicumque alij defectus, non erit difficile tot malorum scaturiginem deprehendere, scilicet orationis neglectum: sicut enim iuxta D. Augustini effatum, *Ille nouit recte viuere, qui nouit recte orare*: sic in sensu contrario dicere possumus quod ille nescit recte viuere, qui nescit rectè orare.

Lib. 1. de orãdo Deum.

Hom. 4. ex 50.

Vt igitur Sacerdos & peccata deuitare, & in virtute proficere, & gratias sibi, alijsque necessarias & salutares consequi possit, hoc apud se firmiter statuat, sibi peculiari cura orationis studio incumbendum esse, hocque Religionis exercitium præcipuum esse vitæ Sacerdotalis munus, cui toto animi affectu vacare tenetur.

Quod quidem vt eo quo decet modo præstet, hoc præsertim attendat, vt quotiescumque & quomodocum-

que orare libuerit, siue publicè, aut priuatim, siue ex obligatione, vel ex sola deuotione, siue mentaliter aut vocaliter (de quibus postea) ea quæ sequuntur fideliter exequi studeat.

In primis oret cum summa sui ipsius
Eccli. 35 demissione coram Deo, *Oratio enim humiliantis se penetrat nubes, & non discedet donec Altissimus aspiciat.* Proinde oraturus sui ipsius semper infimam vilitatem, Deique supremam maiestatem attendat, dicatque cum sancto illo
Gen. 28. Patriarcha, *Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis.*

2. Oret cum corde puro, & conscientia bona, atque ab omni peccato aliena; etenim (vt loquitur S. Ioannes,) *Si non reprehenderit nos cor nostrum, fiduciam habeamus ad Deum, & quicquid petierimus accipiemus ab eo.* Neque tamen *si quis nihil sibi conscius sit, ideo iustificatus est*; & quamuis (vt
Ser. 5. in Quadr. ait S. Bernardus) *accepta gratia fiduciam donet orandi, non tamen oportet vt in ea quisquam constituat fiduciam impetrandi*, ac proinde sanctus ille vir imitan-
Dan. 9. dus est qui dicebat, *non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciē tuam, sed in miserationibus tuis multis.*

Chrysost. in Ps 129. 3. Oret cum deuotione, itaut oratio ex intimo cordis affectu procedat: vnde S. Chrysostomus perpendens illa Psalmistæ verba; *De profundis clamaui*

ad

ad te Domine: Quid est (inquit) De profundis? non dixit solummodo ex ore, vel lingua, errante enim mente sæpe verba funduntur: sed ex corde profundissimo, cum magno studio & magna animi alacritate, ex ipsis mentis penetralibus, &c. quæ enim ex ore tantummodo & labijs procedunt, & non ab imo ascendunt, ne quidem ad Deum ascendere queunt.

Denique oret cum perseuerantia, id est, vt ab orationis studio, non facile & quacumque data occasione diuellatur; neque ob animi torporem aut tædium ab illa inchoata resiliat; neque quia postulata minime impetrat, nec cito exauditur, ideo ab orando desistat; *vult enim Deus rogari,* (vt ait S. Gregorius) *vult cogi, vult quadam importunitate vinci.* *Laboriosa quidem est assidua oratio* (vt loquitur S. Chrysostomus) *sed quid non laboriosum quod a virtute proficiscatur? Esto igitur sedulus in oratione,* (inquit idem S. Gregorius) *esto in precibus importunus, caue ne ab oratione deficias.* Certe (vt cum S. Chrysostomo concludamus hoc caput) *Quisquis nō orat Deum, nec diuino eius colloquio cupit assidue frui, is mortuus est, & vita carens, experſque sana mentis: nam hoc ipsum euidentissimum est amentiæ argumentum, non intelligere magnitudinem huius honoris,*

Greg. in Psal. 6. Pœn.

Homil. 35. in Ioan.

Sup.

Lib. 1. de orando Deo.

nec amare deprecandi studium, nec hoc habere persuasum, quod animæ mors sit, non prouolui coram Deo: quin insuper quod oporteat quauis morte tristius existimare si quis deprecatione priuetur, pulchrè nos docet Daniel ille Propheta *magnus qui maluerit mori, quam triduo duntaxat arceri ab orando*.

CAPVT IV.

De Meditationis seu orationis mentalis exercitio cuiuis Sacerdoti pernecessario.

D. Hieronymus illa explicans Christi Domini verba in Euangelio relata, (*Ora patrem tuum in abscondito*) *Mihi videtur* (*inquit*) *hoc magis esse præceptum, vt inclusa pectoris cogitatione, labijsque compressis Deum oremus, quod & Annam fecisse in Regum volumine legimus. Vera quippe postulatio* (vt ait S.Gregorius) *non est in oris vocibus, sed in cogitationibus cordis. Valentiores namque voces apud secretissimas aures Dei, non faciunt verba nostra, sed desideria.*

In cap.6 Matth.

Lib. 22. moral. cap. 18.

Quam-

Quamuis enim bonum sit sono vocis Deum spiritualibus hymnis glorificare, (vt dicit Isidorus) *melius est tamen cum silentio orare corde, sine sono vocis, quam solis verbis sine intuitu mentis.* Certè *qui in silentio orat* (vt rectè monet S. Ambrosius) *fidem defert & confitetur quod Deus scrutator cordis & renum sit; & quod orationem tuam ante audiat, quam ore fundatur.* *Lib. 1. de sum. bō. cap. 7.* *Lib. 6. de sacram. cap. 4.*

Ex his patet quam salubre sit orationis mentalis seu meditationis exercitium, cui profectò tum ab omnibus & quibuscumque virtutis studiosis, tum maximè à Sacerdotibus alijsque ministerio Ecclesiastico addictis peculiari studio incumbēdum esse vel hinc constat, quod sine illo vix quisquam ad veræ & solidæ pietatis metam pertingere possit: ad quam tamen consectandam ipsos Sacerdotes speciatim adstrictos esse certo certius est; vnde etiam in Concilio Mediolanensi quinto præcipitur examinatoribus Ordinandorum vt inquirant, *an ordinandus in orationis sanctæ studio vsque versatus sit? quibus meditationibus instructus Deum tacitus oret? quis orationis modus? quis illius fructus? quæ vtilitates? quot quibusque partibus illa constet? quæ regula præparationis ad orationem, &c.* *Part. 3. tit. de examinādi ratione.*

Sapienter omnino Caietanus nega- *In 22. q. 82. a. 3.*

gauit dici posse Religiosum (subiũgamus nec etiam dici posse verum Christi ministrum & Sacerdotem) eum qui saltem semel in die non orat mentaliter; eo quod sicut effectus sine causa, & finis absque medio, & portus absque nauigatione haberi nequit: ita perfectio Christiana ad quam Religiosus, & potiori adhuc ratione Sacerdos conniti debet, absque oratione mentali obtineri nequeat; quod vel ipsa experientia satis compertum est.

Verum operæ pretium est hic perspicere qua ratione quis meditationi seu orationi mentali vacare queat, & quis sit optimus illius recte instituendæ modus? Super quo, alijs omnibus omissis quæ dicenda viderentur, nihil melius aut aptius existimauimus quam breuiculum aliquod hic apponere eorum quæ ab Illustrissimo & nunquam satis laudato Francisco Salesio Episcopo Gebennensi in secunda Philotheæ suæ parte de illius orationis mẽtalis ratione & methodo, sapientissime & cum maximo pietatis sensu dicuntur: remittentes eum qui plura nosse cupiet ad alios authores qui de hoc exercitio disseruerunt, & præsertim ad ipsummet Salesium tum in prædicta Philothea, tum in Theotimo suo, tum etiam in varijs Epistolarum

sua-

suarum locis, in quibus de hac mentaliter orandi ratione fusius agit.

Primum igitur quod ab eo præscribitur ad recte orandum est debita ipsius orantis præparatio, iuxta illud Sapientis; *Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Ecel. 18 Hæc autem præparatio in eo consistit, vt orans sibi in mentem reuocet seriam & attentam Diuinæ præsentiæ cogitationem, idque siue eliciendo actum fidei circa omnipræsentiam Dei cœlum terramque sua immensitate replentis: siue ipsummet Deum per eandem fidem apprehendendo, non modo vt localiter præsentem, sed etiam vt intime nobis ipsis inexistentem, nosque diuinitatis suæ præsentia viuificantem, iuxta illud Apostoli; *In ipso viuimus, mouemur & sumus*: Act. 17. vnde & Dauid illum nuncupabat *Deum cordis sui*.

Siue etiam considerando Christum Dominum secundum humanitatem suam è summis cælorum in nos prospectantem, sicut illum vidit Protomartyr Stephanus: & de eodé, mystica Sponsa loquens, *en ipse stat* (inquit) *post parietem, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.* Cant. 2. Siue denique ipsummet Christum secundum eamdem humanitatem nobis astantem proponendo; aut sub sanctissimi Sacramenti

speciebus realiter præsenté adorando.

Post diuinæ præsentiæ cogitationem, aliquo ex his modis simpliciter ac breuiter conceptam, subsequi debet humilis & supplex diuinæ opis inuocatio, cum *sufficientes non simus cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo sit*, dicat igitur orans cum Regio Propheta.

2. Cor. 3.

Ps. 50. *Ne proijcias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me: Illustra faciem tuam super seruum tuum, & considerabo mirabilia de lege tua: da mihi intellectum & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.*

Poterit etiam vtiliter inuocari auxilium & intercessio sanctissimæ Deiparæ Virginis, nec non sancti Angeli Custodis, & aliorum sanctorum erga quos peculiari deuotione quis affectus est.

Subiungunt quidam hic ipsius mysterij meditandi propositionem siue per quandam speciem in imaginatione, siue per simplicem fidem in intellectu, quod cuiusque arbitrio relinquitur, vt scilicet id præstet quod ad iuuandam attentionem vtilius sibi fore existimabit.

Hac præparatione breuiter præmissa, ipsius orationis mentalis præcipua pars aggredienda est, quæ in actibus tũ intellectus, tũ voluntatis consistit: in actibus quidem intellectus, mysteriũ pro-

propositum meditando, illiusque veritates circumstantiasque omnes attente considerando, & considerationes illas sæpius iterando, vt sic iuxta Psalmistæ dictum *in meditatione exardescat, ignis*; id est, vt in voluntate pij affectus exercitentur, v. g. doloris de peccatis, timoris iudiciorum diuinorum, spei in Diuina misericordia, desiderij gloriæ cælestis, dilectionis & charitatis in Deum & proximum, compassionis super Christi doloribus & passione, & alij similes, qui demum in voluntate ipsa firmas producere & efformare debent resolutiones, tum deuitandi peccata, tum virtutes consectandi, tum etiã vtendi mediis ad vtrũque propositum consequendum aptis. Ps. 38.

Subsequitur ipsius orationis conclusio, quæ constat tum gratiarum actione pro gratijs in oratione acceptis; tum oblatione eorumdem affectuum & resolutionum vna cum meritis Christi Domini; tum denique supplicatione, qua ipsius gratiæ diuinæ continuatio & augmentatio instanter postuletur, cuius ope in resolutionum præconceptarum executione fideliter perseueretur.

Hæc sunt quæ Illustrissimus ille Præsul ad meditationem eo quo decet modo instituendam aptissima esse arbitratus est, quibus ex eiusdem men-

te, ad eundem finem quædam adhuc obſeruanda ſuperſunt.

1. Vt exactè ac fideliter, huic mentalis orationis exercitio tempus aliquod iuxta pij ac prudentis viri conſilium quotidie impendatur, nec vnquam omittatur niſi aut corporis valetudo, aut vrgens aliquod negotium obſtet. Docebit experientia, quantum hæc fidelitas & exactitudo, ad proficiendum & perſeuerandum in virtute, vtilis & proficua ſit.

2. Vt ad illud orationis mentalis, ſeu meditationis exercitium commoda aliqua & apta ſumatur hora, qualis eſt matutina, animo tunc negotiorum & conuerſationum incurſibus nondum implicato, & ad ipſius diei veluti primitias Deo offerendas melius diſpoſito.

3. Vt locus etiam aptus & quantum fieri poterit, ab exterioribus diſtractionibus liber deligatur, idque iuxta monitum ipſius Chriſti Domini dicentis; *Tu autem cum oraueris intra* Matt. 6. *in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ſuper te, ora Patrem tuum.*

4. Vt corporis habitus & geſtus ad diuinum illud exercitium decenter peragendum debitè componatur: teſtátur quidem ſacri Euangeliſtæ Chriſtum Dominum ſæpe in terram proſtratum, & fere ſemper flexis genibus,

bus Patrem suum orasse; quod si filius dilectus ita se gessit, qualiter gerere se debet seruus inutilis & plerumque malus, multorumque delictorum sibi conscius: *Si enim dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*. 1. Io. 1.

5. Vt antequam ipsa oratio inchoetur, subiectum quod meditandum est in aliquo pio libro prius perlegatur: quod etiam vtilissime fieri posset pridie, post examen serotinum, & sic ea quæ in oratione meditanda sunt, & melius intellectu concipiantur, & tenacius memoriæ adhæreant; & ita euagationibus, distractionibusque, aditus omnis intercludatur.

6. Vt præcipuus in oratione locus detur affectibus & resolutionibus; & ipsæ resolutiones generales ad casus particulares reducantur, itaut si fieri possit, ipsamet die in praxim mittantur, effectumque aliquem obtineant. Hic est enim veluti totius meditationis fructus, quo deficiente non modo inutilis, sed & nociua esse potest: nam virtutes in meditatione degustatæ, nec postea executioni mandatæ, extollunt animum, qui vt plurimum sibi se talem esse blanditur, qualem in oratione fore proposuit.

Si ergo in meditatione aliquis v. g. Christi Domini erga calumniatores,

& inimicos clementiam & charitatem considerans ad illius exemplum consectandum excitetur, proponatque sibi aduersos & infensos diligere, iisque benefacere: hoc etiam in particulari sibi faciendum proponat, erga hunc vel illum, à quo talem iniuriam aut offensam accepit, vel cuius animum sibi iniquiorem expertus est; vt scilicet eum ipsomet die conuenire apud se decernat, verbisque ad mitigandum animum aptis alloqui, & etiam aliquo charitatis officio aut obsequio præuenire.

Denique vt ab oratione, non statim animus in exteriores occupationes totus effundatur, sed paulatim, & si id commode fieri queat, seruato aliquantulum silentio: vt sic pij affectus in animo concepti diutius retineantur, & altiores in corde radices agant.

CAPVT. V.

De Officio diuino, à Sacerdote, alijsque personis Deo sacris priuatim persoluendo.

OFficij Diuini nomine intelligimus solemnem illum publicæ orationis

nis ritum, qui ab Ecclesia præscriptus est, & ita sapienter dispositus, vt nihil melius ad Dei gloriam, vel ipsorum ministrorum Ecclesiasticorum, totiusque populi Christiani pietatem & deuotionem excitandam, aut cogitari, aut institui potuerit.

Constat enim Officium illud variis Psalmodijs, Hymnodijs, Canticis, Antiphonis, Lectionibus, Capitulis, Responsorijs, Collectis, Versiculis, tum ex Scriptura, tum ex libris & Historijs sanctorum pulcherrimo ordine & forma decentissima sibi inuicem cohærentibus, & ad diuinum cultum perficiendum commodissimè & sanctissimè dispositis: quæ quidem licet non omnia eodem instituta sint tempore, non sunt tamen casu & fortuitò, sed summo consilio sic ordinata, vt nihil omissum videatur, quod opportunum esse possit ad mentem humanam, excusso torpore, in Deum excitandam, & per actus fidei, spei, charitatis, religionis, laudis, gratiarum actionis, similiumque virtutum ipsi vniendam.

Porro in septem partes quæ vulgato nomine septem horæ canonicæ nuncupantur, partitum fuit istud officium: quia nimirum cum *septies in die iustus cadere dicatur*: cumque, vt obseruat D. Hieronymus, hostis ille antiquus septem spiritus nequiores se in nostram per- *Prou.24* *Comment. in Iob.c.38*

perniciem assumat: septies proinde diuinam opem inclamare, & septiformis spiritus gratiam supplicibus votis exposcere debemus; vt & sursum assurgere, & tot aduersantibus hostibus resistere valeamus.

Cum autem duplici modo in Ecclesia diuinum illud officium peragatur, vel publicè scilicet, vel priuatim, de priuata illius recitatione breuiter hic aliquid dicemus, de solemni & publica sequenti capite acturi.

Atque in primis nemini dubium est quin maximi momenti sit huiusmodi officium etiam priuatim á Sacerdotibus, alijsque personis Deo sacris eo quo decet modo persolui; præterquam enim quod ad id strictè obligantur, nec nisi cum peccati reatu possint illud vel omittere, vel absque attentione aut dispositione debita recitare; sanè in Concilio Aquisgranensi primo dicitur Sacerdotes, aliosque ad id obligatos,

cap.130 *memores Angelicæ præsentiæ, cum timore & veneratione competenti cœleste officium complere debere: ne si, quod absit, id negligenter, inhonestè, vel tepide expleuerint; in sententiam, qua dicitur, maledictus homo qui opus Dei facit negligenter, mi erabiliter delabantur.*

Cõc.Trenirens.2 *Quid est enim* vt in alio Concilio dicitur *voce psallere, mente autem domum*

aut

aut forum circumire, nisi homines fallere, & Deum irridere.

Quare in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. districte, & in virtute obedientiæ præcipitur *vt diuinum officium, nocturnum pariter & diurnum studiose ac deuotè celebretur.* *cap. Dolentes.*

(*Studiosè*) quoad officium oris, vt glossa interpretatur: id est, vt verba debite proferantur, non gutture vel inter dentes, seu deglutiendo syllabas, aut syncopando dictiones, sed reuerenter, verbisque distinctis & vt decet eum *qui* (vt loquitur D. Chrysostomus) *pro vniuerso terrarum orbe, legatus apud Deum, & deprecator intercedit.* *Lib. 6. de Sacerd. cap. 3.*

(*Deuotè*) quoad officium cordis, id est, vt *hoc versetur in corde quod profertur in ore: si enim* (quod rectè monet Cassianus) *cum sublimi alicui homini non dicam pro vita aut salute nostra, sed etiam pro alicuius lucri commodo supplicamus, totam in eum, & mentis & corporis aciem defigentes, de nutu eius trepida expectatione tendemus,* &c. *quanto magis cum illi occultorum omniũ cognitori supplicamus, intenta atque sollicita oratione ipsius clementia imploranda est; nec enim solum leui peccato, sed grauissimo etiam crimine impietatis astringitur, qui precem Domino fundens, subito à conspectu eius quasi ab oculis non videntis.* *Collat. 23. c. 7.*

tis, nec audientis, improba cogitationis vanitatem securus abscesserit.

Serm. de orat. Dom. Sapienter omnino & apposite S. Cyprianus; *Cum astamus* (inquit) *ad orationem, vigilare & incumbere ad preces toto corde debemus, cogitatio tunc omnis carnalis & sæcularis abscedat, nec quidquam tunc animus quam id solum cogitet, quod precatur: quæ autem segnitia est alienari & capi ineptis cogitationibus & prophanis, cum* Dominum *deprecaris? quasi sit aliud, quod magis debeas cogitare, quam quod cum* Deo *loqueris? quomodo te à* Deo *audiri postulas, cum te ipse non audias? vis esse Deum memorem tui, quando tu ipse memor tui non sis?*

Ex his similibus sanctorum Patrum monitis, facile est colligere, duo præsertim ad debitam horarum canonicarum in particulari recitationem requiri.

Primum est, vt attento animo nec vllis alijs cogitationibus voluntariè distracto recitentur: ad conciliandam vero attentionem, distractionesque vitandas, iuuabit ante ipsius officij inchoationem, Psalmos, Antiphonas aliasque eius partes, nec non commemorationes si quæ faciendæ sint, præuidere & præparare; locumque & tempus aptum deligere, corpus decenter & religiose componere: animum ab exterioribus auocare & coram

ram Deo sistere, & cum recitatur officium, illius verba distinctè proferre, ad illorum sensum vel ad ipsum Deũ, attentum se præbere, & (vt rectè monet S. Augustinus) *si Psalmus orat, orare, si gemit, gemere, si gratulatur, gaudere; si sperat, sperare; si timet, timere*. In Psal. 30.

Secundum est vt deuotè, & cum pio cordis affectu ipsæ horæ recitentur; ad quod quidem conferre multum poterit, si cor humiliatum & contritum Deo, in ipso horarum exorsu offeratur: si intentio ad Deum laudandum, benedicendum, & glorificandum, vel ad gratias ipsi pro acceptis beneficijs agendas, aut satisfactionem aliquam pro peccatis exoluendam, vel eius gratiam inuocandam dirigatur: si in ipso officij decursu diuinæ præsentiæ memoria, & cogitatio renouetur: denique vt loquitur D. Bernardus. *Si cum immolatur hostia laudis iungatur sensus verbis; affectus sensui; exultatio affectui; grauitas exultationi*. Serm. 1. in cant.

CA-

CAPVT VI.

De publica Diuinorum Officiorum celebratione.

VSus psallendi, hymnosque in Ecclesia concinendi, & Officia diuina publicè ac solemniter celebrandi haud dubiè antiquissimus est: *Dauid ipse* (vt loquitur S. Augustinus) *erat vir in canticis peritus, qui harmoniam musicam non vulgari voluptate, sed fideli voluntate dilexerat*, &c. *is cantores instituerat, qui coram arca fœderis Domini musicis instrumentis, & modulatis vocibus decantarent*, & post Christi Euangelium promulgatum, fideles huic pio Religionis officio tanto affectu addictos fuisse constat, vt etiam in medijs persecutionum procellis, quod vel ipsi Ethnici testantur, ab illo non desisterent, quin potius coram Tyrannis & persecutoribus illud constanter profiterentur.

Lib. 17. de ciuit. cap. 14.

Plin. Iu. lib. 10. epist. 67. Ruffin. lib. 1. Histor. Eccl. c. 35.

Quam verò gratus & acceptus Deo sit ritus ille diuinas laudes solemniter & publicè decantandi, cum plurimis rationibus & exemplis probari possit, tum maximè ex eo quod ipsimet beati spiritus Psalmodiam & Hymnodiam

nos

nos edocere non dedignati sint: refert siquidem Cassianus pia quadam contentione inter Asceras Ægyptios oborta, quis quotidiano cultui Psalmorum numerus conueniens esset, alijs quinquagenos, alijs sexagenos, nonnullis adhuc plures ad diuini Officij complementum requirentibus: cum iam instante solemnitatis vespertinæ hora, quotidianos orationum ritus celebrare vellent, vnus præstanti forma iuuenis, nescio quid immortale spirans, in medium Psalmos decantaturus exurrexit & cunctis in psallentis verba omni cordis intentione defixis, duodecim Psalmos cælesti quadam vocis modulatione decantauit, illisque finitis, ab vniuersorum oculis repente subtractus, quæstioni pariter & cæremonijs finem imposuit. *Lib. 2. Inst. c. 5*

Discimus etiam ex Historia Ecclesiastica Theodosio iuniore imperante, & Proclo Constantinopolitanæ Ecclesiæ clauum tenente, cum ob graues terræ motus vrbem concutientes, vniuersus populus in campos vrbi vicinos confugisset, ibique ad propitiandum Deum, eiusque misericordiam exorandam preces funderet, puerum derepentè inspectantibus cunctis in sublime raptum fuisse, & post horam aut circiter terræ redditum retulisse, quasi voces plurimorum alternatim psal- *Nicep. lib. 14. cap. 5.*

psallentium, & *trisagion* concinentium, se è cœlo audiuisse, dictumque sibi vt eum psallendi, Deumque laudandi ritum populo indicaret: quo subinde factum est vt cessante omni terræ motu, securus in vrbem ingrederetur.

Neque solum diuinis laudibus celebrandis, sed & deuotioni fidelium excitandæ aptissimus est hic ritus, si conuenienter perficiatur; quod D. Augustinus testatur in confessionibus, vbi de seipso loquens, *Quantum* (inquit) *fleui in Hymnis & Canticis tuis, suaue-sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus: acriter voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat: inde affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis*, & alio in loco, *Cum reminiscor* (inquit) *lachrymas meas quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordijs recuperatæ fidei meæ; & nunc ipso commoueor non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida voce, & conuenientissima modulatione cantantur, magnam instituti huius vtilitatem agnosco.*

Lib. 9. cap. 6.

Lib. 10. cap. 33.

Ex quibus huius S. Doctoris verbis alijsque testimonijs, & exemplis, supra relatis, colligi potest quanti momenti sit, vt Officia diuina quæ solemniter ac publice fiunt in Ecclesijs, eo quo decet modo peragantur. *Sanè*

Illu-

Illustrissimus Octauius Frangipanus Episcopus Tricariensis in suo disciplinæ Ecclesiasticæ directorio dicit; *Quod si in quibuslibet Ecclesiasticæ reformationis capitibus sollicite, magnaque animi contentione laborandum est, vt nihil inordinatum remaneat, nihil integritatis suæ splendori non restitutum: multo magis contendendum est, & feruenti zelo curandum, vt diuinis Officijs sacrosancta reddatur maiestas, omniaque in his viuam atque perfectam in Deum fidem, spem & charitatem redoleant.* Additque, quod valde notandum est, *diu stare Christianam Religionem non posse, vbi fides, spes, charitas in diuino cultu non subsistit.* Tit. de diu. offic.

Vt igitur quiuis sacro ministerio ascriptus, officiorum diuinorum publicæ celebrationi non modo conuenienter intersit, sed & pio ac deuoto animi affectu cooperetur, ac (*vt Scriptura loquitur*) *Domino sapienter psallat*, ex præfato Directorio quædam selegimus obseruatu dignissima, quæ ad debitam huius religiosi muneris exolutionem vtilissima, & aptissima esse existimauimus. Ps. 46.

Cum itaque aderit hora diuini Officij celebrandi (inquit) *quisque cum omni alacritate primus in excubijs Domini inueniri studeat, non vanum nec inane reputans, aut in die æternæ retributionis negligendum, si alios semper præuenire studue-* Sup.

duerit, ac prior Dominum salutare: & plus damnationis quam laudis habere, adeoque tepidi, fastidiosi, negligentis otiosique animi indicium esse, ad vltimum campanæ motum expectare, & auari, irreligiosique hominis præ se ferre notam, desinente campanarum sono, ad Ecclesiam certatim accurrere, & instar venatorij canis hiante ore spiritum trahere.

Vbi quisque templum fuerit ingressus, corpore & mente ante tabernaculum Corporis Dominici in genua prouolutus, per virtutem, ac mysterium illius Sacramenti, sese Deo breui & ardenti oratione commendet, atque in illum tanquam vnicum totius Diuini cultus principium medium & finem, omnem intentionem atque attentionem animi configat; indeque mox cum silentio in chorum ad locum suum se conferat.

Porro si vsquam vultu, moribus, affectu, totiusque exterioris, & interioris hominis compositione declaranda in Deum pietas, atque religio est, ea in templo, in choro, in ipsis diuinis Officijs, ac publicis religionis exercitijs declaranda est: parum enim in Deum pius ac religiosus esse conuincitur qui hic irreligiosus inuenitur.

In choro nemo priuatim sibi officium dicat, & vocem choro subtrahat, nemo libros, litteras, aliasque scripturas legat, nemo vt alterius errorem corrigat, murmurando, ridendo, contentiose clamando,

do, obstrependo; vel alio modo publicum officium interturbet: vnus cum alio non colloquatur, non hac illacque vano animo curiosoque oculo circumspiciat, multo minus huc atque illuc per templum vagetur, aut confabulandi gratia in sacristiam, aut sacrarium, vel alium angulum secedat, sed nec locum quidem mutet; nec è choro egrediatur nisi peractis ex toto Diuinis Officijs.

Angelicum cantandi officium non pigri, non somnolenti, non oscitantes, neque parcentes vocibus sed alacriter perficiant, & quo maiore funguntur honore, quoue nobilitatis genere secundum carnem fuerint clariores, eo clariori voce, & affectu omnes pariter, senes cum iunioribus, sine vlla reprehensibili verecundia aut rubore in psalmis, hymnis, & canticis laudent nomen Domini.

Singuli versus, singula verba, singulaque syllaba ad gloriam, honorem & cultum Dei, ad cantantium & audientium ædificationem, studiosè, reuerenter, distinctè, clarè, ac intelligibiliter, deuoteque pronuntientur; vt canentium & audientium mens sensum verborum percipiat, priusquam verba ipsa transmittantur: minime vero syllaba syllabis, verba verbis, versus versibus inuoluantur. Præterquam enim quod præceps & inordinatus cantus cultui Dei plus detrahat, quam adijciat; populum magis scandali-

set,

ſet, quam ad pietatem & deuotionem excitet; magnam quoque animi impotentiam, atque imperfectionem cantorum arguit, eoſque potius effrani quodam animi impetu rapi, quam recta rationis imperio duci conuincit.

Omnis cantus ea moderatione inchoetur, vt cum ſuaui vocis modulatione ſine recondita vociferatione, boatu, vociſque raucedine perfici queat, itaut vere cantus ſit & non clamor; aut diuerſarum vocum ſtrepitus.

Siue ſtent, ſiue in genua procumbant, ſiue ſedeant; ab omni indecoro innixu, ſiue in ſcamnum, ſiue in murum, vel aliquid aliud abſtineant. Denique ita ſe in omnibus religioſis officijs gerant, ab ijſque diuinus cultus ſic peragatur, vt nihil in eo deſideretur quemitus & Deo gratus ſit, & hominibus placitus, eoſque non modo aliquid in eo non offendat, ſed omnia ædificent, inſtruant atque reficiant.

CAPVT VII.

De ſacroſancto Miſſæ Sacrificio.

In Philot. p.2. cap. 14. NOn ſine maxima ratione Illuſtriſſimus Epiſcopus Gebennenſis, ſacro-

ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium nuncupauit *exercitiorum ſpiritualium ſolem-ne, centrum Chriſtianæ Religionis, cor ipſius deuotionis, pietatis animam, denique ineffabile myſterium, quod ipſammet diuinæ charitatis abyſſum comprehendit;* Siue enim perpendamus admirabilem ſacrificij illius cunctorum Domini mirabilium memoriam complectentis inſtitutionem, ſiue ſupremam & infinitam primi principaliſque Offerentis dignitatem, ſiue hoſtiæ quæ offertur excellentiam inexplicabilem, ſiue ſacræ illius actionis valorem inexhauſtum, illiuſque fructus & effectus inæſtimabiles; omnia in illo myſterio inueniemus ſumma, excelſa, ſancta, ac prorſus Diuina, proindeque omni cultu, reuerentia, & honore digniſſima.

Quando ſacrificamus (inquit D.Ambroſius) *Chriſtus adeſt, Chriſtus immolatur, ideoque per id tempus* (vt recte infert S.Chryſoſtomus) *& Angeli Sacerdoti aſſident, & cæleſtium poteſtatum vniuerſus ordo clamores excitat, & locus altari vicinus plenus eſt Angelorum choris in honorem illius qui immolatur.* *In c. 1. Luc.* *Lib. 6 de Sacerd. cap. 4.*

Quis enim fidelium dubitet (ait S.Gregorius) *in ipſa immolationis hora, ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri, in illo Ieſu Chriſti myſterio Angelorum choros adeſſe, ſummis ima ſociari, terrena cæleſtibus iũgi,* *Lib. 4. Dialog. cap. 58.*

Lib.3.de Sacerd. cap.4. Quare merito supra citatus B. Chrysostomus fidelem quemque sacro altari astantem sic affatur; *Dum conspicis Dominum immolatum, & illic situm, Sacerdotem sacrificio incumbentem, ac preces fundentem, tum vero turbam circumfusam pretioso illo sanguine intingi, ac rubefieri, etiamne te inter mortales versari, atque in terra consistere censes? an non potius è vestigio in cœlos transferri? an non carnis cogitationem omnem abijciens nudo animo, pura mente, circumspicis quæ in cœlo sunt.*

Hom.83 in Matt. *Quo igitur solari radio* (inquit idem S. Pater) *non puriorem, ac splendidiorem esse oportet manum carnem hanc diuidentem? linguam quæ tremendo nimis sanguine rubescit? Nonne* (vt alio in loco recte subd.t) *accedentem ad altare Sacerdotem, luminis instar orbem illustrantis, animum splendescentem habere oportet? sicque purum esse, ac si in ipsis calis collocatus inter calestes illas virtutes medius staret.*

Lib.6.de Sacerd. cap. 4.

Lib.3.de Sacerd. cap.3.

Sess. 22. in decr. de obseruand. & euit. in celebr. Miss. Ex his, & similibus sanctorum Patrum effatis liquet, *quanta adhibenda cura sit* (quod in sacro Concilio Tridentino edicitur) *vt sacrosanctum Missæ sacrificium omni religionis cultu celebretur: quod quiuis facile existimare poterit, qui cogitarit maledictum in sacris litteris eum vocari, qui opus Dei facit negligenter. Quod si necessario fatemur nullum*

lum aliud opus adeo sanctum, ac diuinum à Christi fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, qua viuifica illa hostia qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur: satis etiam apparet omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, vt quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia, & puritate, atque exteriori deuotionis & pietatis specie peragatur.

Quod vt perfectius quiuis Sacerdos exequi possit, ex ipsius Concilij Tridentini, aliorumque Conciliorum decretis, & varijs Ecclesiasticis regulis ea breuiter hic excerpsimus, quæ obseruatu dignissima & ad propositum nostrum accommodatissima visa sunt.

In præfato igitur Concilio Tridentino prohibentur in primis *cuiusuis generis mercedum conditiones, pacta, illiberalesque ac importuna pro Missis celebrandis, eleemosynarum exactiones, potius quam postulationes; aliaque huiusmodi qua à Simoniaca labe, vel certe à turpi quastu, non longe absunt.* Sup.

In eodem etiam statuitur; *Ne in priuatis domibus atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dicata oratoria, ab ordinarijs designanda, & visitanda, sanctum hoc sacrificium à sacularibus, aut regularibus quibuscum-*

cumque peragatur : ac nisi prius qui intersunt decenter composito corporis habitu, declarauerint se mente etiam ac deuote cordis affectu, & non solum corpore adesse.

Item vt arceantur ab Ecclesijs musicæ, in quibus siue organo, siue cantu, lasciuum aut impurum aliquid miscetur, sæculares etiam omnes actiones, vana atque adeo prophana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores, itaut domus Dei vere domus orationis esse videatur, & dici possit.

Prohibetur quoque ne in hoc diuino sacrificio detur aliquis superstitioni locus, neue Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, aut ritus alios, aliasue ceremonias & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenter & laudabili vsu receptæ sunt.

In Concilio Treuirensi edicitur; *vt sacra illa actio, in qua sacrificium pretij nostri, corpus scilicet & sanguis Christi, veraciter offertur pro viuis & defunctis summa religione & deuotione peragatur, ac sedulo frequentetur & celebretur, eo modo, & his ceremonijs & ritibus obseruatis quæ Romana seruat Ecclesia.*

an.1549 tit. de Miss.

Item vt dum Sacerdos sacrum facturus in sacrario induitur, nemo ibi confabulari præsumat, vnde ipsius deuotio interturbetur.

In Concilio Coloniensi. *Vt ea quæ in*

in Missa elatiore voce dicenda sunt, cum reuerenda modestia clare, distincte & exertè legantur: itaut qui audiendi sacri causa adstat, quid legitur intelligat, atque ad pietatem excitetur. an 1536 p.2.c.13

In Concilio Mediolanensi primo plurima eaque notatu dignissima decernuntur, ac præ cæteris *vt Sacerdotes in Missæ celebratione ceremonias à Romana Ecclesia institutas ad vnguem seruent, nec alias adhibeant: vt ab omni indecoro & absurdo capitis, oris, & reliqui corporis motu abstineant; vt propter erroris casum qui in omni parte Missæ grauis, in canone grauior, in ipsa vero consecratione grauissimus est, Missam legant, non vero memoriter dicant. Vt quo puriores ad diuinam rem faciendam accedant, saltem singulis hebdomadibus peccata sua confiteantur; nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit. Vt antequam celebrent se colligant, & orantes mentem in tanti mysterij cogitatione defigant. Vt sacris vestibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque & oculos ab omnibus amoueant quibus distrahi possent.* *Titul. de eis quæ pertinẽt ad celeb. Miss.*

In decretis generalibus Illustrissimi Francisci Bonhomij Episcopi Vercellensis edicitur vt Sacerdos Missam celebraturus, antequam ad altare accedat, *diligenti prius examine conscientiæ suæ latebras discutiat, atque ad confessa-* *Tit. de sacrosãcto Missæ sacrificio.*

rij probati pedes se prosternat octauo quoque die, etiamsi grauioris delicti reum se esse non sentiat: deinde vt mente recogitet, ac pie meditetur mysterij quod tractaturus est altitudinem atque excellentiam, tum propriam ipsius miseriam ac vilitatem, immensum quoque Christi erga nos amorem, ac charitatem qua in Sacramento illo mirabiliter elucet, tum suum in diligendo torporem, ac prope contumaciam, totumque se in immensam illam misericordiam proijciens interno cordis clamore se tanto hospite indignum esse cognoscat, & coram Domino fateatur.

Tit. de diu. Offic. In Directorio Illustrissimi Octauij Frangipani Episcopi Tricariensis monetur Sacerdos; *vt quotidiana aut saltem frequenti huius diuini sacrificij repetitione, ac refectione magis magisque in pietate, omnique Sacerdotali virtute crescat, augeatur, ac virili robore & constantia confirmetur; vt sacrificia quanto crebrius facit, tanto sanctiora faciat: quod fiet si animum suum rediuiuo spiritu quotidie innouet, & seu nouus homo, nouusque Sacerdos, ac quasi nunc primum Sacrificaturus, nouo peccatorum odio, nouaque soli Deo deseruiendi voluntate, alacritate ac constantia reuiuiscat.*

„ *Item*, vt cum omni attentione; „ distinctione, grauitate, animique „ sedatione, singula quæ ad sacrum Mis-

„ Missæ officium pertinent, à Sacerdo-
„ te celebrante pronuntientur, vtque
„ nec nimium præceps aut festinus,
„ nec etiam æquo tardior sit aut pro-
„ lixior ; maioremque ædificationis
„ publicæ, quam proprij sui affectus
„ rationem semper habeat.

„ Peracto denique sacrosancto Mis-
„ sæ Sacrificio non minori cura quam
„ ad antecedentem Missæ præparatio-
„ nem requirebatur, quisque in omni
„ silentio ac quiete actionum, locu-
„ tionum, sensuum & cogitationum
„ sese contineat ; & si per occupatio-
„ nes diu non potest, paulisper tamen,
„ & per quartam aut octauam saltem
„ horæ partem deuotè secum medite-
„ tur, & intenta cogitatione perpen-
„ dat, quis? quid egerit? qua deuotio-
„ ne? quo fine? quo fructu hoc ipsum
„ peregerit? omneque imperfectum
„ suum, omnem animi sui languorem,
„ cæcitatem, vincula, ac colligatio-
„ nes vanitatis, malas ac inolitas con-
„ suetudines, peccandique pericula,
„ & necessitates, sibi ante oculos suos
„ ponat ; & cor suum, omneque desi-
„ derium coram Deo effundat, eius-
„ que adiutricem gratiam suppliciter
„ imploret ; & virtute ac feruore illius
„ cibi quo refectus & animatus est,
„ tota voluntate, animique conten-
„ tione, vel vnum saltem defectum

„ in proximi sacrificij diem expugnan-
„ dum extirpandumque suscipiat.

Philot. part. 2. cap. 10. & 12.

Addamus pro coronide Illustrissimi Episcopi Gebennensis dictum omni acceptione dignum circa frequentem huius diuini mysterij vsum, quod quidem Sacerdotes illius quotidianæ celebrationi assuetos præsertim spectat.

„ Duo genera hominum (*inquit*,)
„ frequenti huius Sacramenti partici-
„ patione indigent: perfecti quidem,
„ cum enim sint optime dispositi, vi-
„ tuperio ipsis verteretur, si ad perfe-
„ ctionis fontem non accederent: im-
„ perfecti autem vt ad perfectionem
„ possint aliquando pertingere: fortes,
„ ne debilitentur, debiles vt robo-
„ rentur: infirmi vt sanitatem recu-
„ perent: sani ne in morbos incidant:
„ (*subiungit postea*) eos qui multis
„ sæcularibus negotijs impliciti sunt
„ sacram Eucharistiam frequenter per-
„ cipere debere, eo quod eius virtute
„ & præsidio indigeant, sicut illi qui
„ plurimis laboribus attenuantur vi-
„ res solidis cibis crebro reficere opus
„ habent: denique sanctissimum hoc
„ Sacramentum sæpe percipiendum
„ esse, vt quomodo dignè percipi de-
„ beat experientia ipsa discatur: mi-
„ nus siquidem recte fit illud quod
„ raro fit.

Alio

„ *Alio nihilominus in loco sapienter admonet*, ad quotidianam huius sanctissimi Sacramenti perceptionem, „ requiri dispositionem quandam eximiam & exquisitam, talemque vt „ non modo quis ab omni peccato „ mortali, & peccati venialis affectu „ immunis sit, magnoque illius diuinæ communionis desiderio teneatur: sed vt præterea plerasque è peruersis quas in se persentit inclinationibus subegerit, nec nisi de prudentis, ac pij confessarij, seu spiritalis patris consilio, quidquam in re „ tanti momenti facere præsumat.

CAPVT VIII.

De Sacramentorum administratione.

CVm *Ecclesia sacramenta*, (vt loquitur Tridentina Synodus, *ea sint, per qua omnis vera iustitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur*; ac proinde ex illis tanquam *è fontibus Saluatoris* haurienda sit *aqua illa viua, quam qui biberit, in æternum non sitiat, sed fiat in eo fons aquæ salientis in vitam æternam*, hinc patet non modo quantum honoris & dignitatis

Sess.7.in proem.
Isa. 12.
Ioan. 4.

Sacerdotibus Christianis accedat, ex supernaturali ipsis concessa potestate, dona illa cælestia dispensandi, sed etiam quantum diligentiæ, ac sollicitudinis in dispensatione illa debitè exequenda ab ipsis requiratur.

Verè equidem de quolibet Christiano Sacerdote dici potest; *quod manus illius tornatiles aureæ plenæ sint hyacinthis fidelium vtilitati ab ipso dispertiendis*. Vere manus illæ Sacerdotales post solemnem vnctionem, *distillant myrrham primam & probatissimam* persanandis peccatorum quorumcumque vulneribus saluberrimam: sed ex hoc strictius etiam obligatur cauere ac prospicere, ne *mittant margaritas illas cœlestes ante porcos*, neue *sanctum canibus dare velint*.

Cant. 5.

Matt. 7.

Dicant igitur cum Apostolo fidenter omnes quotquot sunt Sacerdotali charactere insigniti; *Sic nos existimet homo vt ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei*; sed non omittant quod sequitur, *Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur*, nec solum hic, sed præsertim in futuro diuini iudicij examine, inquiretur exactissimè quis inter dispensatores fidelis inuentus sit? quis illo dispensandi munere fideliter functus?

1. Cor. 4

Vnde intelligitur, quod quò maior & sublimior est ipsorum Sacramentorum

rum dignitas & excellentia, & quò salubrior & vberior eorum fructus, eo etiam maiori Religione ac pietate tractanda, eo diligentiori cura & sollicitudine fidelibus populis dispensanda sunt: non enim leuior quam impietatis & sacrilegij reatus in indebita eorum contrectatione & ministratione incurritur; *nec*, vt ait S. Augustinus, *nisi impiè contemnitur id sine quo pietas ipsa perfici non potest*. *Lib 19. cont. Faust. cap. 11.*

„ Curent itaque Sacerdotes quotquot Sacramenta administrant (*vt edicit Illustrissimus Antistes Tricariensis*) non solum vt Sacramentorum formas perfectè & debita cum attentione pronuntient, omniaque & singula, quæ ad substantiam Sacramentorum, & externum rei præsentis decorem ac maiestatem pertinent: sed & vt ipsi ab omni re quæ Diuinam Maiestatem offendere quoquomodo possit, sancti sint & immaculati: ne dum aliorum salutem promouere student, sibi ipsis grauiorem damnationem acquirant; & indignis modis Sacramenta tractando indignationem & iram Dei super se ac populum inducant. *In director. Eccles. discipl. tit. de Sacr. admin.*

„ Et quamuis nullius sibi criminis, aut offensionis fuerint conscij, nihil tamen ex consuetudine agendi, aut temere, aut perfunctoriè agant: ac

„de suis meritis nihil altum sapien„tes supplices in timore Dei, ante „ipsum Deum prostrati, breui ora„tione pro se, & pro illis quorum sa„lutis causam acturi sunt, magno af„fectu & desiderio Deum deprecen„tur, ac innouationem spiritus, ne„cessariamque Dei gratiam implo„rent.

„ Studeant insuper vt Sacramenta „quæcumque ab ipsis non nisi ex mo„re Ecclesiæ Catholicæ, & præscri„ptione Ritualis seu libri Pastoralis „propriȩ diœcesis ministrentur; adhi„bitis omnibus Ecclesiasticis cæremo„nijs, ac pijs ritibus pro ratione cuiuſ„que Sacramenti, ex dictamine ipsius „Pastoralis libri adhibendis.

Seſſ. 7. cap. 13. Sanè in Concilio Tridentino anathema profertur in eum qui dixerit, *receptos & approbatos Ecclesiæ ritus in Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse*: & in Concilio Mediolanensi quinto hoc inter cætera Sacerdotum officia præsertim requiritur: *Vt sanctissima Sacramenta quæ diuinæ gratiæ instrumenta ad sanctificandas animas à Christo Domino instituta sunt, non solum purè, sanctè, religioseque ipsi tractent; verum etiam ritus ac cæremo-*

Titul. de ijs quæ ad Sacramenta pertinēt.

mo-

monias teneant atque adhibeant, quæ in illis administrandis sanctæ Ecclesiæ instituto, atque vsu comprobatæ sunt.

Præterea cum dona illa cælestia, *non solum sine Simoniæ labe* (vt in Concilio Mediolanensi quinto edicitur) *verum etiam sine auaritiæ suspicione dispensanda sint; ideo cauere debent Sacerdotes, ne in eorum administratione quidquam exigant; aut etiam verbis vel signis, directè vel indirectè petant.* *Part. 2. tit. de ijs quæ ad sacram. admin. spectāt.*

„ Quamuis enim (*vt monet Tricariensis Episcopus*) licitum sit Pastoribus ea quæ à fidelibus post Sacramentorum administrationem sponte offeruntur accipere: imo etiam ea quæ iuxta laudabilem locorum consuetudinem eis debentur peracto ministerio exigere; (præsertim vbi potior pars victus atque sustentationis Pastoralis à fidelium oblationibus pendet: cauere tamen diligentissime debent, ne directè, vel indirectè pactionem, aut contractum aliquem pro Sacramento aliquo ministrando, aut quouis alio Pastorali officio exercendo ineant. *In director. Eccles. discip. sup.*

„ Quia vero in Sacramentis, (*vt docet Coloniense Concilium*) aliud videtur, atque aliud agitur; instruendus est populus in cuiuslibet Sacramenti exhibitione, quid in huiusmodi religioso arcano (id enim Sacra- *Part. 7. cap. 2.*

„ cramentum sonat) agatur: cum
„ enim in Sacramentis per signa quæ-
„ dam sensibilia insensibilis gratia si-
„ gnis illis externis congruens infun-
„ datur, excitanda est fidelium mens
„ & deuotio in Deum, vt credentes,
„ ac diuinum mysterium intelligen-
„ tes, ad gratiam Dei & Saluatoris
„ nostri Iesu Christi participandam
„ accedant.

Quod si in suscipientibus fides & deuotio requiritur, potiori adhuc ratione in illis qui diuina hæc mysteria dispensant: non enim sufficit ad Sacramentale illud munus ritè obeundum, quod nullius culpæ lethalis sibi conscij, quod ab auaritiæ, vel Simoniæ suspicione immunes; quod cum debita materiæ ac formæ adhibitione, intentionis directione, rituumque præscriptorum obseruatione Sacramenta dispensent; nisi etiam fidem ac deuotionem quam ab alijs exigunt, in seipsis habeant.

Colloss. 4. Priusquam igitur Sacerdos ad Sacramentum quodcumque conficiendum, aut conferendum accedat, verba illa Apostolica tanquam sibi dicta serio perpendat, *Vide ministerium quod accepisti, vt illud impleas*, cogita & mente perspice quam eximium, quam admirabile sit illud quod iamiā, acturus es: *Sicut enim* (inquit Emissenus)

ad nutum præcipientis Domini, repente ex nihilo subſtiterunt excelſa cælorum, profunda fluctuum, vaſta terrarum: ita parem potentiam in ſpiritualibus Sacramentis miniſtri verbis præbet diuina virtus, & rei ſeruit effectus. Hom. de Sacramēt. corpo. Christi to. 9. oper. S. Hieron.

Vide igitur, o Sacerdos, miniſterium tuum vt illud honorifices, aut ſaltem ne illud dedecore afficias: vide *ne ſimilis fias aquæ baptiſmali* (vt ſapienter monet D. Gregorius,) *quæ peccata baptiſatorum diluens, illos ad cæleſte regnum mittit, & ipſa poſtea in cloacam deſcendit.* Vide & *ſollicitè cura teipſum probabilem exhibere* Deo *& operarium inconfuſibilem*, qui non modo verba veritatis, ſed & Sacramenta diuinæ charitatis, ea fide, ea deuotione quæ Chriſti miniſtrum decet, tractare ac diſpenſare ſtudeas. Hom. de Cur. Paſt. 2. Tim. 2.

Porro cum ex ſeptem Sacramentis quinque tantum ſint, quorum diſpenſatio Sacerdotibus credita ſit, Baptiſmi ſcilicet, Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, Extremæ-vnctionis & Matrimonij, idcirco de illis agendum nobis eſt. Neque vero propoſitum eſt omnia hic euoluere quæ ad Sacramentorum illorum theoriam & praxim ſpectant; de quibus tum moralis Theologiæ libri, tum rituales conſulendi ſunt: ſed aliqua obſeruatu digna ſolummodo proponere, quæ ad digniorem perfe-

ctio-

ctioremque illorum administrationem dispensationemque conducere visa sunt.

Nec illud omittendum duximus, quod cum in omnibus alijs, tum maxime in Sacramentorum administratione, Sacerdos verè & ex animo se optimæ Matri Ecclesiæ subditum esse profiteri debeat, neque doctrinæ, aut antiquitatis, seu cuiuscumque alterius rei prætextu in hodiernæ administrationis praxi communiter recepta & approbata quidquam innouare: quod quam periculosum sit, & à Christiana humilitate alienum nemo non videt.

R. P. Carolus de Cōdren, Congregat. Orator. in Gallia Secūdus Superior Generalis, epist. 68.

Sanè perillustris huius sæculi vir, non minus virtute, ac sanctitate, quam eruditione & rerum Ecclesiasticarum notitia insignis, necnon amplissimæ Congregationis generali directione, ac Superioritate conspicuus, in quadam ad omnes suæ Congregationis Sacerdotes epistola, sapienter æque ac pie illos alloquens; *Viuimus* (inquit) *eo sæculo, quo multi scandalum sibi posuerunt in ijs doctrina monumentis quæ ex primis Ecclesiæ sæculis superstant. Cæterum hæc nostra Congregatio suos edocet, obedientiam quam Deus Ecclesiæ præstandam iubet, de Ecclesia præsentis temporis intelligendam esse, quæ nos baptisat, quæ nos in fide & religione*

in-

instruit, cui proinde omnimode subesse ac obedire tenemur; non vero directe Ecclesia primorum sæculorum, cui tamen debitus honor deferendus est: scimus enim Ecclesiam in omnibus ætatibus sanctam & ab omni errore immunem existere; sed illam hoc præsenti tempore loquentem, nosque docentem & instruentem obaudire, eiusque voci tota animi submissione obtemperare debemus.

CAPVT IX.

De quibusdam obseruandis ad debitam Baptismi administrationem.

CVm Baptismus (vt loquitur Senonense Concilium) *sit fons ille patens domui Dauid & habitantibus Hierusalem in ablutionem peccatoris, & lauacrum regenerationis, in quo non solum mundantur peccatores, sed etiam Christi gratia iustificati, hæredes constituuntur secundum spem vitæ æternæ;* Hinc intelligitur, quanti referat vt Sacramentum adeo salutare eo quo decet modo perficiatur; nec à Sacerdote, qui eius minister ordinarius est, non nisi conuenienter ac sanctè conferatur. *an. 1528 tit. de Baptis- mo.*

Tit. de ijs quæ pertinẽt ad Baptism.

Sacerdos itaque baptisaturus (vt edicitur in Concilio Mediolanensi primo) *quam actionem suscepturus sit primum diligenter ipse animaduertat, & ad tanti muneris functionem sanctè grauiterque accedat.*

In Archiepisc. Bonon. part. 3. instruct. de Baptism.

„ Intelligat à se per hoc Sacramen-„tum, æternæ salutis ianuam illi, „quem baptisat, reserari (vt monet „Cardinalis Palæotus) proindeque „caueat ne quam alijs aperit, sibi ip-„si ob peccatorum sordes occludat „& cum à Deo electus sit, vt sanctis-„simi illius lauacri sit minister, ita „etiam candidissimæ ipsius puritati re-„spondere studeat ijs virtutibus, quæ „in Sacerdote ad tam sanctum mu-„nus exercendum vocato requirun-„tur.

„ Quare eo præsertim tempore quo „ad baptisandum vocatur, mentem „erigat, spiritumque colligat, quid-„que sibi agendum sit deuoto mentis „intuitu circumspiciat: nempe se „tanquam de cælo missum nuncium „pacisque conciliatorem inter Deum „& baptisandum, vt sacro illo mini-„sterio filium iræ, & in iniquitatibus „conceptum, Dei filium & Iesu Chri-„sti cohæredem secundum spem vitæ „æternæ efficiat.

Præmisso igitur breui conscientiæ examine, & actu veræ contritionis eli-

elicito, inuocatoque diuinæ gratiæ auxilio, diligenter exequatur ea, quæ in rituali ad baptismum ministrandum seruanda esse præscribuntur: ac præsertim omnem attentionem ponat, vt nihil eorum desit, quæ ad ipsius sacramenti validitatem necessaria sunt; videlicet vt debita materia, aqua scilicet naturalis adhibeatur, vt aqua illa effusa super caput infantis vere illud contingat & abluat, vt simul cum illa effusione & ablutione verba formæ sacramentalis distinctè pronuntiet, debitamque intentionem afferat, saltem faciendi id quod facit Ecclesia.

Tit. de ijs quæ ad Baptism. pertinent.

Quoniam vero (vt recte obseruatur in Concilio Mediolanensi quinto) „ vnusquisque in Baptismo pie, ac religiose pollicetur operibus Sathanæ „ renuntiare, eiusque pompas deserere, ideo præsertim Baptismi tempore præmonendi sunt ij quorum interest, non solum quomodo & „ quam simplici amictu ad illum infans „ deferendus sit; sed etiam quam religiosa in Deum pietate quam humili spiritu, quanta etiam vestitus „ moderatione compatres, commatresue adesse debeant. Neque vero „ vllum vel ornamentum, vel aliud „ quidquam quod mundi huius pompam præ se ferat ab illis adhiberi debet cum minimè consentaneum sit,

in

„ in ipſo vitæ Christianæ ingreſſu, ſta-
„ tim ijs rebus ſtudere, quibus præ-
„ ſertim ſolemni ſponſione renuntia-
„ tur.

„ Fideles qui præſentes adſunt, piè,
„ religiosè, omnique animi attentio-
„ ne adeſſe monendi ſunt; vtque ipſi
„ memoria tacitè, ſtudioſeque repe-
„ tant, quæ Deo cum Baptiſmum ſu-
„ ſceperunt, ſanctè ſpoponderunt.

In Cõc. Mediol. 5. tit. de Baptiſ.

„ Monendi ſunt infantium baptiſando-
„ rum parentes, vt eos potius patri-
„ nos eligant, qui ipſorum infantium
„ ſaluti conſulere, quam qui inopiæ
„ ſubuenire poſſint.

Ser. 183 de Tẽp.

„ Similiter quoque patrini ipſi &
„ matrinæ diligenter moneri debent,
„ eos (vt ait B. Auguſtinus fide-iuſſo-
„ res exiſtere apud Deum pro illis quos
„ de ſacro fonte ſuſceperunt: adeo-
„ que ab ipſis admonendos eſſe, vt
„ caſtitatem cuſtodiant, iuſtitiam di-
„ ligant, charitatem retineant; &
„ ante omnia vt Symbolum & Oratio-
„ nem Dominicam eos edoceant.

Conc. Mediol. 6. tit. de Baptiſmo.

Demum peracta ipſius Baptiſmi ad-
miniſtratione, Sacerdos poſt alias mo-
nitiones patrinis, ac matrinis fieri ſo-
litas, hortabitur inſuper vt dies bap-
„ tiſmi qui ſolemni illa abrenuntiatio-
„ nis ſponſione profeſſioneque inſi-
„ gnis eſt, ideo ad pietatis exercita-
„ tionem vſumque, non pompis ſæcu-
li.

„ li, non conuiuiorum apparatu, non „ luxu, non operibus tenebrarum, „ cum dies lucis sit celebretur: sed „ sanctæ charitatis erga Deum & „ erga proximum officijs.

Nec omittendum illud est quod in Directorio supra sæpius citato habetur, vt scilicet saltem semel quotannis, v.g. in Dominica sanctissimæ Trinitatis, si libeat, quandoquidem Euangelium quod tunc legitur optimam huius rei dat occasionem, singuli pastores suos subditos grauiter admoneant, & quibuscumque possunt modis inducant, vt infantes quos sciunt, non esse baptisatos sine dilatione baptisandos offerri curent. *Tit. de Baptismo.*

„ Quoniam vero plerumque con„ tingere potest vt infans in mortis pe„ riculo constitutus, ab obstetrice „ aut alia quauis laicali persona, bap„ tisari debeat; ne facile in substan„ tialibus Baptismi error contingat, „ ea quæ ad essentiam baptismi perti„ nent clarè, & breuiter quotiescum„ que dabitur occasio pro concioni„ bus exponenda erunt; nullæque „ ad obstetricandum mulieres admit„ tendæ, quæ prius per Pastorem loci „ super his sufficienter non fuerint in„ structæ.

CAPVT. X.

De recta dispensatione & administratione Sanctissimæ Eucharistiæ.

SI vllum est Christianæ religionis Sacramentum in cuius dispensatione attentionem, diligentiam, zelum, discretionemque Sacerdos afferre teneatur, illud maxime est *in quo Christus Dominus* (vt loquitur Tridentinum Concilium) *diuitias sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens suorum mirabilium. Sacramentum, inquam illud pretiosum, admirandum, salutiferum, & omni suauitate repletum, in quo* (vt sancti Doctoris verbis vtamur) *purgantur peccata, virtutes augentur & mens omnium spiritualium charismatum abundantia impinguatur. Sacramentum. cuius suauitatem nullus exprimere sufficit, per quod spiritualis dulcedo in suo fonte gustatur, & recolitur memoria illius quam in sua passione Christus monstrauit excellentissimæ charitatis.*

Sess. 13. cap. 2.

Opusc. 57.

Sacramentum denique, ex cuius digna aut indigna sumptione, vita vel

mors;

mors; salus, vel damnatio æterna pendet. *Qui enim illud manducat & bibit indigne iudicium sibi manducat & bibit, reusque efficitur Corporis & Sanguinis Domini.* 1. Cor. 11.

Quare merito S. Chrysostomus in quadam homilia, postquam de diuini huius Sacramenti dignitate multa præclare dixisset, hæc de illius dispensatione & administratione subiungit. *Ad vos, o ministrantes, sermonem conuertere necessarium est, vt multo cum studio hæc dona distribuatis: non parua etenim vobis imminet vltio, si quemquam, illius culpa conscij, huius mensæ participem esse concedatis; sanguis eius de manibus vestris exquiretur; siue quis dux militiæ sit, siue præfectus, siue princeps diademate coronatus, indignè autem accedat prohibe: maiorem illo potestatem habes. Propterea vos Deus hoc insigniuit honore, vt talia discernatis: hæc vestra dignitas est, hæc securitas, hæc omnis corona, non vt albam & splendidam tunicam circumeatis induti.* Hom. 83 in Matt.

Vt igitur Sacerdos sui erga sanctissimum hoc Sacramentum ministerij partes omnes implere possit, tria præsertim ipsi obseruanda videntur. Vt scilicet fideli diligentia & sedulitate illud in Ecclesijs conuenienter & decenter asseruari curet: vt fidelibus rectè dispositis eo quo decet modo admi-

ministret: denique vt ijs qui indigni censentur, eius participationem constanter deneget.

Tit. de sanctiss. Eucharistia.

„ *Quod ad primum spectat*, tabernaculum siue sacrarium (*vt Illustrissimi Episcopi Tricariensis Directorium sequamur*) in quo Sacramentum Corporis Christi in Ecclesijs asseruatur, debet esse firmum & splendidum, ac pro cuiusque Ecclesiæ facultatibus intrinsecus & extrinsecus ita decenter & magnificè exornatum, vt & signum sit præclaræ fidei deuotionis, ac pietatis illorum qui illud curant; & earumdem virtutum incitamentum his, qui adorationis causa ad illud conueniunt.

„ Claues huius sancti Tabernaculi in Ecclesijs Parochialibus solus Pastor, eiusque Vicarij, in alijs autem Ecclesijs earum superiores, aut alij ab eis designati custodire debent, ac diligentissimè curare vt illud semper clausum sit, ne vlla vnquam sacramento iniuria fiat.

„ In quacumque Ecclesia seruatur sancta Eucharistia, ante illam nocte ac die perpetuo lumen ardeat, in signum atque incitamentum fidei, atque deuotionis, quæ nunquam extinguantur, sed quotidie maiora incrementa accipiant.

„ Omnia sacra vasa quæ ad ostensio-

„ ſionem, vel deportationem, aut cu-
„ ſtodiam ſanctæ Euchariſtiæ deſer-
„ uiunt, vt ſunt Tabernacula, oſten-
„ ſoria, ciboria, monſtrantiæ, arcu-
„ læ, calices & pixides, ſi argentea,
„ aurea, vel inaurata ſint, quotannis
„ minimum ſemel, ad feſtum ſcilicet
„ Paſchæ intrinſecus, & extrinſecus
„ mundentur, & ſplendori ſuo reſti-
„ tuantur: Quod ſi propter Eccleſiæ
„ paupertatem, vel direptionum pe-
„ ricula, fuerint ſtannea, ſingulis men-
„ ſibus diligentiſſimè defricentur: ęnea
„ autem, vitrea, lignea, & cuiuſcum-
„ que alterius materiæ, nullum ex ſa-
„ crorum canonum definitione, in
„ hiſce ſacris vſibus, locum habere
„ debent.

„ Sacro calici, ciborio, pixidi ſeu
„ cuicumque alij vaſculo, in quo ſan-
„ cta Euchariſtia conſeruatur, tam
„ in Tabernaculo ſeu ſacrario, cui in-
„ cluditur, quàm dum ad excitandam
„ populi deuotionem ſuper altare ex-
„ ponitur, ſemper conſecratum ac
„ mundum corporale ſit ſubſtratum.

„ Hoſtiæ ante octo, vel vt ſummum
„ quindecim dies conſecratæ, vna
„ cum minutiſſimis fragmentorum
„ particulis quæ in ciborio remanſe-
„ runt, à Sacerdote conſumantur, &
„ in ipſum ciborium ab illis fragmen-
„ tis & particulis mundatum nouæ

„ hostiæ consecratæ reponantur, nec
„ vnquam illæ recentes cum his vetu-
„ stioribus misceantur.

Quod ad secundum attinet, in eodem directorio legimus ea quæ sequuntur.

„ Sacerdos administraturus sanctis-
„ simum hoc Sacramentum lauet ma-
„ nus, stola coloris conuenientis col-
„ lum circumdet, & ad pedes Taber-
„ naculi in quo illud asseruatur geni-
„ bus prouolutus Deum suppliciter
„ adoret, actum contritionis eliciat,
„ diuinamque gratiam pro se, & pro
„ communicandis exoret. Tum aper-
„ to Tabernaculo, genuflectat, &
„ confessione generali à clerico recita-
„ ta, vertat se ad populum ad cornu
„ Euangelij, prolataque generali ab-
„ solutione, ad Sacramentum denuo
„ conuersus genuflectat, sinistraque
„ manu ciborium, pollice verò &
„ indice dexteræ particulam vnam
„ consecratam assumat, & parumper
„ attollat, & clara voce prolatis ijs
„ quæ in Rituali habentur, incipiat di-
„ spensationem à cornu epistolæ; dum-
„ que ab vno ad alium procedit, ca-
„ ueat ne vel minima particula, si quæ
„ forte ex contactu sacræ hostiæ digi-
„ tis adhæreret, casu ex eis extra ci-
„ borium decidat & pereat: cui pe-
„ riculo vt quoad humana prouiden-
„ tia fieri potest occurratur, particulę
con-

„ consecrandæ sigillatim à Sacerdote
„ mundentur, & abstergantur, pan-
„ nus mundissimus, & integerrimus
„ communicantium ori substernatur,
„ qui postmodum finito Officio diui-
„ no à Sacerdote, vel Diacono inspi-
„ ciatur & perlustretur, & ipse Sacer-
„ dos in aliquo vase apto digitos pu-
„ rificet, & linteolo ad id speciatim
„ destinato abstergat.
„ Peracta autem Communione
„ ciborium super Altare reponat, ge-
„ nuflectatque, ac demum in Taber-
„ naculum inferat; quod antequam
„ claudatur iterum genuflexus adoret,
„ & ad populum conuersus ei bene-
„ dictionem impertiatur; tum ad pe-
„ des Tabernaculi sicut initio genibus
„ prouolutus, breui oratione pro ijs
„ qui Corporis Christi participes fa-
„ cti sunt gratias agat, vtque cum eis
„ Diuinus ille Seruator in æternum
„ manere dignetur suppliciter expo-
„ scat.

Porro vt in illa administratione Sacerdos non modo ea quæ sui muneris sunt exequatur, sed vt etiam quantum in ipso est eos qui communicaturi sunt iuuet ad sanctissimum hoc Sacramentum dignè decenterque suscipiendum; idcirco tempore opportuno docebit ipsos, qua fide, humilitate, modestia, deuotione, charitate,

ad sacram Christi mensam accedere debeant: commonefaciet etiam de dispositionibus exterioribus quæ ad tanti mysterij reuerentiam requiruntur, ac præsertim quod in præfato directorio habetur) vt vestitus honestus sit ac modestus, præsertim in mulieribus, nihil irreuerentiæ, superbiæ, fastus, vanitatis, aut impudicitiæ præ se ferens.

Sup.

„ Vt qui ad sacram Communionem „ accedunt, vtroque genu in terram „ flexo, non vagis oculis, aut incōpositis manibus, sed oculis ac mente „ in sacram hostiam intenta, iunctisque „ ante pectus manibus, suppliciter sese ad locum communionis & reuerenter sistant.

„ Vt illuc accedant, & illinc recedant non festini, aliosque offendentes aut prementes, sed omni cum „ modestia, sedatione, grauitate; vt „ omnibus modis animus sibi imperet, nihilque faciat contra rectum „ ordinem, aut charitatem; vbi ordinis & charitatis summam decet esse „ perfectionem.

„ Vt Sacerdote porrigente sacram „ Eucharistiam, caput ad eam commodè suscipiendam nonnihil attollant, oculis interim demissis, os minimum ad latitudinem pollicis honeste aperiant, ac linguam vsque

ad

„ ad inferius labium vltra dentes exe-
„ rant; vt sacra hostia, sine barbæ den-
„ tiumque offensione, super eam à Sa-
„ cerdote imponi possit.
„ Vt in ipso actu susceptionis san-
„ ctissimi Sacramenti, nec in his quæ
„ dicta sunt, nec in aliqua sui corporis
„ parte se moueant; sed capite, lingua,
„ ac toto reliquo corpore quieti, ac
„ immobiles, manum cœlestia dona
„ porrigentis expectent.
„ Vt suscepta sacra Eucharistia, vbi
„ Sacerdos manum suam retraxerit,
„ caput suauiter ac sedatè inclinent,
„ summaque cum reuerentia, feruen-
„ tissimo desiderio, & cupidissimo ani-
„ mo panem cœlestem, itaut, quan-
„ tum fieri poterit palatum non tan-
„ gat, deglutiant; seque Christo Do-
„ mino tota voluntate vniant, & con-
„ forment.
„ Vt sumpta Eucharistia ad dimi-
„ diam horam aut circiter à spuendo
„ caueant, aut si aliqua necessitate ad
„ id cogantur, non quidem in terram
„ exspuant, vbi conculcetur; sed in
„ parietem, angulum, aut sudariolum,
„ vbi sine aliqua irreuerentia exsicce-
„ tur: ac demum post Communionem
„ peculiari affectu & studio, in bene-
„ ficij accepti meditatione, gratiarum
„ actione, & sanctis orationibus in-
„ cumbant: ac veluti noui homines,

„ac nouo Sacramenti vigore confor-
„tati, ita vitam in omni sermone,
„actione, & conuersatione sua insti-
„tuant, vt par est eos facere, qui spi-
„ritum Christi acceperunt, eiusque
„carne & sanguine ideò pasti sunt, vt
„illi interioris & exterioris hominis
„conformitate simillimi fiant.

Quod denique ad tertium spectat, diuinis Ecclesiasticisque legibus cautum est, ad sacram Communionem admittendos non esse publicos peccatores, quales sunt notoriè Concubinarij, Blasphemi, Magi, Sortilegi, alijque crimine aliquo publico infames; ac etiam illi qui nominatim excommunicati, aut publici clericorum percussores: Imo Illustrissimus Episcopus Vercellensis censet, *eiusmodi facinorosis hominibus, (quos in peccatorum cœno diu volutatis non ita facile ad cor reuerti vsu compertum est,) licet in confessione ad breue tempus aliquod Pœnitentiæ signum præ se ferant, sacram nihilominus Eucharistiam non esse præbendam, nisi prius aliquod veræ ac solidæ contritionis argumentum dederint, ac per aliquot dies probati se pœnituisse ostenderint.*

In decr. reform. Ecclesiast. tit. de sanct. Euchar.

Et S. Carolus Borromæus in Concilio Mediolanensi primo decreuit *eiusmodi peccatores semel ad confessionem & Communionem admissos, si postea eos in* eodem

Tit. de ijs quæ pertinēt ad Sacr. Euchar.

eodem pecatorum cœno hærere cognitum fuerit, amplius ad sacram Communionem admittendos non esse, nisi postea eos vitam & mores emendasse constet.

Quamuis autem occulti peccatores numquam publicè à communione arceri debeant: admonendi tamen sunt ne contra diuinæ legis præscriptum, ad tremendam illam mensam, peccatorum suorum sibi conscij accedere, *vimque Corpori & Sanguini Christi* (vt loquitur S. Cyprianus) *inferre audeant*, tales verò Illustrissimus Episcopus Tricariensis præsertim censet eos esse, *qui peccatum aliquod mortale culpabiliter in confessione retinuerint; qui iniustè acquisita restituere neglexerint; qui inimicis ex animo reconciliari, aut ijs reconciliationis signa ostendere noluerint; qui ab occasionibus proximis peccandi separari recusauerint; qui Symboli Apostolici, Decalogi, & Orationis Dominicæ ignorantia laborantes, ediscere illa non curauerint; qui toto anno vulgaribus quidem, sed grauibus peccatis, ex praua quadam habitudine adhæserint; vt puta blasphemijs, ebrietatibus, impudicitijs; & circa Pascha tempus consuetudine quadã & ne videri possint non Christiani esse, potius quam Dei amore, & odio iniquitatis, ac vitæ melioris desiderio confiteri, ac communicare cupiunt, & nihilominus in eodem luto hærere per omnem ætatem*

Serm. de Cœn. Domin.

In Director. titul. de sãct. Eucharist.

tacitè velle præsumuntur, nulla vitæ emendatione vnquam secuta, nec vllo conatu proficiendi adhibito.

Hæc siquidem & alia similia, quæ non tam peccata, quam peccatorum status dici debent, omnino Communione indignos reddunt.

Porro cum de his omnibus quæ secretum conscientiæ forum spectant, iudicium fit penes ipsos Sacerdotes, sicut indignos ad sacram Christi mensam nullatenus admittere, sic etiam sufficienter dispositos temere ab ea repellere & arcere non debent: vnde S. Leo Papa. *Nulli Christianorum* (inquit) *facile communio denegetur, nec ad* Epist. 80 *indignantis arbitrium Sacerdotis hoc fiat*: & paucis interiectis, conqueritur, *leuibus de causis quosdam à gratia communionis exclusos; & animam pro qua Christi Sanguis effusus est, irrogatione tam saui supplicij sauciatam, & inermem quodammodo, exutamque omni munimine, diabolicis incursibus, vt facile capiatur obiectam.*

CA-

CAPVT XI.

De ijs quæ à Sacerdote obseruari debent in administrando Pœnitentiæ Sacramento.

CVM (vt monet Illustrissimus Episcopus Gebennensis in Epistola Pastorali ad clerum suæ Diœcesis) *Sacerdotes confessionibus audiendis deputati, iudices Dei ipsius nomine constituantur; idque tanta authoritate, vt quæ in terris rectè decreuerint, & sanxerint, in cælis rata & firma habeantur: proindeque ora ipsorum sint veluti sacra quædam stillicidia per quæ pax è cælis in homines bonæ voluntatis effluat; vocesque eorumdem se habeant instar tubarum Magni Iesu quæ illius virtute, mystica Hierichuntis, id est, iniquitatis muros subruant*: Hinc sequitur illos tanto muneri debitè ac dignè obeundo, diu noctuque inuigilare, præcipuamque curæ ac sollicitudinis suæ partem impendere debere. Lib. 3. Epist. 70.

Ad eos autem in re tanti momenti iuuandos, nihil melius aut aptius nos præstare posse existimauimus, quam

breuiculum hic attexere eorum quæ proponuntur in eadem Epistola, haud dubiè cuiuis Confessario lectu dignissima & vtilissima.

In primis igitur Sacerdos confessarius qui aliorum conscientias purgare & mundare intendit, propriam negligere non debet, sed illius puritatem & munditiem præcipuo studio curare;
Luc. 4. ne illi dicatur, *Medice cura teipsum*, aut eidem illud Apostoli exprobretur, *in quo alium iudicas, teipsum con-*
Rom. 2. *demnas*, quare antequam in tribunali pœnitentiæ sedeat, prius seipsum dijudicet, & vel Sacramentali confessione si opus sit, vel actu contritionis præmisso, humili prece, opem diuinam sibi alijsque quibus aderit imploret, simulque intentionem dirigat, & zelum procurandæ salutis animarum in seipso exsuscitet.

Meminerit pœnitentes in confessionis exordio Patrem illum vocare, proindeque corde & amore paterno ipsos excipere, & amplecti debere, eorumque ignorantiam, tarditatem, imbecillitatem, aliasque imperfectiones tolerare, & nunquam in ijs quocumque modo iuuandis fatiscere, quamdiu adlucescet spes aliqua emendationis.

Huic paternæ charitati, medicinalis prudentia iungenda est, qua conuenientia & salutaria remedia vnicuique ægri-

ægritudini ſpirituali apponere queat: v.g. ſi pœnitens pudore ſuffundatur, eum ad excutiendam importunam illam verecundiam, piamque fiduciam concipiendam inuitet; benignè commonendo, peccati cuiuslibet confeſſionem eſſe actum virtutis Deo acceptum, ipſique pœnitenti honorificum: peccare quidem humanæ conditionis & infirmitatis eſſe, peccatum vero per pœnitentiam diluere, virtutis.

Si è contra pœnitens nullò neque pudore, neque timore permotus videatur, acrioribus ſtimulis erit excitandus; Dei præpotentis præſentia ipſi ob oculos ponenda, pauorque iudiciorum diuinorum incutiendus, ac mortis, & rationis in eius hora coram ſupremo iudice reddendæ recordatio ſuggerenda.

Quod ſi peccatorum multitudine, & mole oppreſſus pœnitens, miſericordiæ diuinæ diffidentia aliqua laboret; eius ſpes in Deum pijs conſiderationibus erit exluſcitanda, puta benignitatis illius ineffabilis, qua Chriſtus Dominus peccatores quoſcumque ad ſe reuertentes excepit, charitatis immenſæ quam erga omnes homines oſtendit, tanta pro illis, & tam acerba patiendo, &c.

Si videatur pœnitens animo per-

plexus, eo quod neque conscientiæ latebras omnes prout voluisset discutere potuerit, neque peccata explicare possit, offerendum ipsi erit auxilium, & animus addendus, spesque ingerenda, dummodo ex animo velit, & sincero corde feratur, nihil impedimenti fore, quominus eius confessio valida & fructuosa esse queat.

Porro charitate ac discretione præ cæteris opus est ad iuuandos pœnitentes, præsertimque mulieres in confitendis ijs peccatis quæ pudorem afferunt, vt scilicet neque retineant ea quæ explicari debent, neque plus ab eis quæratur quam necessarium sit: Ad hoc autem iuuabit, si primo interrogentur de leuioribus, an v. g. aliquid minus honestum aut pudicum audierint vel locuti fuerint, inde ad cogitationes, & delectationes interiores, tum ad alia grauiora peccata, si opus sit procedatur.

Quando ipsi pœnitentes seipsos accusant, licet verbis interdum minus decentibus vtantur; vel excusationes, narrationes inutiles, aliaue similia confessioni immisceant, patienter audiendi erunt, nec vllo modo interturbandi, sed posteà benignè à Confessario commonendi qua ratione in posterum decenter magis, ac simpliciter peccata explicare queant, defectusque

illo-

illorum in seipsis accusandis si quis fuerit, interrogationibus prout magis expedire videbitur, supplendus erit.

Illi autem qui peccatis aliquibus enormibus, puta sortilegijs, veneficijs, bestialitatibus, alijsque simillibus abominationibus implicati, conscientiæ terroribus exagitantur, ac in desperationem iam iam videntur prolapsuri, peculiari charitate solandi erunt ac iuuandi, infinitaque Dei misericordia proponenda, & auxilium quodcumque pollicendum, quo ex horrendo illo, & infelici statu emergere possint.

Sacerdos igitur præmissis his dispositionibus, ac vt supponimus, scientia ad Pœnitentiæ sacramentum debite ministrandum necessaria præditus, nec non ab Episcopo approbatus, & iurisdictione ordinaria aut delegata sufficienter instructus, quando confessionibus audiendis vacare libuerit, debet hunc iudicialem actum grauiter ac decenter exercere, in habitu Sacerdotali, cum veste talari, & superpelliceo, cui conueniens esset stolam superimponi. Sedebit caput birreto opertus, in loco aliquo Ecclesiæ in quo conspici possit; vultúq; præ se feret placidum, ac benigna quadã grauitate temperatum, quem, quicquid ipsi dicatur in confessione, nullatenus im-

mutabit, ne vel minimum sigillo confessionis præiudicium afferat.

Pœnitens è latere Confessarij genuflexus, primo de statu & conditione, si ignotus sit, interrogabitur, tum de loco habitationis, ne scilicet confessarius iurisdictionis sibi concessæ limites excedat: exinde inquiretur tempus vltimæ confessionis, & num in ea pœnitens peccatum aliquod mortale scienter reticuerit? aut pœnitentiam iniunctam implere neglexerit? num antequam ad pœnitentiæ tribunal veniret, conscientiæ statum explorauerit? & peccata commissa sibi in memoriam reuocare studuerit; num ea quorum recordatur integrè ac simpliciter declarare, de ijsque ex toto corde dolere, & ab ijsdem impolterum cauere velit? eaque omnia peragere quæ ad propriam salutem necessaria videbuntur?

Tum aurem præbebit ijs de quibus pœnitens seipsum accusare voluerit; neque enim tolerandus est abusus illorum, qui nisi à confessario interrogati, nullum vnquam faterentur peccatum; quod tamen non obstat, quin postquam sese vtcumque explicauerint, ipse confessarius eos interrogationibus ad confessionem perficiendam iuuare possit, & etiam interdum debeat; quando scilicet eorum accusatio-

ſationem minime ſufficientem iudicat ad confeſſionis integritatem.

Hæc autem interrogatio conueniẽter fieri poterit de peccatis ijs tam operis quam locutionis, & etiam ſolius cogitationis, quæ tum Decalogi præceptis, tum Eccleſiæ legibus, tum præcipuis virtutibus aduerſantur, ſpectata ætate, conditione, moribus & occupationibus cuiuſque pœnitentis, & in quocumque peccato mortali numerum, & circumſtantias ſpeciem mutantes, aut notabiliter aggrauantes inquirere oportebit, nec non diligenter perſpicere, num aliqua ſubſit obligatio famam aut bona aliena reſtituendi, vt hæc reſtitutio pœnitenti iniungatur, & ſi commodè poſſit ante abſolutionem adimpleatur, aut certe ipſe pœnitens ſe reſtituturũ ita polliceatur, vt eius verbis fides haberi poſſit, puta ſi alias id quod pollicitus eſt adimpleuit: ſin minus, prudentis erit confeſſarij id agere, quod ad Sacramenti reuerentiam, & pœnitentis ſalutem tutius ipſi videbitur.

Demum videat, num ipſe pœnitens ad effectum Sacramenti percipiendum, ſit ſufficienter diſpoſitus? num abſolutio ipſi deneganda ſit, aut differenda? deneganda quidem, ſi v.g. ſtatum aut occaſionem proximam peccati relinquere, aut iniunctam

pœ-

pœnitentiam exequi, vel inimicis nolit reconciliari? Item si pœnitens aliqua censura innodatus sit, aut in casum aliquem reseruatum incurrerit, pro quo superior sit adeundus: differentia vero, si pœnitens ad effectum Sacramenti consequendum non sit sufficienter dispositus, puta quando de plurimis & grauissimis peccatis à se in confessione declaratis parum aut vix dolere se demonstrat, quando in eadem illa peccata sæpius ex praua quadam habitudine delapsus, non satis firmum emendationis propositum ostendit, nec adhuc vllum ad eiusmodi peccata deuitanda conatum adhibuit: in his enim & similibus casibus, pœnitenti saluberrimum erit, si per aliquot dies absolutio differatur, ac interim aliqua pietatis exercitia inolitę peccatorum consuetudini opposita, eorumque radicibus euellendis apta iniungantur.

Quod si nulla eiusmodi causa subsit, ipseque pœnitens ad percipiendam absolutionem iudicetur idoneus; tunc peracta confessione, denuò ad veram de peccatis contritionem concipiendam, si ita expediat, erit pijs aliquibus motiuis excitandus; ac tandem salutaris & conueniens pro qualitate criminum, & ipsius pœnitentis facultate, quantum spiritus & pruden-

tia suggesserit iniungenda erit satisfactio, quæ talis sit, vt tum ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, tum ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem conferre possit.

Quod quidem conuenienter fiet si (vt habetur in Rituali Romano) contrarias peccatis pœnitentias iniungat, velut auaris eleemosynas, libidinosis ieiunia, vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosis deuotionis studia, rarius autem vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus, vtilissimum fuerit consulere vt sæpe puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur, & si expediat communicent.

Illud tamen præcipuo studio cauere debet confessarius, ne tales imponat satisfactiones ex quibus alij v. g. maritus, parentes, vel domestici in suspicionem peccati alicuius in confessione declarati, venire possint; aut ex quibus generatim coniiciant, graue aliquod peccatum à pœnitente commissum fuisse; quod etiam habetur in præfato Rituali Romano, in quo expresse prohibetur, ne vnquam pro peccatis occultis quantumuis grauibus, satisfactio aliqua publica & manifesta imponatur.

Iniuncta demum & à pœnitente acceptata pœnitentia, confessarius illi absolutionem cum debita intentione eo ritu conferet, qui in Rituali siue Romano siue cuiusque Ecclesiæ proprio præscribitur; & post illam vel etiam ante, prout magis expedire videbitur, pia aliqua & salutaria monita & consilia ipsi pœnitenti suggeret, tum ad vitæ emendationem, tum ad profectum in virtute faciendum, & sic illum in pace dimittet.

CAPVT XII.

De administratione Extremæ vnctionis.

In Archiep. Bonon. p. 3. in instr. de Sacramēt. Extr. vnct.

SI *in omnibus Sacramentis recipiendis* (vt monet Cardinalis Palæotus) *magna præparatio & diligentia adhibenda est; in hoc sane quod in extremo peregrinationis humanæ curriculo administratur, eo magis necesse est à parochis omnia pietatis officia exerceri, vt fideles ex hac mortali vita migrantes, in illo momento vnde pendet æternitas, contra diaboli tunc præsertim quærentis quem deuoret, insidias roborentur.*

Quo enim magis languescit humanæ infirmitatis virtus (ait Episcopus Trica-

riensis) & vnusquisque moriens ad ingrediendas ignotas sibi futuri sæculi vias, ob peccatorum suorum conscientiam & abyssum iudiciorum Dei magis timet, magisque horret, eo magis sollicita esse debet Pastorum & Sacerdotum charitas, vt Christianus quisque in Extremo illo agone contra omnes Sathanæ insultus benè armatus sit, & in spem Diuinæ misericordiæ fidenter erectus.

In direct. Eccles. disc. tit. de Extr. vnct.

Quare cum clementissimus Dominus ac Redemptor noster in Extremæ-vnctionis Sacramento vim & gratiam quandam medicinalem, & confortatiuam in fidelium morientium subsidium & solatium reliquerit, nihil officij studij ac diligentiæ à Pastoribus, & eorum delegatis Sacerdotibus prætermitti debet, quominus hoc Sacramentum quod *totius Christianæ vitæ consummatiuum*, vocat sancta Synodus Tridentina) debitè ab ipsis ministrari, & condignè ab infirmis suscipi possit.

Sess. 14. proœm. doct. de Sacram. Extr. vnct.

„ In primis igitur (*vt præfatum Directorium subsequamur*) Curent Pa-
„ stores & Sacerdotes, vt ex animis
„ fidelium hanc impressionem eximant,
„ qua male persuasum aliquibus est,
„ Extremæ-vnctionis perceptionem
„ ad certam mortis facere accelera-
„ tionem; ideoque eam magna cum
„ fidei & spei iactura differendam eo
„ vsque iudicant, donec iam mori in-

Sup.

ci-

„ cipiant, itaut (quod alioquin ad vbe-
„ riorem Sacramenti huius gratiam
„ factum oportebat) nullam aut exi-
„ guam fidem, & religiosam animi vo-
„ luntatem, in illius perceptione affer-
„ re possint.

„ Cum Sacerdos sacrum infirmo-
„ rum oleum ad ægrotum perferet,
„ superpelliceo quidem & stolla indu-
„ tus sit, & capite cooperto incedat,
„ eique crux præferatur sine hastili,
„ quæ veteri ac perpetua Ecclesiæ
„ consuetudine ad lectum decumben-
„ tis ex aduerso eius figenda est, qua
„ ille durante ægritudine sua, virtu-
„ tem, triumphos, ac mysteria Chri-
„ sti crucifixi Redemptoris ac ducis
„ sui, nunquam non memori mente,
„ viua fide, firma spe, ac fiducia, ar-
„ dentissimaque charitate, sibi reti-
„ nenda esse moneatur.

„ Vbi ad ægrotum peruenerit, præ-
„ missa suaui ac pia salutatione, res
„ & effectus huius Sacramenti breui-
„ ter, & eius infirmitati & dispositio-
„ ni accommodata oratione exponat,
„ eumque consoletur, & à curis at-
„ que amore huius sæculi, ad spem &
„ desiderium vitæ æternæ erigat. Ne-
„ quaquam vero (quod imprudentes
„ faciunt, ignorantes officium Sacer-
„ dotum ad populum aut scire nolen-
„ tes) vana longioris vitæ pollicita-
tione

„ tione illum fallat, omneque animi
„ eius robur soluat: sed contra potius
„ ad contemnendam hanc miseram
„ vitam, mortemque, parato, ac ma-
„ gno animo excipiendam ita com-
„ ponat, vt nihil præter Deum sapiat,
„ nihil præter Deum esuriat, & sitiat,
„ ille solus in corde, solus in ore ver-
„ setur: dissolui propter illum cupiat,
„ ab illius beatifica visione diutius ab-
„ esse summam miseriam ducat, sic
„ viuere, Christianum esse, sic mori
„ Christiano maxime necessarium es-
„ se persuadeat.

„ Quamuis vero (vt præscriptum
„ est) ita instructos oporteat esse
„ Christianos omnes, vt Pœnitentiæ
„ & Eucharistiæ Sacramentum pia sol-
„ licitudine præmiserint antequam
„ inungendos se curent, illudque re-
„ ligiose præstiterint: roget tamen
„ Sacerdos antequam Sacram-vnctio-
„ nem impendere ei incipiat, an ali-
„ quem adhuc conscientiæ remorsum,
„ aut singultum sentiat: & si opus re-
„ conciliatione fuerit, eius confessio-
„ nem audiat, eumque absoluat.

„ Sacræ vnctionis actionem inchoa-
„ turus Sacerdos hortetur præsentes
„ omnes vt sua sancta comprecatione
„ vberrimam Sacramenti huius gra-
„ tiam infirmo obtineant: ac sacra
„ vnctione absoluta, vbi ad templum

per-

„ peruentum fuerit; conuenienti adhortatione, pro temporis ac personarum ratione, proposita mortis necessitate ac incertitudine, ad vitam sanctiùs & prudentiùs, pro Christiani hominis vocatione transigendam omnes excitet, & ad omnia pietatis ac misericordiæ officia, infirmo impendenda permoueat.

„ His ita peractis verus Pastor minime arbitretur se omnes sui muneris partes præstitisse, sed pietatem, quam ab alijs exigit, ipse in primis pro Pastorali dignitate, charitatisque suæ eminentia, reipsa commonstret, & ouem suam in hac quam cum crudelissimo hoste habitura est lucta non deserat, crebraque visitatione ac omni sollicitudine salutis eius causam gerat, nec vllis parcat laboribus ne de manibus suis eripiatur, aut in æternæ damnationis periculum veniat.

CAPVT XIII.

De Sacramento Matrimonij.

QVo plures ob prauitatem hominum irrepserunt abusus in Sacramentum

tum Matrimonij, (inquit Cardinalis Palæotus,) *eo diligentior adhiberi debet cura, vt ea qua decet sanctitate, & reuerentia, seruatisque ijs omnibus quæ præcipiuntur à sacris Canonibus & Concilijs, rite celebretur., solet enim nequissimus humani generis hostis diabolus præsertim conari, vt illis sanctis Christianæ Religionis institutis, fallaciæ & laquei adiungantur, quibus humana fragilitas in carnalibus desiderijs potius quam in spiritualibus fructibus colligendis occupetur.* *In Archiep. Bonon. p. 3. instruct. de sacrament. Matr.*

Quare cum de Sacramenti huius sanctitate atque excellentia frequenter agere debeant Pastores ex Catechismi Romani sententia, (vt loquitur Illustrissimus Episcopus Versellensis) *tum præsertim filios & parentes sedulo monebunt, illos quidem vt quamuis liberum esse debeat Matrimonium, ac sine parentum etiam consensu, alias tamen legitime cõtractum, firmum ratumque sit; filij tamen qui parentes reuereri diuina lege iubentur, ne ijs inconsultis, minus autem repugnantibus, illud contrahere audeant: hos autem contra, ne dum ad familiæ dignitatem retinendam vel augendam, vnum tantum filium Matrimonio coniungere cogitant, alios in periculo incontinentiæ versari perpetuo sinant, imo vero faciant ac prope velint.* *In decr. general. reform. Eccles. titul de Sacram. Matr.*

Maximè autem optandum foret vt qui Matrimonio iungi affectant, ali-

quotdiebus antequam sponsalia con-trahcrent, imo antequam vllæ fierent denuntiationes, proprium Pastorem, aut alium pium ac prudentem Sacerdotem ab eo delegatum, separatim adirent, à quo edocerentur, quæ sit huius Sacramenti excellentia & sanctitas; quæ ad illud legitimè contrahẽdum conditiones; quæ ad fructum illius percipiendum dispositiones requirantur; ac proinde quæ in illis fides, & religio, quæ conscientiæ munditiés, quæ intentionis rectitudo debeat reperiri? quæ omnia cum in ritualibus libris pleniùs expressiusque contineantur, nos hic tantum apponemus ea quæ S.Carolus Borromæus ad familiam Christianam debitè instituendam, & regendam, inter alia plura monita, Matrimonij sacramentum spectantia, decretis suis inseri voluit; quæque non sine fructu à quolibet Pastore, seu eius delegato Sacerdote, ijs qui matrimonio copulandi sunt, aut etiam illis qui iam copulati sunt, proponentur.

Concil. Mediol. 3. tit. de ijs quæ ad Sacramẽt. Matr. spectãt.

„ In primis igitur (*inquit sanctus*
„ *hic Præsul*) de salute familiæ suæ sol-
„ liciti sint, curentque vt nemo quis-
„ quam ex illa sit, qui fidei Christia-
„ næ rudimentis instructus non sit;
„ siue filij sint, siue serui & ancillæ,
„ siue alij in famulatu suo.

Vt

„ Vt ſtata hora, ac præſertim ve-
„ ſperè ante decubitum, omnis fami-
„ lia certo loco congregata, ad præ-
„ ſcriptum temporis ſpatium ſanctè
„ oret & precetur.
„ Vt frequenter vniuerſa familia
„ confiteatur, & ſacram Euchariſtiam
„ ſumat.
„ Vt ſingulis diebus Miſſæ Sacrificio
„ interſit, aut ſaltem in vigilijs & ſta-
„ tis ieiuniorum temporibus, ac qua-
„ drageſimæ diebus id præſtet: Feſtis
„ autem diebus, vt ne quis de familia
„ intereſſe omnino omittat.
„ Vt feſtis præterea diebus ad ſacras
„ conciones, lectiones, ſupplicatio-
„ nes, diuina officia, aliaſque Chri-
„ ſtianæ pietatis exercitationes con-
„ ueniat, vt ne quis his ſacris diebus
„ opus ſeruile faciat.
„ Vt Vigiliarum & Quatuor tempo-
„ rum & Quadrageſimæ, & alia ſtata
„ ieiunia illi in familia ſeruent, quibus
„ Eccleſiæ præcepto iuſſum eſt.
„ Ne patiantur in familia eſſe quem-
„ quam qui blaſphemus ſit, qui periu-
„ rus, qui item corruptis moribus vta-
„ tur, qui obſcœnè quidquam vel lo-
„ quatur vel agat; qui aleis ludat, qui
„ denique cæteris turpis vitæ exempla
„ præbeat.
„ De vitæ præterea ſpiritualis ratio-
„ ne, & pijs exercitationibus, aut de

„ vitis Sanctorum probatos Sacerdo-
„ tis confessarij iudicio libros, in quo-
„ rum lectione familia aliquando ver-
„ setur, domum suam introducant;
„ exclusis, obscoenè, turpiter, iocosè
„ conscriptis, alijsque id genus libris,
„ vnde morum, institutionisque cor-
„ ruptela existere possint.

CAPVT XIV.

De Verbi Diuini prædicatione.

QVam sublime, quam excelsum, sit, & superemiuens Verbi Diuini prædicandi munus, vel hinc patet quod ipsi sancti Apostoli tanquam proprium illud sibi vendicarint;
Act. 6. *Non est æquum* (inquit illorum Princeps) *nos derelinquere Verbum Dei & ministrare mensis; videte ergo viros boni testimonij, quos constituatis super hoc opus, nos autem orationi & ministerio Verbi instantes erimus.* Et S. Paulus, *non misit me Deus baptisare* (inquit) *sed euangeli-*
Cor. 1. *sare*: Et in Concilio Tridentino Euan-
Sess. 5. c. 2. de ref. gelij prædicatio dicitur esse *præcipuum Episcoporum munus.*

Ex quo sequitur, quod cum ipse Sa-

Sacerdos vi ordinationis suæ (cum debita tamen subordinatione) ad Verbum Diuinum prædicandum destinetur, *Sacerdotem siquidem* (inquit Episcopus ordinans) *oportet praeesse, prædicare, &c.* Apostolicum hoc munus maximi facere, ad illudque, eo quo decet modo, exequendum paratum se semper quantum in ipso est, exhibere teneatur.

In Pontific.Roman.

Atque in primis iuxta effatum Summi Pontificis Hormisdæ *discere debet, ante quam doceat, quis enim* (vt ait Papa Zozimus) *tam arrogans & tam impudens inuenitur, vt in cœlesti militia statim dux esse desideret, cum tyro ante non fuerit?*

Epist. 4. ad Episcop. Hispan.

Epist. 1.

Sibi præterea dictum putet, quod olim D. Hieronymus Nepotiano: *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat, cur ergo hac quæ dicis, ipse non facis,* &c. *Delicatus magister est, qui pleno ventre de ieiunijs disputat: accusare auaritiam, & latro potest, Sacerdotis Christiani os, mens, manusque concordent.*

Epist. 2. ad Nepot.

Audiat ex S. Bernardo, *si sapis concham te exhibebis, & non canalem, hic siquidem pene simul & recipit, & refundit; illa vero donec impleatur expectat, & sic quod superabundat, sine suo damno communicat. Verum canales multos ho-*

Ser. 18. in Cant.

die habemus in Ecclesia, conchas vero perpaucas: tanta charitatis sunt, vt ante effundere quam infundi velint.

Quod autem spectat ad rationem & methodum prædicandi, cum multa multi dixerint, nihil melius aut consultius nos hic præstare posse existimauimus, quam fontem illum adire, à quo riuum hunc deriuare studuimus, Illustrissimum inquam, Diuini Verbi præconem Franciscum Salesium, cui quondam ab ipso Summo Ecclesię Pastore in singulare sapientiæ testimonium refertur dictum fuisse, *bibe aquam de cisterna tua, & riui tui deriuentur foras.*

Lib. 1. epist. 31. De illius igitur eximij viri quadam epistola, in qua de optima concionandi ratione differit, hæc quæ sequuntur breuiter excerpsimus.

Omnis concionandi ratio ad quatuor præsertim capita reuocari potest, quis scilicet concionari debeat? quo fine? quid in concionibus proponere? qua ratione & forma illud enunciare.

Quod ad primum attinet; nullus Verbi Diuini prædicandi munus debet assumere, cui non suppetat legitima missio, doctrina necessaria, & vita irreprehensibilis: cum vero in Episcopis, non solum missio primaria & præcellens, sed ipsius quoque missio-

nis

nis fontes ministeriales reperiantur, hinc patet ab illis in quoscumque alios, legitimam missionem, examine (si ipsis videatur) præmisso, deriuandam esse.

Doctrina si non eximia, saltem sufficiens sit, vita vero ita irreprehensibilis, vt non solum à quolibet lethali vitio immunem se concionator seruet, sed etiam à grauioribus venialibus sollicitè caueat; imo & à quibusdam actionibus, quæ licet ex se peccata non sint, tamen in eo reprehensioni sunt obnoxiæ: *Nugæ*, inquit S. Bernardus, *in ore sæcularium nugæ sunt, in ore autem Sacerdotis blasphemia*: Laicus quisque venationi, ludo, alijsque eiusmodi exercitijs liberè, & citra omnem reprehensionem vacare potest, quæ tamen à Concionatore vix sine scandalo eoque graui vsurparentur.

Cæterum, consultissimum esset Concionatori nunquam ad populum edocendum exedram conscendere, nisi post sanctissimum Missæ sacrificium celebratum, aut cum intentione celebrandi: dici enim vix potest, quantum dæmones perhorrescant os illud quod sanctissimum Christi corpus suscepit: tunc si quidem cum Apostolo dicere posset, *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus?* 2 Cor. 13.

Saltem ab omni peccato per con-

fessionem expurgatus esse debet, ne illi exprobretur à Deo, *quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum, tu vero odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum*; nec obliuiscatur illius Apostolici dicti, *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo; ne cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar*.

Ps.49.

1.Cor.9

Quod spectat ad secundum, Concionator eundem sibi finem præstituere debet, ob quem Dominus è cælis in hæc inferiora diuinas veritates hominibus annuntiaturus descendit; *Ego*, inquit, *veni vt vitam habeant, & abundantius habeant*, & ita cum Concionator ipsius summi præceptoris Christi locum teneat, omnium, quæ in Concionibus dicit, aut dicere intendit finis hic esse debet, vt iniqui à peccati morte resurgant, & vitam gratiæ recuperent; & vt iusti in vita spirituali proficiant, eantque de virtute in virtutem: sicque quoties pulpitum, seu ambonem ad populum verba facturus ascendit, apud semetipsum dicat, *Ego veni vt isti vitam habeant, & abundantius habeant*.

Ioan.10

Vt vero scopum hunc sibi propositum pertingat, duo præsertim requiruntur; nimirum vt doceat, & moueat; id est, vt auditorum intellectum illuminet, & permoueat voluntatem;

vt

vt virtutum decorem ac pulchritudinem, vitiorum horrorem ac fœditatem ob oculos ponat, vnde sequatur illarum amor & praxis, horum vero detestatio & fuga: quod autem quidam exigunt, vt concionator etiam delectet auditores, si delectationem eam intelligant, quæ procedit ex cognitione veritatis, & amore virtutis, facilè conceditur: si verò aliam quæ ex mundana quadam & sæculari eloquentia, sermonumque artificiosa concinnatione, quæ ad demulcendas aures solummodo apta est, absit hæc vaniloquentia omnis à concionatore Christiano, qui Christum crucifixum prædicaturus est; quique *sectari debet non lenocinia Rhetorum, sed veritates piscatorum*; procul à sacris exedris eiusmodi *magistri prurientes auribus*. Sane finita concione non expedit audiri; O quam disertus Orator! quam doctus! quam copiosus! audiatur potius; O quam pulchra est virtus! quam necessaria pœnitentia! quam magnus & timendus Deus! quam bonus & amabilis!

2. *Tim.* 4.

Quod ad tertium pertinet, quid scilicet proponi debeat in concionibus: *Prædica verbum*, inquit Apostolus, charissimum sibi Timotheum instruēs. Et ipse veritatis magister Apostolos suos mittens: *Prædicate*, inquit, *Euangelium*;

2. *Tim.* 4.

Sess. 5. *c.* 2. *de ref.*

 gelium;

gelium; & eius fidelis interpres Ecclesia in Concilio Tridentino, docet in concionibus, ea præsertim debere explicari, *quæ scire omnibus necessarium est ad salutem: annuntiarique fidelibus cum breuitate & facilitate sermonis vitia quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cœlestem gloriam consequi valeant.*

Primum igitur locum in concionibus teneat Scriptura, cuius varij sensus exquiri & explicari possunt, litteralis scilicet, aut allegoricus, aut anagogicus, aut moralis: ita tamen vt nusquam recedatur ab eo sensu quem tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum Sanctarum.

Scripturæ verbis iungantur Sanctorum Patrum sententiæ, eæque præsertim quæ breues, concisæ, acutæ ac fortes sunt: qualis illa S. Augustini *qui fecit te sine te, non saluabit te sine te*: & ista *qui pœnitentibus veniam promisit, tempus pœnitenti non promisit*: quibus plerasque similes apud S. Bernardum reperire est.

Adhibeantur præterea rationes morales, & argumenta, quæ vel ex proprij ingenij meditatione, vel ex sanctorum Doctorum lectione peti possunt, nec non exempla & historiæ quædam selectæ, & ad mouendum

vel

vel persuadendum, debitè applicatæ, eæ præsertim quæ in actis Sanctorum leguntur: interseri etiam possunt similitudines siue ex naturalibus rebus depromptæ, in quibus mirificus est S. Chrysostomus, & ad imitandum copiosissimus & aptissimus, vt in eius homilijs & orationibus videri potest.

Porro hæ siue authoritates, siue ratiocinia, siue historiæ aut similitudines, non confusè & promiscuè, sed apta & idonea ratione ac methodo disponi & ordinari debent, quod & ipsi Concionatori percommodum, & auditoribus gratum & proficuum erit.

Hæc autem methodus clara sit & perspicua, non abstrusa, & recondita, vt quibusdam placet, qui operæpretium se facturos arbitrantur, si nullus dictorum rationem, ordinemve perspicere queat: verum ad quid vlla loquendi ratio & methodus, si auditori abscondita sit & imperuia?

Vel igitur sacra aliqua historia in concione exponenda est, puta Natiuitatis, vel Passionis Christi Domini, aut Assumptionis Deiparæ Virginis, vel aliquod Euangelium explanandum, vel vita alicuius Sancti enarranda, vel de virtute aliqua, aut de vitio disserendum.

Si assumatur sacra aliqua historia

exponenda, illius præcipuæ circumstantiæ expendendæ erunt, puta in Passione Christi quis patitur? quid patitur? quem ob finem? pro quibus? qua patientia? qua charitate? quo amore? Vel ex serie ipsius historiæ breuiter enarratæ, piæ aliquot considerationes erunt eliciendæ: v.g. quid inde discere oporteat, ad fidem ædificandam, spem augendam, charitatem inflammandam, mores informandos, &c.

Si Euangelium aliquod explanandum suscipiatur, vel id fieri potest paraphrasticè, totum Euangelium percurrendo; vel, quod vtilius est, selectam aliquam illius sententiam explicando: in ea autem sententia videndum est, quid præsertim morale, & ad praxim audientium accommodatum proponi possit. v.g. si hoc Christi Domini effatum pertractetur, *quod vobis dico, omnibus dico, vigilate*, tria dici poterunt: primo quænam sit ea vigilantia ad quam Christus hortatur: 2. quam sit cuiuis Christiano necessaria & salutaris: 3. quibus modis infirmitas humana iuuari possit, ad vigilantiam illam debitè consectandam.

Si vita alicuius Sancti enarranda sit, varij sunt modi procedendi, vel enim agi poterit, iuxta Apostoli dictum,

qua-

qualiter Sanctus ille erga Deum piè, erga ſeipſum ſobriè, erga proximum iuſtè vixerit: vel perpendendum erit quid ille agendo, patiendo, orando præſtiterit; aut qua ratione contra mundum, dæmonem, carnem decertauerit; vel ſuperbiam, auaritiam, concupiſcẽtiam debellauerit, aut quas potiſſimum virtutes imitandas nobis reliquerit.

Si de virtute aliqua diſſerendum ſit, primo illius naturam ſeu proprietates explicare oportebit; tum proponendæ erunt rationes, & motiua, quæ ad illam amplectẽdam inducere poſſunt: exinde ea, quæ ad faciliorem & perfectiorem eius praxim iuuant, erunt explicanda, quod etiam in contrario ſenſu intelligendum eſt ſi de aliquo vitio diſſeratur.

Quod denique ad quartum ſpectat, ad perfectam concionandi formam opus eſt actione libera, nobili, generoſa, ſincera, forti, ſancta, graui, & moderata.

Libera, vt excludatur actio illa quæ legibus quibuſdam ſcholaſticis compoſita, & veluti coarctata eſt.

Nobili, vt caueatur quorumdam ruſticitas, qui cum indecora corporis agitatione, & manuum comploſione, boatum potius quam vocem edunt.

Generosa, vt excutiatur puerilis nescio quæ timiditas aliquorum, qui quasi ad magistros & patres, & non ad discipulos ac filios verba facere videntur.

Sincera, vt omnis affectatio & artificiosa compositio abigatur.

Forti, ne mollis, languida, & quasi emortua videatur.

Sancta, ne quid mundanum vel aulicum præ se ferat.

Graui, vt omnis inepta gesticulatio, vel adulatoria sermocinatio absit.

Moderata, vt non sit præceps nimis & concisus, neque etiam nimis lentus aut tardus, sed optimè temperatus dicendi modus.

Porro naturalis, simplex, & apertus orationis ordo tanquam optimus & ad finem propositum aptissimus seruandus est; itaut concio ipsa in suas partes diuidatur, & quæ primo, vel secundo seu tertio loco dicenda erunt, expresse declarentur, itaut populus ordinem illum obseruare & intelligere queat.

In fine præstat breuem veluti recapitulationem proponere eorum quæ animis audientium firmius inhærere debent: postque illam, paucis aliquot verbis spiritu & feruore animatis, totam orationem concludere.

Opti-

Optimus vero præparandæ concionis modus esset, præmisso aliquo studio, ea quæ alijs dicenda sunt, coram Deo attentè perpendere & deuote meditari; quod quidem si coram sanctissimo Sacramento fiat, dici vix potest quanta, quamque mirabilis virtus, & efficacia inde hauriatur.

CAPVT XV.

De Catechistica instructione.

PRæter sublime illud concionandi munus de quo egimus capite superiori, est & aliud proprium & peculiare ipsius Sacerdotis officium, catechisandi scilicet, & prima fidei Catholicæ rudimenta paruulis & ignaris tradendi; quod quidem licet paulo demissius videatur, non ideo tamen negligendum, immò tanto potiori studio & affectu incumbendum illi est, quanto vberiores vt plurimum ex eo fructus animarumque prouentus colligi possunt, cum minori dispendio humilitatis, quæ plerumque in exedris inter audientium plausus periclitatur.

Sanè vt innumera sanctorum exempla omittamus, ipse Christus Dominus
Coloss. 2. *in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei reconditi erant*, rudem populum, cælestis regni mysteria familiaribus alloquijs edocere, paruulosque ad se venientes blandè excipere, & benignè erudire non dedignatus est. Et post passionem suam Apostolos in omnes mundi partes emittens, iussit il-
Matth. 28. los *docere omnes gentes*, quod & ipsi summo studio & labore perfecerunt, & catechisando, id est, viua voce docendo, & explicando Christianæ fidei veritates, orbem terrarum fœliciter Christi Domini imperio subegerunt.

Sed quod præcipuum & cuiuis Sacerdoti maxime perpendendum, est summa, vt non dicam penè extrema Ecclesiæ necessitas, quæ non sine acerbissimo dolore videt etiam his temporibus plures animas defectu instructionis, à via salutis aberrare, & tandem in perditionis abyssum deuolui. Quot enim putamus locos esse in terris vbi
Thren. 4. *paruuli petunt panem, & non est qui frangat eis*; quot regiones, in quibus populi fame & siti laborant, non quidem panis & aquæ, sed Verbi diuini audiendi. *Messis* haud dubiè etiam nunc *multa, operarij autem pauci, rogemus ergo*
Luc. 10. *Dominum messis vt mittat operarios in* *mes-*

messem suam, & quamuis quisque se seruum inutilem agnoscere debeat, audeat tamen & diuinæ gratiæ auxilio innixus dicat *ecce ego, mitte me*.

Sacerdos igitur huic Apostolico catechisandi muneri incumbere volens, hoc præsertim sibi proponere debet, vt eo animo illud exequatur, quo Apostolici viri, immò quo ipsemet Christus Dominus id præstitit: de illo si quidem legitur in Euangelio, quod Nazarenos conciues suos in Synagoga instruens incepit ab illis Prophetæ verbis, quæ in se impleta esse testatus est; *Spiritus* inquit *Domini super me, euangelizare pauperibus misit me*, & ad discipulos Ioannis inter alia diuinæ suæ missionis indicia illud protulit, *pauperes euangelisantur*, & de paruulis ad se concurrentibus quos Apostoli prohibere volebant, *sinite* inquit *paruulos venire ad me, talium est enim regnum cœlorum*. Luc. 4. Matt. 11. Marc. 10.

Ex quibus patet virtutem Catechistæ maxime propriam esse feruentem diuinæ gloriæ, animarumque salutis procurandæ zelum, perfecta humilitate, affabilitate, mansuetudine temperatum: quo animatus, non iam quæ sua sunt quærat, sed quæ Iesu Christi; illiusque proinde exemplo, ad pauperes instruendos & erudiendos, peculiari affectu feratur, & in

paruu-

paruulis ad Christum adducendis, imo & trahendis, operam & industriam ponat.

Lib. de catechizand. rud. c. 10

Cogitemus (inquit S. Augustinus, insignem Ecclesiæ Carthaginensis Catechistam erudiens,) *quid nobis prærogatum sit ab illo, qui demonstrauit nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius.* Cogitemus, qua charitate, quo zelo Seruator ille hominum circuibat pagos & villas, ignarum & rudem populum nunc in littore, nunc in montibus, nunc in locis campestribus erudiens, quomodo se ad eorum qui audiebant captum demittebat, familiari loquendi modo vtens, eadem sæpius repetens & inculcans, similitudines & parabolas vulgares adhibens? qua patientia, quo amore, turbas comprimentes se sustinebat? qua lenitate & mansuetudine illorum quos alloquebatur tarditatem & stupiditatem iuuabat, duritiem & contumaciam ferebat, & omnia omnibus fiebat, vt omnes redimeret, & saluos faceret?

En exemplum quod diuinus ille præceptor nobis propositum reliquit, vt sequamur vestigia eius: quod vt præstare queat is qui Catechistæ officio debitè fungi voluerit, debet inprimis hoc apud se statuere, vt quantum poterit, sese ad captum vniuscuius-

cuiuique eorum quos instruit accommodare studeat; *Quamuis enim* (vt loquitur S. Augustinus) *eadem omnibus debeatur Charitas, non est tamen eadem omnibus adhibenda medicina; ipsa certè charitas alios parturit, cum alijs infirmatur, ad alios se inclinat, ad alios se erigit, alijs blanda, alijs seuera, nulli inimica, omnibus mater.* Sup.cap. 15.

Ad hoc autem maximè iuuabit si eorum quos instruit, ingenium agnoscat, indolemque habeat exploratam, vt ea illis proponat, quæ eorum capacitati commensurata esse existimauerit, eaque methodo & ratione quæ ipsis possit esse vtilis ac proficua: *Tanquam paruulis in Christo* (inquit Apostolus Corinthios adhuc in fide Neophytos alloquens) *lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis.* 3. Cor. 3

Prætereа, crebra experientia compertum est non modo simplices & apertas explicationes, sed etiam familiares interrogationes, in catechistica institutione esse vtilissimas, immò pueros longè magis in eo disciplinæ genere proficere, si sæpe ac diuersimodè interrogentur, quam si continuato & prolixo sermone edoceantur.

De

De hoc etiam ipse S. Augustinus supra memoratum Catechistam commonefaciens. *Interrogatione* (inquit) *quærendum, vtrum is qui catechisatur, intelligat; & agendum pro eius responsione, vt aut planius & enodatius loquamur, aut quæ illi nota sunt non explicemus latius, &c. Quod si nimis tardus est, misericorditer sufferendus est, breuiterque decursis alijs, ea quæ maximè necessaria sunt inculcanda sunt.*

Sup. cap. 13.

Hæc autem interrogandi methodus magis adhuc proderit, quando plures catechisantur, si explicatis breui ac simplici sermone ijs quæ doceri debent, primo interrogentur ij quos ingenio meliores aduertit Catechista, eademque interrogatio alijs atque alijs verbis fiat: vt non tantum verba, sed & sensus ab ipsis capiatur: exinde ab ijs qui minus ingenio valent eadem exquirat, nec in ijsdem sæpius repetendis & inculcandis fatigetur: ac præsertim rudioribus & magis hebetibus animum addat, & si expedit pijs aliquibus munusculis alliciat & excitet; ac demum ex instructione catechistica aliquem pietatis fructum colligere auditores suos semper edoceat, & ad id pias aliquas historias interdum adhibeat. In quibus omnibus supradictis iuuari poterit, libello quodam nuper à nobis gallico idiomate

mate edito, qui hoc titulo inscriptus est.

Fidei ac Iustitia Christiana veritates pracipua ac magis necessaria, clarè ac distincte explicata, iuxta doctrinam Scriptura, Conciliorum, & Patrum, adiectis pluribus selectisque ex historia Ecclesiastica exemplis.

PARS

PARS TERTIA.

De virtutibus quæ maximè Christianum Sacerdotem decent.

CAPVT PRIMVM.

De studio perfectionis cui Sacerdos præcipua cura incumbere debet.

CERTVM est ex ipsarum sanctarum scripturarũ testimonio, studium perfectionis omnibus & quibuscumque sacro Baptismate regeneratis maximè congruere, ideoque illis sæpius commendari. *Estote perfecti* (inquit Chri-

Christus Dominus vniuersos Christianos alloquens) *sicut & Pater vester cœlestis perfectus est*; & Apostolus Paulus passim in Epistolis Christianos *sanctos* nuncupat, imo plerumque hac sola *sanctorum* nuncupatione, ipsos designat *omnibus sanctis* (inquit) *qui sunt in vniuersa Achaia. Omnibus sanctis qui sunt Ephesi. Omnibus sanctis qui sunt Philippis*, & *salutant vos omnes sancti, maximè autem qui de Cæsaris domo sunt.* Hoc scilicet tanquam indubitatum supponens, Christianos omnes sanctos esse debere; id est à peccatoribus segregatos, & Deo pœnitus dicatos: *Hoc enim est Christianum esse*, (inquit S.Leo) *hoc baptismum suscipere, nimirum renuntiare diabolo, & in nouitatem è vetustate transire, & terreni hominis imagine deposita, calestem formam induere.*

Matt.5. 2.Cor. 1 Ephes.1. Philip. 1 & 4. Ser. 24. de pass. sione.

Quod si ea est Christianorum quorumcumque ad perfectionem consectandam obligatio, qualis putas erit illorum qui ex ipsis Christianis selecti, in sortem Christi Domini vocati sunt, eiusque diuinis ministeriis peculiari gratiæ dono deputati? *Vita Sacerdotis* (inquit S. Ambrosius) *præponderare debet, sicut præponderat gratia. Cum enim augentur dona* (vt monet S.Gregorius) *rationes etiam crescunt donorum*: vnde S. Bernardus *Sacerdos* (inquit) *cale-*

Lib. 3. Epist.25 Hom. 9. in Euãgel.

Declamat. in hac verba (ecce nos &c.) *cæleste tenet Officium, Angelus Domini exercituum factus est; tanquam Angelus aut eligitur, aut reprobatur; inuenta quippe in Angelis prauitas, & districtius iudicetur necesse est, & inexorabilius quam humana.*

Cum igitur Sacerdos peculiari quodam modo sanctus esse debeat, sitque præ alijs Christianis ad consectandam perfectionem arctissimè obstrictus, tum ratione ipsius status Sacerdotalis, qui ad alios etiam sanctificandos destinatus est; tum ratione diuinorum munerum quibus addictus est, ad quæ perfecte implenda, Dei ipsius sanctitatem quantum homini fas est, in se tenetur exprimere, videndum est in quo consistat hæc sanctitas & perfectio Sacerdotalis; quæ quidem potest ad tria præsertim capita reuocari, quorum primum est vt maxima sollicitudine & vigilantia caueat à quibuscumque peccatis, etiam ijs quæ leuiora æstimantur: Sup. *Non mediocris siquidem esse debet virtus Sacerdotalis*, vt loquitur S. Ambrosius, *cui cauendum non modo ne grauioribus flagitijs sit affinis, sed ne minimis quidem*, & de hac peccatorum deuitandorum cautela plenius in quarta huius libri parte agetur.

Secundum est vt acquirendis & exercendis virtutibus, ijs præsertim

quæ

quæ muneri suo magis aptæ & congruæ videntur, sedulo incumbat, inillisque de die in diem proficere ac progredi studeat; *Indefessum enim proficiendi studium* (vt docet S. Bernardus, *& iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur*. Cum vero iuxta Christi Domini edictum, *perfectus tunc demum futurus sit seruus, si sit sicut Dominus eius*; in eo autem Domino cuiuscumque & virtutis & gratiæ Sacerdotalis plenitudo fuerit; imo de plenitudine eius nos omnes acceperimus: ideo Sacerdos perfectionis studiosus, in eo virtutum exercitio Christum Dominum toto affectu affectari, eiusque vestigijs inhærere debet; vt sic integer ac in nullo deficiens, alijs fidelibus dicere possit cum Apostolo, *imitatores mei estote, sicut & ego Christi*. *Epist. 253. ad Abbat. Guarin.* *1. Cor. 11.*

Tertium denique est vt virtutes illas in gradu non mediocri aut vulgari, sed excelso & eminenti, ac (vt Philosophi loquuntur) heroico, quales scilicet in Christo Domino fuerunt obtinere studeat & enitatur: itaut Sacerdotis humilitas, eo vsque se demittat vt nullam respuat confusionem & abiectionem, imo gloriæ diuinæ procurandæ causa quibuscumque opprobrijs saturari gaudeat: obedientia vsque ad mortem perseuerare parata sit; charitas erga proximos quoscumque,

etiam

etiam maxime aduersantes & infensos nullis arctetur limitibus, sed eo vsque vrgeat, vt si opus sit, optet esse anathema pro fratribus, & sic de reliquis virtutibus, de quibus proinde in hac tertia huius libri parte nobis agendum est.

CAPVT II.

De delectu virtutum quæ Christianum Sacerdotem maxime decent.

Lib.5.in Luc. Lib. 1. mor. c. 36.

QVamuis virtutes, vt loquitur Sanctus Ambrosius, *connexa sibi inuicem sint, ac concatenata*; itaut quod recte dixit S.Gregorius, *vna virtus sine alijs, aut omnino nulla sit, aut imperfecta*, inde tamen non sequitur omnes æquali gradu à quolibet iusto possideri, *qui vnam virtutem habet* (inquit S.Hieronymus, *habet quidem omnes, sed participatione, non proprietate*; idest, participat quidem omnibus, non tamen excellit in omnibus; vnde postea subdit, *necesse est enim vt singula excellant in quibusdam, vt in Salomone sapientia, in Dauide animi mansuetudo, in Elia & Phinees Zelus, in Abraham fides,*

Dialog. 1. aduersus Pelag.

fides, in Petro, cui dictum est, Simon Ioannis amas me, perfecta dilectio, in Electionis vase studium prædicandi, & sic in cæteris.

Cum igitur ea sit animi humani conditio, quamdiu mortalitatem istam circumfert, vt secundum legem ordinariam simul in omnibus virtutibus excellere nequeat; sintque inter ipsas virtutes quædam, quarum studium præ alijs magis conuenire videatur, habita ratione temporum, locorum, personarum, & similium circumstantiarum; hinc sequitur cuilibet perfectionis studioso, ac præsertim Sacerdoti qui in eiusmodi studio præcellere debet, delectum habendum esse virtutum, in quibus sine vllo reliquarum neglectu se peculiari cura exerceat.

Atque in primis, vt recte obseruat Illustrissimus Episcopus Gebennensis, quædam virtutes sunt, quarum vsus ad omnes vitæ Christianæ partes extendere se debet, cæterarumque virtutum actionibus veluti condimento esse; rarò siquidem occurrunt occasiones exercendæ magnanimitatis, magnificentiæ, fortitudinis, & similium: sed v.g. mansuetudo, modestia, humilitas tales sunt, vt vix sine illis, actus vllus humanus in genere moris omnibus suis numeris absolutus esse *Philoth. part. 3. cap. 1.*

 possit:

possit: & licet aliæ sint virtutes excellentiores, istarum tamen praxis magis necessaria est, ac proinde peculiari studio & affectu consectanda.

Iam inter reliquas virtutes, vsus illarum Sacerdoti semper anteferendus est, quæ muneri suo magis conueniunt, non quæ magis animo arrident, sic Apostoli, Verbi diuini prædicationem vt pote officio suo magis congruentem, mensarum ministerio, & pauperum curæ prætulerunt: & haud dubiè inordinata esset v.g. pietas illa in Pastore animarum, qui relicta gregis sibi commissi cura, solitudinem ambire, & soli rerum diuinarum contemplationi vacare vellet.

Virtutes præterea quæ coram Deo excellentiores sunt & solidiores eligendæ sunt præ illis, quæ in oculis hominum maiorem fulgorem emittunt, & pluris vulgò æstimantur: & sic cæteris paribus melius & tutius est Sacerdoti, ad imitationem Domini sui, pagos & villas circumire, ibique pauperes & rusticanos fidei mysteria diuinaque præcepta edocere; aut in vmbris carcerum, vel Xenodochiorum septis, captiuos & infirmos consolari & instruere; quam in celebrioribus templis cathedras ambire, & in magna personarum nobilium frequentia doctas & disertas conciones habere.

Do-

Docet nos etiam eiusdem Christi Domini exemplum, virtutes illas præsertim præligendas esse, non solum quæ maiorem demissionem & abiectionem coniunctam habeant, sed etiam quæ naturalibus cuiusque inclinationibus minus fauere videantur, & quæ ad suiipsius abnegationem magis iuuent. Poterat certè diuinus ille hominum Seruator, si libuisset, inter legitimum diuitiarum & deliciarum vsum salutem ipsorum hominum operari, poterat in regio palatio commodè nasci, vitamque regiæ dignitati congruentem & bonis omnibus affluentem ducere, non solum sine vllo pietatis detrimento, sed etiam cum summa laude virtutis; & tamen vt nos non verbis solum, sed & exemplo suo instrueret, longè diuersam sibi virtutis viam deligere voluit, *non venit ministrari, sed ministrare: & cum diues esset, propter nos egenus factus est*; voluit esse *vir dolorum*; voluit *opprobrijs saturari*: vt vel hinc ministri eius discerent earum præsertim virtutum studium assumere, quæ illos aptiores redderent ad id præstandum, quod ipse primum fecit, deinde docuit, cum dixit, *qui vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me*.

Matth. 20.
2. Cor. 8
Isa. 53.
Thren. 2.
Luc. 9.

Vtilissimum præterea erit Sacerdo-

ti virtutis alicuius praxim, in qua peculiari studio exerceatur sibi assumere, non vt alias omittat, aut negligat; sed vt animum exercitio eiusmodi salubriter occupatum teneat: sicque faciliùs ac feliciùs de virtute in virtutem progrediatur.

Quod si defectum aliquem in animo suo deprehendat, aut se cuipiam vitio agnoscat obnoxium, tum maximè proderit oppositæ virtutis exercitium amplecti: ea siquidem ratione & debellabitur hostis, & nihilominus in virtutis via continuus fiet progressus.

Cæterum in isto delectu præcipuè cauendum est ab errore multorum, qui res quasdam in numero virtutum reponunt, quæ tamen nusquam virtutes sunt, (vt sapienter monet idem Gebennensis Antistes) cuiusmodi sunt extases, raptus, impassibilitates, insensibilitates, vniones deificæ, eleuationes, transformationes, & aliæ similes, de quibus ag tur in libris quorundam authorum, qui animum ad contemplationem vsque purè intellectualem, applicationemque essentialem spiritus, ac vitam supereminentem eleuaturos se pollicentur: hæc siquidem non virtutes, sed virtutum quædam remunerationes sunt, vel potius æternarum voluptatum prægusta-

tio-

tiones, quas Deus prout vult, & quibus vult elargitur: ad quas proinde eniti superuacaneum est, cum nequeat opera vlla, aut industria humana obtineri; nec vllatenus necessariæ sint ad diuini obsequij, amorisque perfectionem consequendam: præterquam quod varijs illusionibus, seductionibus, & fallacijs vt plurimum reperiantur obnoxiæ; interdumque eueniat, vt qui se ad Angelicam vsque perfectionem euectos arbitrantur, vix in piorum hominum numero recenseri digni sint: plusque sublimitatis in modo loquendi, quam solidæ virtutis, aut pietatis in ratione viuendi & operandi deprehendatur.

Sicut igitur nihil contemni, aut temerè censura aliqua notari debet, ita pro aliorum exaltatione Deo gratias agentes, humiliori quidem, sed tutiori via progredi præstat, &, vt loquitur Apostolus, *dignè ambulare vocatione qua vocati sumus, cum omni humilitate, supportantes inuicem, solliciti seruare vnitatem spiritus, in vinculo pacis.* Ephes. 4

CAPVT III.

De fide, qua pollere debet Christianus Sacerdos.

Serm de fide, spe, & charitate. CVm *fides* (vt loquitur S. Chrysostomus) *sit origo iustitiæ, sanctitatis caput, deuotionis principium, Religionis fundamentum, sine qua nullus vnquam Deum promeruit, nullus fastigium perfectionis ascendit:* merito hanc inter virtutes sacerdotis proprias primam reponimus, cum, vt ex antedictis constat, ipse Sacerdos iustitia, sanctitate, deuotione, religione, alijsque eiusmodi virtutibus præcellere debeat, & ad ipsius perfectionis culmen præcipuo studio eniti.

Ephes. 6 Is certe qui non modo pro sua, sed etiam pro aliorum salute, *aduersus principes & potestates tenebrarum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus,* pugnaturus est, *scutum fidei inexpugnabile* in omnibus debet assumere, *in quo possit tela nequissimi ignea extinguere.* Ille qui loquuturus est *sapientiam in mysterio absconditam, quam nemo principum huius sæculi nouit,* opus habet *1. Cor. 2*

vir-

virtute illa, *quam veluti magnam lampadem* (vt Eusebij Emisseni verbis vtamur) *Christus adueniens, errantibus viam monstraturus, exhibuit, per quam possit Deus ignotus requiri, quæsitus credi, creditus inueniri.* Illi denique qui Deum peccatoribus iratum placare, eique proinde in diebus suis placere tenetur, necessaria est fides *sine qua*, vt edixit Apostolus, *impossibile est placere Deo; sine qua*, vt loquitur Sanctus Leo, *nihil sanctum, nihil castum, nihil viuum vsquam esse potest.*

Hom. 2. de Symbol.

Serm. 4. de Natiuit.

Igitur hoc primum & præcipuum sit studium Christiani Sacerdotis, fidem illam quam in Baptismo suscepit & professus est, sinceram & illibatam tenere, eamque ab omni cuiusuis hæreseos labe & periculo, ab omni nota & colore non suo, sartam tectam seruare, ac pro illius defensione & integritate, si opus sit, quodlibet etiam ipsius vitæ discrimen subire; nec non in ijs quæ fidem spectant, Ecclesiæ iudicio inconcusse stare, ac Pontificis Romani decretis humiliter & sincerè obtemperare, abnegato proprio aut cuiusuis alterius iudicio.

Audiat S. Bernardum sapienter monentem, *nemini licitum esse in fide putare, vel disputare pro libito, non hac il lacque vagari per inania opinionum, per deuia errorum.* Et hinc discat, suoque

Epist. 190.

exemplo alios edoceat, captiuare intellectum in obsequium Christi, omnemque proinde in materia fidei curiosam inquisitionem abigere: *nec plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* *Nobis siquidem* (vt loquitur Tertullianus) *Curiositate opus non est post Christum Iesum, nec inquisitione post Euangelium: cum credimus, nihil desideramus vltra credere; hoc enim priùs credimus, non esse quod vltra credere debeamus, cedat proinde curiositas fidei, cedat gloria* (*humana scilicet rationis aut doctrina*) *saluti.*

Lib. 1. de præscript.

Præterea sicut aberrantes à vera fide, ad illius tramitem reuocare, illisque manum adiutricem porrigere toto cordis affectu debet; sic etiam in damnatis erroribus obstinatos & contumaces auersari, eorum amicitiam repudiare, consortiumque & colloquium quantum potest deuitare Sanctorum exemplo tenetur; tum ad propriam cautelam, tum etiam ad aliorum exemplum, vt scilicet, hinc reliqui fideles discant, quo studio, qua cura, & sollicitudine ab eiusmodi peruersis hominibus cauere debeant: imitetur sancti illius zelum qui de seipso loquens: *Fateor* (inquit) *me nunquam hæreticis pepercisse; & omni egisse studio, vt hostes Ecclesiæ, mei quoque hostes fierent.*

Hieron. l. 1. aduers. Pelag.

Et

Et quoniam ficut reliquarum virtutum cœlitus infusarum, sic etiam fidei incrementum sæpius repetiti eiusdem actus à Deo promerentur; per illosque non modo nouam diuinæ lucis accessionem ipsa recipit fides, sed & firmiores in animo radices agit: idcirco curæ erit Sacerdoti crebros ipsius fidei actus quotidie elicere, putà cum mane ac vesperi oratio Deo deferenda, cum horæ canonicæ diurnæ ac nocturnæ persoluendæ, cum animus quotidiana meditatione exercendus, cum aliquis Religionis cultus Deo exhibendus, cùm sanctissimum Corporis Christi sacrificium offerendum, cum pœnitentiæ tribunal adeundum, cum Sacramentum aliquod ministrandum, cum tentatio propulsanda, cum deuitanda aliqua peccandi occasio, cum aliqua imminet tribulatio, seu aduersitas, & alijs similibus in casibus qui quotidie frequentes occurrunt.

Confert etiam plurimum ad fidem conseruandam & roborandam conscientiæ mundities, & constantia in vitæ sanctæ proposito, bonorumque operum exercitatione; vt scilicet Sacerdos (iuxta Sancti Apostoli monitum) *militet militiam bonam, habentque bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt.* 1. Tim. 1.

Denique ad eiusdem fidei profe-

ctum facit, si Sacerdos hanc, quam habet fidem alijs etiam communicare sollicitus sit, siue ignaros instruendo, siue infirmos in fide assumendo, vacillantes erigendo, sanos confirmando, & quauis alia ratione Euangelio Christi collaborando; siquidem (vt ex S. Augustino rectè adnotauit Illustrissimus Episcopus Gebennensis, *munus distribuendi confert ad meritum recipiendi, & officium docendi prabet fundamentum discendi*.

CAPVT IV.

De spe & confidentia in Deum, cui Christi Sacerdos inniti debet.

Ser. de fide, spe & charitate.

SPes, inquit Chrysostomus, *est futura pollicitationis religiosus assensus, promissa gloria deuota intentio, sanctorum destinata sublimitas, bonorum expectatio futurorum*: & id quidem rectè, primum siquidem & præcipuum spei obiectum est, ipsamet vita & beatitudo æterna; *nihilque minus à Deo sperari debet* (vt loquitur S. Thomas) *quam ipsemet Deus*: Deus, inquam, à nobis videndus, amandus, & per fruitionem beatificam possidendus:

2. 2. qu. 17. a. 2.

dus: *speramus enim in Deum viuum* : 1. Tim. *Et cum apparuerit, similes ei erimus, quo-* 4. *niam videbimus eum sicuti est; & omnis* 1. Io. 2. *qui habet hanc spem sanctificat se sicut & ille sanctus est.*

Quis vero hanc spei virtutem excolere & exercere potiori iure debet, quam is qui solemni ritu professus est *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis* Psal. 15 *mei*, in quem Psalmi locum optimè & apposiitè S. Augustinus, *Eligant sibi,* inquit, *alij partes quibus fruantur terrenas & temporales: portio mea Dominus est: bibant alij mortiferas voluptates, pars calicis mei Dominus est.*

Quis, inquam, arctius *adhærere* Psal. 72. *Deo, & ponere in Domino Deo spem suã,* quam ille qui *annuntiaturus est prædica-* Psal. 39 *tiones eius in portis filiæ Sion?* quis magis *auxilium à Deo* sperare, quam ille qui abdicatis sæcularibus desiderijs *non amplius respicere debet in vanitates & insanias falsas.*

Certè quo sæuioribus plerumque procellis in huius vitæ pelago impetitur Sacerdotis cymba, quam non secus littus, sed in altum ducere præcipitur, vt in animarum capturam retia laxare possit; eo maiori sedulitate confugere debet ad tenendam propositam spem, *quam*, vt loquitur Apostolus, *habemus sicut anchoram animæ tutam ac firmam, & incedentem vsque* Heb. 6.

ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus, secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum.

Porrò vt diuinæ huius virtutis praxi perfectiùs incumbat Christi Sacerdos, hæc quæ sequuntur si libeat obseruet.

1. Animam crebro à terra versus cœlum erigat, & quæ sint illic à Deo parata diligentibus se bona & præmia sedulo recogitet, vt sic desiderium, spemque cælestis illius beatitudinis in se excitet & foueat; dicat itaque sæpius cum Propheta; *Quam dilecta tabernacula tua Domine Deus virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Tanta est certe pulchritudo & iucunditas lucis illius æternæ,* (inquit S. Augustinus) *vt etiamsi non liceret amplius in ea manere, quam vnius diei mora, propter hoc solum innumerabiles anni huius vitæ pleni delitijs, ac circumfluentia temporalium bonorum, rectè, meritoque contemnerentur: non enim falsò, aut paruo affectu dictum est; quoniam melior est dies vna in atrijs tuis, super millia.*

Psal. 83
Lib. 3. de liber. arbitr. cap. vlt.

2. Non solum vitam & beatitudinem æternam, sed etiam media omnia ad illam consequendam requisita, adeoque gratias omnes necessarias, & præcipuam omnium, finalem scilicet per-

perseuerentiam speret ab inexhausta Dei misericordia, & largitate; *Quis enim vnquam sperauit in Domino & confusus est, aut inuocauit eum & despexit illum?* Nonne Christus Dominus *semetipsum redemptionem pro nobis omnibus dedit, vt sit propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi? nonne factus est nobis, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio.* Et quamuis (vt Concilium Tridentinum docet) *nemo sibi certi aliquid de perseuerentiæ munere absoluta certitudine polliceri queat, in auxilio tamen Dei firmissimam spem collocare & repone debet: Deus enim nisi illius gratiæ ipse defuerit, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet operans velle & perficere. Benedictus* igitur *vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius, & erit tanquam lignum quod transplantatur iuxta aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cum venerit æstus, & erit folium eius viride, nec aliquando desinet facere fructum.*

Eccl 2. *1. Tim. 2.* *1.Ioã.2.* *Sess. 6. cap. 3.* *Ierem. 17.*

3. Quando in ministerij sui functionibus, lassitudinem, fastidium, aut aliquod animi deliquium persentiet, spem tunc suam exsuscitet, & in Deum erigat: *qui enim sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas vt Aquilæ, current & non lassabuntur, ambulabunt & non deficiẽt.* *Isa.40.*

Si

4. Si interdum vt fert huius vitæ conditio, vrgeatur tentationibus, conflictetur ærumnis, & omni consolationis luce destitui videatur; tunc maximè ad protectionem, adiutoriumque Altissimi confugiat, *dicat Domino: susceptor meus es tu, & refugium meum, Deus meus sperabo in eum*; meminéritque diuini illius promissi, *quoniam in me sperauit, liberabo eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum*. Appositè S. Chrysostomus spem dicit esse, *velut catenam auream & firmam, qua de cælo protensa, subducimus animas nostras, quæ breui sursum in illud summum fastigium, eos qui ipsam fortiter manibus apprehendunt, euehit, seruatque supra periculosissimos vitæ præsentis fluctus*.

Psal 90.
Lib. ad Theod. lapſ.

5. Sicut ad solum Deum tanquam ad fontem, principiumque totius boni spem omnem referre tenetur, sic ad res creatas eam indebitè deflectere nusquam debet, non itaque fidat in diuitijs cum ipsemet *præcipere teneatur diuitibus huius sæculi non sperare in incerto diuitiarum; nihil*[illegible]*sit*, (vt monet D. Augustinus,) [illegible] *inimicum spei, quam retro respicere, id est, in illis rebus quæ præterlabuntur & transeunt spem reponere, retro respexit uxor Loth, & vbi respexit ibi remansit, in salem conuersa, vt prudentes condiret exemplo*. Non

1. Tim. 6.
ser. 29. de verb. Dom.

con-

confidat *in principibus, aut in filijs hominum in quibus non est salus: maledictus enim homo qui confidit in homine; & ponit carnem brachium suum; & à Domino recedit cor eius, & erit tanquam myrica in deserto.* *Ps.145.* *Ier. 17.*

Neque etiam confidat in seipso, non in doctrina, ingenio, virtute, nec in vllis corporis animiue dotibus; *Non simus* (inquit Apostolus) *fidentes in nobis ipsis, sed in Deo, neque enim sufficientes sumus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* *2.Cor.1*

6. Quod si diffidentiæ aut desperationis tentatio aliqua animum pulset, illique dæmon suadere nitatur v.g. Christum Dominum pro omnibus mortuum non esse, vel morte sua gratias ad salutem necessarias omnibus promereri noluisse; (contra quam tentationem, his periculosissimis temporibus, propter praua dogmata irrepentia, sollicitè animum præmunire debet Christi Sacerdos) huic igitur aut simili tentationi ingruenti, non modo scutum fidei, sed etiam galeam salutis, spem scilicet, opponat, *eam firmissimam reponat in Deum viuum qui neminem vult perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti, qui vult omnes homines saluos fieri,* vt Apostolorum principes expressis verbis testantur. *2.Pet.3.* *1.Tim. 2.*

[illegible] [illegible], qui etiam aperte [illegible]
[illegible] Dominum pro omnibus
1. Tim. 2. *esse, [illegible] se [illegible] in [illegible]*
pro [illegible]; [illegible] in [illegible]
Rom. 5. *peccatores [illegible] facere; esse*
qui [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]. M[illegible]
[illegible] in baptismate, in sacr[illegible]
Rom. 8. *[illegible] spiritum ser[illegible]*
[illegible], sed spiritum ad pri[illegible]
Dei, qui quidem spiritus
[illegible] spiritui nostro quod sun[illegible]
[illegible] filij & heredes.

Denique cum sancto [illegible]
Bern. 3. [illegible] *dicere; Tria sunt qu[illegible]*
& confirmant cor meum, vt
[illegible] meorum, nulla con[illegible]
[illegible], nulla æstimati[illegible]
[illegible], ab altitudine spei d[illegible]
[illegible]: Tri[illegible]
[illegible] in quibus tota spes mea
[illegible], veritatem
[illegible], [illegible] redditionis
[illegible] non meris, insipie[illegible]
[illegible]: quis enim est
[illegible] quibus [illegible] meriti[illegible]
[illegible]; & ego fiducialiter
[illegible], [illegible], & certus
[illegible] adoptauit m[illegible]
[illegible] promissione, quia p[illegible]
[illegible], &c.

CAPVT V.

[De] charitate & dilectione Dei, qua flagrare debet Christianus Sacerdos.

CHaritas (vt docet S. Prosper,) *est recta voluntas, ab omnibus terrenis & præsentibus prorsus auersa, iuncta [D]eo inseparabiliter & vnita, ac igne quodam sancti Spiritus, à quo est & ad quem [r]efertur incensa*, vel (vt censet S. Basilius) *est assidua, & vltra vires, animi [a]d exequendam* Dei *voluntatem contentio, cum proposito ac desiderio gloriæ ipsius*. Lib. 3. de vita cõtempl. cap. 13. In reg. breu q. 211.

Ipsa est virtus (vt testatur D. Augustinus) *quam nemo vincit, cuius ignem nulli fluctus sæculi, nulla flumina tentationis extinguunt; de hac dictum est fortis est vt mors dilectio*. In Psal. 47.

Quamuis autem hæc diuina virtus omnes creaturas rationales amandi Dei capaces respiciat, & quamuis Christus Dominus vnumquemque hominum alloquutus sit, cum in Euangelio edixit, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota ani-* Matth. 22.

anima tua, &c. Nihilominus ex eodem Euangelio discimus ipsummet Dominum speciale diligendi sui mandatum discipulis, ac in eorum persona cunctis Ecclesiæ suæ Sacerdotibus

Ioan. 15 tradidisse, cum præcepit *vt manerent in dilectione sua, sicut ipse in Patris sui dilectione manebat*, cum eos *non iam seruos sed amicos suos nuncupauit*; ac proinde verum ac perfectum amicitiæ amorem ab ipsis in se rependendum expetijt.

Colos. 3. Certè cum charitas qua Deo adhæremus, vocetur ab Apostolo *vinculum perfectionis*: *cumque* vt docet Sanctus Augustinus, *sit verissima, plenissima, perfectissima iustitia*: sicut Christi Sacerdos ad plenissimam illam iustitiam, perfectionemque speciali titulo est obligatus, (quod ex antedictis patet) sic ad charitatem erga Deum præ cæteris Christianis teneri censendus est: sibique ille quod Sacerdotum omnium principi & patri à Christo Domino dictum pro suo modulo reputet, *diligis me plus his*.

Lib. de nat. & grat. c. 42.

Ioan. 21. Nec sine maxima ratione diuinus ille Seruator à quouis suorum Sacerdotum ampliorem charitatem, quam ab alijs fidelibus exigit, quandoquidem illum speciali præ alijs dilectione ad ministerij sui honorem seligere, varijsque ad hunc finem gratijs cumulare

re voluit: *quemadmodùm enim*, vt monet Apostolus, *diligi debet Deus, quia prior dilexit*: sic magis diligi debet ab ijs, quos maioribus dilectionis suæ testimonijs præuenire dignatus est; quę quidem beneficia eo magis æstimanda sunt, quo & ex se maxima sunt, & nihilominus in eum conferuntur qui ex se nihil est, imo qui sæpe valde indignus est.

Verum antequam ad ipsius Charitatis praxim veniamus, paulisper immoremur in consideranda præcepti illius de diligendo Deo nobis impositi excellentia & suauitate. *Quid mihi es Domine?* (aiebat S.Augustinus, & cum eo quiuis meritò dicere potest, imò debet,) *aut quid tibi sum ipse vt amari te iubeas à me, & nisi faciam irascaris mihi, minerisque ingentes miserias; paruane est ipsa miseria si non amem te?* *Lib. 1. confess. cap. 5.*

Sed nunquid satis superque erat, si Deus se à nobis amari permisisset? nimis certe, si ad amorem sui, imo ad amicitiam cum eo ineundam inuitasset; siquidem *nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum*. Sed infinita illa diuinæ bonitatis exuberantia sibi minime satisfactum iudicabat, nisi ad amorem sui non modo alliceret, non modo vrgeret, sed præceptis suis quasi quibus- *Ps. 138.*

dam

dam charitatis funiculis & vinculis alligaret, attraheret; & sic summi illius boni per amorem perfectum amplectendi, illique inhærendi felicem veluti nobis (salua tamen omni modo libertate) necessitatem imponeret.

Lib. de moribus Ecclesiæ cap. 8.

Audiuimus igitur, (vt S. Augustini verbis vtamur,) *quid diligere, & quantum diligere debeamus; eo est proinde omnino tendendum, ad id omnia consilia nostra referenda; bonorum summa nobis Deus est*, Deus *est nobis summum bonum; neque infra remanendum est nobis, neque vltra quærendum; alterum enim periculosum, alterum nullum est.*

Varijs autem modis in summum illud bonum per veræ charitatis amorem tendere potest Christi Sacerdos, præcipui & eius ministerio conuenientissimi sunt hi qui sequuntur.

1. Vera charitas affectum nostrum à quibuscumq; rebus creatis abstrahit, totumque transfert in solum Deum: vult enim Deus diligi ex toto corde, ex tota virtute, proindeque nihil amari debet nisi Deus, aut propter Deum; minus enim Deum amat, qui cum Deo aliquid amat quod propter illum non amat. Videat igitur Christi Sacerdos an sit aliquid quod eius amorem cum Deo partiatur; an erga rem aliquam affectus sit? memineritque

Luc. 14.

illius

illius dicti Euangelici, *qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus; & qui non odit Patrem, &c. adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus;* id est, qui affectum suum ab illis non abstrahit, paratus omnia relinquere, ab omnibus separari, si diuinus honor vel amor id exigat, omnia etiam propria desideria, propriamque voluntatem abnegare, non potest perfectus esse Christi discipulus & minister.

2. Vera charitas nullam mensuram, nullum modum in amore ponit, Deum summè diligit, id est, eligit, prælegit, præfert omnibus & quibuscumque rebus, sine vlla comparatione, sine vllis limitibus; pluris id quod Deo placitum est facit, quam omnes diuitias, omnia commoda, omnes dignitates & honores, pluris quam propriam vitam, salutem, felicitatem. Nullum præterea numerum, nullam mensuram in actibus diuini amoris præscribit, eosque creberrimos & intensissimos quantum potest elicit. Cum vero plurimæ sint & variæ occasiones, in quibus Sacerdotem interioribus charitatis erga Deum exercitijs occupari conuenientissimum sit, tum maxime cum perficit Sacrificium illud in quo Christus Dominus sese tanquã charitatis diuinæ hostiam inter purissi-

mi flagrantissimique sui amoris flammas, tum super altari, tum in ipsius Sacerdotis celebrantis pectore mysticè consumit; quomodo enim fieri potest vt Sacerdos tunc in sinu suo diuinum illum ignem gestet, nec illius ardorem persentiat.

Hom.30 inEuãg. 3. Vera charitas non tantum affectu, sed etiam effectu se prodit; imo certius & solidius effectu quam simplici affectu; *probatio siquidem dilectionis* (vt ait S. Gregorius) *exhibitio est operis*. Si igitur Sacerdos explorare velit, an ex vera & perfecta charitate Deum diligat? videat in primis, an fideliter & exactè diuina præcepta exequatur? neque solum ea, quæ ipsi cum reliquis fidelibus communia sunt, sed illa prçsertim quç status sui, munerisque sibi impositi sunt propria? an leges Ecclesiasticas, canonicasque sanctiones seruet circa habitum & tonsuram clericalem, bonorum Ecclesiasticorum dispensationem, residentiam, aliaque similia à se obseruanda. Item an ea sollicitè deuitet, quç ab ipso sacri canones deuitanda præscribunt. v.g. aleas, venationes, luxus, comœdorum spectacula, suspectas conuersationes, negotiorum sçcularium procurationes, & alia eiusmodi. Vult siquidem Deus Ecclesiam audiri, eiusque decretis obtemperari ab omnibus,

&

& quibusuis fidelibus, quanto potiori ratione ab ijs, qui in ipsius Ecclesiæ clerum, ac veluti sinum cooptati sunt, alijsque exemplo præfulgere debent: proindeque Sacerdos qui decreta & canones Ecclesiæ negligit, diuinis legibus nusquam satisfacit, nec proinde ipsum Deum ex vera charitate diligit; *qui enim habet mandata mea & seruat ea* (inquit Christus) *ille est qui diligit me*. Ioan.15

Neque solum obseruatione legum diuinarum, Ecclesiasticarumque probatur perfecta Dei dilectio, sed etiam quorumcumque operum Deo placentium executione. *nunquam enim amor* Dei *otiosus est* vt docet S Gregorius, *operatur enim magna, si est: si autem operari renuit, amor non est*; *imo*, vt loquitur S.Thomas, *diuinus ille amor operatur magna, & reputat parua; operatur multa, & reputat pauca? operatur diu, & reputat breue*, etsi *dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione*, (iuxta 70. interpretes) *si dederit omnem vitam suam in dilectione, quasi nihil despiciet eam; & videbuntur ei dies pauci præ amoris magnitudine*. Hom.56 in Euãg. Opusc. 61. Cant.8.

Præterea si D.Chrysostomo credimus *ea est amantium lex vt se tum demum felices putent cum aduersa pro his quos diligunt sustinent*; vnde subdit, *quod qui vera charitate diligunt Deum*, Hom.3. in Epist. ad Philem.

potius

ctum facit, si Sacerdos hanc, quam habet fidem alijs etiam communicare sollicitus sit, siue ignaros instruendo, siue infirmos in fide assumendo, vacillantes erigendo, sanos confirmando, & quauis alia ratione Euangelio Christi collaborando; siquidem (vt ex S. Augustino rectè adnotauit Illustrissimus Episcopus Gebennensis, *munus distribuendi confert ad meritum recipiendi, & officium docendi prabet fundamentum discendi.*

CAPVT IV.

De spe & confidentia in Deum, cui Christi Sacerdos inniti debet.

Ser. de fide, spe & charitate.

SPes, inquit Chrysostomus, *est futura pollicitationis religiosus assensus, promissa gloria deuota intentio, sanctorum destinata sublimitas, bonorum expectatio futurorum*: & id quidem rectè, primum siquidem & præcipuum spei obiectum est, ipsamet vita & beatitudo æterna; *nihilque minus à Deo sperari debet* (vt loquitur S. Thomas) *quam ipsemet Deus:* Deus, inquam, à nobis videndus, amandus, & per fruitionem beatificam possidendus:

2.2. qu. 17. a. 2.

dus: *speramus enim in Deum viuum*: *Et cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est; & omnis qui habet hanc spem sanctificat se sicut & ille sanctus est.* 1. Tim. 4. 1. Io. 3.

Quis vero hanc spei virtutem excolere & exercere potiori iure debet, quam is qui solemni ritu professus est *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei*, in quem Psalmi locum optimè & appositè S. Augustinus. *Eligant sibi*, inquit, *alij partes quibus fruantur terrenas & temporales: portio mea Dominus est: bibant alij mortiferas voluptates, pars calicis mei Dominus est.* Psal. 15

Quis, inquam, arctius *adhærere Deo, & ponere in Domino Deo spem suã*, quam ille qui *annuntiaturus est prædicationes eius in portis filiæ Sion?* quis magis *auxilium à Deo* sperare, quam ille qui abdicatis sæcularibus desiderijs *non amplius respicere debet in vanitates & insanias falsas.* Psal. 72. Psal. 39

Certè quo sæuioribus plerumque procellis in huius vitæ pelago impetitur Sacerdotis cymba, quam non secus littus, sed in altum ducere præcipitur, vt in animarum capturam retia laxare possit; eo maiori sedulitate confugere debet ad tenendam propositam spem, *quam*, vt loquitur Apostolus, *habemus sicut anchoram animæ tutam ac firmam, & incedentem vsque* Heb. 6.

ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus, secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum.

Porrò vt diuinæ huius virtutis praxi perfectiùs incumbat Christi Sacerdos, hæc quæ sequuntur si libeat obseruet.

1. Animam crebro à terra versus cœlum erigat, & quæ sint illic à Deo parata diligentibus se bona & præmia sedulo recogitet, vt sic desiderium, spemque cælestis illius beatitudinis in se excitet & foueat; dicat itaque sæpius cum Propheta; *Quam dilecta tabernacula tua Domine Deus virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Tanta est certe pulchritudo & iucunditas lucis illius æternæ,* (inquit S. Augustinus) *vt etiamsi non liceret amplius in ea manere, quam vnius diei mora, propter hoc solum innumerabiles anni huius vitæ pleni delitijs, ac circumfluentia temporalium bonorum, rectè, meritoque contemnerentur: non enim falso, aut paruo affectu dictum est, quoniam melior est dies vna in atrijs tuis, super millia.*

Psal. 83
Lib. 3. de liber. arbitr. cap. ult.

2. Non solum vitam & beatitudinem æternam, sed etiam media omnia ad illam consequendam requisita, adeoque gratias omnes necessarias, & præcipuam omnium, finalem scilicet per-

perseuerentiam speret ab inexhausta
Dei misericordia, & largitate; *Quis*
enim vnquam sperauit in Domino & Eccl 2.
confusus est, aut inuocauit eum & despe- 1. Tim.
xit illum? Nonne Christus Dominus 2.
semetipsum redemptionem pro nobis omni- 1. Ioã. 2.
bus dedit, vt sit *propitiatio pro peccatis*
nostris, & non pro nostris tantum, sed
etiam pro totius mundi? nonne factus est
nobis, & iustitia, & sanctificatio, &
redemptio. Et quamuis (vt Concilium Sess. 6.
Tridentinum docet) *nemo sibi certi ali-* cap. 3.
quid de perseuerentia munere absoluta
certitudine polliceri queat, in auxilio ta-
men Dei firmissimam spem collocare & re-
reponere debet: Deus enim nisi illius gra-
tia ipse defuerit, sicut cœpit opus bonum,
ita perficiet operans velle & perficere. Be-
nedictus igitur *vir qui confidit in Domi-* Ierem.
no, & erit Dominus fiducia eius, & erit 17.
tanquam lignum quod transplantatur
iuxta aquas, quod ad humorem mittit ra-
dices suas, & non timebit cum venerit
æstus, & erit folium eius viride, nec ali-
quando desinet facere fructum.

3. Quando in ministerij sui fun-
ctionibus, lassitudinem, fastidium,
aut aliquod animi deliquium persen-
tiet, spem tunc suam exsuscitet, &
in Deum erigat: *qui enim sperant in*
Domino, mutabunt fortitudinem, assu- Isa. 40.
ment pennas vt Aquilæ, current & non
laßabuntur, ambulabunt & non deficiēt.

Si

4. Si interdum vt fert huius vitæ conditio; vrgeatur tentationibus, conflictetur ærumnis, & omni consolationis luce destitui videatur; tunc maximè ad protectionem, adiutoriumque Altissimi confugiat,
Psal 90. *dicat Domino suſceptor meus es tu, & refugium meum, Deus meus ſperabo in eum*; memineritque diuini illius promissi, *quoniam in me ſperauit, liberabo eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum*.
Lib. ad Theod. lapſ. Appositè S. Chrysostomus spem dicit esse, *velut catenam auream & firmam, quæ de cælo protenſa, ſubducimus animas noſtras, quæ breui ſurſum in illud ſummum faſtigium, eos qui ipſam fortiter manibus apprehendunt, euehit, ſeruatque ſupra periculoſiſſimos vitæ præſentis fluctus*.

5. Sicut ad solum Deum tanquam ad fontem, principiumque totius boni spem omnem referre tenetur, sic ad res creatas eam indebitè deflectere nusquam debet, non itaque fidat in
1. Tim. 6. diuitijs cum ipsemet *præcipere teneatur diuitibus huius ſæculi non ſperare in incerto diuitiarum; nihil [illegible] ſit*, (vt monet
Ser. 29. de verb. Dom. D. Augustinus,) [illegible] *inimicum ſpei, quam retro reſpicere, id eſt, in illis rebus quæ præterlabuntur & tranſeunt ſpem reponere, retro reſpexit uxor Loth, & vbi reſpexit ibi remanſit, in ſalem conuerſa, vt prudentes condiret exemplo*. Non

con-

confidat *in principibus, aut in filijs hominum in quibus non est salus: maledictus enim homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum; & à Domino recedit cor eius, & erit tanquam myrica in deserto.* Ps.145. Ier. 17.

Neque etiam confidat in seipso, non in doctrina, ingenio, virtute, nec in vllis corporis animiue dotibus; *Non simus* (inquit Apostolus) *fidentes in nobis ipsis, sed in Deo, neque enim sufficientes sumus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* 2.Cor.1

6. Quod si diffidentiæ aut desperationis tentatio aliqua animum pulset, illique dæmon suadere nitatur v.g. Christum Dominum pro omnibus mortuum non esse, vel morte sua gratias ad salutem necessarias omnibus promereri noluisse; (contra quam tentationem, his periculosissimis temporibus, propter praua dogmata irrepentia, sollicitè animum præmunire debet Christi Sacerdos) huic igitur aut simili tentationi ingruenti, non modo scutum fidei, sed etiam galeam salutis, spem scilicet, opponat, *eam firmissimam reponat in Deum viuum qui neminem vult perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti, qui vult omnes homines saluos fieri,* vt Apostolorum principes expressis verbis testantur. 2.Pet.3. 1. Tim. 2.

2.Cor.5 tur, qui etiam aperte docent *Christum Dominum pro omnibus mortuum esse, dedisse semetipsum redemptionem*
1. Tim. 1. *pro omnibus; venisse in hunc mundum*
Ioan. 1. *peccatores saluos facere; esse lucem veram qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Meminerit se tum in baptismate, in sacra ordinatione
Rom. 8. ne *non accepisse spiritum seruitutis in timore, sed spiritum adoptionis filiorum Dei, qui quidem spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filij Dei, si autem filij & haredes*.

Serm.3. de oct.pa nib. Denique cum sancto Bernardo fidenter dicat; *Tria sunt qua sic roborant & confirmant cor meum, vt nulla me penuria meritorum, nulla consideratio propria vilitatis, nulla astimatio calestis beatitudinis, ab altitudine spei deijcere possit, in ea firmiter radicatum: Tria igitur considero in quibus tota spes mea consistit, charitatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redditionis: murmuret iam quantum voluerit, insipiens cogitatio mea dicens, quis enim es? aut quanta est gloria illa? quibusue meritis obtinere speras hanc; & ego fiducialiter respondebo, scio cui credidi, & certus sum quia in charitate nimia adoptauit me, quia verax est in promissione, quia potens est in exhibitione, &c.*

CA-

CAPVT V.

De charitate & dilectione Dei, qua flagrare debet Christianus Sacerdos.

CHaritas (vt docet S.Prosper,) *est recta voluntas, ab omnibus terrenis & præsentibus prorsus auersa, iuncta Deo inseparabiliter & vnita, ac igne quodam sancti Spiritus, à quo est & ad quem refertur incensa*, vel (vt censet S.Basilius) *est assidua, & vltra vires, animi ad exequendam* Dei *voluntatem contentio, cum proposito ac desiderio gloriæ ipsius*. *Lib.3.de vita cōtempl. cap. 13.* *In reg. breu q. 211.*

Ipsa est virtus (vt testatur D. Augustinus) *quam nemo vincit, cuius ignem nulli fluctus sæculi, nulla flumina tentationis extinguunt; de hac dictum est fortis est vt mors dilectio.* *In Psal. 47.*

Quamuis autem hæc diuina virtus omnes creaturas rationales amandi Dei capaces respiciat, & quamuis Christus Dominus vnumquemque hominum alloquutus sit, cum in Euangelio edixit, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota* *Matth. 22.*

ani-

anima tua, &c. Nihilominus ex eodem Euangelio discimus ipsummet Dominum speciale diligendi sui mandatum discipulis, ac in eorum persona cunctis Ecclesiæ suæ Sacerdotibus tradidisse, cum præcepit *vt manerent in dilectione sua, sicut ipse in Patris sui dilectione manebat*, cum eos *non iam seruos sed amicos suos nuncupauit*; ac proinde verum ac perfectum amicitiæ amorem ab ipsis in se rependendum expetijt.

Ioan. 15

Certè cum charitas qua Deo adhæremus, vocetur ab Apostolo *vinculum perfectionis*: cumque vt docet Sanctus Augustinus, *sit verissima, plenissima, perfectissima iustitia*: sicut Christi Sacerdos ad plenissimam illam iustitiam, perfectionemque speciali titulo est obligatus, (quod ex antedictis patet) sic ad charitatem erga Deum præ cæteris Christianis teneri censendus est: sibique ille quod Sacerdotum omnium principi & patri à Christo Domino dictum pro suo modulo reputet, *diligis me plus his*.

Colos. 3. Lib. de nat. & grat. c. 42.

Joan. 21.

Nec sine maxima ratione diuinus ille Seruator à quouis suorum Sacerdotum ampliorem charitatem, quam ab alijs fidelibus exigit, quandoquidem illum speciali præ alijs dilectione ad ministerij sui honorem seligere, varijsque ad hunc finem gratijs cumulare

re voluit: *quemadmodùm enim*, vt monet Apostolus, *diligi debet Deus, quia prior dilexit*: sic magis diligi debet ab ijs, quos maioribus dilectionis suæ testimonijs præuenire dignatus est; quę quidem beneficia eo magis æstimanda sunt, quo & ex se maxima sunt, & nihilominus in eum conferuntur qui ex se nihil est, imo qui sæpe valde indignus est.

Verum antequam ad ipsius Charitatis praxim veniamus, paulisper immoremur in consideranda præcepti illius de diligendo Deo nobis impositi excellentia & suauitate. *Quid mihi es Domine?* (aiebat S. Augustinus, & cum eo quiuis meritò dicere potest, imò debet,) *aut quid tibi sum ipse vt amari te iubeas à me, & nisi faciam irascaris mihi, minerisque ingentes miserias; paruane est ipsa miseria si non amem te?* *Lib. 1. confess. cap. 5.*

Sed nunquid satis superque erat, si Deus se à nobis amari permisisset? nimis certe, si ad amorem sui, imo ad amicitiam cum eo ineundam inuitasset; siquidem *nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum*. Sed infinita illa diuinæ bonitatis exuberantia sibi minime satisfactum iudicabat, nisi ad amorem sui non modo alliceret, non modo vrgeret, sed præceptis suis quasi quibusdam *Ps. 138.*

dam charitatis funiculis & vinculis alligaret, attraheret; & sic summi illius boni per amorem perfectum amplectendi, illique inhærendi felicem veluti nobis (salua tamen omni modo libertate) necessitatem imponeret.

Lib. de moribus Ecclesiæ cap. 8.

Audiuimus igitur, (vt S. Augustini verbis vtamur,) *quid diligere, & quantum diligere debeamus; eo est proinde omnino tendendum, ad id omnia consilia nostra referenda; bonorum summa nobis Deus est, Deus est nobis summum bonum; neque infra remanendum est nobis, neque vltra quærendum; alterum enim periculosum, alterum nullum est.*

Varijs autem modis in summum illud bonum per veræ charitatis amorem tendere potest Christi Sacerdos, præcipui & eius ministerio conuenientissimi sunt hi qui sequuntur.

1. Vera charitas affectum nostrum à quibuscumq; rebus creatis abstrahit, totumque transfert in solum Deum: vult enim Deus diligi ex toto corde, ex tota virtute, proindeque nihil amari debet nisi Deus, aut propter Deum; minus enim Deum amat, qui cum Deo aliquid amat quod propter illum non amat. Videat igitur Christi Sacerdos an sit aliquid quod eius amorem cum Deo partiatur; an erga rem aliquam affectus sit? memineritque illius

Luc. 14.

illius dicti Euangelici, *qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus; & qui non odit Patrem, &c. adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus*; id est, qui affectum suum ab illis non abstrahit, paratus omnia relinquere, ab omnibus separari, si diuinus honor vel amor id exigat, omnia etiam propria desideria, propriamque voluntatem abnegare, non potest perfectus esse Christi discipulus & minister.

2. Vera charitas nullam mensuram, nullum modum in amore ponit, Deum summè diligit, id est, eligit, præeligit, præfert omnibus & quibuscumque rebus, sine vlla comparatione, sine vllis limitibus; pluris id quod Deo placitum est facit, quam omnes diuitias, omnia commoda, omnes dignitates & honores, pluris quam propriam vitam, salutem, felicitatem. Nullum præterea numerum, nullam mensuram in actibus diuini amoris præscribit, eosque creberrimos & intensissimos quantum potest elicit. Cum vero plurimæ sint & variæ occasiones, in quibus Sacerdotem interioribus charitatis erga Deum exercitijs occupari conuenientissimum sit, tum maxime cum perficit Sacrificium illud in quo Christus Dominus sese tanquã charitatis diuinæ hostiam inter purissimi

mi

mi flagrantissimique sui amoris flammas, tum super altari, tum in ipsius Sacerdotis celebrantis pectore mysticè consumit; quomodo enim fieri potest vt Sacerdos tunc in sinu suo diuinum illum ignem gestet, nec illius ardorem persentiat.

Hom.30 inEuãg. 3. Vera charitas non tantum affectu, sed etiam effectu se prodit; imo certius & solidius effectu quam simplici affectu; *probatio siquidem dilectionis* (vt ait S.Gregorius) *exhibitio est operis*. Si igitur Sacerdos explorare velit, an ex vera & perfecta charitate Deum diligat? videat in primis, an fideliter & exactè diuina præcepta exequatur? neque solum ea, quæ ipsi cum reliquis fidelibus communia sunt, sed illa præsertim quę status sui, munerisque sibi impositi sunt propria? an leges Ecclesiasticas, canonicasque sanctiones seruet circa habitum & tonsuram clericalem, bonorum Ecclesiasticorum dispensationem, residentiam, aliaque similia à se obseruanda. Item an ea sollicitè deuitet, quę ab ipso sacri canones deuitanda præscribunt. v.g. aleas, venationes, luxus, comœdorum spectacula, suspectas conuersationes, negotiorum sęcularium procurationes, & alia eiusmodi. Vult siquidem Deus Ecclesiam audiri, eiusque decretis obtemperari ab omnibus,

&

& quibusuis fidelibus, quanto potiori ratione ab ijs, qui in ipsius Ecclesiæ clerum, ac veluti sinum cooptati sunt, alijsque exemplo præfulgere debent: proindeque Sacerdos qui decreta & canones Ecclesiæ negligit, diuinis legibus nusquam satisfacit, nec proinde ipsum Deum ex vera charitate diligit; *qui enim habet mandata mea & seruat ea* (inquit Christus) *ille est qui diligit me.* Ioan.15

Neque solum obseruatione legum diuinarum, Ecclesiasticarumque probatur perfecta Dei dilectio, sed etiam quorumcumque operum Deo placentium executione. *nunquam enim amor* Dei *otiosus est* vt docet S Gregorius, *operatur enim magna, si est: si autem operari renuit, amor non est*; imo, vt loquitur S.Thomas, *diuinus ille amor operatur magna, & reputat parua; operatur multa, & reputat pauca? operatur diu, & reputat breue*, etsi *dederit homo omnem substantiam domus sua pro dilectione*, (iuxta 70. interpretes) *si dederit omnem vitam suam in dilectione, quasi nihil despiciet eam; & videbuntur ei dies pauci pra amoris magnitudine.* Hom.56 in Euäg. Opusc. 61. Cant.8.

Præterea si D.Chrysostomo credimus *ea est amantium lex vt se tum demum felices putent cum aduersa pro his quos diligunt sustinent*; vnde subdit, quod qui *vera charitate diligunt Deum*, Hom.3. in Epist. ad Philem.

potius

potius se ad patientiam præparant, & cogitant, ac quærunt, qui pro Deo tolerent, etiamsi pericula subeunda sint grauissima, quam qua ratione illius suauitatem degustare mereantur; quamuis enin Diuini illius amoris suauitatem non negligãt, illius tamen suauitati ærumnarum tolerantiam anteponunt. Et alibi, *Nihil est,* inquit, *tam horridum, tamque tremendum, quod hi, qui morbo, vel pœnis discruciantur non superent, si diuino amore sint incensi? itaut neque ignis, neque ferrum, neque inopia, neque languor aliquis, neque mors, neque aliud quippiam eiusmodi graue aut molestum appareat ei, qui ita erga Deum affectus sit.*

Homil. 18. de amore Dei.

Rom. 8. Dicat ergo Sacerdos diuino amore percitus cum Apostolo, *quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an persecutio? an periculum? an gladius?* quantominus leuis aqua difficultas, contradictio repugnantia, aut quid simile, imo istæ occasiones aliquid in ministerijs Ecclesiasticis pro Deo tolerandi, non modo ab ipsius dilectione non abducent, quin potius ad illam magis ac magis augendam ac perficiendam iuuabunt; proindeque sæpius apud se proponat, nunquam se destituturum ab vllo pio opere quod Deo gratum esse perspiciet, v.g. à quotidianæ meditationis praxi, ab instructione pauperum,

perum,

perum, alijſque charitatis aut religionis, ſeu alterius virtutis exercitijs, ob ſolam difficultatem vel repugnantiam, faſtidiumue; quin potius, quo magis aliquid in Dei obſequio aſperum aut difficile perſentiet, eo magis gaudebit, quod verum ac ſolidum probandæ ſuę erga Deum dilectionis modum nactus ſit: idque inhærendo ſanctorum Apoſtolorum veſtigijs, qui quidem *ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.* *Actor.5*

CAPVT VI.

De intentione Diuinæ gloriæ, quam in omnibus Chriſti Sacerdos ſpectare debet.

NOn erit difficile Sacerdoti ex toto corde, & ex tota virtute Deum diligenti, omnia ſua, ſeque ipſum in eius gloriam referre, cum ad id non modo inclinet, ſed etiam impellat, & vrgeat perfecta charitas, quæ non quæ ſua ſunt quærit, nec ſibi ipſi viuit, ſed illi ſoli, cui ſe, ſuaque omnia debet.

Prou. 16 Et quamuis *omnia propter ſemetipſum operatus ſit Dominus*, omneſque proinde creaturæ rationis capaces illius gloriam primum quærere teneantur, Sacerdos nihilominus ad id præ cæteris peculiari ratione obſtringitur, vnde ab Apoſtolo vocatur *homo Dei*, id eſt, homo qui ſuus eſſe deſijt, & totus Dei eſt, totuſque in hoc poſitus vt Dei honorem, gloriam, regnum in omnibus propugnet & promoueat; vt ſcilicet *Eucher. epiſt. ad Valer.* ſacrum illud miniſterium *quod Dei munere ſumpſit, Dei deuotione conſumatur, atque id quod ab eodem indignus cœpit, eidem ſubiectus impendit*.

Debet præterea repetere animo ſolemnem illam precationem quam non ſuo tantum, ſed Eccleſiæ nomine ad Deum fundit, ac ſæpius per quamque diem repetit, non modo in diuerſis diuini Officij horis, ſed etiam altari aſtãs, in tremendo ſacrificio, ſuper ipſo Chriſti Domini corpore: in qua quidem precatione, prima & præcipua petitio hæc eſt (*ſanctificetur nomen tuum*;) quibus verbis, id petit, quod in cœlis Angeli omnes, quod vniuerſi beati Spiritus indefeſſo affectu, inceſſabili voce inclamant; nimirum vt benedictio, & honor, & gloria, & claritas, & gratiarum actio, ab omni creatura Deo iugiter rependatur: Videat igitur, an tunc animus cum voce concordet an

an sincerè, & ex toto cordis affectu id in omnibus intendat, quod præ omnibus exposcit? ne sit ex illis, de quibus conquerens Christus Dominus dixit, *populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* *Mat. 15*

Addamus Sacerdotem, ratione ministerij sui Christo Domino propiorem effectum, eius vestigia perfectius alijs consectari debere; atqui diuinus ille hominum Saluator, hunc sibi vnicum actionum& passionum suarum scopum ac finem proposuit, gloriam scilicet Dei, vt illum per se glorificaret, & tum exemplo, tum meritis cunctos homines ad gloriam Deo deferendam excitaret & adiuuaret; vnde in sacris litteris vocatur per excellentiam (*gloria Dei*;) & ipse de seipso dixit, *ego non quæro gloriam meam, sed eius qui misit me.* Sacerdos igitur diuinum hunc prototypum sibi ob oculos ponens, studeat illum in se exprimere, & eius exemplo se, suaque omnia in Diuinam gloriam referre, illiusque augmentum in omnibus & vbique quantum in se est procurare. *Isa. 60.* *Rom. 3.*

Vt autem hoc melius ac perfectius præstet, in primis caueat sibi ab omni praua & obliqua intentione, *vigilantique cura* (vt loquitur S. Gregorius) *per cuncta opera sua intentionem suam penset, vt nihil temporale in his, quæ* *Lib. 28. moral. cap. 13.*

agit appetat, totamque illam in æternitatis soliditate figat: ne si extra illud fundamentum actionis suæ fabrica ponatur, terra dehiscente soluatur: & paulo post. *Bases uniuscuiusque animæ sunt intentiones; nam sicut fabrica columnis, columnæ autem basibus innituntur; ita vita nostra in virtutibus, virtutes verò in intima intentione subsistunt*. Et S. Augustinus hoc idem argumentum tractans, dicit Dauidem contra inanem gloriam

Ps. 118. pugnare, cum ait; *Auerte oculos meos ne*
In cap. 5 *videant vanitatem*: *non quia* (inquit
Matth. ille S. Pater) *ipsa laus humana culpanda sit, nam quid tam optandum est hominibus, quam vt eis placeant, quæ debent imitari: sed propter ipsam laudem operari, est vanitatem in suis operibus intueri; quandoquidem & ipsa ab hominibus laus homini iusto quantacumque preuenerit, non ibi esse debet eius finis boni, sed etiam ipsa referenda est ad laudem Dei, propter quam bona faciunt vere boni*. *Denique in eodem sermone Dominus dixerat, sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est, vbi finem posuit in gloria Dei. Non ergo sit finis boni nostri operis in laudibus hominum, sed ipsas laudes hominum corrigamus, & ad Dei laudes omnia referamus, à quo nobis datur quidquid in nobis sine laudantis errore laudatur*. Et rursus idem, hoc

hoc si quaeris vt glorificetur Deus, *noli timere ne videaris ab hominibus; etiam sic intus est eleemosyna tua in abscondito, vbi solus ille cuius tu gloriam quaeris, videt hoc quaerere.*

Quod autem ille de eleemosyna, hoc pari ratione de munere concionandi, alijsque functionibus Ecclesiasticis, quae vt plurimum palam & in aliorum oculis fiunt; in quibus proinde maxime cauere sibi debet Christi Sacerdos ab vlla minus recta intentione, vnicamque in omnibus illis Dei gloriam intendere, & ad hanc intentionem eo modo concipiendam & dirigendam animum assuefacere; neque solum in praecipuis Religionis aut pietatis operibus, sed & in quibuslibet alijs actionibus etiam indifferentibus hunc finem spectare, & iuxta monitum Apostoli *siue manducet, siue* 1. Cor.
bibat, siue quid aliud faciat, omnia in 10.
gloriam Dei *facere*. Quod conuenienter ab ipso Sacerdote fieri poterit, si vitam suam, libertatem suam, facultates suas, consilia sua, actus suos, omnia denique sua, & seipsum Deo offerat, & coram eo protestetur se neque agere aut pati, neque viuere, aut mori velle, nisi ad maiorem eius gloriam; idque non semel, non aliquoties, sed singulis diebus, &, si fieri posset, singulis cuiusque diei horis ac mo-

mentis, ac præsertim initio cuiuslibet actionis, & in eiusdem progressu & fine. Heu quam felix, quam beata Sacerdotis vita quæ hoc tenore procederet! quam fausti & fortunati dies qui pura illa & sincera diuinæ gloriæ intentione velut quadam cœlesti lampade illustrarentur! quam sanctæ & meritoriæ actiones quæ ad hunc finem dirigerentur! quam denique pretiosa mors quæ hæc meditantem, hæc peragentem occuparet! quisquis ita se gesserit, verè cum Apostolo dicere poterit, *Viuo ego, iam non ego, viuit*
Galat. 2 *vero in me Christus;* &, *mihi viuere Chri-*
Philip. 1 *stus est, & mori lucrum.*

CAPVT VII.

De charitate proximi, quæ propria est Christiani Sacerdotis.

SApienter omnino Scriba ille in
Marc. Euangelio laudatus dixit, *diligere*
12. *proximum sicut seipsum, maius esse omnibus holocautomatibus & sacrificijs;* in his siquidem animalium duntaxat caro & sanguis immolatur, at vero in proximi dilectione, quæ propter Deũ con-

concipitur, ipsius hominis cor & voluntas offertur, & veluti Christi charitate consecratur.

Quamuis autem diligendi proximi lex à Christo lata, æquè omnes creaturas ratione præditas respiciat, Sacerdotes tamen illa strictiùs obligari, & ad perfectiorem illius praxim teneri, ex ipso Euangelio constat, in quo Christus Dominus discipulos suos alloquens, & in eorum persona Sacerdotes omnes instruens, hanc eis virtutem præ cæteris mandat, ipsumque mandatum pluries repetit, *quæ quidem mandati repetitio* (vt obseruat S. Augustinus) *mandati commendatio est*. Additque in hoc præsertim suos cognoscendos esse discipulos, *si dilectionem habuerint ad inuicem*: itaut secundum hoc Euangelicum axioma, verus Christi Domini discipulus & Sacerdos charitatis virtute tanquã proprio & peculiari charactere dignosci debeat: qua quidem deficiente, non iam meretur dici Sacerdos, sed potius idolum Sacerdotis: habet quidem, vt ita loquamur, corpus Sacerdotij, quia indelebilem illius characterem gerit, sed in eo non est Sacerdotalis spiritus, qui alius non est, nisi spiritus charitatis. Vnde Petrus Blesensis Sacerdotem alloquens, *sine charitate* (inquit) *nihil es, sine charitate Sacerdos dici potes, esse*

Tract. 83. in Ioan.

Ioan. 13

Ser. 41.

non potes: *Charitas certe* (vt rectè monet S. Chrysostomus) *absque martyrio facit Christi discipulos, martyrium autem absque charitate id præstare non potest*.

In Encom. S. Romani mart. apud Sur. tom. 6.

Sacerdos igitur seipsum excitare volens, ad hanc virtutem sedulo consectandam, perpendat, & attentè meditetur verba illa in Euangelio expressa, quibus Christus Dominus eam discipulis commendauit: cogitet inquam diuinum illum hominum Saluatorem, iam Passioni proximum, & ex nimia erga nos charitate iam iam acerbissimos dolores toleraturum, sanguinemque pro peccatis totius mundi effusurum, ac in cruce moriturum, commendare Sacerdotibus suis hoc vltimum præceptum quod suum nominat, illiusque executionem obnixè exposcere, vt scilicet charitatem suam erga homines mitentur, vt amore sui diligant eos, quos tantopere dilexit, vt pro ijs cruci affigi, & mori voluerit.

Vt vero huius diuinæ virtutis officia præcipua explere valeat, proximumque suum, id est; quemlibet hominem salutis æternæ capacem, eo quo conuenit modo diligat, tria præsertim sibi obseruanda proponat.

Primum est vt illum diligat propter Deum: quia (vt loquitur S. Gregorius) *si quis quemlibet amat, sed pro-*

pter

pter Deum non amat, charitatem non habet, sed habere se putat. Vt enim perfecta iustitia sit diligere proximum, (inquit S. Bernardus) *Deum in causa habere necesse est, alioquin proximum purè diligere non potest, qui in Deo non diligit.* Hom. 8. in Euãg. Lib. de diligendo Deo.

Qua ratione autem dignoscere possit an proximum verè propter Deum diligat, hanc S. Gregorius suprà citatus notam affert: *Ille propter Deum diligit, qui iam & eos diligere, à quibus non diligitur scit. Probari enim præsertim charitas per odij aduersitatem solet.* Videat itaque Christi Sacerdos, an paratus sit charitatis obsequia, & subsidia etiam ijs impendere à quibus nihil sperare potest? imo à quibus plurimum oneris & incommodi expectandum ipsi est? puta pauperibus, imbecillibus, infirmis, rudibus, ijs etiam à quibus ne vllum quidem grati animi testimonium referre, sed potius multam contradictionem, contumaciam, peruicaciam tolerare oporteat? An cum Apostolo verè dicere paratus sit, *Ego autem libentissime impendam & superimpendar ipse pro animabus vestris; licet plus vos diligens minus diligar?* An denique ex toto cordis affectu velit sinceræ & indefessæ charitatis officia exhibere quibuslibet aduersantibus, odientibus, persequentibus, calum- Sup. Cap. 26

niantibus, &c. Sic enim euidenter perspiciet, an verè in Deo, & propter Deum diligat.

Secundum est, vt proximum quem propter Deum diligit, sicut seipsum diligat; id est, vt eadem bona quæ sibi ipsi ex vera charitate optare & procurare debet, proximo etiam quantum potuerit procurare velit? *Quod enim agis tecum* (inquit S. Augustinus) *id agendum cum proximo est, hoc est vt perfecto amore diligat* Deum; *non enim eum diligis tanquam teipsum, si non ad id bonum ad quod ipse tendis, adducere satagis.*

2.Cor.2 *Lib. de morib. Eccles.*

Sicut ergo vera & perfecta charitas qua Christi Sacerdos erga semetipsum flagrare debet, ipsum excitat ad peccata commissa deflenda, eademque in posterum deuitanda; item ad virtutes consectandas, & ea omnia præstanda, quæ Deo grata, & accepta esse nouit, quæque ipsum æterna illius fruitione dignum reddant, sic etiam vt proximum verè & perfectè sicut seipsum diligat, debet illius peccatis ingemiscere, illumque ad ea per pœnitentiam eluenda quantum poterit excitare, consilijs salutaribus iuuare, viamque edocere qua & à peccatis cauere, & bona opera beatitudinis æternæ meritoria exercere, ac sic tandem ad Deum peruenire possit.

Hæc

Hæc eſt ſiquidem ſumma eorum bonorum quæ per charitatem & ſibi & proximo procurare valet, ad quæ cætera omnia quæ verè bona ſunt reducuntur; quæ enim ad æternam beatitudinem nihil conferunt, vera bona non ſunt, nec proinde ad Chriſtianæ charitatis officia pertinent.

Tertium denique eſt vt diligat, ſicut Chriſtus ipſemet dilexit; *Hoc eſt*, inquit, *præceptum meum vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos*; en modus & menſura dilectionis erga proximum, ad quam verus Chriſti diſcipulus contendere debet, eamque ſibi ſedulo quantum in ipſo erit conſectandam proponere. Ioan. 15.

Perſpiciat itaque, animoque perpendat, qualis & quanta fuerit illa Chriſti Domini erga ſuos dilectio, quo affectu, quo ardore, qua conſtantia eos vſque in finem dilexerit; & cum infinitæ ac ineffabiles ſint illius diuinæ charitatis perfectiones, tres præſertim inter cæteras peculiari attentione meditetur, ſibique ad imitandum proponat.

Primo etenim Chriſtus Dominus dilexit efficaciter, id eſt, non modo beneuolentiæ, aut compaſſionis affectus alioſque ſimiles impendit, & etiã interdum lachrymas eorum teſtes effudit: ſed præterea operibus & effecti-

Act.10. busiuuit; *pertransijt benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo*, vt de illo testatur Apostolus; sic Sacerdotis erga proximum charitas non affectiua solum, sed & effectiua esse debet; *non diligamus*, inquit D. Ioannes, *verbo*,
1 Ioã.3. *neque lingua, sed opere & veritate*. Videat igitur in quibus operibus & effectibus proximum iuuare valeat; nullamque ipsi benefaciendi occasionem elabi sinat.

Christus præterea dilexit suauiter, & quod de se postea testatus est Apostolus, hoc ipse Dominus prior adim-
1.Cor.9 pleuit, *omnia omnibus factus est, vt omnes saluos faceret*, fleuit cum flentibus, cum peccatoribus & publicanis manducauit, cum pauperibus & simplicibus è populo, tanquam cum filiolis mutauit vocem suam, ad eorum captum se demisit, loquebatur illis in parabolis & similitudinibus, sermone vulgari & trito, vt vel minimus è turba facillimè dicta eius caperet & intelligeret.

Heu quis hæc serio recogitans non obstupescat, Verbum diuinum, æternam ipsius Dei Sapientiam, ad hæc humillima charitatis officia sese tanta suauitate demittere: nos vero qui ex nobis nihil sumus, qui ministerium nobis traditum multis peccatis inquinauimus, leiuiusculæ alicuius scientiæ ven-

vento inflatos & distentos, in similibus charitatis officijs Christi Domini imitationem fastidire, nec in proximi infirmioris gratiam velle tantisper nos demittere.

Hanc itaque prauam animi nostri dispositionem vel rubore suffusi præ tanta Domini nostri humilitate, ipsius exemplo conuicti corrigamus; *Induamusque nos sicut electi Dei sancti & dilecti viscera misericordia, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, debemus siquidem nos firmiores, infirmorum imbecillitates sustinere, & non nobis placere.* Coloss. 3 Rom. 15

Christus denique dilexit fortiter, aquæ multæ charitatem eius extinguere non potuerunt, nec flumina illam obruere; non populorum peruicacia, non Iudæorum peruersa æmulatio, non Pharisæorum calumniæ, & criminationes impiæ, non persequentium sæuitia & crudelitas, ab incœptis charitatis officijs, vel suscepto salutis humanæ opere, vllo modo retardarunt: fortis fuit vt mors eius dilectio, imo fortior quam mors, cuius demum victrix ac triumphatrix extitit.

Discamus igitur ex diuini huius Saluatoris exemplo, fortes ac constantes esse in officijs charitatis: discamus quãdo agitur de salute animarum procuranda, non parcere laboribus, non tre-

trepidare in periculis, non fatigari molestijs, non cedere contradictionibus, non succumbere in persecutionibus; *sed in omnibus superare eum qui dilexit nos*, & cum gratiæ eius subsidio in finem vsque perseuerare. Rom. 8.

Porro quoniam is qui charitatem inspirat eandem in nobis ordinat, vt ordo ille charitatis à Christiano Sacerdote seruetur, erga tria præsertim personarum genera, si nulla alia specialis ratio subdit, hæc illi virtus exercenda est. Primo erga consacerdotes suos, vt potè sibi arctiùs in Christo deuinctos & coniunctos, quos idcirco peculiari affectu complecti, & quibuslibet charitatis officijs iuuare & fouere debet, tum vt à malo retrahat, tum vt ad bonum promoueat. Secundo erga pauperes, eos maximè qui subsidijs spiritualibus magis destituti videntur, quales vt plurimum sunt ij, qui commorantur in villis, pagis, alijsque eiusmodi locis, in quibus raræ & quandoque nullæ catechisticæ instructiones, & sæpe crassa & supina rerum ad salutem æternam pertinentium ignorantia; quibus proinde tanquam infirmioribus Christi membris, & opis alienæ indigentibus, subsidium præstare, seque pro eorum instructione & salute impendere, non potest non esse acceptissimum illi, qui

qui dixit, *quodcumque vni ex his minimis meis fecistis, mihi fecistis*. Tertio denique erga propriam familiam, singulasque illius personas, quas & veritatibus fidei imbuere, & à peccato deterrere, & ad virtutem tum dictis tum exemplis prouocare speciali ratione tenetur; *qui enim suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior*.

Matth. 25.

1. Tim. 5.

CAPVT VIII.

De mansuetudine à Christiano adhibenda in tolerandis aliorum defectibus.

NOn solum suauitate ad condescendendum alijs, sed prætereà etiam mansuetudine ad eorum defectus tolerandos, indiget Sacerdos Christianus: idque eo magis, quo frequentiores in ministerijs Ecclesiasticis occurrunt illius virtutis exercendæ occasiones: vnde & ipsemet Christus Dominus, hanc præsertim in semetipso imitandam proposuit, cum dixit, *discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*; eandemque inter beatitudines etiam reposuit; *beati mites*, quo-

Matth. 11.

In Psal. 33. *quoniam ipsi possidebunt terram* : Ex quo S. Basilius infert, mansuetudinem esse *omnium virtutum maximam*, idque non immeritò, cum enim inter quascumque virtutes charitas principatum teneat, *ipsius tamen charitatis veluti flos est mansuetudo*, vt ait illustrissimus Episcopus Gebennensis, qui asserit, *tunc demum perfectam esse charitatem, cum* (vt ex S. Bernardo refert) *non solum patiens, sed etiam mitis & benigna est.* (Philot. part. 3. cap. 8.)

Quare S. Chrysostomus indubitanter affirmat, *mansuetudinem præ cæteris virtutibus nos Deo vicinos conformesque facere* : obseruatque Christum Dominum, cum ad alias virtutes consectandas excitaret, nusquam hanc clausulam addidisse, (*vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est*) nisi quando ad calumnias & persecutiones cum mansuetudine tolerandas hortatus est : ex quibus patet hanc virtutem Sacerdoti Christiano maxime cõgruere, qui (vt ex antedictis euidens est) non modo charitatis virtutem, sed & charitatis ipsius perfectionem peculiari studio affectari tenetur. (Hom. 19 in epist. ad Rom.; Matt. 5.)

Præterea, cum (vt docet idem S. Chrysostomus) *nihil sit ad conciliandos promerendosque amicos infensissimos, mansuetudine efficacius* quod & probat exemplo Iacob, Esau fratrem suum sibi maxime iratum, mansuetudine sua sibi (Hom. 58 in Genes.)

sibi non modo reconciliantis, sed & deuincientis; additque, quod *sicut rogum valde accensum aqua iniecta restinguit, ita animum ira æstuantem, verbum cum mansuetudine prolatum mitigat & placidum efficit*. Inde colligere possumus Christiano Sacerdoti hac mansuetudinis virtute maxime opus esse, cum eius ministerium præsertim in conciliandis & conuertendis hominum animis, per peccatum sæpissime tum à Deo, tum à proximo auersis & alienis, earumque passionibus, plerumque acribus demulcendis & mitigandis versari vt plurimum soleat. *Sic Moyses totius plebis sibi mentes deuinxerat* (inquit S. Ambrosius) *vt plus eum pro mansuetudine diligerent, quam pro factis admirarentur*. Certè, vt rectè monet S. Chrysostomus, *igne non potest ignis extingui, hoc enim eius repugnat naturæ, sic nec furor furore alio demulceri vnquam poterit*.

Lib. 2. off. c. 7.

Sup.

Porro ad hanc virtutem tum acquirendam, tum in nobis perficiendam, varia media suggerunt Sancti Patres.

S. Cyprianus proponit Christi Domini exemplum, haud dubiè efficacissimum si sedulò consideretur. *Quãta* (inquit) *illius Diuini Seruatoris fuit in tolerandis Iudæis æquanimitas, quanta patientia? incredulos suadendo ad fidem flectere, obsequio ingratos fouere*,

Serm. de Cœna Domini

con-

contradicentibus respondere leniter, superbos sustinere clementer, humiliter persequentibus cedere. Et paulò infra, de eiusdem Domini mansuetudine in tolerando proditore loquens: *Iudam,* inquit *voluit longa patientia ad extremum sustinere, cibum cum inimico sumere, hostem domesticum scire, nec palam ostendere, traditoris osculum non recusare,* &c. En paucis verbis in Christi Domini persona exemplum ad hanc virtutem persuadendam efficacissimum, & simul ad multiplicem illius praxim demonstrandam aptissimum.

Lib. 5. moral. cap. 34. Duos alios modos suggerit nobis S. Gregorius, quorum primus præcedenti affinis est, vt quando videmus aliqua fore nobis ex parte proximi toleranda, cogitemus contumelias, probra, molestias, quas Redemptor noster in passione sua tanta mansuetudine pertulit. *Heu* (inquit S. Bernardus) *diuinus ille Saluator flagellis cæsus, spinis coronatus, clauis confossus, patibulo affixus, opprobrijs saturatus, omnium tamen dolorum immemor, ignosce illis, ait, quia nesciunt quid faciunt.* Et nos vnius verbuli paulo durius prolati aculeum ferre non possumus, quin continuo exardescamus in iras.

Serm. 4. de Passione Domini.

Sup. Alter seruandæ mansuetudinis modus est, (vt ait idem S. Gregorius) *vt*

vt cum alienos excessus aspicimus, nostra, quibus in alijs excessimus, delicta cogitemus: considerata quippe infirmitas propria aliena nobis excusat mala: patienter namque illatam iniuriam tolerat, qui pie meminit quod fortasse adhuc habeat, in quo ipse habeat tolerari. Hunc modum ipse etiam Apostolus antea edocuerat, his verbis. *Fratres, etsi praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum.* Galat.6

Porro cum hæc mansuetudinis virtus præsertim in ira compescenda, frænandisque animi æstuantis motibus, adhibeatur; non tamen inde sequitur obiurgatorijs & increpatorijs verbis, aut acriori correptione nusquam vtendum esse; cum ipsa charitas ad peccatores arguendos, increpandos, & corripiendos, non modo inuitet, sed & interdum obliget, vt infra explicabitur: vnde S. Chrysostomus monet, *tunc placidè leniterque loqui discipulis cum opus est acrimonia, non doctoris, sed corruptoris potius esse & hostis; hanc ob causam, & ipse Dominus cum multa placidè, mansueteque locutus sit discipulis; nonnunquam tamen & austeriorem habuit orationem, nunc quidem illos beatos prædicans, & collaudans, nunc rursus increpans & obiurgans. Neque enim* (vt alibi declarat) *ferire est semper & absolutè* 13 proœm. ep. ad Galat. In Psal. 131.

lute atrocitatis, neque parcere mansuetudinis, sed mitis est ille qui ferre potest, qua in seipsum peccata sunt, & alijs factam iniuriam propulsare.

Nihilominus, quamuis exteriùs increpare, obiurgare, interdumque acriter corripere oporteat, id tamen semper in spiritu lenitatis, & mansuetudinis faciendum est; itaut eiusmodi increpatio, obiurgatio, & acris correptio, non ex ira, aut alia animi commotione, sed ex vera & perfecta charitate oriatur, quæ etiam acerbiora remedia nouit adhibere, quando ad proximorum saluté ea necessaria esse perspicit.

Quare, (vt sapienter monet Illustrissimus Episcopus Gebennensis,) *ira motus quacumque de causa quantumlibet iusta excitatus, semper est cohibendus, & comprimendus, nec vnquam deliberatè retinendus aut fouendus: ira enim viri, vt ait Apostolus, iustitiam Dei non operatur: verum quidem est malo resistendum esse, vitiaque eorum qui nostra cura subsunt, coercenda, idque fortiter & constanter, sed tamen leniter & placidè; melius est enim*, vt ex S. Augustino ad Profuturum scribente ibidem refert, *ira iusta quantumuis modica aditum precludere, quam quauis ratione aperire; quia semel admissa difficillime expellitur. Consultius igi-*

Philot. part. 3. cap. 8.

igitur est, vt paucis interiectis ibidem subdit, *dicere, qua ratione quis vitam cuiuscumque ira expertem ducat, quam quomodo moderatè ac sapienter iram adhibere valeat: & quando in nobis ex imperfectione aliqua aut fragilitate naturæ subito exoritur, præstat citius illam reprimere, quam de illa componenda, aut moderanda in nobis ipsis velle deliberare.*

Ad hos autem repentinos iræ motus comprimendos, seruandamque in omnibus mansuetudinem, hæc quæ sequuntur obseruanda præscribit: nimirum, vt vbi primo nos ira commotos aduertimus, omnes animi nostri vires in nobis ipsis recolligamus, non quidem cum impetu & ardore, sed placidè, suauiterque, & nihilominus sedulo & diligenter: tum diuinæ gratiæ auxilium suppliciter inuocemus, & cum Apostolis tempestate iactatis inclamemus, *Domine salua nos, perimus*, speremusque quod clementissimus ille Saluator passionum ventis & procellis imperabit, nuncque eius fiet tranquillitas magna. *Matt. 8.*

Quod si nihilominus erumpat aliquis iracundiæ actus, contrario lenitatis actu erga eandem personam quæ illo æstu impetita est, erit illico reparãdus; tum demum pace ac tranquillitate animi recuperata, mãsuetudinis virtuti

se-

ſedulo ſtudendum erit, verba cum lenitate proferenda, actiones quæcumque placido ac quieto animo quantum fieri poterit, erunt obeundæ: *præſertimque hæc virtus manſuetudinis*, vt monet S. Chryſoſtomus, *exercenda & in praxim reducenda erit, quando res nobis fuerit cum hominibus, ira commotis, aut natura rudibus, & agreſtibus: quando cum ijs, qui ſunt ab ipſa manſuetudinis virtute alieniſſimi, tunc enim lenitatis perfectio maxime oſtenditur, illiuſque vberrimus fructus.*

In Pſal. 119.

CAPVT IX.

De eleemoſyna, alijſque operibus miſericordiæ, quibus Chriſti Sacerdos incumbere tenetur.

NOn fert inſtituti, nobis in hoc opere propoſiti ratio, vt ea omnia in medium afferamus quæ tum in Scripturis, tum apud Patres reperiuntur, quibus eleemoſynæ excellentia, vtilitas, fructus, & quæuis alia commendatio, nec non ad eam elargiendam cunctis hominibus vel ab ipſo naturæ iure impoſita obligatio demonſtrari

strari posset, vnde tamen pro Sacerdotibus alijsque viris Ecclesiasticis super hac re conuincendis, argumenta varia eaque à minori ad majus fortissima deducerentur.

Quatuor tantum circa rationem eleemosynarum, vniuersis clero Ecclesiæ ascriptis obseruatu necessaria, breuiter hic apponimus.

Primum est illos qui beneficia Ecclesiastica obtinent, strictissimè obligari ad eroganda pauperibus, vel in pios vsus impendenda ea omnia, quæ ipsis post sufficientem & moderatam pro ratione conditionis sustentationem, ex reditibus Ecclesiasticis supersunt. Hæc est communis & recepta omnium Theologorum sententia, quam fusiùs hic persequi superfluum est, cum in eorum libris copiosissimæ illius probationes, & efficacissima argumenta legi possint. Quamuis vero doctores quidam, beneficiarios redituum Ecclesiasticorum dominos esse negent, alij vero affirment; quicquid sit de illo dominio, conueniunt omnes vnanimiter quoscumque beneficia Ecclesiastica possidentes, ad eleemosynam de superflu s reditituum Ecclesiasticorum erogandam, sub lethalis culpæ reatu obligatos esse. *Viuant de altari*, (inquit S. Bernardus,) *non luxurientur, non superbiant, non denique aiten-*

In declamat. super, ecce nos, &c.

ditentur ; patrimonia siquidem pauperum sunt, facultates Ecclesiarum : & sacrilega eis crudelitate surripitur, quicquid sibi ministri & dispensatores, non utique domini & possessores, ultra victum accipient, aut vestitum. Vnde appositè idem S. Pater ad quemdam virum Ecclesiasticum scribens, *Quicquid,* inquit, *præter necessarium victum & simplicem vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est* : & alio in loco, *Clamant nudi, inquit, conquerun- tur, & dicunt, nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis* : & rursum, *væ væ tibi, clerice, mors in olla, mors in delicijs est, sumptus Ecclesiasticos gratis habere te putas, cantando, ut aiunt, tibi prouenire videntur; bonum erat tibi magis fodere aut mendicare : peccata enim populi comedis.*

Epist. ad Fulcon.

Epist. ad Henricũ Senon.

In decla mat.

Secundum est, Sacerdotes, aliosque viros Ecclesiasticos, licet nulla beneficia obtinentes, si tamen aliundè, bonis temporibus affluant strictius semper ad eleemosynam erogandam præ alijs personis laicis obligari : tum quia illis arctior ad charitatem, perfectionemque consectandam obligatio incumbit; tum quia clericalem statum amplectendo se, suaque omnia speciali ratione Deo dicarunt, ipsumque sæcularibus desiderijs abdicatis, in

por-

portionem, partemque hæreditatis suæ elegerunt: tum denique quia præcepto Euangelico, *lux eorum lucere debet coram hominibus, vt videant opera eorum bona, & glorificent Patrem qui in cœlis est*: Vnde vnumquemque illorum peculiari modo spectant hæc Prophetæ verba, *Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam, cum videris nudum operi eum, & carnem tuam ne despexeris, &c. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & anteibit faciem tuam iustitia tua.* *Isa. 58.*

Tertium est non modo eos qui pinguia, vt vocant, beneficia obtinent, vel ampla patrimonia possident, obligatos esse ad erogandam de superfluis suis eleemosynam, sed & eos Sacerdotes, quibus non nisi modici prouentus suppetunt ad hanc misericordiæ virtutem, ea qua poterunt ratione exercendam suo modo teneri: *Ne dicat*, inquit S. Chrysostomus, *quoniam pecunia mibi non sunt, hoc enim nihil est dicere: sicut si aurum dare posses ita affectus esto; potes ministrare pauperi, etiam hoc facito: vales consilio, hoc omnibus maius est*: & alio in loco, *at non habes pecuniam, sed potes visitare agrum, vel incarceratum, dare poculum aqua frigida, prabere duos obolos sicut vidua; ingemiscere ijs qui affliguntur; nam hoc quoque est eleemosyna*, &, vt ait S. Gregorius Nazianzenus, *Homil. 25. in Act.* *In Psal. 127.* *Orat. de paupor. amer.*

zenus, *si nihil habes, collachrymâ, magnum est infortunato remedium, miseratio ex animo collata.*

Sanè dici non potest quantum fideles ædificentur, cum vident Sacerdotem alioquin opibus copiosis destitutum, misericordia tamen & charitate diuitem, egenorum & pauperum commiserari, ipsosque quibus potest modis solari, siue illos in ægritudine visitando, siue consilijs iuuando, siue pro ipsis subsidium aliquod ab alijs petendo, aut quiduis aliud præstando, quo eis adiumento & solatio esse possit.

Quartum denique est, Sacerdotes, aliosque Ecclesiæ ministerio addictos, sicut cæteris fidelibus in huius virtutis praxi prælucere, sic & ad hanc non vtcumque, sed quam perfectissimè exercendam attentos esse debere.

Lib. 2. de pœnitēt. Atque in primis maximè cauere debent, ne sint de numero illorum, qui, vt loquitur S. Ambrosius, *ad iactantiam solam, decorem largitatis affectant, vt eo se probatos vulgo velint, qui quidem,* vt paulo post subdit, *dum præsentis sæculi mercedem requirunt, non recondunt in futurum, & quia hic percipiunt mercedem suam, illic sperare non possunt.*

Epist. ad nepot. Caueant præterea ne sint ex illis, qui, vt ait S. Hieronymus, *pauperibus pauculum tribuunt, vt amplius accipiant, &*

& sub prætextu eleemosynæ quærunt diuitias.

Vt igitur à Christiano Sacerdote hoc fermentum Pharisaicum absit: quotiescumque elemosyna ab illo eroganda est, id fiat humiliter, vt scilicet iuxta consilium D.Chrysostomi, *suis apud Deum patronis potius munera offerre, quam egenis dona largiri videatur.* *Serm. de eleemosyna.*

Fiat misericorditer, ex animo super proximi angustijs & miserijs compatienti; *est enim eleemosyna*, inquit idem D.Chrysostomus, *non dare opes, sed cum misericordia illas dare.* *Hom. 13 in 2. ad Cor.*

Fiat liberaliter, *quomodo potueris esto misericors, si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude, qui enim parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet*, apposite S.Chrysostomus, *non dare*, inquit, *sed cum copia dare eleemosyna est.* *Tob. 4.* *Hom. 37 ad pop.*

Fiat ex prompto cordis affectu; *non ex tristitia aut ex necessitate: Hilarem enim datorem diligit Deus. Neque enim*, vt monet S.Ambrosius, *satis est benefacere nisi id ex bono fonte, hoc est, ex bona voluntate proficiscatur: plerique enim eleemosynam tribuunt*, quod obseruat S. Augustinus, *potius vt careant tædio interpellantis, quam vt reficiant viscera indigentis: cum vero hilarem datorem di-* *Lib. 1. offic.* *In Psal. 42.*

ligat Deus; si panem dederis tristis, & panem, & meritum perdidisti.

Lib. 1. offic. Fiat prudenter & cum discretione, *non enim per eleemosynam opes profundendæ sunt, sed dispensandæ*, inquit S. Ambrosius, & D. Hieronymus sanctam Paulam laudat, *quod singulis suam pecuniam diuidebat, itaut singulis necessarium præstaret, non ad luxuriam, sed ad necessitatem*: quare sapienter S. Gregorius monet Sacerdotes & Pastores, *ne ijs tribuant quædam, quibus nulla; ne nulla, quibus quædam, ne multa, quibus pauca: ne pauca, quibus multa impendere deberent: ne præcipitatione hoc quod tribuunt, inutiliter spargant; ne tarditate sua petentes nociuè crucient; ne in benè oblato munere, animus plusquam decet hilarescat, &c.*

In Epitaph.

In Pastor.

Ad eandem quoque prudentiam & discretionem Christianam & Ecclesiasticam pertinet, vt eleemosynas corporales auxilijs spiritualibus quantum fieri poterit iungant, & cum corporali solatio, animæ quoque subsidium procurare studeant; easque eleemosynas, quæ spiritualiter prodesse possunt, alijs solum corporis commodum spectantibus anteponant.

Porro huiusmodi eleemosynæ quæ spirituale proximi bonum promoueat, variæ, frequentesque suppetunt occasiones, v.g. si erogetur, ad captiuum ali-

aliquem è Turcarum vel Saracenorum vinculis redimendum, ne ærumnis pressus, Christi fidem eiuret; ad promouendam in terris infidelium, Euangelij prædicationem; ad procurandam in pagis, villis, alijsque locis derelictis pauperum in rebus ad salutem pertinentibus instructionem; item si tribuatur eleemosyna ad hoc vt puella ex imminenti prostituendæ pudicitiæ periculo liberetur, & in tuto loco collocetur, (quod S.Nicolaus quondam fecisse legitur) si ad hoc vt adolescens bonæ indolis, sed pauper, litteris imbuatur, vt sic vtilem aliquando in Ecclesia operam nauare possit, &c.

Denique fiat perseueranter: *Neque enim* (vt monet S.Chrysostomus) *putemus omnia nos præstitisse, si quando semel, atque iterum aliquid dederimus: per omnem quippe vitam id facere oportet; non enim semel tantum, sed indesinenter Deo placere debemus.* *In Præf. epist. ad Philipp.*

Quisquis (inquit S.Gregorius) *copiosum in cœlis fructum desiderat, seminare dum tempus est non omittat, vt manipulos in die messis cum lætitia colligat: bonum ergo facientes non deficiamus; tempore enim suo mittemus exultantes.* *Epist. ad Sauinel.*

CAPVT X.

De fraterna peccantium correctione à Christiano Sacerdote facienda.

Lib. de morib. Eccles. cap. 27.

CVm charitas erga proximum bipartita sit, & (vt S. Augustini verbis vtamur) *partim corpori, partim animæ hominis benefacere debeat is qui ex vera charitate hominem diligit; ad corpus quod pertinet, medicina nominatur, ad animam autem disciplina: medicinam voco quicquid omnino corporis vel tuetur, vel instaurat salutem, &c. Quod autem attinet ad disciplinam, per quam ipsi animo sanitas instauratur, animi medicina est; & quantum Scripturis Diuinis colligi licet, in duo distribuitur, instructionem scilicet & coercitionem.*

Et de instructione quidem cum in secunda huius libri parte actum sit, restat vt aliquid dicamus de ipsa coercitione, seu correptione peccantium, non quidem ea quæ publica authoritate fit à Prælatis, alijsque iurisdictionem in foro exteriori obtinentibus, quæ non est huius loci; sed quæ ab omnibus Christianis, præsertimque ab

ab ipsis Sacerdotibus, ex motiuo charitatis ad cõpescendos peccantes adhiberi debet, quæ etiam communiter *correctio fraterna* nuncupatur.

Et quidem quod ipsi Sacerdotes prę alijs personis Laicis ad illam correctionem teneantur; hinc patet, quod maiori & perfectiori charitate pollere debeant; (vt superioribus capitibus demonstratum est) cuius quidem actus maximè necessarius est peccantium correctio, quæ ad medendum perniciosissimo hominis malo, peccato scilicet adhibetur; vnde Isidorus: *Sacerdotes*, inquit, *pro populorum iniquitate damnantur, si eos aut ignorantes non erudiant, aut peccantes non arguant*. Et S. Prosper dicit, *illum cui dispensatio verbi commissa est*, id est, Sacerdotem, *etiamsi sanctè viuat, si tamen perditè viuentes arguere aut erubescat, aut metuat, cum omnibus qui eo tacente pereunt, periturum esse; nihilque illi prodesse non puniri suo, cum puniendus sit alieno peccato*. Et S Leo: *Sacerdos*, inquit, *qui alium, cum potest, ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat*. E contra testatur D. Iacobus, *quod is qui conuerti fecerit peccatorem ab errore via sua, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum*. Sicque non solum illi quem corripit, sed sibi quoque ac suæ saluti consulit; nec dubium

Lib. 3 de summ. bon. c. 46

Lib. 1. de vit. cõt. cap. 20.

Epist. 93

Cap. 5

quin omnia, quæ de fructibus eximijs & saluberrimis eleemosynæ corporalis in scripturis dicuntur, ad eleemosynam spiritualem, quæ per correctionem præstatur, potiori adhuc ratione pertineant.

Quare videndum restat, quomodo ipsa correctio fieri debeat, vt eo quo conuenit modo à Sacerdote fiat, effectumque suum, conuersionem scilicet peccatoris, sortiatur.

Primo igitur Sacerdos peccatorem, quemcumque correcturus, omnem iram, indignationem, amaritudinem, & aliam similem commotionem, inordinatam ab animo suo eliminet: *neque enim in commotione Dominus*: imo *factus est in pace locus eius*.

2. Cor. 3 *Et quia non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*, idcirco gratiam illius tum sibi, tum ei quem corripere intendit suppliciter exposcat, postuletque vt ipse Dominus sit in corde suo,

2. Cor. 5 & in labijs suis, vtque in ore suo po-

Act. 13. nat *verbum reconciliationis & salutis*.

Optimum erit etiam, vt paulisper supra semetipsum reflectatur, & iuxta

Lib. 2. de ser. Domini in monte, cap. 30. monitum Apostoli, *seipsum consideret*, vnde S. Augustinus: *Cum*, inquit, *aliquem reprehendere vel obiurgare necessitas coegerit, primum cogitemus vtrum tale sit vitium, quod nunquam habuimus*,

mus, vel quo iam caruimus: & si nunquam habuimus, cogitemus & nos homines esse, & habere potuisse; si vero habuimus, & non habemus, tangat memoriam communis fragilitas, vt illam reprehensionem aut obiurgationem non odium, sed misericordia praecedat.

Et hoc est secundum, quod in correctione obseruari maximè conuenit, scilicet, vt qui corripit *corripiat in misericordia, & in spiritu lenitatis*, vt loquitur Apostolus, qui etiam monet *non oportere seruum* Dei *litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati*: vnde S. Ambrosius; *Plus*, inquit, *amica correptio proficit, quam accusatio turbulenta; illa pudorem incutit, hac indignationem mouet, &c. Bonum quippe est vt amicum magis te qui corripitur credat, quam inimicum; facilius enim consilijs acquiescitur, quam iniuria succumbitur.* Et S. Chrysostomus: *Vis*, inquit, *fratrem corrigere? lachryma, ora* Deum *ex corde, apprehensum admone, consule, exhortare, &c. Demonstra charitatem erga peccatorem, persuade ipsi quod consulens & curans, non peruulgare volens, peccati ipsum commonefacis, comprehende pedes, osculare, ne erubescas, si modo mederi vis.* Ps. 140. Gal. 6. Lib. 8. in Luc. c. 11. Hom. 3. ad pop. Antioc.

Requiritur insuper vt correctio fiat cum prudentia & discretione; hæc

enim virtus maximè necessaria est, vt qui corripit finem ipsius correctionis assequatur; nimirum *vt lucretur fratrem suum*: proindeque ita se gerat, vt ab eo quem corripit audiatur, & is ab ipso persuadeatur.

Ad hanc autem prudentiam pertinet, tempus ad correctionem faciendam aptum assumere, illamque si ita magis expediat interdum vel differre, vel etiam penitus omittere. *Si enim*, vt loquitur S. Augustinus, *propterea quisque obiurgandis & corripiendis male agentibus parcit, quia tempus opportunius inquirit, vel eisdem ipsis metuit ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam & piam erudiendos impediant, infirmos alios, & premant atque auertant à fide, non videtur cupiditatis occasio, sed consilium charitatis.*

Lib. 1. de ciuit. c. 9

Est etiam eiusdem prudentiæ, modum ipsum correctionis disponere, & eorum qui corrigendi sunt maiori vtilitati accommodare: *Seniorem*, inquit Apostolus Timotheum discipulum suum super hac re instruens, *ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt sorores in omni castitate*: & idem Apostolus ad Titum scribens de modo quem in corripiendis Cretensibus seruare debebat: *increpa illos durè*, inquit, quia scilicet ad eorum emendatio-

1. Tim. 5.

tionem iudicaret hanc duriorem increpationem fore magis proficuam, quæ tamen ad alios emendandos minus vtilis, imo fortaſſe nociua fuiſſet; nam, vt rectè obſeruat S. Gregorius, *non vna eademque cunctis exhortatio congruit, quia non cunctos par morum qualitas aſtringit, ſæpe namque alijs officiunt, quæ alijs proſunt; quia medicamentum quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit, & panis qui vitam fortium roborat, paruulorum necat.* *In Paſtor. p. 3. cap. 36.*

Ad eandem quoque prudentiam pertinet interdum aliqua inſinuatione, & veluti circuitione, illius qui corrigendus eſt, animum leniter ſubire, ſi præſertim in aliqua dignitate, aut ſuperioritate conſtitutus ſit; & ſic illi ad emendationem quaſi viam ſternere, & pleniorem, ac faciliorem reddere, quod in Rege Dauide à Propheta optimè & opportuniſſimè factum Scriptura teſtatur; qua de re S. Chryſoſtomus præclare & maximè appoſitè. *Accede*, inquit, *ad illum quem corrigere intendis, & paruum eius encomium effer, alijs quæ habet commodis & dotibus id componens, & tanquam aqua calida fouens laudibus, ac ſic vulneris acrimoniam demulcens: te quoque ipſum pronuntia miſerum; accuſa commune genus hominum: oſtende nos omnes eſſe in peccatis, veniam pete, dicens te maiora aggredi* Hom. 44. in ep. 1. ad Cor.

quam vires tua ferant, sed charitatem omnia audere: deinde consulens hoc fac, non tanquam imperans, sed vt frater. Cum his omnibus phlegmonem depresseris, & leneris dolorem qui accidit ex sectione futura reprehensionis, & sæpe vsus fueris excusatione, & rogaueris ne irascatur, cum eum his veluti fascijs charitatis ligaueris, tunc plagam inflige, nec vulnus strictiùs alligans, nec dissoluens, vt neque illinc desiliat, neque hinc despiciat. Addit paulo post; *Ne statim adiungas supplicia protosita ijs qui offendunt, & scandalum afferunt, sed eius quoque assume testimonium dicens; non opus est vt hac à me discas, tu ipse scis, &c. Da etiam illi potestatem, dicens ego quidem hac suadeo & consulo, in tua autem potestate est vt persuadearis, nec vim affero, sed totum permitto libero tuo arbitrio.*

Sicut prudenter ac suauiter, sic etiã fortiter & constanter huic charitatis operi insistendum est, cauendumque maxime Sacerdoti, ne illum ab officio suo dimoueat timiditas aliqua naturalis, aut consideratio temporalis, vel respectus humanus: quare ex parabola Euangelica illius qui incidit in latrones, à quibus spoliatus & vulneratus est, rectè infert S. Bernardus, *medico spirituali necessarium esse vinum feruidi zeli, cum oleo mansuetudinis*; & de illo zelo quoniam cuilibet Sacerdoti,

Ser. 44. in Cãt.

&

& Ecclesiastico viro, inter alias virtutes præcipuè necessarius est, capite sequenti plenius agetur.

CAPVT XI.

De zelo quo Christianus Sacerdos feruere debet.

ZElus est effectus amoris, inquit S. Augustinus, ac proinde charitatis, quæ est amor, vel potius amicitia quædam præcellens: sicut autem ipsa charitas duplex est, vna, quæ Deum, altera, quæ proximum respicit, sic etiam duplex est zelus, alter, quo Dei gloria quæritur, & repellitur id omne quod illi oppositum est aut aduersum: alter quo verum proximi bonum procuratur, eiusque malum quoad fieri potest auertitur. *In Psal 118. Ser. 18.*

Is ergo dicitur zelare pro Deo, (vt docet S. Thomas) *quando ea qua sunt contra honorem, vel voluntatem Dei repellere secundum posse conatur; iuxta illud, Zelatus sum pro Domino exercituum*: & e contrario ea promouere quæ Deo placita honorificaque esse censentur. *1. 2. qu. 38. a. 4.*

Cum

Hom. 3. in Gen.

Cum vero (vt asserit S. Chrysostomus) *nihil ita gratum Deo sit, & ita curæ, vt animarum salus, sicut clamat Paulus dicens, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: & iterum Deus ipse ait; Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: & propter hoc etiam creaturam hanc omnem produxit, & nos formauit, non vt pereamus, neque vt supplicijs nos torqueat, sed vt saluet, & ab errore liberatis, regno frui nobis concedat.* Hinc sequitur ipsi Deo maxime placitum & perhonorificum esse, ipsarum animarum salutem, quantum in nobis est, eius opitulante gratia cum zelo procurare. Vnde etiam idem S. Pater subdit: *talem igitur habentes Dominum tam misericordem, tam benignum, tam mansuetum, tum nostri, tum fratrum nostrorum curam geramus; nam & hoc nostræ salutis argumentum erit & occasio, si non solum pro nobis ipsis solliciti, sed & proximo vtiles fuerimus, ipsum ad viam veritatis manuducentes.*

Sup.

Porro quanto & quam feruido zelo tum gloriæ Dei, tum salutis animarũ exardescere debeat Sacerdos Christianus, satis superque constare potest, vel ipsius Christi Domini exemplo, cuius ministrum se, ac proinde sectatorem, & imitatorem peculiari studio profiteri tenetur: quis enim cogitatione

ne assequi, nedum sermone explicare queat, quantus, & quam incensus fuerit illius zeli feruor, quo diuinum eius pectus exarsit, cum solus, assumpto flagello, turbam illam negotiantium & negotiationibus suis templum Dei prophanantium eiecit, & omnia eorum mercimonia disturbauit? Quod quidem non sine stupore intuëtes eius Discipuli, recordati sunt quia de illo scriptum erat, vt obseruat Euangelista, *Zelus domus tuæ comedit me*. Quis putas fuit sacri illius cordis ardor? quod amoris incendium? cum ipsemet passionem suam & mortem acerbissimam præcogitans, qua vniuersos homines redempturus erat, & de illa discipulis proloquens: *Baptismo*, inquit, *habeo baptizari, & quomodo coarctor vsque dum perficiatur? ignem veni mittere in terras, & quid volo nisi vt accendatur.* Psal.68. Luc.2.

Hoc igne procul dubio toti erant accensi & incensi sancti Apostoli, quando *ibant gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti erant, pro nomini Iesu contumeliam pati*. Hunc eumdem ignem toto pectore hauserat Beatus Paulus, quando ob eiusdem Christi Domini nomen & gloriam erat *in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter*, quando ipse de Act.5. 2.Cor. 11. Ibid.

se dicebat, *quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalisatur & ego non uror? non dixit*, vt recte obseruat Sanctus Chrysostomus, *& ego i en molestia afficior, sed dixit, & ego non uror, vrendi verbo summum dolorem ostendere volens*. Quando idem ad Thessalonicenses scribebat, *nunc viuimus, si vos statis in Domino*, quæ verba perpendens idem S. Chrysostomus, *vide, inquit, quantopere sanctus hic Apostolus studebat vt res fratrum recte se haberent, qui nec viuere quidem se existimabat, si illi non essent salui. Homo qui fuerat raptus ad tertium cælum, & delatus in Paradisum, qui fuerat particeps mysteriorum ineffabilium, & tantam apud Deum assecutus fiduciam; illorum tamen bonorum sensum non valde accipiebat; nisi etiam vidisset fratres suos esse saluos.*

In Encom. S. Romani Martyris apud Sur.

In cap. 3 Epist. 1. ad Thessalon.

Et ipsemet S. Chrysostomus perfectus Apostoli Pauli affectator, quanto putas zeli ardore flagrabat, cum populum suum alloquens hæc de seipso dicebat: *Vellem si fieri posset vestris oculis ostendere quam in vos habeo charitatem: nihil enim est mihi vobis iucundius, ne ipsa quidem lux: millies enim optarem ipse esse cæcus, si per hoc liceret animas vestras conuertere, adeo ipsa luce mihi est vestra salus iucundior: quid enim me iuuant solares radij, quando qui propter*

1. Hom. 3. in Act.

pter vos accip.tur animi agritudo, oculis mei s magnas effundit tenebras.

Et paulo post, vlterius adhuc progrediens, & quasi præ feruore ipsius zeli sanctè excedens, *Implete*, inquit, *gaudium meum, liceat vobis salutem assequi: me autem propter vos reddere rationem? vobis dari salutem, me vero accusari, quod munus meum non impleuerim? non enim curo vt per me salui sitis, sed vt salui sitis quacumque ratione.* *Ibid.*

His igitur Christi Domini, sanctorumque verbis & exemplis, Sacerdos tum ad concipiendum similem zelum permoueri, tum etiam qua ratione conceptum illum zelum exerceat instrui & edoceri poterit: puta quo affectu, quo voluntatis ardore, conuersionem peccatorum, bonorumque in virtute profectum, ac in omnibus diuini honoris incrementum optare & procurare debeat? qua animi magnitudine peruersis impiorum conatibus obsistere, errores, & abusus irrepentes funditus tollere, veram pietatem ac Religionem fouere, pia & sancta consilia promouere; eaque de causa nullis parcere laboribus, nullas refugere molestias; imo paratum se semper exhibere ad incommoda quælibet eo fine subeunda, ad tolerandas quascumque animi corporisque angustias, denique ad vitam

si

si opus sit, cum sanguine profundendam.

Superest, vt aliquas easque maxime necessarias zeli illius conditiones expendamus: quarum Prima est, vt discretione ac prudentia regatur; alias similis erit zelo illorum de quibus conquerebatur Apostolus dicens, *quod*

Rom. 10 *æmulationem Dei haberent, sed non secundum scientiam: importabilis autem est zelus absque scientia*, vt monet San-

Ser. 49. in cont. ctus Bernardus, qui recte addit, *vbi ergo est vehemens æmulatio, ibi maxime discretio est necessaria, quæ est ordinatio charitatis. Semper quidem zelus absque scientia minus efficax minusque vtilis inuenitur, plerumque autem & perniciosus valde sentitur: quo igitur zelus feruidior, ac vehementior spiritus, profusiorque charitas, eo vigilantiori opus est scientia, quæ zelum reprimat, spiritum temperet, ordinet charitatem.*

Secunda est, vt cum magna animi

Cant. 8. fortitudine iunctus sit, *fortis enim est vt mors dilectio, dura sicut infernus æmu-*

Ser. 18. *latio*: *Durus est zelus*, inquit S. Ambrosius, *quem vita huius nulla vincit illecebra, durus sicut inferi, per quem peccato morimur, viuimus Deo*, & San-

Hom. 52. in Act. ctus Chrysostomus describens qualis sit ille qui zelo eiusmodi forti & constanti animatur, sic loquitur; *Is qui illo igne Christi incensus fuerit, tentationes*

sic

sic contemnit, & flagella & carceres, quasi in alieno corpore pateretur, vel quasi adamantinum possideret corpus: quæ autem suauia sunt in hac vita ridet, atque ad ea sic afficitur, quasi corpore mortuus esset. Sanè opus est animis, & pectore firmo, quando necesse est prauis hominum consuetudinibus obluctari, peccatorum desiderijs resistere, minis non cedere, contradictiones ac persecutiones interdum acerbissimas tolerare potius quam à veritatis, aut iustitiæ via vel minimum deflectere: hæc autem animi firmitas non in nobis quęrenda est, sed ab eo suppliciter exposcenda, qui quem voluerit potest spiritus sui virtute roborare, ac *dare in columnam ferream & murum areum, regibus, & principibus & populo terræ.*

Tertia zeli conditio proximæ affinis, est, vt cùm de gloriæ Diuinæ propugnatione & propagatione agitur in solum Deum respiciatur, nec vllatenus acquiescatur carni aut sanguini: ita se gessisse testatur Apostolus, vbi Diuina reuelatione illustratus, prædicandi Euangelij missionem cælitus acceptisset; & ita vniuersis Discipulis suis faciendum esse præscripsit ipse Dominus, cùm ait, *Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, fratres & sorores, adhuc autem & animam suam non potest meus esse discipulus.* Zelum qui habent, Galat. 1. Luc. 14.

In Psal. 118. Ser. 18. *bent*, inquit S. Ambrosius, *omnes sibi inimicos putant, qui sunt hostes Dei; quamuis patrem, matrem, fratres, sorores, &c.*

Quanta vero sit huius conditionis necessitas, hinc patet quod Sacerdotis zelo diuino exardescentis præcipui
Matth. 10. vt plurimum & maximè cauendi *inimici*, vt ipsemet Christus monet, *sunt domestici eius*, propinqui, affines, cognati, amici sæculares, à quibus sæpè in via Domini non minimam turbationem accipit. Quot enim in muneribus & dignitatibus Ecclesiasticis videre est, alioquin probos, plurimisque virtutibus ornatos, qui tamen amicorum precibus, propinquorum desiderijs, familiæ commoditati & vtilitati, reluctari non valent, & sic sæpissimè ad plurima contra officij sui debitum permittenda, admittendaque, & interdum committenda vel inuiti pertrahuntur.

Quarta denique veri zeli conditio est, vt malis quibus mederi non potest, ingemiscat; & si nihil aliud valet, saltem cordis dolorem & lachrymas sinceræ charitatis testes Deo offerat; sic Regius Psaltes dicebat,
Ps. 118. *Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei*, & Sanctus Apostolus, *Tristitia* inquit, *mihi magna est & continuus dolor cordi meo, optabam*
Rom. 9. *enim*

enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, & ipse Dominus Iesus, *videns ciuitatem fleuit super illam dicens, quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis, quia ecce venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo*, &c. Sic igitur verus Diuinę gloriæ, humanæque salutis zelator, quando Maiestatem diuinam peccatorum contumacia inhonorari, quando animas perire, inimicos Dei insolescere, & mala augeri ac præualere videt, velut Angelus pacis amarè flet, ac in vmbra alarum Diuinæ protectionis se recondit, donec transeat iniquitas. *Luc. 19.*

CAPVT XII.

De Prudentia Christiano Sacerdoti necessaria.

QVod in zelo, & correctione fraterna prudentiam ac discretionem requiri iam diximus, id etiam in plerisque alijs, imo in omnibus virtutibus similiter asserere debemus; cum ad prudentiam pertineat quarumcumque virtutum medium præstituere.

tuere, easque in actibus suis dirigere: *discretio siquidem*, vt ait S.Bernardus, *omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit, & decorem, & etiam perpetuitatem*. Quare inter alias virtutes Sacerdotis Christiani proprias hanc merito reponimus, quæ, vt idem S.Pater loquitur, est *cæterarum virtutum moderatrix, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix, qua sublata, virtus non iam virtus sed vitium erit.*

Ser. 49. in cant.

Ibid.

Est autem Prudentia, iuxta mentem S.Basilij, *eorum quæ agenda vel non agenda sunt cognitio, quam si quis recte sectatus fuerit numquam ab officio, virtuteque discedit, nunquam vitiorum pestem incurret*. Non enim hic agimus de falsa & adulterina prudentia, quam Apostolus vocat, *prudentiam carnis*, quæ nihil nisi humanum & temporale spectat, proprijsque commodis, propriæ vtilitati & ambitioni iugiter inuigilat, atque ad id humanis medijs, humano artificio adnititur. Hæc siquidem prudentia *mors est*, vt idem Apostolus testatur, quia *Deo inimica est*.

Hom. 12 in Prou.

Rom. 8.

Sed loquimur de vera illa & supernaturali prudentia quam Dominus Discipulis suis in Euangelio commendauit, & columbinæ simplicitati sociandam esse præscripsit; dicimusque Christiano Sacerdoti virtutem hanc esse maximè necessariam, tum ad ritè

obeun-

obeunda officia ministerij sui propria, tum ad vitandos innumeros propè defectus, qui, nisi prudentia moderetur ea quæ agenda sunt, sæpissimè incurruntur.

Sanè cum ad Sacerdotem pertineat dijudicare inter lepram & lepram, inter sanguinem & sanguinem, inter causam & causam; cum ipsius sit, vt in Concilio Tridentino dicitur, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, quantum spiritus & prudentia suggesserit salutares & conuenientes satisfactiones iniungere: Cum eius labia custodiant scientiam, & ab eius ore legem requirant alij fideles; cum inquam ipsius sit in doctrina fidei & morum, separare pretiosum à vili, verum à falso, corruptum à sano, heterodoxum ab orthodoxo, iustum ab iniusto; quis non videt illum nisi vera serenaque & Euangelica prudentia polleat, non modo sibi ipsi, sed & alijs pluribus periculosissimè nociturum esse: Sicut è contra, affulgente illius virtutis luce, non modo securè ac tuto sibi consulere, sed & salubriter alijs prouidere, manumque adiutricem vtiliter porrigere poterit. *Deut. 17*

Vt igitur Sacerdos qui velut alter Dauid nunc ingreditur ad Dominum, nunc egreditur ad populum, in omnibus

nibus vijs suis prudenter agat, hunc discretionis ac prudentiæ spiritum à Deo in primis suppliciter exposcat: neque enim à proprij ingenij viribus, doctrina, aut sola humana experientia eruenda est prudentia illa, sed ex ipso fonte sapientiæ in excelsis haurienda: *optaui*, inquit hominum sapientissimus, *& datus est mihi sensus; inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ*.

Sap. 7.

Tum virtutis huius impedimenta tollere à se studeat, quorum præcipua sunt, passio, præcipitatio, pertinacia: adde etiam vitia omnia, præsertim vero ea quæ temperantiæ aduersantur: nam passio obscurat mentem, præcipitatio impellit in deuia pleraque, & abrupta, nec vlla præuisione vti sinit, pertinacia obstruit aditum bonis consilijs, & peccatum quodcumque tenebras in animam offundit. Vnde præclarè S. Ambrosius *in acquirendis*, inquit, *consilijs, plurimum adiungit vitæ probitas, virtutum prærogatiua, frugalitatis gratia: quis enim in cœno fontem requirat? quis ex turbida aqua potum petat?*

Lib. 2. offic. cap. 12.

Deinde legem ipsam diuinam tanquam omnium consiliorum suorum regulam sibi præstituat, ad cuius amussim omnis eius cogitatio, deliberatio, & resolutio semper & vbique diriga-

rigatur: iuxta illud Psalmistæ; *Testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificationes tuæ*; seruus siquidem prudens non erit nisi sit fidelis; *neque est prudentia sine iustitia*, vt ait S. Ambrosius, *& pietas in Deum initium intellectus*. Vnde postquam Scriptura dixit, *pete à Domino vt vias tuas dirigat*, addit, *& consilia tua in ipso permaneant*. Quare hoc primum in quibuscumque consilijs, consultationibus, deliberationibus, semper & vbique spectet, vt nihil diuinæ legi aduersetur; imo vt omnia diuinæ voluntati concordent. vtque in omnibus id fiat, quod magis Deo placitum & honorificum esse dignoscetur.

Ps. 118.

Lib. 1. de offic. cap. 27.

Tob. 4.

Postea eorum, quæ agenda vel omittenda sunt, inquisitionem, & considerationem sedulam, & pro ratione negotij conuenientem adhibeat: *Sapiens enim* (vt ait S. Ambrosius) *vt loquatur, multa prius considerat, quid dicat, aut cui dicat, quo in loco, quo tempore, & in summis quidem rebus* (inquit S. Gregorius) *citum non oportet esse consilium*: in quibus *sua prudentia inniti non debet, nec esse sapiens apud semetipsum*. Nusquam enim maius errandi periculum, quam cum pertinaciter quis propriæ sententiæ adhæret, *hæc siquidem in proprio sensu obstinatio veluti lepra quadam est*, vt loquitur S. Ber-

Lib. 1. offic. cap. 10.

Lib. 2. epist. 6.

M nar-

nardus, *eo perniciosior quo magis occulta, & quanto plus abundat, tanto sibi quisque sanior esse videtur: hac illorum est qui sequentes errorem suum, & obstinati in eo, nullis volunt aequiescere consilijs; hi sunt vnitatis diuisores, inimici pacis, charitatis expertes, vanitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis.* Quare sicut leuitas cordis, & ad credulitatem nimia facilitas admittenda non est, sic etiam ea quæ ad aliud extremum vergit, pertinacia, & in proprio sensu obstinatio sollicitè deuitanda.

Quando igitur aliqua ratio subest sibi ipsi suæque prudentiæ diffidendi, in rebus præsertim grauibus & arduis, tunc eiusdem prudentiæ erit, sapientum ac piorum adhibere consilia: *qui enim sapiens est audit consilia, & vbi*
Prou. 12 *multa consilia, salus*: Porro quoad hoc, *amici tibi sint plurimi, consiliarius autem*
Eccles. 6 *vnus de mille*: delectu siquidem opus est, nam *amicus fidelis medicamentum*
Eccles. 6 *vitæ & immortalitatis; qui autem metuunt Dominum, inuenient illum.*

Demum vbi consultum ac deliberatum diu satisque est, vbi consultatione ac deliberatione, cognita & perspecta est diuina voluntas; ad executionem sine vlla dilatione veniendum est: docet enim S. Thomas solere interdum accidere, vt quod rectè iudica-

2.2. *qu.* 51. *art.* 3. *ad* 3.

dicatum est differatur, vel negligenter agatur, vel inordinatè, & ideo post virtutem quæ est bene iudicatiua, necessaria est finalis virtus principalis, quæ est bene præceptiua.

Scientia ergo nostra (inquit S. Gregorius) *crescat ad fortitudinem, vt cum videt quid agendum sit, hoc agere per mentis fortitudinem possit; ne timore trepidet, & pauore collapsa non valeat bona peragere, quæ sentit.* *Hom. 19 in Ezechiel.*

CAPVT XIII.

De modestia quæ Christianum Sacerdotem decet.

MOdestia quæ dicta est *à modo sciendi quod decet*, virtus est, quæ ex optima quadam animi dispositione ortum ducens, exteriorem hominis habitum, gestum, vniuersosque illius actus debitè componit, itaut exinde proximus ædificari possit. *Ambrosius lib. 1. offic. c. 18.*

Quantum autem hæc modestiæ virtus Sacerdotem Christianum deceat, vel hinc patet, quod Christus Dominus in primo ad Discipulos suos sermone, hanc præsertim illis commendet: *Vos* (inquit) *estis lux mundi, non potest ciuitas abscondi supra montem* *Matt. 5.*

posita, neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum vt luceat omnibus, qui in domo sunt: sic luceat lux vestra coram hominibus, &c. Quibus verbis eos oculis omnium expositos, & veluti mundo, Angelis, hominibus spectaculum factos, admonet ita se exterius gerere, & tanta modestia, sermones, actusque suos componere, vt qui eos viderint ad Deum glorificandum excitentur.

Quod autem ipse Dominus eos verbo docuit, hoc etiam exemplo confirmauit; tanta siquidem in eius vultu, habitu, incessu, & quocumque actu effulsit modestia, vt simul admirationem, reuerentiam, amoremque in se omnium prouocaret; certè infen-
Luc.4. sissimi æmulatores, *mirabantur in verbis gratiæ quæ procedebant de ore eius: & maiestas quædam diuinitatis occulta*, vt
In cap.9 obseruat S. Hieronymus, *in eius facie*
Matth. *relucebat, quæ illum videntes, ex primo etiam trahere poterat aspectu.*

Ac demum S. Apostolus tanquam fortissimum argumentum ad permo-
2. Cor. uendos Corinthios adhibere volens:
10. *Obsecro vos* (inquit) *per mansuetudinem & modestiam Christi*. Has scilicet virtutes illis proponens, & in medium adducens, quæ maximè in Christo dum inter mortales ageret, eluxerant; & quibus ipse omnibus hominibus, sed maxi-

maximè discipulis ac fidelibus suis sese & amandum & reuerendum exhibuerat.

His Christi Domini verbis, exemplisque adiungere possumus Ecclesiæ vocem, quæ in Concilijs, Sacerdotes, Clericosque ad hanc modestiæ virtutem excolendam non modo hortatur, sed & præ cæteris Christianis peculiari ratione obstrictos esse declarat. In Concilio Moguntiaco edicitur, vt *Clerici à vulgari vita seclusi, non vagis oculis, non effreni lingua, aut petulanti fluidoque gestu, tumidoque gressu incedant, sed pudorem & verecundiam mentis, simplici habitu, incessuque ostendant.* *Cap. 1. de vita Cleric.* In Concilio Tridentino declaratur, *sic decere omnino Clericos vitam moresque suos omnes componere, vt habitu, gestu, incessu, alijsque omnibus rebus, nihil nisi graue, moderatum ac Religione plenum præ se ferant.* *Seß. 22. cap. 1. de ref.*

Huc facit id quod sanctus Ambrosius refert libro primo officiorum, vbi „Clericos suos alloquens. Meministis „(*inquit*) filij, quendam amicum, „cum sedulis se videretur commen-„dare officijs; hoc solo tamen à me „non receptum, quod gestus illius „plurimum dedeceret. Alterum „quoque cum in Clero reperissem, „iussisse ne vnquam præiret mihi, quia „veluti quodam insolentis incessus

„verbere oculos feriret meos: nec „fefellit ſententia, vterque enim ab „Eccleſia receſſit, vt qualis inceſſu „prodebatur, talis perfidia animi de-„monſtraretur: nam alter Arianæ in-„feſtationis tempore fidem deſe-„ruit; alter pecuniæ ſtudio, ne iudi-„cium ſubiret, Sacerdotem ſe no-„ſtrum negauit: lucebat in illorum „inceſſu imago leuitatis, & ſpecies „quædam ſcurrarum præcurſantium.

Cum igitur ex his tum authoritatibus, tum exemplis conſtet, modeſtiæ virtutem in Sacerdotis, & cuiuſuis alterius Eccleſiaſtici viri actibus quibuſcumque elucere debere: videndum eſt qua ratione id fieri poſſit, quod vtique melius ac certius non perſpiciemus, quam ſi ſedulo attendamus ad ea, quæ ſancti Patres de virtutis huius praxi edixerunt.

In Regul. fuſ. diſp. qu. 22.

In primis circa modeſtiam in veſtitu à Sacerdote Chriſtiano ſeruandam, „monet S. Baſilius: Quod ſicut pecu-„liari quidam in veſtitu eſt ornatus „militis, alius Senatoris, itemque „alius aliorum, vnde vtplurimum „de dignitate eorum capitur conie-„ctura; ſic decorum eſt hominem „ſacris miniſterijs addictum, in ve-„ſtitu etiam præcipuum aliquid à „cæteris ſeruare, per quod ab Apo-„ſtolo traditum modeſtum illum or-

natum

„ natum conseruet: *Et alibi distinctius* „ *id explicans*: Tunica, *inquit*, seu ve- „ stis talaris cinctu appressa sit corpo- „ ri, & astricta; cinctus neque mulie- „ brem in modum ilia exuperet, ne- „ que prælaxus tunicam fluxam effi- „ ciat. Vnum hoc sit solummodo ve- „ stitus propositum, operimentum „ vt existat, ab æstus, frigorisue iniu- „ ria corpus defendens: *& alio in loco*, „ calceamentum nihil præ se ferat cu- „ riositatis, minimoque sumptu para- „ ri possit, & ad necessarium modo „ vitæ vsum sit satis.

Epist. 1. ad Gregor.

qu. sup. citato.

„ Vilis tunica, *inquit S. Hieronymus*, „ contemptum sæculi probet, ita- „ duntaxat, ne animus tumeat, ne „ habitus, sermoque dissentiant: *Et* „ *alibi monet*, ornatum vt sordes pari „ modo fugiendas esse, quia alterum „ delicias, alterum gloriam redolet.

Epist. 4. ad Rustic.

Circa modestiam in gestu, incessu, & alijs exterioribus actibus seruandam, sic loquitur S. Ambrosius: „ Est etiam in ipso motu, gestu, in- „ cessu tenenda verecundia, habitus „ enim mentis in corporis statu cerni- „ tur: hinc homo cordis nostri ab- „ sconditus aut leuior, aut iactantior, „ aut turbidior, aut contra grauior, „ & constantior, & purior, & matu- „ rior æstimatur.

Lib. 1. offic. cap. 18.

„ Incessus (*inquit S. Basilius*) esse

Epist. 1.

ad Gregor. „debet nec segnis, ne animum disso-
„lutum declaret, nec rursus insolen-
„ter incitatus, ne concitatos impetus
Ibid. „animi significet.

„ *Circa risum & cachinnos idem mo-*
„*net*, illud præsertim cauendum
„esse ab ijs qui pietati student, ne in
„risum præter modum effusi sint, quia
„risus immoderatus, intemperan-
„tiam quandam mentis significat, &
„in immanes cachinnos prorumpere,
„& corpore subsultare, nequaquam
„est eius qui animo composito sit,
„& compote sui: *certè Scriptura monet*,
„quod fatuus in risu exaltat vocem
„suam, sapiens autem vix tacitè
„ridebit.

Lib. 1. offic. cap. 18. „ *Circa sermonem*: Ne modum lo-
„quendi prætergrediaris (*inquit S. Ambrosius*) ne quid indecorum sermo
„tuus resonet: speculum enim men-
„tis plerumque in verbis refulget:
„ipsum itaque vocis sonum libret mo-
„destia; nec cuiusquam offendat au-
Orat. de moderat. seruand. in disput. „rem vox fortior. *Et S. Gregorius Nazianzenus monet*, parcè ac moderatè
„de rebus diuinis loquendum esse,
„aitque modestiæ contrarium esse in
„diuinis disputationibus principatum
„ac magisterium sibi vendicare, ac
„supra alios supercilium attollere, vbi
„humilitas non solum gloriam habet,
„verum etiam securitatem.

Et

Et S.Prosper varia modestiæ officia simul congerens dicit, *illius virtutis esse, quod reuerentiam Senioribus exhibemus, aquales germanicus honoramus, iunioribus gratiam paternæ dilectionis impendimus; quod præstamus Seniori silentium; quod non attollimus immoderatum in collocutionibus sonum; quod risus prorumpere in cachinnum non permittimus.* *Lib.3.de vit. contemplat. cap. 20.*

Sanctus Basilius similiter Ascetam, ac potiori adhuc ratione Christianum Sacerdotem de modestia in omnibus seruanda instruens: *Oportet*, inquit, *esse corpore quietum, non sordidum, sed honestum, voce moderatum, sermone compositum, in cibo potuque minime turbulentum, sed sedatum potius & grauem, cum maioribus natu silere, non esse ad risum procliuem, oculos habere ad terram deiectos, animum vero ad cœlum erectum.* *Serm. de Ascesi.*

Denique S.Augustinus, *In incessu*, inquit, *statu, & in omnibus motibus & gestibus nihil fiat quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod deceat sanctitatem: oculi etsi incurrant in aliquam fœminarum, figantur in nulla: non sit notabilis habitus, nec affectetur vestibus placere, sed moribus.* *In Regul.*

Cum vero in omnibus & vbique Christianus Sacerdos modestiam seruare debeat, tum maximè quando in Ecclesia sacris operatur, aut diuinis

intereſt officijs; aut etiam quando cum perſonis Laicis verſatur, tunc enim iuxta monitum Apoſtoli, *ſeipſum præbere debet exemplum bonorum operum in integritate, in grauitate, verbum ſanum, irreprehenſibile, vt is qui ex aduerſo eſt vereatur, nihil malum habens dicere de nobis.*

Tit. 2.

CAPVT XIV.

De caſtitatis Sacerdotalis *cuſtodia.*

Lib. de Virgin. cap. 13.

CAſtitas (inquit S. Auguſtinus) *eſt in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. Et huius quidem virtutis merito & gratia*, vt loquitur Caſſianus, *carnales homines ſpiritualibus Angelis imitatione conuerſationis æquantur; & per hanc adhuc in terra degentes habent (iuxta Apoſtolum,) municipatum in cœlis; quod depoſita corruptela carnali habituros ſanctos promittitur in futurum, hic iam in carne fragili poſſidentes.*

Lib. 6. inſtit.

Differunt quidem inter ſe homo pudicus & Angelus, (vt obiectat S. Bernardus,) *ſed fœlicitate, non virtute, etſi enim huius caſtitas fœlicior, illius tamen fortior eſſe cognoſcitur.*

Epiſt. 42.

Cum

Cum igitur Sacerdos sit Angelus Domini exercituum, & ad Angelica ministeria, erga Deum obeunda destinatus, eius proinde dignitati ac officio maximè conuenit, vt in illa virtute quæ Angelorum propria est, excellat; vtque non modo castitatem, sed quantum poterit castitatis ipsius perfectionem assequi toto voluntatis studio enitatur.

Sanè in varijs Consilijs Ecclesia tulit, sæpiusque confirmauit legem de continentia perpetua ab ijs seruanda qui sacro aliquo ordine initiati essent; nec modo legem, sed & solemne illius asseruandæ votum ipsius sacri ordinis susceptioni adnexum esse voluit; idque ratione tum infinitæ Sanctitatis ipsius Christi Domini, cui in Sacrificio propiores assistunt; tum sacrarum ac prope diuinarum functionum quas exercent, tum etiam sollicitudinis ac curæ præcipuæ quam Ecclesiarum incolumitati, fideliumque saluti procurandæ impendere debent: *qui enim sine vxore est* (inquit Apostolus) *sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* *1 Cor. 7*

Vt ergo virtutem hanc integram, illibatamque inter tot vitæ præsentis illecebras custodire queant Sacerdotes,

tes, alijque sacri Ecclesiæ ministri, hæc, quæ sequuntur monita è Sanctorum Patrum libris selecta plurimum conferre poterunt.

Epist. 22 In primis auscultandus est D. Hieronymus sic loquens, *Ecce magnis in hac vita inimicorum circumdamur agminibus; hostium plena sunt omnia; caro fragilis, & cinis futura post modicum, pugnat sola cum pluribus; non quærit diabolus homines infideles, & eos qui foris sunt; & quorum carnes Rex Assyrius in olla succendit, de Ecclesia Christi rapere festinat, esca eius secundum Abacuc electa sunt; Iob subuertere cupit, & deuorato Iuda ad cribrandos Apostolos expetit potestatem.* Quare hoc primum statuendum apud se nullam hic sibi pollicendam esse securitatem, nullam pacem sperandam inter tot & tam acerbos hostes, sibi proinde inuigilandum, & media omnia sedulo adhibenda quibus virtutis illius thesaurum, quem in vasis fictilibus circumferimus saluum & illæsum custodire valeamus.

Sap. 8. *Cum vero* (vt ait Scriptura) *nemo*
Lib. 6. *possit esse continens nisi cui Deus dederit;*
Institut. *ac* (vt monet Cassianus) *impossibile sit hominem suis, vt ita dicam, pennis ad præcelsa huius virtutis præmium euolare, nisi eum gratia Domini de terra cœno eue-*
Sup. *xerit.* Idcirco iuxta Sapientis monitum,

tum, *adeundus est Dominus & ex totis præcordijs deprecandus*, idque exemplo S. Apostoli, qui cum stimulum carnis persentiret, & ab Angelo Sathanæ colaphisaretur, sæpius Dominum rogauit vt discederet ab eo. Ad orationem igitur recurrendum est, orationi insistendum, siue tentationis tempore, vt Deus opem ferat, siue extra tempus tentationis, ne in tentationem intrare permittat.

Quod si nihilominus vrgeat aduersarius, eiusque infestatio perseueret, exequendum erit id quod suadet Apostolus, *Resistite*, inquit, *Diabolo, & fugiet à vobis*, ipsi proinde circumeunti, & quem deuoret quærenti fortiter in fide resistendum, ac præsertim ipsius tentationis, v. g. suggestionis alicuius immundæ subrepentis initio, colligendæ vires, & repellendus hostis, & (vt loquitur S. Cyprianus) *primis diaboli titillationibus obuiandum est; nec coluber foueri debet, donec in serpentem formetur.* Serm. de ieiunio & tentat. *Nolo*, inquit Sanctus Hieronymus, *sinas cogitationem crescere, nihil in te Babylonium, nihil confusionis adolescat, dum paruus est hostis interfice.* Epist. 22 Et hoc eo fidelius fortiusque præstandum est, quo solius cogitationis peccata, eaque occultissima, *nonnunquam* (vt monet Concilium Tridentinum) *animum grauius sauciant,* Sess. 14. cap. 5.
&

& periculosiora sunt ijs quæ in manifesto admittuntur.

Verum optimus in hoc belli genere pugnandi & vincendi modus est fugere; fugere inquam, non modo mulierum colloquia, conuersationes, aspectus, aliasque illecebras eiusmodi & occasiones, de quibus postea in quarta huius operis parte plenius agetur: sed etiam fugere tentationem, pugnamque ipsam quantum fieri potest detrectare, non defectu animi, sed studio humilitatis: *contra libidinis impetum*, (inquit Sanctus Augustinus) *apprehende fugam, si vis obtinere victoriam; nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere.* Si ergo perspicias v.g. te aliquem librum legendo, aut tabellam vel quid simile inspiciendo, aut aliquid audiendo, vel parua aliqua temporis mora otiando, vel alia qualibet de causa, tentationibus contra castitatem impeti, citò depone librum, auerte oculos, occlude aures, laborem intermissum repete, & quamcumque similem occasionem quantumuis paruam sollicitè deuita. Sic castus Ioseph (vt notat S. Ambrosius) *ne ipsa quidem verba diu passus est; contagium enim indicauit si diutius moraretur.*

Serm. 2. Domini. nic. 25. post Trinit.

Lib. de S. Ioseph.

Denique sensuum, præsertimque oculorum mortificatio, carnisque ca-

ftigatio per ieiunia, vigilias, aliasque similes corporis afflictationes voluntarie assumptas (de quibus proxime sequenti capite aliquid dicetur) optimus & saluberrimus erit castitatis seruandæ modus. Nec omittendum illud, quod sapiēter obseruat D.Chrysostomus, *animum ipsum feriri ac commoueri, non impudica tantum, sed etiam pudica mulieris oculo*. Proindeque auscultandum sapientis monitum, *Virginem ne conspicias ne forte scandaliseris in decore illius*. Et sancti Hieronymi consilium nequaquam negligendum, qui ad Nepotianum suum scribens, in eiusque persona vnumquemque Ecclesiæ ministrum admonens; *Officij tui est*, inquit, *non solum oculos castos custodire, sed & linguam; nunquam de formis mulierum disputes, &c.* *Lib.6.de Sacerd. cap.5.* *Eccl. 9.* *Epist.ad Nepot.*

Optimè S.Carolus Borromæus ad personam quandam Ecclesiasticam in eminentissimo gradu constitutam scribens, cum præter alias virtutes in hoc sanctissimo statu castimoniam & quidem singularem omnino exigi dixisset: adiunxit. *Hanc vero nunquam assequeris, nisi te carnis maceratione afflictaueris, sensus omnes compresseris, otium vt pestem fugeris; denique nisi in huius doni pulcherrimi conseruationem, quod Deus tibi custodiendum dedit, omnem animi ac mentis tuæ vim intenderis:* *Epist.ad Anar. Battor. Card.*

mi-

mirum est enim quam facile ab ijs deperdatur, qui in eius conseruationem non inuigilant, nec aliam ob causam S. Paulus Timotheum quem ab infantia educauerat, sacrasque litteras edocuerat, qui corpore erat imbecillo & infirmo, qui ieiunijs & aqua potu carnis petulantiam fregerat, tam serio monet vt seipsum castum custodiat.

CAPVT XV.

De mortificatione Sacerdoti Christiano pernecessaria.

MOrtificationis nomine intelligimus virtutem illam, quæ nos peccato prauisque eius affectibus ac dispositionibus quibuscumque facit emori, vt Deo eiusque voluntati viuamus, de qua quidem morte S. Bernardus, *Vtinam*, inquit, *hac morte frequenter cadam, vt euadam laqueos mortis; vt non sentiam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta; vt non obstupescam ad sensum libidinis, ad æstum auaritiæ, ad iracundiæ & impatientiæ stimulos, ad angores sollicitudinum & molestias curarum. Moriatur anima mea morte iustorum, vt nulla illam illaqueet fraus, nul-* la

Ser. 52. in Cāt.

la oblectet iniquitas ; bona mors, qua vitam non aufert, sed transfert in melius.

Est autem hæc mortificationis virtus duplex, vt docet D. Augustinus, vna quæ corpus, altera quæ animum spectat; & vtraque Christiano Sacerdoti pernecessaria, *omnis enim qui in agone contendit ab omnibus se abstinet*, vt monet Apostolus; quis autem ad pugnandum in agone huius vitæ magis expositus & obligatus quam is qui ex officio & munere suo, non tantum pro se, suaque salute, sed & pro alijs, ac etiam pro ipsa Ecclesia colluctari debet, *aduersus Principes & potestates, aduersus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in cælestibus. Ideoque* idem Apostolus formam illius virtutis in seipso Christi militibus imitandam proponens; *Ego igitur*, inquit, *sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* *In serm. de Sanctis ser. 1 de S. Ioan. Bapt.* *1. Cor. 9* *Sup.*

Certe quod de alia persona dixit idem Apostolus, hoc nos longe potiori ratione de quocumque Sacerdote dicere possumus; Sacerdos *qui in delicijs est, viuens mortuus est; nomen est illi quod viuat, sed mortuus est.* *1. Tim. 5.* *Apoc. 3.*

Necesse est ergo illi si vita Christi viuere velit, vt iuxta monitum eius-

dem

dem Apostoli mortificationem Christi Iesu semper in corpore suo circumferat, vt mortificet membra sua super terram, idque non modo ad edomandas quascumque prauas habitudines, seu naturæ corruptæ inclinationes, aut ad propriam voluntatem diuinæ voluntati perfectius subijciendam, progressumque in virtutibus faciendum: sed etiam, *vt adimpleat in corpore suo quæ desunt passioni Christi*, idque non modo pro se, suorumque peccatorum satisfactione, sed etiam pro alijs, sicq; ipsi Christo cõformis efficiatur, certissimam inde arrham educens quod si compatitur, etiam conglorificabitur.

Coloss. 1

Porro quæcumque huius virtutis excitatio & praxis potest maioris facilitatis gratia ad hæc duo verba reduci. *abstine, sustine*, quæ olim ab Ethnico Philosopho prolata, istic à nobis in sensu Christiano accipientur, itaut Sacerdos mortificationis studiosus in hisce duobus verbis probè intellectis, & ad praxim fideliter redactis, huius virtutis summam reperire possit.

Primum igitur hoc apud se firmiter statuat, vt quandocumq; agetur non solùm de peccato quocunq; vitando, sed etiam de opere aliquo virtutis exercẽdo, v.g. de ministerio aliquo Ecclesiastico exequendo, de pœnitente iuuando, de paupere instruendo, de Sacramẽ-

to aliquo ministrando: demum quoties aliquid peragendum occurrit, quod Deo gratum & acceptum esse cognoscitur, & aliqua oblectationis, seu propriæ commoditatis aut vtilitatis illecebra obstare & auertere perspiciatur, tunc libentissimè ab illa quacumque vtilitate aut commoditate seu oblectatione abstinendum est, vt opus illud bonum sedulò ac fideliter perficiatur, idque amore illius qui vt nostræ salutis opus absolueret, immensis cœli gaudijs & voluptatibus per tot annos quibus inter mortales vixit, seipsum abdicauit.

Et hoc est quod ipsemet Christus Dominus in Euangelio sæpius discipulos suos edocuit, cum ijs qui se subsequi vellent, abrenuntiationem omnium quæ ab ipsis possiderentur, abnegationemque suiipsius proposuit, quæ abrenuntiatio alias in scripturis ablactationis nomine, aut etiam expoliationis designatur.

Certe in Concilio Turonensi tertio edicitur, *Dei Sacerdotes abstinere debere ab omnibus quacumque ad aurium & oculorum pertinent illecebras, vnde animi vigor emolliri posse credatur.* *An. Domin. 811 can. 7.*

Quamuis autem ea quibus interdum abstinendum erit parua videantur, ipsa tamen virtus per quam abstinetur non est exigui apud Deum meriti. Certe

in

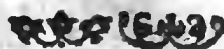
in scripturis laudatur Dauid, quòd in ardentissima siti, aquam sibi è cisterna Bethlemica allatam bibere noluerit, eamque in terram effuderit; quam idcirco ipse dicitur libasse Domino: vt ostendatur, calicem aquæ frigidæ non modo in eleemosynam porrectum, sed & propter Deum abstinendi gratia effusum, mercede sua coram Deo priuandum non esse.

Secundum, ad quod mortificationis praxim reduci diximus, est vt quandocumque similiter agitur de peccato quocumque vitando, vel virtutis actu exercendo, aut quouis opere perficiendo quod Deo acceptum esse credatur; & idcirco aliquod corporis incommodum, aut animi tædium perpeti necessarium est, v. g. si vt ægroto spirituale aliquod subsidium aut solatium præstetur, nox aliqua insomnis ducenda sit, aut incommodum aliquod fœtoris vel frigoris subeundum; si ad confessiones in Xenodochijs, aut carceribus excipiendas, aut rudes & ignaros in pœnitentiæ Sacramento iuuandos, aut diffidentes inter se reconciliandos, discordiasque sopiendas & sedandas iras, alicuius opera desideretur, variæque occurrant difficultates, animique molestiæ in his charitatis operibus tolerandæ, tunc virtutis illius de qua loquimur

par-

partes erunt, in his & similibus quibusuis casibus, ad sustinenda eiusmodi & alia quæcumque acerba & molesta, obfirmare animum; & non libenter modo; sed etiam gaudenter aliquid pro illo perpeti, qui tot & tantos dolores nostri causa suscipere & experiri voluit.

Neque solum quando instat peccatum aliquod deuitandum, aut bonum opus exercendum id præstare conuenit, sed etiam huius virtutis exercendæ gratia expedit quandoque plurimorum Sanctorum exemplo, quibusdam corporis afflictionibus sponte susceptis exerceri, tum vt ad vim aliquam nobis ipsis inferendam cum opus fuerit assuescamus, memores illius effati, quoniam *regnum cœlorum vim patitur & violenti rapiunt illud*; tum etiam vt eo magis conformes efficiamur Christo Domino qui fuit *vir dolorum, ac sciens infirmitatem*; siquidem, *quos Deus præsciuit, hos & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui.* *Matth. 11.* *Isa. 53.* *Rom. 8.*

CA-

CAPVT XVI.

De patientiæ virtute à Christiano Sacerdote peculiari studio consectanda.

SIcut mortificatio spōte susceptas, sic patientia ab alijs illatas aut diuinitùs immissas animi corporisue molestias æquo animo tolerare docet; quæquidem cuilibet Sacerdoti piè ac fideliter cunctas muneris sibi impositi partes implere volenti nusquam deerunt,

2. Tim. cap. 3. *Omnes enim* (vt monet Apostolus) *qui volunt piè viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur*, super quæ verba

In Psal. 55. appositè S. Augustinus; *Si non pateris*, inquit, *pro Christo ullam tribulationem, vide ne nondum cœperis in Christo piè vi-*

Ioan. 15 *uere*. Et ipsemet Christus Dominus; *Non est*, inquit, *seruus maior domino suo, si me persequuti sunt, & vos persequentur*, (&) *Amen dico vobis plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit, vos verò contristabimini*, &, *in mundo pressuram habebitis*.

En conditio eorum qui se veros Christi discipulos profiteri volunt, qui si officio suo debitè fungantur, ad ca-

lum-

lumnias, probra, insectationes, persecutiones, & alia quæuis aduersa æquo animo toleranda paratos se exhibere debent: *quare* inquit S. Hieronymus, *& inuenies singulos sanctos aduersa perpessos, solus Salomon in delicijs fuit, & ideo forsitan corruit.* *Epist. ad Eustoch. de cust. od. Virgin.*

Et quid mirum si mundus illis aduersaturus est, si eos odio prosequuturus, qui eius moribus contraire, eius axiomata conuellere, & vel ipso renitente, homines ad eius abijciendas voluptates, diuitias parui faciendas, honores conculcandos continuo excitare & compellere debent? quid mirum si dæmon suscepti aduersus Ecclesiam belli pondus in eos vertat & vrgeat, ipsosque acerbiore ira impetat, quos pro ipsius Christi castris stare, & in eius Ecclesia excubias agere, reliquosque fideles ab eius insidijs insultibusque protegere conspicit.

Quare merito sibi dictum illud Apostoli applicare debent, *patientia vobis necessaria est vt voluntatem Dei facientes reportetis repromissionem*; necessaria, inquam, quia illa virtute destituti, velut milites abiecto clypeo, depositisque armis, hostium quorumcumque insultibus patent. Certe Discipulos suos Christus alloquebatur cum dixit, *in patientia vestra possidebitis animas vestras*. Quæ verba expendens Illustrissimus *Heb. 10.* *Luc 21.*

Philot. part. 3. cap. 3. simus Episcopus Gebennensis, *Magnum* (inquit) *bonum hoc est, animam suam possidere, & quo perfectior erit patiẽtia, eo etiam perfectior erit possessio ipsius animæ*; quæ vtiq; est margarita illa pretiosa, cuius custodię pręcipua cura inuigilandum est, pro qua nullã condignam commutationem dari posse testatur Christus Dominus; ñeq; prodesse, quod quis vniuersum mundum lucretur, si animæ suæ detrimentum patiatur.

Heb. 12. *Igitur per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in authorem fidei & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta.*

Atque in primis iuxta præfati præsulis monitum, nullæ ipsi patientiæ limites præfigendi sunt, sed extendere se debet ad toleranda omnia, & quæcumque aduersa, quæ Deus immittere aut permittere voluerit. *In omnibus*, inquit Apostolus, *exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, &c.* *2. Cor. 6* Siue igitur tribulatio iuncta sit honori vel ignominiæ; siue aliquid tolerandum à pijs vel ab impijs, propinquis aut alienis, æquè patienter tolerari debet; imò quo acerbior est ipsa tribulatio, eo patientia nobilior & perfectior.

Præ-

Prætereà non solum aduersa quæcumque, sed & illorum accessoria omnia æquo animo ferre conuenit; si v.g. Deus morbum aliquem immittat, non modo ipse morbus, sed & eius incommoda quæcumque patienter sustinenda sunt; vt puta quod in tali loco, vbi omnium penuria sit, quod inter tales personas, quibus oneri esse oporteat: & eodem modo de alijs quibuscumq: aduersis sentiendum est; neque enim sine peculiari diuinæ prouidentiæ nutu ista euenire credenda sunt: *Examinandis siquidem nobis*, vt loquitur Sanctus Cyprianus, *atque explorandis diuersi importantur labores, & multiplex tentationum qualitas irrogatur.* *ser. 3. de bon. pat.*

Addamus & illud, quod qui verè patiens est, nusquam conqueritur, *nec*, vt ait S. Basilius, *patientiæ suæ retributionem quærit ab homine*; adeoque nec plangi ab alijs appetit; & si causa morbi, vel doloris sit aperienda, id nudè ac simpliciter eatenus facit, quatenus ad inquirendum aut adhibendū remedium requiritur. *in admonit. ad fil. spirit.*

Quod si Sacerdos persequutionem aliquam patiatur propter iustitiam, puta quia muneri suo deesse non vult; quia peccatoribus nescit adulari, aut eorum delictis conniuere; tantum abest vt idcircò à tramite patientiæ, deflectere debeat, quin potius ad eam

exercendam occaſio eiuſmodi maximè opportuna ſit. *Hac eſt enim gratia*
1.Petr.2 (vt edixit Apoſtolorum Princeps) *ſi propter Dei conſcientiam, ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſte: quæ enim eſt gloria, ſi peccantes & colaphiſati ſuffertis; ſed ſi bene facientes patienter ſuſtinetis, hac eſt gratia apud Deum: in hoc enim vocati eſtis, quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, qui cum malediceretur non maledicebat, &c.*

Quibus quidem poſtremis verbis ſanctus Apoſtolus ſaluberrimum & efficaciſſimum ad patientiæ virtutem medium ſuggerit, ſcilicet ſedulam &
ſup. attentã Paſſionis Chriſti Domini conſiderationem: ſi enim vt monet præfatus Gebennenſis Antiſtes ipſum diuinum Saluatorem calumnijs impetitum, vulneribus laceratum, doloribus immerſum, triſtitia, tædio, angore, ad mortem vſque oppreſſum, oculis fidei conſpiciamus, agnoſcemus procul dubio mala noſtra quæcumque illa ſint, neque quantitate, non qualitate eius paſsionibus vllo modo cõparari, nedum æquiparari poſse; noſque nullatenus vnquam eius amore toleraturos, vel minimam partem eorum, quæ ille amore noſtri ferre,
ac

ac perpeti dignatus est.

Pro conclusione demum audiamus, & animis nostris infigamus hoc sanctissimum Apostoli monitum *Recogitate*, inquit, *eum qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini animis vestris deficientes: nondum enim vsque ad sanguinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes, & obliti estis consolationis, quæ vobis tanquam filijs loquitur, dicens, Fili mi, noli negligere disciplinam* Domini, *neque fatigeris, dum ab eo argueris: quem enim diligit* Dominus *castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit,* & *omnis disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiæ.*

CAPVT XVII.

De paupertatis affectu, qui Christiano Sacerdoti maxime competit.

QVantum alienus esse debeat Christi Sacerdos, & quiuis sacris eius ministerijs ascriptus, à cupiditate diuitiarum, & quo studio, & affectu

paupertatem à Christo Domino in Euangelijs laudatam affectari, satis superque euincunt ea quæ protulit beatus Apostolus ad charissimum sibi Timotheum scribens, ac in eius persona quosuis sacerdotes admonens.

1. Tim. 6. *Nihil* (inquit) *intulimus in hunc mundum, haud dubium quod nec auferre quid possumus: Habentes autem alimẽta, & quibus tegamur, his contenti simus, nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in desideria multa nociua, quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem ò homo Dei hæc fuge: sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem.*

Quibus quidem verbis multa, & præclara, tum ad paupertatis illius studium excitandum, vitijque oppositi radices quasuis extirpandas, argumenta; tum ad eiusdem virtutis praxim debite consectandam documenta proponit.

Nihil (inquit) *intulimus in hunc mũdum*, in quo scilicet *tanquam aduenæ*
1.Pet.2. *& peregrini* versamur, cuius proinde bonis transeundo vti, non inhærendo
1.Cor.7 frui oportet; imo *qui vtuntur tanquam non*

non utantur, praterit enim figura huius mundi.

Nihil etiam hinc auferre possumus. Homo enim cum interierit non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius. Sed relinquet alienis diuitias suas. imo saepe, *thesaurisat, & ignorat cui congregat.* Psal. 48 Psal. 38

Quare habentes alimenta & quibus tegamur his contenti simus, paucis siquidem natura contenta est, paucioribus adhuc gratia; *neque enim in abundantia hominis vita eius, & melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas:* & quod spectat ad ea quae vitae sustinendae necessaria sunt, *scit pater coelestis, quia his omnibus indigemus,* & si ex nostra parte modica aliqua cura adhibeda est, absit sollicitudo; *nolite solliciti esse* (inquit Christus Dominus *argumentum siquidem vera in animo paupertatis* (vt loquitur Albertus Magnus) *est nullam sollicitudinem habere de transitorijs, sed simpliciter & secure se Deo committere.* *Nam qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in desideria multa nociua, quae mergunt homines in interitum:* tremenda prorsus verba, quae vix credi possent, nisi ab ipso veritatis spiritu asserta forent: non enim dixit, qui volunt aliena rapere, aut vijs minus rectis & aequis Luc. 12. Psal. 36 Matt. 8. in Paradis. Anim. cap. 5

ad opes peruenire: sed qui volunt quibuslibet modis etiam licitis diuites fieri: v.g. Sacerdotes alijque Clerici, qui beneficia ambiunt, qui bonis Ecclesiasticis ditescere cupiunt, hi maximè sibi cauere debent ne incidant in tentationem & in laqueum diaboli, & in desideria illa nociua quæ mergunt homines in interitum.

Radix enim omnium malorum cupiditas, præsertim in Ecclesia, Radix omnium inordinationum, omnium corruptelarum, omnium scandalorum, omnium abominationum & desolationum: hinc Simoniarum & confidentiarum lues, hinc sacramentorum indigna contrectatio, & indignior dispensatio; hinc vniuersi prope rerum sacrarum abusus. Euelle à Sacerdotibus, & ab vniuerso clero cupiditatem, & omnium illorum malorum & quorumcumque aliorum radicem abstulisti.

Ep.103. *Quare ò homo Dei hæc fuge; si sapis* (inquit S. Bernardus) *si habes cor, desine ea sequi, quæ & assequi miserum est; beatus vtique qui post illa non abijt, quæ possessa onerant, amata inquinant,*
Eccl, 31 *amissa cruciant*; beatus verè *qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecunia thesauris; quis est hic & laudabimus eum?*

Vt vero talis euadas ò homo Dei, ò

Sa-

Sacerdos & minister Christi, vt hanc cupiditatem radicitùs ex animo tuo euellas; *sectare iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem*: sectare virtutes illas omnes, quæ virum Ecclesiasticum decent: *Veræ siquidem* (vt loquitur S. Bernardus) *diuitiæ sunt, non opes, sed virtutes, quas secum conscientia portat, vt in æternum diues fiat. Illæ proinde diuitiæ ambiendæ sunt*, inquit S. Prosper, *quæ nos ornare pariter possint, & munire; quas nec acquirere possumus inuiti, nec perdere; quæ nos contra hostiles impetus armant, à mūdo disterminant, Deo commendant, ditant animas nostras atque nobilitant, nobiscum sunt, intra nos sunt.*

Serm. 4. in Ad. uent.

Li. 2. de vit. Act. c. 13

Et hoc quidem virtutum studium si feruens sit, multum confert ad eiusmodi cupiditatem euellendam ex animo, si iam radices aliquas misit; aut ad eundem animum aduersus illam præmuniendum, si nondum sit eius laqueis irretitus: *Auaritia enim* (vt docet sanctus Gregorius) *non solet euenire illis qui viriliter currunt in via Domini, quibus dicitur, viriliter agite, & confortetur cor vestrum: sed his maximè qui effœminato gressu gradientes, per blandimenta sæculi resoluuntur.*

Lib. 20. mor. c. 16.

Neque verò satis est Christiano Sacerdoti non appetere opes, sed & easdem generoso animo contemnere

debet, exemplo primorum illorum Christianorum, qui non ad manus, sed ad pedes Apostolorum pecuniam ex venditis bonis collectam afferebant; *Vt scilicet ostenderent*, inquit S. Hieronymus, *diuitias esse calcandas.* Ideoque lõgè pluris æstimare debet cum Christo pauperem esse, quam quorumcũque mundi thesaurorum possessorem; cum Christo inquam, *qui*, vt loquitur Apostolus, *cum esset diues propter nos egenus factus est*; qui de seipso loquens, *vulpes*, inquit, *foueas habent & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet*.

Epist. ad Demetriad.

2. Cor. 8

Vt igitur hanc Christi paupertatem toto affectu consectetur, sæpè animo recolat & attentè perpendat verba illa, quæ solemniter protulit cum in clerum admissus est (*Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei*) neque enim ioco, aut figurato aliquo loquendi modo, hæc dicenda ipsi Ecclesia præscripsit; sed vt talem se ore profiteretur, qualis corde animoque esse deberet. Proindeque cum Dominum in partem & portionem suam elegerit, nullæ aliæ ipsi extra Dominum partes aut portiones iam quærendæ sunt, *quia* vt ait sanctus Hieronymus, *cum istis Dominus pars eius fieri non dignabitur*.

Ep. ad Nepot.

Et certè *quid vltra quærit, cui omnia vit. act. ... nus conditor fit?* vt rectè loquitur S. Prosper

Li. 2. de vit. act. c. 16

ſpet; *aut quid ei ſufficit, cui ipſe non ſufficit?*

Sit ergo pauper ſpiritu, & ideò, vt monet Gebennenſis Antiſtes, *neque diuitias in animo, nec animum in diuitijs habeat*: & ſi quidem illæ affluant, cor non apponat, imò eas ſibi tanquam Chriſti œconomo diuinæ prouidentiæ nutu creditas agnoſcat, ſtrictamque de earumdem diſpenſatione rationem, vſque ad vltimum quadrantem coram ſupremo iudice reddendá eſſe cogitet. Quare illas non tanquam ſuas, ſed tanquam Chriſti opes exiſtimet, & quæ ad proprium vſum neceſſaria ſunt, quaſi quotidianum panem, quotidianamque eleemoſynam ex illius clementiſsimi Domini manu ſingulis diebus accipiat; neceſſaria, inquam, ſiue quoad victum, ſiue quoad veſtitum & ſupellectilem domeſticam, quæ quidem omnia in Chriſti Sacerdote & miniſtro ipſiuſmet Chriſti paupertatem ſpirare, & præ ſe ferre debent: quæ verò ſuperſunt, in opera charitatis, & Religionis fideliter impendat, prout ipſi Domino gratum magis & acceptum eſſe perſpiciet. *Philot. p.3.c.14*

Cæterum vt verè pauper ſit ſpiritu, pauperes amet, amor enim amantes aut inuenit pares, aut facit: & ſi affectu ſincero diligit pauperes, ipſorum

consortium conuersationemque non refugiat, imò potius expetat, eos libenter inuisat, aut inuisentes se amanter excipiat, cum ipsis benignè colloquatur, eosque siue beneficio, siue consilio, siue alia quacumque ratione iuuare & solari studeat. Imò si sese offerat occasio, ipsis pauperibus inseruire & ministrare non dedignetur, Christumque in illis agnoscens, libenter infra illos se demittat.

Quod si aliquando ipse iacturam aliquam bonorum incurrat, si incendijs, eluuionibus, bellorum iniuria, aut quacumque alia de causa damnum incidat; hoc non modo patienter, sed & gaudenter accipiat, illosque imi-
Heb. 10. tetur, *qui* vt testatur Apostolus, *rapinam bonorum suorum cum gaudio susceperunt, scientes se habere meliorem & manentem substantiam.*

Porro quæ huc vsque dicta sunt, quamuis eos præsertim Sacerdotes spectet qui copiosam habent huius mundi substantiam, non tamen ideo negligenda sunt illis, quibus res domestica tenuis & exigua est: cauere enim debent ne alicuius necessitatis obtentu radicem illam omnium malorum cupiditatem in animo suo foueant: *Ne* (quod pluribus contingere testatur Cassianus) *cupiditatis illius vitii, quod erga res pretiosas exercere non* pos-

possunt, circa viles materias retineant. Ne nimis anxiè quærant ea quibus opus habent, nē auidiùs oblata accipiant, ne diligant munera, aut sequantur retributiones; sed etsi interdum aliquid desit, si minus commodè se habeant, in hoc gaudeant quod Christo Domino similes magis efficiantur, quod eius sacræ familiæ œconomiā tenuē & pauperem affectari queant, seque beatos æstiment, quod ab innumeris curis & sollitudinibus liberi existant, sicque expeditiores ac promptiores ad ministerium suum exequendum esse possint.

CAPVT XVIII.

De humilitate, quam peculiari cura Christianus Sacerdos affectari debet.

OMnibus quidem Christi fidelibus necessaria est humilitas: cum, (vt docet S. Hieronymus,) *sit prima Christianorum virtus præcipuaque conseruatrix, & quasi custos aliarum virtutum.* Sed maximè, præ cunctis alijs, *Ep. ad Celant.*

requiritur in Christiano Sacerdote, tum ob dignitatem status, *quanto enim*
Eccl. 3. *quis maior est*; vt monet Sapiens, *tanto magis humiliare se debet*. Tum ob sublimitatem virtutum, quæ in eo reperiri debent: *nam qui cogitat magnam fabricam construere celsitudinis*, inquit
Ser. 10. D. Augustinus, *prius de fundamento co-*
de. verb. *gitet humilitatis: & quantum quisque*
Dom. *vult imponere molem ædificij, quanto erit maius ædificium, tanto altius fodit fundamentum*. Tum denique, quia hanc præsertim virtutem discipulis suis, cunctisque proinde Sacerdotibus, Christus Dominus commendauit, ac in se præ alijs imitandam proposuit: etenim non alios, quam discipulos suos alloquebatur, quando proposito ante oculos eorum paruulo, dixit: *Amen*
Mat. 18 *dico vobis nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnū cælorum; quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum*: Et rursus alias, *Reges*
Luc. 22 *gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos benefici vocantur: vos autem non sic, sed quicumque voluerit esse maior inter vos fiat velut minister, & qui præcessor est, velut ministrator*, & *ecce ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat*.

Denique seipsum proponens tanquam perfectum huius virtutis exemplar,

plar, Discite, inquit, *à me quia mitis sũ, & humilis corde. A me, inquit, discite* vt obseruat S. Bern. *non ad doctrinam Patriarcharum, non ad* Prophetarum *libros ego vos mitto: sed me vobis exẽplum, me formam humilitatis exhibeo.* Mat. 11. epist 42. ad Hẽr. Senen.

Et hæc Christi Domini verba perpendens sanctus Augustinus, *Huccine redacti sunt*, inquit, *omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi in te, vt hoc pro magno discamus à te, quoniam mitis es & humilis corde? itane magnum est esse paruum, vt nisi à te qui tam magnus es fieret, disci omnino non posset.* Li. de sanct. virg. c. 35.

Iam quod spectat ad huius virtutis praxim, obseruanda est sãcti Ambrosii doctrina, *multi habent humilitatis speciem, qui*, vt ait Salue Pater, *virtutem non habent: multi eam foris prædicant, & intus impugnant; ad fucum præferunt, ad veritatem abiurant, ad gratiam negant: est enim qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo: & est qui nimium se submittit, ab humilitate multa.* Li. 7. ep. 42. ad Cõstãt.

Quare sapienter monet sanctus Hieronymus, *Humilitas illa sectanda est non quæ ostenditur, atque simulatur gestis corporis, aut fracta voce verborum, sed quæ puro cordis affectu exprimitur: aliud est enim virtutem habere, aliud virtutis similitudinem: aliud rerum vmbrã sequi, aliud veritatem, multo deformior* Ep. ad Colant.

est

est illa superbia, quæ sub quibusdam humilitatis signis latet, nescio enim quomodo turpiora sunt vitia, quæ virtutum specie celantur.

Porrò vt in huius virtutis praxi aliquis ordo seruetur: Christi Sacerdos inprimis summam erga Deum, quoties aliqua religionis officia persoluenda ipsi sunt, tenere debet humilitatem: qua & infinitam Dei maiestatem reueretur, & seipsum coram eo quam profundissimè demittat, dicatque cum

Psal. 38 Propheta, *substantia mea tanquam nihilum ante te*, vel cum alio, *loquar ad*

Gen. 27. *Dominum meum cum sim puluis & cinis*.

Præterea vt omnes animæ suæ facultates, præsertimque voluntatem suam diuinę voluntati quam perfectissimè submittat: ita vt in omnibus & singulis actibus suis, non nisi cum absolutissima illius supremi dominij dependentia, operetur: *Totius enim humilitatis summa* (vt loquitur sanctus Bernardus) *in eo videtur consistere, si voluntas nostra diuinæ, vt dignum est, subiecta sit voluntati, sicut ait Propheta, nonne Deo subiecta erit anima mea.* Quod tamen obstare non debet quin iuxta monitum Christi Domini, cum fecerit omnia quæ præcepta sunt, humiliter & ex corde dicat, *seruus inutilis sum, quod debui facere, hoc feci.*

Ser. de sub iect. volunt.

Luc. 17.

Erga

Erga seipsum eandem humilitatis virtutem in praxim rediget, si non modo ab omni, & quacunque vanitatis aura diligentissimè sibi caueat, sed etiam *verissima sui agnitione* (vt loquitur Sanctus Bernardus) *sibi ipsi vilescat*: si vel minima cuiuscumque ministerij Ecclesiastici functione, minimo officio & obsequio, nimis honoratum se arbitretur; tantum abest vt eiusmodi ministeria tanquam infra se posita despiciat: si non quas per diuinam gratiam virtutis actiones exercuit, sed in quot & quantos defectus eandem gratiam in vacuum recipiendo incurrit, sibi frequenter ob oculos ponat: demùm si ratione præteritorum delictorum, quibus toties & tam grauiter diuinam læsit maiestatem, se omni & quocumque bono indignum, omni & quocumque malo dignum, &, vt loquitur sanctus Bernardus, *dignum se omni dedecore & contemptu, dignum omni extremitate, & inferioritate, dignum etiam supplicijs & plagis; ex sincero cordis affectu, coram Deo agnoscat, & fateatur*: proindeque siue ex illo, siue alio simili motiuo omnes & quascumque humiliationes, abiectionesq; non modo æquanimiter, sed & libenter, amanterque suscipiat, & amplectatur; dicatque cum Apostolo, *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs,* in

Tract de grad. humil.

ser. 42. in cant.

1. Cor. 12

fer. 26 in Cant. *in persecutionibus, in angustijs pro Christo; verus siquidem humilis,* vt docet S. Bernardus, *vilis vult reputari, non humilis prædicari, & gaudet de contemptu sui.*

Erga proximum denique exercebit humilitatem, si iuxta placitum Christi Domini, *in nouissimo semper loco recumbat*, saltem secundum affectum, & præparationem voluntatis. Si iuxta S. Apostoli monitum *omnes sibi superiores arbitretur*: idque summa ratione, cũ propria vitia & peccata notissima sibi sint, aliorum non item. Vnde S. Chrysostomus sapienter & appositè dixit, *honorem à nobis exhibendum esse, non eis tantùm qui ætate nobis sunt maiores, vel etiam æquales; non est enim humilitas aliquid officij necessitate præstare: vera autem est, quando concedimus ijs qui nobis videntur esse minores, & eos veneramur qui nobis minus digni videntur. Quod si rectè sapimus, nullos etiam nobis minores esse arbitrabimur, sed nos excelli ab omnibus hominibus æstimabimur: & hoc dico non de nobis, qui innumeris immersi sumus peccatis, sed etiam si quis sibi plurimorum bene gestorum conscius sit, nisi apud se sentiat, quod omnium sit postremus, nulla ei futura est vtilitas ex omnibus suis bonis operibus.*

Luc. 14. *Philip. 2* *Homil. 33. in Genes.*

Ser. 26 Optimè S. Bernardus; *Non est* (inquit) pe-

periculum: quantumcumque te humilies, quantumcumque reputes minorem quam sis, hoc est quam se veritas habeat; est autem grande malum, horrendumque periculum, si vel modicè plus vero te extollas, si vel vni, videlicet in tua cogitatione, te præferas, quem forte tibi parem veritas indicat, aut etiam superiorem: quamobrem noli te homo comparare maioribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli vni. Quid scis o homo si v nus ille quem forte omnium vilissimum atque miserrimum reputas, melior te in mutatione dexteræ Excelsi, in se quidem futurus sit, in Deo vero iam sit: & propterea Dominus non mediocrem, non vel penultimum, non ipsum saltem inter nouissimos eligere locum nos voluit, sed recumbe (inquit) *in nouissimo loco.* in Cāt.

CAPVT XIX.

De Obedientia Superioribus Præpositisque Ecclesiasticis à Christiano Sacerdote deferenda.

OBedientia iuxta D. Thomæ doctrinam) est virtus moralis, efficiens 2.2. qu. 104. ar. 2.

ciens hominem promptum ad exequendam voluntatem vel præceptum superioris : & hæc obedientia duplex est, alia enim est quæ debetur Deo superiorum omnium supremo, eiusq; legibus quæ procul dubio quibusuis alijs legibus ac præceptis hominum absolutè præferendæ sunt : alia, quæ hominibus in legitima potestate constitutis, eorumque mandatis & decretis deferenda est.

Et de prima quidem non est opus hic multis agere, cum cuique vel solo naturæ lumine certo certius sit, Deo aliquid præcipienti obtemperandum esse, quod vel ipsi impijssimi confessi sunt, *iustum* scilicet *esse mortalem hominem esse subditum Deo.*

2.Mac.9

Hoc solummodo de Christiano Sacerdote dicimus, debere illum sicut alijs virtutibus, sic præsertim obedientia quam perfectissima, erga quemcumque diuinæ voluntatis nutum, alijs fidelibus prælucere, vt eius non verbis modo, sed maximè operibus exemplisque ad virtutem tantopere necessariam efficacius excitentur. *Sacerdotes siquidem,* vt loquitur S.Chrysostomus, *magis videntur promittere obedientiam Deo, præcipuè per hoc ipsum, quod specialiter in Dei ministerio constituuntur.*

Hom.40 in Matt.

Quod vero ad illam obedientiam spe-

spectat, quam superioribus, & præpositis suis Ecclesiasticis Sacerdos exhibere tenetur, quoniam frequentius in illam peccatur; imo quoniam in ea tempora deuenimus, in quibus vix à plerisque Sacerdotibus, & Ecclesiæ ministris, ad eiusmodi obedientiam vlla fiat attentio, ideo necessarium duximus in expendendis ijs, quæ ad virtutem illam spectant, paululùm immorari.

Atque in primis dicimus Sacerdotes, & quoscumque alios clero Ecclesiæ ascriptos, ad obedientiam Superioribus ac Præpositis suis Ecclesiasticis exhibendam, non modo ipsius Ecclesiæ sanctionibus, sed & ipsa Diuina lege obligari, *Obedite* (inquit Apostolus) *præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes; gemitus siquidem ille* (inquit S. Chrysostomus) *quauis vltione durior est*: quod maximè notandum. Addit idem Apostolus *hoc enim expedit vobis*: super quæ verba S. Basilius, *hoc*, inquit *quod dicitur non expedire, maximi cuiusdam & valde pœnitendi detrimenti, quod ægre correctionem admittat significantiam habet.* Heb. 13. Homil. 34. id ep. ad Heb. in constit. c. 23

Quamuis autem hæc Apostoli verba cũctos fideles spectent, ad clericos

tamen aliosq; viros Ecclesiasticos speciali modo pertinere dignoscuntur, propter maiorem illorum cum prælatis, superioribusque suis in sacra hierarchia connexionem, & ab ipsis in sancto ministerio dependentiam, eosque proinde ad obedientiam præ cæteris laicis longe arctiùs obstringi.

Sanè S. Clemens Papa, quoscumque Sacerdotes, Diaconos, Subdiaconosque, ac reliquos Clericos Episcopis suis inobedientes, *non solum infames, sed & extorres à regno Dei, & consortio fidelium, & à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alienos declarat.*

Epist. 3.

Et sanctus Pius item Papa, *si quis Sacerdotum* (inquit) *vel reliquorum Clericorum suo Episcopo inobediens fuerit, &c. mox curiæ tradatur.*

Epist. 2.

His diuinis, Ecclesiasticisque legibus adiungi potest & solemnis illa obedientiæ ac reuerentiæ promissio, quam Sacerdos statim post ordinationem in manibus Episcopi emittit, vt quasi funiculo triplici nullatenus abrumpendo, ad sacram illam subiectionem & obedientiam se astrictum esse intelligat.

Hinc sequitur, vnumquemque Sacerdotem (quod de reliquis etiam Clero Ecclesiæ ascriptis dici debet) in ijs quæ ad fidei doctrinam, morumque ac ministeriorum sacrorum di-

disciplinam spectant, primùm Pontifici Romano, tanquam Christi Domini vices in terris agenti, supremoque proinde Ecclesiæ Capiti & Pastori, veram perfectamque obedientiam, ac subiectionem debere: exinde proprio Episcopo & Prælato, quem *ut animæ parentem* à quolibet Clerico suscipi, obseruari, & amari vult S. Hieronymus: ac demum alijs sibi secundum canonicas sanctiones legitimè præpositis; vnicuique habita ratione dignitatis ac potestatis quam in Ecclesiastica hierarchia obtinet. *Epist. ad Nepotian.*

Cogitet proinde quilibet Sacerdos aut Clericus, diligenterque apud se perpendat, coram supremo Iudice super illa obedientia præpositis suis Ecclesiasticis exhibenda, se propediem examinandum; sibique reddendam fore rationem v. g. quam sincera & humili demissione, supremo Pontifici, errores aliquos fidei aduersos proscribenti & damnanti obtemperauerit; intellectumque suum in obsequium Christi, vicarij sui ore loquentis captiuauerit. Item, quam libenti & prompto animo Pontifici suo & Prælato modestiam & honestatem vitæ Clericalis tenendam, habitum Ecclesiasticum, tonsuramque deferendam, residentiam in beneficijs seruandam, aliaque similia iniungenti, obe-

obedientem se ac subditum præbuerit. Demum quam exactè leges sanctionesque canonicas, siue totius Ecclesiæ generales, siue cuiusque prouinciæ aut diœcesis particulares seruauerit.

Neque vero, quæ de obedientia Ecclesiæ prælatis, à Sacerdotibus alijsque Clericis exhibenda dicta sunt, vllatenus præiudicant subiectioni, fidelitatique quæ Regibus, Principibusque debetur, in ijs quæ temporalem regnorum prouinciarumque administrationem spectant; cum Apostolus qui Præpositis Ecclesiasticis obediendum & subiacendum esse docuit, idem etiam edixerit *omnem animam potestatibus sublimioribus subditam esse oportere; siue regi præcellenti, siue ducibus tanquam ab eo missis.*

Rom 13 vide Bellarm. t. 2 lib. 1. de Clericis c. 28.

Neque tantummodo ipsi Sacerdotes & Clerici, regum, principumque sæcularium legibus obtemperare tenentur, in ijs quæ legi diuinæ sacrisque canonibus minime repugnant, sed etiam vt ipsemet Apostolus præscribit, alios fideles admonere debent, *principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphemare &c.*

Tit. 3.

Orat. ad Ciues Naziã.

Apposité & optimè S. Gregorius Nazianzenus, *Subijciamur* (inquit) *tum Deo,*

Deo, tum alij alijs, tum ijs qui imperium in terra gerunt : Deo quidem omnibus de causis, alij autem alijs propter charitatis fœdus ; principibus denique, propter ordinem, publicaque disciplinæ rationem, ioque tanto etiam magis, quanto clementioribus, moderatioribusque illis vtimur.

CAPVT XX

De imitatione Christi, cui peculiari studio Sacerdos incumbere tenetur.

POst enumeratas in præcedentibus capitulis, & vtcumque explicatas virtutes illas, quæ Christianum Sacerdotem maxime decent; vt eorum omnium quæ dicta sunt, aut etiam dicenda supersunt, compendium faciamus, omnesque virtutes Sacerdotales sub vnum veluti aspectum ponamus, & facillimam simul, ꝗ perfectissimam eas in praxim reducendi rationem quasi oculis ipsis subiiciamus; in hoc vltimo huiusce tertiæ partis capitulo virtutum illarum absolutissimum prototypum, Dominum scilicet Ie-

Iesum cunctis Sacerdotibus imitandum, & in semetipsis exprimendum proponemus: quò scilicet in omnibus operentur iuxta exemplar quod illis in mystico illo monte demonstratur.

ep.3. ad Volusiã Quamuis autem ipse Dominus Iesus *venerit quibuscumque hominibus magisterium, & adiutorium ad capessendam æternam salutem*, vt loquitur S. Augustinus, Apostolorum tamen, ac discipulorum suorum peculiari quadam ratione se Magistrum esse professus est. Vnde ad eos dixit, *Magister vester vnus est Christus*, & alio in loco, *vos vocatis me Magister &, Domine, & bene dicitis, sum etenim*: quomodo vero

Ioan.13 magisterium illud erga ipsos exercuerit, ostendens subdit, *exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.*

Hæc si quidem diuini illius Magistri ratio, & methodus fuit, vt prius faceret, deinde doceret: prius opere, postea sermone discipulos suos instrueret; imo vtrumque iungeret, simulque & faceret & doceret: vt postea seipsum etiam in hoc discipulis imitandum proponeret, ipsisque efficacius

Matt.5 dicere posset, *qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum.*

Neque solum diuino huic Magistro imitando studere tenentur Sacerdotes, quia ipsius Christi discipulorum succes-

cessores sunt, hæredesque virtutum, sed etiam propterea quod ad illius imitationem alios inducere debent, eosque veluti *parturire, donec in ipsis Christus formetur*: idcoque posuit eos Dominus *pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in ædificationem corporis Christi, vt occurrant omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi*: hoc autem præstare nusquam poterunt, nisi prius in seipsis eundem Christum quam perfectissimè efformauerint, vt alijs postea vnusquisque illorum dicere cum Apostolo valeat, *imitatores mei estote, sicut & ego Christi*. Galat 4. Eph.4. Phil. 3.

Certè hoc cuncti fideles à quolibet Sacerdote expetere, & expectare videntur, vt scilicet perfectam in ipsis nanciscantur imaginem charitatis, mansuetudinis, aliarumque Christi Domini virtutum, vnde ipsi ædificentur, & ad similium virtutum praxim excitentur: quod si hoc in sacerdotibus minimè reperiant, vitiaque virtutibus illis contraria deprehendant, vt plurimum scandalisantur, virtutem fastidiunt, in vitia similia facilè corruunt, putantque sibi licere ea, quæ à quouis Sacerdote fieri animaduertunt.

Addamus & Sacerdotes in plerisque ministerij sui functionibus, Christi

vices agere, Christi nomine loqui, proindeque conueniens, imo necessarium esse, vt non solum sermone, & lingua, sed & opere, ac exemplo ipsius Christi personam exhibeant, vt verè cum Apostolo dicere queant, *an experimentum quaeritis eius, qui in me loquitur, Christus?*

2. Cor. 16

§ Vt igitur Sacerdos hoc praestet, cum, vt ait Sanctus Basilius, *omnis actio Saluatoris, regula sit pietatis excolendae, virtutisque obeundae*, debet ipsius Christi vitam, tanquam vitae suae normam, & regulam sibi praestituere, singulasque eius actiones, tum quae Dei cultum, tum quae proximi aedificationem, tum quae ipsius vitae necessitatem spectant intellectu & affectu apprehensas proprijs suis actionibus applicare, & quantum licebit commensurare.

Serm. de renunt.

Debet praeterea ad ipsius Christi charitatem, patientiam, humilitatem, caeterasque virtutes attendere, easque per sedulam imitationem veluti suas facere, *expoliantes scilicet veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis*, qui *enim*, vt ait S. Hieronymus, *conuersationem Christi imitatur, vniuersasque eius virtutes in se exprimit, vt sit mansuetus, sicut ille fuit mansuetus & hu-*

humilis corde, & ponat animam suam pro amicis, sicut ille posuit pro ouibus suis: verberatus non respondeat, maledictus non remaledicat, sed vincat in humilitate superbiam: iste indutus est nouum hominem, & dicere cum Apostolo potest, viuo ego, iam non ego, viuit vero in me Christus.

Neque solum leuiter, & strictim ipsas Christi actiones virtutesque inspicere, sed sedulo meditari, &, vt loquitur Apostolus, *recogitare*; quemadmodum si pictor tabellam aliquam sibi propositam imitari & exprimere vellet, frequenter tum in ipsam tabellā, tum in opus suum oculos inijceret; sic & verus Christi imitator sese gerere debet: *Idcirco enim Dei filius*, vt ait Sanctus Basilius, *naturam nostram suscepit; vt in se velut in quadam tabula, veram virtutem depingeret, eamque nobis tamquam archetypum, imitandam proponeret*: *siquidem*, vt loquitur S. Gregorius Nyssenus ipsius S. Basilij frater, *sua quisque vitæ pictor est, artifex huius operis est voluntas, colores sunt virtutes, exemplar vero Christus esse debet.* *ser de renunt.* *ep. 1. de perf. Christ.*

Porro inter ipsas Christi Domini virtutes, præstat eas in se præfertim delineandas imitandasque deligere, quæ cuiusque muneribus, functionibusque magis accōmodatæ, aut cuius-

que dispositioni magis vtiles aut necessariæ videntur: verbi gratia, is cui animarum cura commissa est, ipsius Christi Domini vigilantiam, mansuetudinem, zelum inter labores molestiasque indefessum, &c. attendat, vt eas imitetur: is qui choro, Ecclesiasticisque officijs, & publicis Religionis obsequijs deputatus, eundem Christum in templo orantem, vel alijs Religionis actibus & muneribus incumbentem sibi ob oculos ponat, & veluti præeuntem subsequatur. Is qui ambitionis aut vanæ gloriæ vento pulsatur, Christum in vita abscondita, mundi oculos refugientem, aut in passione humiliatum, & opprobrijs saturatum aspiciat; qui auaritiæ tentatione, diuitiarumque desiderijs inutilibus & nociuis impetitur, eundem Christum pauperem, & egenum propter nos factum attendat; qui otia & vitæ commoda sectari se deprehendit, ipsummet Christum circumspiciat, nunc propriis manibus laborantem & in sudore vultus sui pane vescentem; nunc villas & pagos, & castella circumeuntem & oues oberrantes quærentem, in ipsa inquisitione & circuitione sæpissimè fatigatum; nunc in montibus sub dio pernoctantem & orantem; ac demum in passione sua, spinis, flagellis, clauis, lanceis, perfos-

fossum, lacerum, confixum, cruentatum: & sic de alijs.

Hæc est igitur summa totius perfectionis Sacerdotalis, Christum Dominum affectari, Christi vestigijs inhærere, Christum induere, Christum viuentem, loquentem, operantem, patientem in se quantum fas est exprimere, & alijs reuerendum, amandum, imitandumque in se proponere: vix cogitari, nedum dici potest, quanta sit huiusmodi conformitatis cũ Christo in ipso Sacerdote efficacia & virtus, quanta ædificatione qui eiusmodi est, cunctas ministerij sui functiones obeat, quanto & quam vberi fructu procurandę animarum saluti incumbat; proximisque suis ad bonum cuiusque spirituale operam impendat: & quanta eius ministerio & labore diuinus honor in dies accipiat incrementa: neque enim vllus maiorem Deo gloriam, aut Ecclesiæ vtilitatem in hac vita mortali afferre potest, quam qui Christum Dominum ipsius Paternę glorię splendorem, melius & perfectius Deo, & mundo exhibet.

PARS QVARTA.

De tentationibus quibuſdam, & occaſionibus periculoſis, aduerſus quas Sacerdos Chriſtianus peculiari ſtudio ac ſollicitudine præmunire ſe debet.

CAPVT PRIMVM.

De tentationibus in genere quibus Sacerdos impetitur, earumque remedijs.

F*ILI accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem*, inquit Sapiens, verbis illis veluti claſſicum canens omnibus quidem fidelibus, ſed maximè ijs, qui ſe ſeruituti & miniſterio Dei

ſo-

solemni consecratione manciparunt. *Iob. 7.*
Cum enim *militia sit vita hominis* *Cant. 6.*
super terram, & ipsa Ecclesia in terris posita sit *quasi castrorum acies ordinata*, in qua Sacerdotes alijque Christi ministri velut primipilarij milites in sacri illius exercitus fronte constituuntur; non mirum ipsis videri debet, si primos hostium insultus acrioresque impetus sustineant, *quia*, vt recte monet sanctus Gregorius, *quanto magis eos sibi oppositos diabolus conspicit*, *Lib. 24. mor. c. 13*
tanto amplius expugnare contendit.

Præterea cum ipsi Sacerdotes in militia Christi alios instruere, rationemque in pugna illa spirituali tenendam illos edocere debeant; quomodo id præstare possent, nisi propria ipsi experientia erudirentur, varijsque tentationibus probarentur: *qui enim* (vt loquitur Sapiens) *non est tentatus, quid scit?* Vnde & ipse Christus *Eccl. 34*
dux & Imperator noster *tentari voluit per omnia pro similitudine absque peccato: in eo enim in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari*. *Heb. 2.*

Sicut igitur gubernatorem nauis tempestas, Athletam stadium, militem acies, magnanimum calamitas; sic Christi ministrum tentatio probat, vt cum probatus fuerit accipiat coronam vitæ. Quam quidem coronam, vt ait S. Augustinus, *S. Basil. ora. de Pat.*

Ps. 60 *accipere non potest, nisi vicerit, nec vincere potest, nisi certauerit, nec potest certare, nisi inimicum & tentationes habuerit.*

Quamuis autem, vt docet S. Thomas, cuiusque tentationis ordo à Deo sit, id est, quamuis ipse Deus pro infinita sua sapientia & clementia tentationes ipsas ordinet ad maius bonum eorum qui tentantur, dummodo gratiæ suæ non desint: quia tamen anceps & periculosa semper est illa colluctatio, tum ratione propriæ infirmitatis & imbecillitatis, tum etiam propter infensissimos hostes quibuscũ nobiscum luctandum est, qui non solum aperto (vt dicitur) marte, sed sæpissimè, occultis insidijs agunt, & in Ps. 39 *semper magis timendi sunt,* inquit D. Augustinus, *cum fallunt, quam cum sæuiunt*: ideo Christi Sacerdos qui ex officio suo pro aliorum salute dimicare tenetur, multo magis propriam ipse salutem tueri debet; & propterea præsidia omnia, & auxilia sedulo conquirere, quibus contra hostium illorum impugnationem tutus & securus esse, occasionesque omnes in tentationem inducentes sollicite deuitare valeat.

De quibus quidem cum speciatim nobis agendum sit, in sequentibus huius quartæ partis capitibus; hic solum

quæ-

quædam remedia generalia aduersus quascumque tentationes vitiorumque illecebras breuiter proponentur.

Atque in primis Christiano Sacerdoti auscultandum est monitum Christi Domini, qui discipulos suos alloquens, & in eorum persona quosuis Ecclesiæ suæ ministerio addictos: *Vigilate*, inquit, *& orate, ne intretis in tentationem*: quibus verbis duo proponit veluti muniminum genera. Primum est, vigilantia, qua super seipsos, actusque suos quoscumque exteriores & interiores inuigilent, ne scilicet in factis, dictis, aut cogitatis, aliquid admittant, quod tentationi aditum præbeat, eosque in discrimen peccandi adducat; ideoque debent attendere sibi ipsis, semetipsos inspicere, diiudicare, quotidianumque examen conscientiæ instituere, quo vel proprij cordis occultissima sibi cognita sint & perspecta. *Mat. 26*

Quoniã vero sine ope cælestis gratiæ quantacumque vigilantia non sufficit, ideo non modo vigilandum, sed & orandum esse docet Christus, *vt etiam vigilantes tentationis procella non vincat*. Per orationem siquidem Deo coniuncti & vniti cum Propheta dicere possumus, *Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo?* & per eandem orationem, auxilium diuinæ gra- *S. Prosp. l. 2. de voc. gẽt.* *Psal. 26*

tiæ contra insultus hostium postulantes, illud facilè impetramus ab eo qui dixit, *petite & accipietis*, &, *si quid* Ioan. 16 *petieritis patrem in nomine meo dabit vobis*.

Porro diuina ope inuocata & exorata, manus etiam operi admouenda est, viriliter contra hostes decertandũ, Iac. 4. tentationi obsistendum: *Resistite diabolo*, inquit Apostolus, *& fugiet à vobis*, fœlix haud dubiè conditio huius belli licet alioquin periculosi, *in quo* Phil. p. 1 (vt rectè adnotauit, & ex his verbis collegit Gebennensis Antistes) *certi sumus de victoria, dummodo contra hostes pugnare, ipsorumque insultibus resistere velimus*.

Hom. 13 in Matt. Preterea fugiendas esse tentationis occasiones cuiuis notum est, *qui enim oramus*, inquit D. Chrysostomus, *ne intremus in tentationem, sane tentationis occasiones quærere non debemus*: prę- sertim ipso Spiritu sancto commonente, Eccl. 3. quod *qui amat periculum peribit in illo*. *Quantum igitur possumus, à lubrico recedamus*, vt rectè Philosophus Sen. ep. 117. antiquus dixit, *qui in sicco quoque, parum firmiter stamus*.

Neque solum ab exterioribus tentationis occasionibus, sed & ab interioribus earũdem causis sollicitè sibi- ipsi cauendum est: quis est enim qui cum Apostolo non dicat *sentio legem in*

in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, & quod adhuc periculosius est, *sæpe tunc maxime oppugnaris*, vt monet Sanctus Hieronymus, *cùm te oppugnari non sentis*. Quare (vt idem pergit) *noli securus esse, noli credere, licet in modum stagni fusum æquor arrideat, licet vix summa elementi spiritu terga crispentur; magnos hic campus montes habet, intus inclusum est periculum, intus est hostis*. Rom. 7. ep. 1. ad Hel.

Denique aduersus quædam tentationum genera, saluberrimum est monitum Apostoli dicentis: *omnia probate, quod bonum est tenete*, &, *nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sunt. Ipse etenim Sathanas transfigurat se in Angelum lucis, & quid mirum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiæ*. 1. Thess. 5. 1. Ioã 4. 2. Cor. 11

CAPVT II.

De tentatione ambitionis, præsertim in appetitione beneficiorum, munerumque Ecclesiasticorum.

AMbitio, vt docet S. Thomas, *est inordinatus honorum & dignitatum appetitus*: cum quis scilicet hono-
2.2 q. 131.
res & dignitates appetit, verbi gratia, Sacerdos aut quiuis alius clero ascriptus, beneficia vel officia Ecclesiastica, ad quæ tamen idoneum se minimè cognoscit; vel quando eadem appetit, non vt referat ad diuinam gloriam, sed vt propriæ gloriæ cupiditatem expleat.

Quam vero periculosa sit in Sacerdotibus alijsque Ecclesiæ ministris eiusmodi ambitionis tentatio, hinc patet, quod non modo eos impetat, qui se alijs cupiditatibus & vitijs mancipatunt, sed illos etiam qui virtutis, ac pietatis sectatores se profitentur. Plurimos siquidem reperire est in Clero, vitæ alioquin, vt videtur, satis probatæ, nec vllis vitijs obnoxiæ, quos tamen, vbi vel leuissima aliqua ambitionis aura afflauerit, vbi aliqua beneficij cuiusuis captandi, aut dignitatis Ecclesiasticæ obtinendæ spes affulserit, conti-

tinuò videas velut è statu suo dimoueri, & pestifero illo flatu, plerumque in abrupta simoniarum aut confidentiarum propelli, aut certè procelloso mundanæ vanitatis spiritu exagitari, & tandem lethalis alicuius noxæ scopo allisos miserrimo naufragio perire.

Vnde S. Ambrosius: *hoc ipso*, inquit, *perniciosior est ambitio, quod blanda quadam est conciliatricula dignitatum; & sæpe quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, hos facit ambitio criminosos.* Lib. 1. in Luc. c. 4.
Etenim, vt monet Sanctus Cyprianus, *etiam in sinu Sacerdotum ambitio dormit, ibi sub umbra recubat, in secreto thalami se fraudulenter occultat.* ser. de ieiunio & tent.

Idcirco Christus Dominus discipulos suos alloquens, & in illis omnem Ecclesiæ suæ Clerum erudiens, ab hoc ambitionis vitio eos præsertim deterruit: *Scitis*, inquit, *quia reges gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt potestatem exercent in eos; non ita erit inter vos, sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus.* Mat. 20

Et alia occasione coram ipsismet discipulis acriter in Pharisæos ambitione tumentes inuectus est. *Dilatant*, inquit, *phylacteria sua, & ma-* Mat. 23

magnificant fimbrias; amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus, Rabbi. Et exinde postquam ab eiusmodi fastu discipulos suos dehortatus est; plurima eaque horrenda anathemata in ambitiosos illos Pharisæos, veluti cælestia quædam fulmina vibrat: quæ vtinam perspiciant, & attentè perpendant ij „ qui Pharisæorum ambitiosa consilia „ æmulantur: qui, vt loquitur san„ ctus Gregorius, intra sanctam Ec-
In past. p. 1. c. 1. „ clesiam per speciem regiminis, glo„ riam affectant honoris, videri do„ ctores appetunt, transcendere cæ„ teros concupiscunt; atque attestan„ te veritate, primas salutationes in „ foro, primos recubitus in cœnis, pri„ mas in conuentionibus quærunt ca„ thedras: qui susceptum curæ Pasto„ ralis officium ministrare dignè tanto „ magis nequeunt, quanto ad hoc „ humilitatis magisterium ex sola ela„ tione peruenerunt.

Vt igitur contra hanc ambitionis pestem, antidotum aliquod hic proponatur; auscultandum est in primis monitum Sapientis sic loquentis: *Noli*
Eccl. 7. *quærere à Domino ducatum, neque à Rege cathedram honoris; durissimum siquidem iudicium his qui præsunt fiet, exiguo enim facile conceditur misericordia: potentes*

tes autem potenter tormenta patientur. Item Apostoli similiter dicentis: *Nolite plures fieri magistri, fratres mei, sciẽtes quoniam maius iudicium sumitis.* *Tanto certè quisque grauiùs corruit,* inquit Sanctus Gregorius, *quanto antequam caderet altiùs ascendit, & vt* loquitur Isidorus, *quanto quisque in superiori constitutus est loco, tanto in maiori versatur periculo; & quanto splendoris honore excelsior, tanto si delinquat peccator est maior.*

Sap. 6
Iacob. 2.
Expos. in ps. 60.
Li. 3. de sum bon. c. 31.

Age ergo, inquit Sanctus Bernardus, *quoniam iudicium graue his qui præsunt fiet, & potentes potenter tormenta patientur; ascendat superbia tua semper, sequere regem tuum, omne sublime videant oculi tui, festina multiplicare prabendas; inde ad Archidiaconatus euola, demum aspira ad Episcopatus, ne ibi quidem requiem habiturus, quoniam sic itur ad astra. Quò progrederis miser? an vt ab altiori gradu, casus sit grauior? neque enim sic paulatim decides, sed tanquam fulgur in impetu vehementi, quasi alter sathanas subito deijcieris.*

in declamat. sup. Ecce nos &c.

Quare quisquis honorum, dignitatum, munerumque Ecclesiasticorum appetitione titillatur, perpendat serió formidandam illam diuini iudicij stateram, ab humani iudicij bilance longè diuersam; perhorrescat

scat illam supremi iudicis vocem, Dan. 5. *appensus es in statera, & inuentus es minus habens*; cogitet quid de ipsis muneribus, ac dignitatibus, in vltimo vitæ suæ termino constitutus, sentiet? quem tunc ex illis fructum recepturus est? & si sapit, si propriæ salutis curam agit, *magis eligat abiectus esse in domo Domini, quam habitare in tabernaculis peccatorum*. Psal. 83

Ac demum ob oculos sibi ponat exemplum illius: *qui*, vt loquitur Apostolus, *cum in forma Dei esset, exinaniuit semetipsum formam serui accipiens; humiliauit semetipsum vsque ad mortem, mortem autem crucis*. Phil. 2. Quę quidem verba perpendens, Sanctus Bernardus, *Erubesce*, ait, *superbe cinis: Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te praponis authori? &c. quoties hominibus praesse desideras, toties Deum tuum praire contendis.* serm. 1. in Missus est.

CA-

CAPVT III.

De luxu in vestibus, supellectili, alijsque rebus à Christiano Sacerdote maximè cauendo.

AD tentationem ambitionis, proximè accedit luxus in vestibus, supellectili, alijsque quotidianæ vitæ expensis: qui quidem luxus eo culpabilior censetur in Sacerdote, & quouis alio Ecclesiæ ministro, quo per illum Christo perfectionis totius exemplari dissimilior efficitur.

Quid enim diuinus ille Saluator, tum per se, tum per Apostolos suos sæpius ingessit, quam mundi gloriam spernere, fastum sæculi calcare, vitæ superbiam fugere, superflua abijcere, paupertatem sectari: & vt doctrinam firmaret exemplis, ipse nasci voluit in stabulo, reclinari in præsepio, vilibus pannis inuolui, totaque vita, domo, lectulo, omnique ferè humano solatio destitui: *Vulpes*, inquit, *foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* *Mat. 8.*

Sa-

Sane Catholica Ecclesia supremi illius Pastoris vestigijs inhærens; nihil fere instantius in Concilijs commendat Sacerdotibus & Clericis, quam frugalitatem & parcimoniam in vestitu, supellectili, alijsque vitæ necessarijs: nihil acrius arguit, quam superfluitatem, excessum, ac luxum in ijsdem.

an.506. can.20. In Concilio Agathensi sancitum fuit, *ne liceat Clericis uti vestimentis, aut calceamentis, nisi quæ religionem deceāt; & si qui illorum comam nutriant, etiam inuiti ab Archidiacono tondeātur* In Concilio Matisconensi, *vt nullus Clericus* an.581. can.5 *sagum aut vestimenta sæcularia, nec nisi quæ Religionem deceant induere præsumat, quod si post hanc definitionem clericus, aut cum indecenti veste, aut cum armis inuentus fuerit; à seniore ita coërceatur, vt triginta dierum inclusione detentus, aqua tantum & modico pane singulis diebus sustentetur.*

In Quini sexta Synodo, *vt nullus* can.27. *eorum qui in Cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non conuenientem induat, neque in ciuitate degens, neque iter faciens; sed vtatur vestibus, quæ Clericis attributa sunt: si quis autem tale quid fecerit, vna septimana segregetur.*

can.16. In Concilio Niceno secundo edicitur, *omnem iactantiam & ornatum corporalem esse à Sacerdotali statu, & or-*

ordine alienum, &c. item omnem virum Sacerdotalem cum moderato, & honesto indumento versari debere; & quicquid non propter vsum, sed ostentatorium ornatum assumitur, in nequitia reprehensionem incurrere.

In Concilio Rhemensi sub Eugenio Tertio prohibetur clericis, *ne in superfluitate vestium, aspectum offendant intuentium, quorum forma & exẽplum esse debent; sed potius vt luxum illum ita suis actibus condemnent, vt amorem innocentiæ conuersatione demonstrẽt.* *can. 2*

Demum in Concilio Tridentino, omnibus & quibuscumque Ecclesiasticis etiam Superioribus & sublimioribus, quanto magis inferioribus, præscribitur: *vt non solum modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint; verum etiam in quocumque vitæ genere, ac tota domo caueant, ne quid appareat, quod à sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, & vanitatum contemptum præ se ferat.* *seß. 24. c. 1. de ref.*

„ Verum dicunt aliqui, vt obseruat *li 3. de*
„ & sibimet obijcit sanctus Bernardus, *consid. c. 5*
„ num de vestibus cura est Deo, &
„ non magis de moribus? at forma
„ hæc vestium deformitatis mentium
„ & morum indicium est: quid enim
„ sibi vult quod Clerici aliud esse,
„ aliud videri volunt? id quidem minus

„ nus castum, minusque sincerum ;
„ nempe, habitu milites, quæstu Cle-
„ ri, actu neutrum exhibent; nam
„ neque pugnant vt milites, neque vt
„ Clerici euangelizant, cuius ordinis
„ sunt? cum vtriusq; esse cupiunt, vtrũq;
„ deserunt, vtrumq; confundunt: Vnus-
„ quisq; inquit Apostolus, in suo ordi-
„ ne resurget, isti in quo? an qui sine
„ ordine peccauerunt, sine ordine
„ peribunt?

„ Væ qui opulenti estis in Sion (in-
Amo. 6. „ quit Propheta) & confiditis in monte
„ Samariæ, Optimates, capita popu-
„ lorum, ingredientes pompaticè do-
„ mum Israël, qui dormitis in lectis
„ eburneis, & lasciuitis in stratis ve-
„ stris, bibentes vinum in phialis, &
„ optimo vnguento delibuti, & nihil
„ patiebantur super contritione Io-
„ seph.

Heu quam timendum est, ne qui in mystica Sion, id est, in Ecclesia Christi, adhuc pompas sæculi ambiunt, qui mundi cultum, & luxum exquirunt, aliquando pœnitentiam nimis feram agant, & præ angustia spiritus ingemiscentes dicant, *quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? transierunt*
Sap. 5. *omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuntius præcurrens, &c.*

Vt igitur hoc infœlicitatis præcipi-
tium

ium deuitare queat Christi Sacerdos, & quiuis alius clero Ecclesiæ ascriptus, seriò cogitet, & apud se perpendat, quantum status sui sanctitati repugnet hæc pomparum sæculi affectatio; quam indignum & turpe sit illum qui gloriari nullatenus debet, *nisi in cruce Domini Iesu Christi*, mundanæ gloriolæ auram ex vano aliquo exteriori apparatu venari? Sed quam iniustum & inhumanum, ea quæ pauperibus debentur, quæ eorum victui necessaria sunt, in superfluos & vanos vsus impendere: *Clamant nudi & dicunt, nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quicquid inaniter expenditur: & nos etiam Dei plasmatio, & nos Christi sanguine redempti sumus; nostris necessitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus vestris.* *Gal.6.* *S. Ber. ep.ad* Henr. *Seno.*

Cogitet, inquam, & perpendat, quod sicut de reliquis omnibus, sic etiam de bonorum temporalium vsu & expensa coram supremo Iudice rationem redditurus sit; idque vt ipsemet edixit *vsque ad nouissimum quadrantem*; quem igitur tunc fructum habiturus est, in illis in quibus nunc ipsi est erubescendum?

Heu quot opera charitatis exercere, quot pietatis ac Religionis consilia promouere, quot animas è diaboli faucibus eripere, & Christo lucrari

po-

potuisset, vel mediocri aliqua parte, tot inutilibus expensis subtracta? Neque verò luxus in magnis duntaxat expensis caueri debet, sed & in ijs omnibus in quibus aliqua superfluitas mediocritati & parsimoniæ Clericali opposita reperiri potest: nec exigui coram Deo meriti est, sibi interdum parua quædam minus necessaria subtrahere, eaque pijs vsibus applicare.

CAPVT IV.

De vanæ gloriæ illecebris à Christiano Sacerdote fugiendis.

NOn solum in exteriori apparatu, & sæculari pompa, sed in plerisque aliis rebus, & etiam in ipsismet pietatis, ac Religionis exercitiis inanis gloriæ illecebra Christiano Sacerdoti præcauenda est; & quidem eo maiori sollicitudine: *quo*, vt monet Cassianus, *Cænodoxia seu vana gloria* li. 11. inst. c. 1. *spiritus multiformis, varius, atque ita subtilis est, vt quibuslibet perspicacissimis oculis non dicam caueri, sed peruideri deprahendique vix possit. Et sæpe*, vt po- cap. 4. stea subdit, *cui sub specie nitida vestis,*

stis, cenodoxiam non potuit diabolus generare, pro squalida & inculta conatur inserere. Quem scientia & elocutionis ornatu nequiuit extollere, grauitate taciturnitatis illudit. Si ieiunet palam, gloria vanitatis pulsatur: si illud contemnendæ gloriæ causa contexerit, eodem vitio elationis obtunditur. Quid plura? *omnia vitia superata marcescunt* (vt idem inferius loquitur) *& deuicta per singulos dies infirmiora redduntur, hoc vero deiectum acrius coalescit: cætera genera vitiorum eos tantum impugnare solent, quos in certamine superarint; hoc vero suos victores acriùs insectatur, quantoque fuerit validius elisum, tanto vehementius victoria ipsius elatione congreditur.* cap. 4. cap. 6.

Sanè Dominum Iesum videmus in Euangelio peculiari cura discipulos suos de vitio hoc præcauendo commonefacere: *Attendite*, inquit, *ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud Patrem*: & alibi ieiunia, orationes, eleemosynas, aliaque bona opera sollicitè ab huius vitij tentamētis custodienda præcipit: & Pharisæos, scribasque inanis gloriæ affectatores acriter reprehendit: ac demum discipulos ab excursione aliqua Apostolica redeuntes, & de potestate sibi in dæmones tradita exultantes, ac dicentes, *Domine etiam in nomi-* Mat. 6. Luc. 10.

nomine tuo dæmonia subijciuntur nobis,
Luc. 20. serijs verbis increpauit, ipsiusque dæmonis infœlici, ob impiam elationem, casu ob oculos posito, compescuit.

Nec solum verbis, sed & exemplis ad pestem illam vanæ gloriæ præcauendam instruxit, vnde & plurima facta & miracula sua silentio tegi voluit, & ijs quos à varijs languoribus, dæmonumque vexationibus exemerat, non modo prohibuit, sed &
Matt. 5. *comminatus est*, ne id vllatenus euulgarent.

Cum vero Christiani omnes his Christi Domini documentis & exemplis instrui ac profectum facere debeant, tum maximè Sacerdotes alijque Ecclesiæ ministri, qui sicut ex munere suo maxima quædam & præclara opera pro animarum subsidio & salute exequi debent, ita crebrioribus gloriæ alicuius inde captandæ occasionibus, maioribusque proinde periculis exponuntur.

Serm. 45 in cant. *Væ autem ijs*, inquit sanctus Bernardus, *quibus de Deo & sentire, & eloqui acceperunt, si conuertant ad inanem gloriam, quod ad lucra Dei acceperunt erogandum: si alta sapientes, humilibus non consentiant*; Gal. 5. *Non efficiamur ergo inanis gloriæ cupidi*, imò vt monet sanctus Basilius, in const. c. 11. *fugiamus inanem gloriam*,

gloriā, dulcem spiritualiū operū expilatricem, iucundum animarum nostrarum hostem, tineam virtutum, blandissimā bonorum nostrorum deprædatricem, eandemque mellis illitu, fraudis veneni sui coloratricem, & mortiferi poculi porrectricem.

Vt autem pestiferi huius vitij illecebras non modo fugere, sed & effugere queat Christi Sacerdos, hæc quę sequūtur remedia si libuerit impendat.

In primis Apostoli monitum perpendat, & secum attentè meditetur: Quis te discernit? quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Et sanè quidem (vt rectè loquitur S. Bernardus) Vnde tibi gloria ò homo? ò putide puluis, vnde tibi? de vitæ sanctitate? sed spiritus est, qui sanctificat; spiritus, non dico, tuus, sed Dei: & si prodigiis, aut signis effulgeas? in manu tua fiūt, sed virtute Dei. An blanditur popularis fauor, quod verbum bonum, & bene fortè depromseris? sed Christus donauit os & sapientiam: nam lingua tua, quid nisi calamus scribæ? & hoc ipsū mutuo accepisti, talentum creditum est, repetendum cum vsura.

1. Cor. 4

serm. 13 in can.

Preterea eiusdem S. Bernardi monitū alterū auscultetur: N*ihil*, inquit, *de*

in serm. hon. vit.

de te vnquam loquaris, quod laudem importet, quantumcunque familiaris sit ille cum quo loqueris: imo potius plus labora celare virtutes, quam vitia.

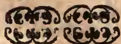
Familiare siquidem est huic vitio, lingua propria tanquam aptissimo instrumento vti; nihilque dulcius videtur quam opera egregie facta, labores pro Dei honore susceptos, laborumque ipsorum fructus narrare: sed nihil periculosius, & sæpè nihil perniciosius: quamuis enim illud interdum alijs ad similia opera prouocandis, aut ad Deũ glorificandum excitandis conferre possit, tamen nisi præsentissimæ cautelæ adhibeantur, intentioque ad Deũ solum erecta sedulo teneatur, periculũ vndequaque imminet; in lubrico gradieris, in medio laqueorum pertransis, proindeque sollicitè caue tibipsi, quisquis de teipso loqui cupis; & nisi vrgeat, aut superioris id exigentis authoritas, aut euidentissima proximi vtilitas seu necessitas, hoc tibi, quod olim sanctissimo viro, cælitus dictum puta, *fuge, quiesce, tace.*

In vita S. Arsē. in vit. pat.

Neque solum silentio rectè facta tegenda sunt, sed & quantum fieri poterit occultanda, ac semper secretum virtuti quærendum. Et si tale opus sit quod aliorum oculos latere non valeat, quodque ad ædificationem proximi palam fieri expediat; in eo casu,

fu, vt monet Sanctus Gregorius, *ita fiat opus in publico, vt tamen intentio maneat in occulto : vt & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem qua soli Deo placere quærimus, semper optemus secretum.* hom.11 in Euãg

Denique ad illam vanitatis vmbram effugandam, optimum remedium erit, diuinæ præsentiæ lucem sæpius, imo semper expetere, & cum Propheta continuo apud semetipsum dicere, *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear.* Psal.15 Vnde Sanctus Basilius propositæ sibi quæstioni, *quomodo quis posset captandæ humanæ laudis vitium declinare*, sapienter & apposite respondit, *si sibi certo persuaserit vbique Deum adesse; siquidem nemo est qui cum in oculis Domini sit, cum illius dedecore, conseruo suo malit gratiosus esse, quam Domino.* in reg. breu. q.34.

CAPVT V.

De respectibus humanis à Christiano Sacerdote diuinæ voluntati postponendis.

HIC lapis est offensionis, hæc petra scandali, in quam sæpissimè non solum è populo Christiani, sed etiam è Clero Sacerdotes alijque Ecclesiæ ministri impingunt. Hæc nimirum humanorum respectuum tentatio, & Petrum Apostolici collegij principem ad negationis trinæ præcipitium adegit, & reliquos Apostolos ad fugam tempore Passionis compulit, & primarios Iudæorum in Christum credentes ab ipsius Christi confessione deterruit: *Propter Pharisæos enim non confitebantur,*
Ioan. 12 *vt è Synagoga non eijcerentur, dilexerunt enim gloriam hominum, magis quam gloriam* Dei.

Et quot sunt hodie in Ecclesia Sacerdotes, Pastores, Doctores, alijque qui sine pudore, siue timore, siue fauore, siue quocumque respectu humano, facillimè sese à bono dimoueri, & plerumque ad malum impelli sinunt.

Quot

Quot ſunt, qui faciem potentis extimeſcentes, &, vt loquitur Sanctus Baſilius, *ad faſtum perſonæ ſublimis toti pauore contracti*, vel veritatem eloqui, vel iuſtitiæ patrocinium ſuſcipere non audent. in pſ. 33

Quot ſunt qui beneficia vel officia Eccleſiaſtica, fauori, commendationi, importunitati potius quam virtuti, aut merito largiuntur; qui ne amici cuiuſpiam animum offendant, ab Eccleſiaſticæ diſciplinæ tramite quauis oblata occaſione deflectunt: qui delinquentes corrigere, peccantes admonere, proteruos compeſcere, neſcio quo metu vel pudore humano prohibentur.

Quot ſunt ſacris ordinibus initiati, vel muneribus Eccleſiaſticis aſcripti, quos vitioſorum quorumdam conuerſatio, à tonſura, habitu, alijſque vitæ clericalis inſignibus deferendis abſterret; quos ordinum vel munerum ſuorum functiones obire, ſeque Chriſti ſeruos profiteri pudet.

Hi omnes, & ſi qui alij ſint illorum ſimiles ſeriò perpendere debent terribile illud Chriſti Domini effatum: *Qui me confuſus fuerit, & verba mea in generatione iſta adultera & peccatrice, & filius hominis confundetur eum cum venerit in gloria Patris ſui cum Angelis ſuis*: &, *qui me erubuerit, & meos ſer-* Marc. 8. Luc. 9.

mones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & Patris & sanctorum Angelorum. Nempe, vt ait

in Scorpiac. Tertullianus, *confusioni confusionem comminatur; sciebat enim a confusione vel maximè formari negationem, mentis statum in fronte consistere, prioremque esse pudoris quam corporis plagam. Quomodo vero* (inquit Sanctus Cyprianus) *potest esse cum Christo, qui ad Christum pertinere, aut erubescit, aut metuit.*

Neque hic prætermittendi sunt illi, qui erroris alicuius noui contagione infecti,

Ep.28. *dum erubescunt corrigere errorem*, vt loquitur Sanctus Augustinus, *non erubescunt permanere in errore; quod vtique potius erubescendum fuit: hoc est istud quod scriptura non tacuit, est confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gratiam & gloriam: confusio adducit peccatum, cum erubescit quisq; prauam mutare sententiam, ne aut inconstans putetur, aut diu errasse seipso iudice teneatur. Confusio autem adducit gratiam & gloriam, cum erubescit quisque de propria iniquitate, & pœnitendo, in melius commutatur.*

Vt ergo malus iste pudor, & vanus timor, & quiuis alius respectus humanus ab animo Sacerdotis, & cuiuslibet alterius ministri Ecclesiastici elimine-tur; discat in primis mundum, & ea

quæ

quæ in mundo sunt nihili facere, studeatque imitari virtutem illius, qui Heb. 11.
„(vt loquitur Apostolus) negauit se
„esse filium filiæ Pharaonis, magis
„eligens affligi cum populo Dei, quam
„temporalis peccati habere iucundi-
„tatem: maiores diuitias æstimans
„thesauro AEgyptiorum improperiũ
„Christi. Super quæ verba Sanctus
„Ambrosius: Moyses, inquit, noluit in ps. 118
„esse rex cum posset, sed opprobriũ
„Christi thesauris AEgypti arbitratus
„est præferendum: sed fugiendo po-
„tentiam, potentior factus est; factus
„est enim in Deum Regi Pharaoni,
„hoc est Regi ipsi terribilis, quem
„Rex timeret, &c. Et tu si vis tan-
„quã Deus, peccatoribus esse terrori,
„Regibus reuerentiæ, contemne quæ
„sæculi sunt, & Dominicæ Passionis
„opprobrium cõtende omnibus præ-
„ferre diuitiis.

Præterea iuxta ipsius Apostoli monitum, *aspiciat in authorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta*: Heb. 12. illiusque diuini Saluatoris vestigia consectans, animum erigat, & ipsam confusionem humanam, ipsummet mundi contemptum contemnat; nec quid mundus cogitet, sed quid Deus iudicet; apud se perspiciat: & ab illius v-

nius nutu totus pendeat; ac in omnibus quæ facienda, vel omittenda sunt non hominum opinionem, sed Dei solius voluntatem attendat, Deoque soli, non verò hominibus placere appetat, memor illius dicti Apostolici, *si adhuc hominibus placerem*
Gal. 1. *Christi seruus non essem*.

Denique ardentem in animo foueat charitatem, & facilè humani timoris, aut pudoris sensum effugabit, *perfecta siquidem charitas fo-*
1.Ioã.4 *ras mittit timorem*; studeat perfectè Deum diligere, & pro nihilo ducet mundo displicere, imó gaudebit, & gloriabitur aliquid confusionis pro Deo sustinere, Sanctòrum Apostolorum exemplo, de quibus dicitur, quod *ibant gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habi-*
Act. 5. *ti sunt pro nomine IESV contumeliam pati*.

CA-

CAPVT VI.

De inordinato propinquorum affectu, quem Christianus Sacerdos compescere debet.

QVam noxius quibuslibet Ecclesię ministris, ac proinde quā sollicitè cauendus sit immoderatus ille propinquorum affectus, vel ex solemni illo Concilij Tridentini decreto colligere est, in quo Ecclesiasticis quibuscumque *interdicit omnino, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cùm & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, ijs vt pauperibus distribuant: eas autem non distrahant, nec dissipent eius causa; imò quam maxime potest eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.* *sess. 24. c. 1. de ref.*

Certè Christus Dominus discipulatus sui conditiones proponens: *si*

Luc. 14. *quis*, inquit, *venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, &c. non potest meus esse discipulus*. Super quæ verba sanctus Gregorius hanc sibi proponit difficultatem, *quomodo*, inquit, *parentes & propinquos præcipimur odisse, qui iubemur, & inimicos diligere?* cuius solutionem postea proponens: *si vim*, inquit, *præcepti perpendimus, vtrumq; agere per discretionem valeamus, vt eos qui nobis carnis cognatione coniuncti sũt, & quos proximos nouimus diligamus, & quos aduersarios in via Dei patimur, odiendo & fugiendo nesciamus*.

hom. 37 in Euãg.

Ex qua sancti Gregorij doctrina intelligere possumus, quis sit ille inordinatus amor propinquorum qui prohibetur, & qua ratione quiuis Christi Domini minister, iuxta Euangelicam regulam, & propinquos sancto odio prosequi, & eosdem sincera & Christiana charitate complecti debeat. Quotiescumque enim parentes, aut propinqui vel à bono retrahere, vel ad malum inducere nituntur, verbi gratia, si impedimento sunt ne Sacerdos ministerij sui functiones debitè exerceat; ne operibus charitatis liberè vacet, ne beneficiorum reditus qui necessarijs vitæ & status expensis supersunt, in eleemosynas & alios pios vsus eroget.

Si prohibeant ne vitam secundum

Ecclesiasticæ disciplinæ normam instituat, & è contra, si ad conuersationes periculosas inducant, si curis & negotiis sæcularibus implicent, si ad ambitiosa consilia impellant, aut tentationis alicuius occasionem subministrent, tunc eos tanquam in via Dei aduersarios odisse & fugere tenetur.

Imò quamuis nihil eiusmodi moliantur, si tamen ipse Sacerdos sensibili quodam affectu erga parentes, aut propinquos propendere se videat, diligenter cauere debet, ne affectus ille Ecclesiastici spiritus feruorem extinguat, aut diuinæ gloriæ zelum vllatenus imminuat: Ideoque præstat omnes eiusmodi peccatorum funes excindere, & quascumque exteriores occasiones, quæ minus ordinatum illum amorem fouere possunt, amputare: quod tamen non obstat quin veram erga eosdem charitatem retinere, eorumque bonum spirituale pro viribus promouere studeat: *Alind etenim est* (vt obseruat idem S. Gregorius) *quod sponte impenditur natura, aliud quod præceptis dominicis ex charitate debetur obedientia*, & longe diuersus est amor qui carnaliter, & qui spiritualiter impenditur. Sup.

Proindeque vt perfectè diligantur propinqui, eorum dilectio Christi er-

ga nos dilectioni conformari debet, ad hoc amandi sunt, vt idem S. Pater loquitur, ad quod Christus nos amauit; nec vllum periculum est, imò eximium charitatis officium si in salutis negotio quoad fieri potest iuuentur, si à peccati occasione vel statu eruantur, si ad virtutis iter capessendum excitentur; si denique ea omnia bona illis procurentur, vnde illorum æterna fœlicitas, & maior Dei gloria obueniat.

CAPVT VII.

De quibusdam periculosis conuersationibus, contuberniisque, à Christiano Sacerdote vitandis.

Homil. quod Deus nō sit author malorum.

SIcut in pestilentibus locis (inquit sanctus Basilius) *sensim attractus aër latentem corporibus morbum inijcit: sic in praua consuetudine, ac conuersatione, maxima mala hauriuntur, etiamsi statim incommodum non sentiatur. Siquidem,* vt monet sanctus Ambrosius, *noxiæ sūt conuersationes cum insipientibus. & inficiunt sobriam mentem ac decolorant: quia sicut*

li.1.ep.4

sicut adhærens sancto, sanctus eris; ita cū peruerso peruersus eris. Frequenter enim accidit, vt quis contra propositum suum, intemperantem audiens, cum velit ipse continentiæ disciplinam tenere, fuco insipientiæ decoloretur, meritoque contrariæ sibi sunt & repugnantes disciplina, atque insolentia.

Quare quotiescumque agitur de cōuersatione, maxima cautio cuiuis Sacerdoti & Ecclesiæ ministro adhibenda est, vt prauorum & indisciplinatorum quorumcumque consortia deuitet: vtque iuxta monitum Apostoli, *subtrahat se ab omni fratre ambulante inordinatè*: idque non modo propter 2.Thess. 3. peruersionis periculum, *qui enim tetigerit picem inquinabitur ab ea*, & *corrumpunt bonos mores colloquia praua*: sed etiā propter scandalum, quod ex eiusmodi conuersatione suboriri potest: vnde „ Sanctus Hieronymus; Fuge, inquit „ personas in quibus potest malæ con- Ep. ad Nep. „ uersationis esse suspicio; nec para- „ tum illud habeas è triuio, sufficit mi- „ hi conscientia mea, non curo quid „ de me loquantur homines. Certe „ Apostolus prouidebat bona non „ tantum coram Deo, sed etiam co- „ ram hominibus, ne per illum „ nomen Dei blasphemaretur in gen- „ tibus.

Ad hoc autem delectus habendus

est

li 1. *off.* *c.*43. est eorum quibuſcum quiſque verſetur: *Etenim* (vt monet Sanctus Ambroſius) *neceſſaria eſt conuerſationis electio, vt adiungamur probatiſſimis quibuſque, &c. qui enim cum ſapiente graditur ſapiens erit.* *Prou.* 13

Quod ſi caſus occurrat, in quo cum peccatoribus neceſſario cõuerſandum ſit, tunc id præcipuo ſtudio curare oportet, *vt ſimus ſine querela & reprehenſione* (vt loquitur Apoſtolus) *in medio nationis praua & peruerſa: inter quos lucere debemus ſicut luminaria in mundo, verbum vita continentes*: & iuxta S. Petri monitum, talis debet eſſe noſtra conuerſatio, vt peccatores ipſi ex bonis operibus nos conſiderãtes, glorificent Deum in die viſitationis. *Phil.* 2. 1. *Petr.* 2.

Sed præſertim viro ſacris miniſteriis addicto, fugiendæ ſunt conuerſationes, & contubernia fœminarum; dici enim vix poteſt, quot & quanta inde damna & ſcandala proueniant. *Prima tentamenta Clericorum* (inquit Sanctus Hieronymus) *ſunt fœminarum frequentes acceſſus; iſte ſexus reprehenſibiles exhibet Clericos: quid tibi reuera cum fœminis qui ad altare cum Domino fabularis? te in publico cuncti, te in agro ruſtici, aratores, ac vinitores quotidie lacerabunt, ſi contra depoſitum fidei, cum fœminis habitare contendis, &c. Mihi* *Ep. ad Occean.*

crede

crede, non potest toto corde cum Domine habitare qui fœminarum accessibus copulatur.

Atque in primis commoratio in eadem domo cum quacumque muliere, (si mater, vel soror, aut amita, seu matertera excipiantur) interdicta est ijs, qui sacris ministerijs addicti sunt, idque toties repetitis Conciliorum decretis, vt nihil magis Ecclesia in votis habuisse videatur, quod videre est in illis, quæ ad marginem citata reperientur. Certè in Concilio Agathensi, quod est ex antiquissimis nostræ Galliæ, peculiari decreto sancitum est, *vt ancillæ ab eadem mansione, in qua Clericus manet, remoueantur.* Et in Concilio Moguntino (vt habetur capite (*inhibendum est*) extra de cohabitatione Clericorum & mulierum, prohibetur *ne Sacerdos, etiam mulieres illas quas canones concedunt, matrem, amitam, & sororem, secum in eadem domo retineat: quia instigante diabolo, & in illis scelus perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis earum*, & Sanctus Gregorius refert quod *beatus Augustinus, nec cum sorore habitare consenserit, dicens, quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt.*

In Cōc. Niceno c.3. Carthag. 3. cap. 17. Carthag. 4. cap. 46. Aurel. 3 cap. 4. Tur. 2. c. 10. Tolet. 4. c. 41. Nannetens. c. 3 Metens. c. 3. Agath. c. 11.

Præstat ergo (vt cum S. Cypriano loquamur) *singularitatem laboriosam pro pudore seruando potius retinere*, *lib. 7. ep. 39.*

quam

Ei de singular. Clericor. quam sine labore ad dedecus peruenire.

Neque solum commoratio, & contubernium fœminarũ à quouis Christi ministro vitari debet, sed & cõuersatio & familiaritas nimia cum personis illius sexus cauenda est, & omnino improbanda illorum viuendi ratio, *qui* (vt loquitur S. Prosper) *assuunt se virginibus sacris, aut viduis; ipsisque tanto agglutinantur affectu, vt facilius ab Ecclesia (quod dictu quoque nefas est) quam ab earum communione discedant; qui etsi cũ illis forte non peccant, tamen malæ suspicionis de se præbendo materiam, vitam suam maculis sinistræ opinionis infamant.*

Lib. 2. de vit. act. c. 4.

Epist. ad Ctesiphont.

Sane S. Hieronymus obseruauit, ex illo Sacerdotum, Clericorumue glutino cum mulieribus, obortas esse in Ecclesia perniciosissimas hæreses, ipsisque hæresiarchis familiare fuisse cum mulieribus habere colloquia, congressus, & frequentes consiliorum communicationes: *Simon* (inquit) *Magus hæresim condidit* Helenæ *meretricis adiutus auxilio*: *Nicolaus Antiochenus omnium immunditiarum repertor choros duxit fœmineos*: *Marcion Romam præmisit mulierem, quæ decipiendos sibi animos præpararet*: *Apelles* Philumenem *suarum comitem habuit doctrinarum*, Montanus *immundi spiritus prædicator, multas Ecclesias*

clesias per Priscam & Maximillam nobiles, & opulentas fœminas, primum auro corrupit, deinde hæresi polluit, &c. Arrius vt orbem deciperet, sororem principis ante decepit. Donatus per Africam, vt infœlices quosque fœtentibus pollueret aquis, Lucilia opibus adiutus est.

Quare danda est opera, inquit S. Basilius, *vt quantum fieri poterit mulierum colloquia congressusque fugiamus. sin id non possit, in eo enitendum est certe, vt quam rarissimè illa, & quam breuissimè fiant*. Etenim, vt monet Sanctus Cyprianus, *sunt aliqua necessitates quæ nos quoque priuatim fœminas videre compellant, ac etiam ipsa diuini operis, vel præcepti imperant efficaciam; vt visamus, vt solatia præbeamus, vt hortamenta vitalia salubriter intimemus: nec tamen & in his officijs minor cura agenda est pro moribus nostris, vt clarescant in nostra operatione indicia puritatis; seueritas non desit, quæ cum clerico fœminam possit astringere, vt ipsam consolationem nostram suscipiat cum tremore, & ita sentiat visitationis affectum, vt Clericum veneretur.* *in const. c.4* *Lib. de sing. cler.*

Et vt capitulum istud ijsdem verbis concludamus quibus sanctus ille Pater librum aureum *de singularitate Clericorum*, & dignissimum qui „ à quolibet clerico sæpius euolua- „ tur: perditionis meditatio est (in-

quit)

„ quit) frequentatiuum inter mulieres
„ celebrare processum, de qua re no-
„ bis Salomon moderamen imposuit,
„ dicens; In medio mulierum noli assi-
„ duus esse: Sic igitur ambulate, sic
agite, vt semper in Clericis Ecclesiæ
„ Senatus candidus constet. Seueritas
„ in vobis erga fœminas vigeat, au-
„ thoritas polleat, vigor teneatur, gra-
„ uitas veneretur. Et vt semel omnia
„ colligamus ad clausulam, breuiariũ
„ relegimus vobis, quod ad compen-
„ diosam plenitudinem redigens Pau-
„ lus Apostolus insinuat. De cætero
„ fratres, quæcunque sunt vera, quæ-
„ cumque pudica, quæcumque iusta,
„ quęcumque sancta, quæcumque
„ amabilia, quæcumque bonæ famæ,
„ Si qua virtus, si qua laus discipli-
„ næ, hæc cogitate quæ accepistis,
„ & didicistis & audistis, & vi-
„ distis in me, hæc agite, &
„ Deus pacis & dilectio-
„ nis erit vobiscum.
„ Amen.

CA-

CAPVT VIII.

De frænanda potus, cibique in Christiano Sacerdote intemperantia.

NVllus palmam *spiritualis certaminis apprehendit*, vt loquitur Sanctus Gregorius, *qui non in semetipso prius per afflictam veneris concupiscentiam, carnis incentiua deuicerit: neque enim ad conflictum spiritualis agonis assurgitur, si non prius intra nosmetipsos hostis positus gulæ videlicet appetitus edomatur.* Lib. 31. mor. c. 26.

Cum ergo Sacerdos in spirituali agone non militis modo, sed & ducis respectu aliorum Laicorum partes sustineat, hinc sequitur illum aduersus omnia intemperantiæ tentamenta probè instructum esse oportere: *Confusio certè & ignominia est Iesum Christum crucifixum, pauperem, & esurientem fartis prædicare corporibus; & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre.* Et quamuis eiusmodi scandalum vtcumque tegatur in ijs, qui neque Christum, neque ieiunium prædicant, intemperantiæ tamen vitium Cap. Ecclesiæ princi- pes, dist. 35

adeo

adeo ex seipso, non modo indecorum, sed & virtutibus quibuscumque noxium & aduersum est, vt Sacerdotibus & Clericis præcipuo studio cauendum esse censeatur. *Væ, væ, tibi clerice* (exclamat sanctus Bernardus) *mors in olla, mors in delicijs est: non modo quia secus introitum delectationis posita esse cognoscitur, sed ob id maximè quia populi constat esse peccata quæ comedis.*

In declamat.

Porro cum huius vitij tentatio plurimis sese modis ingerat, varijque sint occursus, in quibus virtus illi opposita periclitatur; nihil tamen hic de irritamentis ebrietatis dicere nobis propositum est, cum adeo infame & fœdum sit vitium istud in quolibet homine, vt instar monstri, ac prodigij habeatur in Sacerdote: quod si quispiam ex illo gradu, in hoc plusquam bestiale vitium deuolueretur: iam non vt Sacerdos, imò ne quidem vt homo rationis particeps, sed vt vilissimum crapulæ mancipium frænari, & in ordinem redigi promereretur.

Cum vero (vt ait Cassianus) *non sola vini crapula mentem inebriare consueuerit, verum etiam cunctarum escarum nimietas vacillantem eam, ac nutabundam readat, omnique integritatis, ac puritatis contemplatione despoliet*: ideo cuilibet Ecclesiastico ministro sicut in potu, sic etiam in cibo intemperan-

Lib. 6. instit. c. 6.

tia omnis vitanda est, & frugalitas sedulo consectanda; ac in primis ipsius intemperantiæ occasiones quæcumque fugiendæ, quæ sicut in tabernis, comessationibus, compotationibus, conuiuiis, frequentiores sunt, & periculosiores, sic etiam peculiari cura ab illis omnibus, & aliis similibus gulæ illecebris Sacerdoti cauendum est: ac præsertim quoniam interdum ad conuiuia Laicorum specie honestatis ipsi Sacerdotes aduocantur, Ecclesia tamen eiusmodi frequentius adeunda Clericis prohibuit: *Conuiuia*, inquit Concilium Aquileiẽse, *& nimiam laicorum familiaritatem, multarum offensarum & scandalorum originem, Clerici in quocumque gradu constituti, declinare ac fugere debent*: & in tertio Concilio Rauennatensi edicitur, *ne Clerici Laicorum conuiuia frequentent; quia valde honestatem deuecet clericalem, ipsorumque clericorum vilescere facit authoritatem. Siquidem*. vt ait D. Hieronymus, *facilè contemnitur Clericus, qui sæpe vocatus ad prandium, ire non recusat. Quare*, vt ibidem subdit, *consolatores nos potius ipsi laici in mœroribus suis, quam conuiuas in prosperis nouerint*.

can. de vit. & hon. cler

ep. ad Nep.

Neque solum in lautioribus conuiuiis, sed & priuatis eduliis violatur

tem-

Eccl.37 temperantiæ lex, si auidè nimis, aut immoderatè sumantur. *Noli auidus esse in omni epulatione*, inquit Sapiens, *& non te offendas super omnem escam*, & D. Hieronymus, *ex vilissimis etiam cibis*, inquit, *vitanda est satietas; nihil enim ita obruit animum, vt venter plenus & exæstuans*.

l.b.2.in Iou.

Collat.2 c.23.

Cassianus autem constituendum esse docet, *hunc generalem continentiæ modum, vt secundum capacitatem virium, vel corporis, vel ætatis, tantum sibimet cibi vnusquisque concedat, quantum sustentatio carnis, non quantum desiderium saturitatis exposcit*. Et quamuis exquisiti & lautiores cibi à mensis Sacerdotum, Clericorumque abesse debeant, tamen, vt monet Sanctus Gregorius, *non tam cibus, quam appetitus in vitio est, & plerumque culpa committitur, etiam cum abiecta & vilia sumuntur*.

lib. 10. mor. c. 27.

Quare vt rectè concludit Ludouicus Blosius) *cum necesse sit singulis diebus cibo, potuque vti, ingluuiesque à plerisque superari difficilius soleat, quam cætera corais vitia: ideo inuigilet vir spiritualis*, qualem decet esse Sacerdotem, & quemuis Ecclesiæ ministeriis ascriptum, *in quotidiana aduersus gulam pugna, & Dei auxilium sedulo imploret, ne vincatur: indecentem auiditatem, turbulentamque*

In Enchir. paruul. docu.11

cu-

cupiditatem inter edendum, etiam in simplicibus escis franet, ipsum cibum modestè sumens, & eum honestè sensimque mandens. Et *quamquam delectationem terrenam sentiat (sine qua refectio corporalis ab homine famente vel sitiente nequaquam sumitur) non tamen eidem delectationi inhareat, neque eam ad intima sua admittat,* & *sanè qui piè secum retractat atque recogitat,* Dominum Iesum *fel, & acetum, pro nobis gustasse, facilius gula illecebras spernit; facilius deliciosis escis, ac potibus carere potest; atque ipsamet deliciosa edulia aquè temperanter & inculpate sumit sicut minus sapiaa & vilia.*

CAPVT XIV.

De oris & linguæ custodia Christiano Sacerdoti maximè necessaria.

SI *quis* (inquit Apostolus) *putat se Religiosum esse non refranans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est Religio.* Super quæ verba Sanctus Bernardus, postquam dixit: *virtutis Religionis, qua diuini cultus mi-* Iac. 1. Trac. de pass. Dom. c. 27.

ni-

nistros præsertim spectat, proprium esse, religare linguam; ac sine ipsius linguæ religatione vanam Religionem esse, subiungit; *sciunt homines spirituales quantū auferat deuotionis; quantum afferat dissolutionis intrinsecus, frequens linguæ resolutio: periculum etenim est non solum falsa dicere*, vt ait S. Ambrosius, *sed etiam vera, si quis ea insinuet quibus non oportet*. *in psalm 118.*

Neque verò hic intendimus differere de cohibenda lingua à periurijs, blasphemijs, calumnijs, contumelijs, alijsque similibus vitijs, quæ inter Sacerdotes ne quidem nominari debent, *sicut decet Sanctos*: sed quibusdam alijs linguæ deliquijs, quæ licet non ita vituperabilia in ore Laicorum videantur, maximè tamen à quouis Sacerdote cauenda sunt: *Nugæ siquidem*, vt ait S. Bernardus, *inter sæculares, nugæ sunt, in ore autem Sacerdotis blasphemia*. *lib. 2. de consid. c. 15.*

Ac in primis vana & otiosa colloquia esse, satis euincit illud Christi Domini effatum: *Amen dico vobis; quoniam omne verbum otiosum quod loquuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij*. Otiosum autem verbum illud est, vt explicat „ sanctus Hieronymus, quod sine „ vtilitate & loquentis dicitur & au- *Mat. 12.* *in illum locum.* *Hom. 6. in Euāg*

„ audientis : vel, vt docet sanctus „ Gregorius, quod aut vtilitate re- „ ctitudinis, aut ratione iustæ neces- „ sitatis caret; vel denique (vt cen- „ set sanctus Bernardus) otiosum „ illud verbum est quod nullam ra- „ tionabilem causam habet : quæ „ igitur ratio, inquit ille S. Pater, „ reddi potest de eo quod est præter „ rationem : nemo itaque parui æ- „ stimet tempus quod in verbis con- „ sumitur otiosis, siquidem nunc „ tempus acceptabile est, & dies sa- „ lutis, volat verbum irreuocabile, „ volat tempus irremeabile, nec ad- „ uertit insipiens quod amittat. *Hom. 6. in Euãg* *Serm. de triplici custod.*

Quod si verba otiosa & inutilia deuitanda sunt, multo magis verba scurrilia & petulantia, quæ modestiæ aduersantur, & sæpè charitatem lædunt. Sanè in Concilio quarto Car- „ thaginensi decernitur : Clericum „ scurrilem, & verbis turpibus iocula- „ rem ab officio remouendum esse: „ & in Concilio Tridentino edicitur, „ *tanquam* diuini verbi temeratores, „ & violatores, acrioribus pœnis co- „ ercendos esse eos, qui sententias & „ verba sacræ Scripturæ ad scurrilia „ & vana conuerterint. *cap. 6.* *sess. 4.*

Præterea sanctus Apostolus dilectum sibi Timotheum, & in eius persona quemcumque sacris ministerijs *2. ad Tim. 2.*

Q man-

1. Cor. 11 mancipatum admonens: *Noli*, inquit, *contendere verbis, ad nihil enim utile est, nisi ad subuersionem audientium.* Et alio in loco, *si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.*

2. 2. q. 38. ar. 1 Obseruat autem D. Thomas verborum contentionem vituperabilem esse, proindeque deuitandam, non modo cum quis veritatem pertinaciter impugnat, quod proprium est hæreticorum; verumetiam cum etsi veritatem propugnet, & ad euertendam falsitatem disputet, id tamen facit modo inordinato, verbi gratia, eo gestu, eo vocis sono, ijs verbis, quæ & modestiæ minimè congruant, & audientium ædificationi obsint. Quod simili ratione intelligendum est, quando quis aduersus alterum, de quibuscumque rebus contendit, vel absque sufficienti ratione, vel præter debitum moderamen ipsius rationis.

Sicut contentio, sic etiam diuersa quidem, sed adhuc potiori ratione adulatio omnis, & assentatio ab ore Sacerdotis procul eliminanda est, vt enim docet D. Hieronymus; *Adulari proprium est hæreticorum, qui per dulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium.* Et D. Chrysostomu asserit, *longè peius esse collaudare delinquentes, quam delinquere: si quidem*

lib. 1. cont. Pelag. Hom. 2. de Dauid & Saul.

dem is qui dum peccat, condemnat interius peccatum suum, poterit aliquando ad se redire: at qui laudat malitiam, is se priuauit curatione, quam affert pœnitentia.

Et tamen in ea tempora deuenimus in quibus, quod de suis conquerebatur D. Hieronymus, *maximè regnat hoc vitium*, vtinam ne in Sacerdotibus & alijs Ecclesiæ ministris, *quodque est grauissimum, humilitatis ac beneuolentiæ loco ducitur, vnde fit, vt qui adulari nescit, aut inuidus, aut superbus putetur.*

De vitio detractionis nihil attinet hic dicere, cum eo manifestius sit & cognitu facilius, quo inter homines hodie frequentius perpetratur. Hoc tantum admonemus ex eodem Sancto Hieronymo, *paucos admodum esse qui huic vitio renuntient; raroq; inueniri, qui ita vitam suam irreprehensibilem exhibere velint, vt non libenter reprehendant alienam: tantamq; huius mali libidinẽ mentes hominum inuasisse, vt etiam qui procul ab alijs vitijs recesserunt, in istud tamen quasi in extremum laqueum incidant.* Sup.
Quare peculiari sollicitudine cuilibet viro Ecclesiastico inuigilandum est, ne vlli vnquam detractioni os suum aperiat, ne in colloquijs aut conuersationibus, alterius famam vllo modo impetat: & si aliqua iustitiæ, vel charita-

tis ratio ad aperienda alterius delicta compellat, id non nisi cum summa consideratione & cautione præstet, neque vltra præscriptas sibi recta ratione metas vllatenus euagetur.

Sup. De mendacio similiter ac iuramento, illud solummodo cuiuis Sacerdoti ex eodem Sancto Hieronymo proponimus, *mentiri, & iurare lingua tua prorsus ignoret; tantusque in te sit amor veri, vt quicquid dixeris iuratum putes.*

Sup. Quoniam verò hæc, quæ supra relata sunt linguæ vitia, aliaque similia non sufficit agnoscere ac deprehendere, nisi etiam iisdem curandis sedulò incumbatur: idcirco remedia aliqua hic subiungemus, ex Sanctis Patribus excerpta, quibus vti poterunt, qui se illis indigere conspicient.

Supr. Primo igitur (iuxta præfati Sancti Hieronymi doctrinam) *Sermo in omnibus sit moderatus & parcus; & qui necessitatem magis loquendi indicet, quam voluntatem. Etenim in multiloquio non deerit peccatum,* vt monet Sapiens, *qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est;* vnde Sanctus Ambrosius, *com-* Pro. 10. *plures*, inquit, *vidi loquendo peccatum incidisse, vix quemquam tacendo; ideoq; tacere nosse, quam loqui difficilius est: scio namque loqui plerosque, cum tacere nesciant;* Lib. 1. of fic. c. 2.

sciant: rarum est tacere quꝰ nquam, cum sibi loqui nihil prosit; sapiens est ergo qui nouit tacere: denique sapientia Dei dixit, *Dominus dedit mihi linguam eruditionis vt sciam quando oporteat sermonem dicere*.

Præterea (vt idem S. Pater alia occasione docet) *sapiens vt loquatur, multa prius considerat, quid dicat, & cui dicat, quo in loco, & tempore*: & (vt ait Sanctus Gregorius) *fræno consilij retinet præcipitationem verbi; & caute considerat, ne relaxando linguæ lasciuiam, auditorum conscientiam incauta locutione transfigat*. *sup. c. 10* *Lib. 5 mor. c. 12.*

Quod si pruritus aliquis linguam ad loquendum efferat; *alliga sermonem tuum* (inquit sanctus Ambrosius) *ne luxuriet, ne lasciuiat, & multiloquio peccata sibi colligat; sit restrictior, & ripis suis coerceatur; sit ori tuo ostium, vt claudatur vbi oportet, & obseretur diligentius.* Et Sanctus Chrysostomus; *Refræna* (inquit) *linguam, & si non patitur reticere dentium morsu quiescat, & tanquam carnifici dentibus tradatur. O quantum fructum affert*, (exclamat S. Gregorius Nazianzenus) *pulsato intus atque incitato pectore, linguam loqui gestientem interdum cohibere*. *Lib. 1. offic. c. 3.* *Orat. ad bapti-sand.*

Verum iuuat hic cum sapiente conqueri, *quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, vt non* *Eccli. 22*

no ι cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me? omnes enim natura bestiarum & volucrum, & serpentium, & caterorum domantur, vt ait Apostolus, *& domita sunt à natura humana, linguam autem nullus hominum domare potest.*

Iacob.3

Ser.3.de verb. Dom.

Quare, vt monet Sanctus Augustinus, *si linguam nullus hominum domàre potest, ad Deum confugiendum est, qui domet linguam nostram*: ideoque cum eodem sæpius inclamandum, *quotidiana fornax est lingua nostra. imperas nobis & in hoc genere continentiam: da quod iubes, & iube quod vis? tu nosti de hac re ad te gemitum cordis mei, & flumina oculorum meorum*. Et cum Propheta; *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labijs meis*; & rursus, *Domine labia mea aperies & os meum annuntiabit laudem tuam*.

Lib.10. confess. cap.37.

Ps.140.

Psal.50.

CA-

CAPVT X.

De otiositate à Sacerdote Christiano fugienda.

FVgienda otiositas, inquit S. Bernardus, *mater nugarum, nouerca virtutum; multam quippe malitiam docuit otiositas. Sicut enim per rimam sentina*, vt idem alio in loco dixit, *aqua latenter intrat*, & *excrescit, donec nauis per nautarum incuriam demergatur; ita ex otiositate, & ignauia, cogitationes praua, & concupiscentia multiplicantur, donec nauis cordis eis succumbens in peccato periclitetur.*

Lib. 2. de co sid. c. 13
Eccli. 33
Serm. de S. Andrea.

Sed maximè Sacerdotibus hoc vitium fugiendum esse constat, ex eo quod ipse Christus Dominus edixit, in persona discipulorum suorum, cunctos Ecclesiæ suæ ministros alloquens. *Ego* (inquit) *posui vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat*: non vtique vt otio torpeatis, vt inutiliter tempus teratis, vt inanes & vacuos dies elabi sinatis; sed vt eatis, & fructum afferatis.

Tit. de vit. et honest. Cleric. Vnde in Concilio quarto Mediolanensi dicitur, quod *vnusquisque Clericus illud apud se repetere debet, se non ad inertiam & ignauiam, sed ad spiritualis & Ecclesiasticæ militiæ labores vocatum esse.*

Sane *inter pleraq; alia quæ Deus speciali odio prosequitur* (vt monet sanctus Basilius) *vna hæc est otiositas seu cessatio ab his, quæ nos ex officio attinet facere.*
in cap. 1. Isa.

Otiosus, nempe Sacerdos, vel Clericus, ficulnea est illa infructuosa, plantata in vinea Domini, de qua post plurium annorum patientiam, tandem iudicium illud fertur. *Succide illam, vt quid etiam terram occupat. Omnis enim arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.*
Luc. 13.
Mat. 20

Porro huius vitæ quam currimus tempus (vt monet Spiritus sanctus in varijs Scripturæ locis) est tempus sementis: in hac vita licet nobis, quod volumus seminare, cum ista vita transierit, operandi tempus auferetur. Vnde & Saluator ait; *Operamini dum dies est, veniet nox quando nemo potest operari.* Cum igitur *tempus illud adeo breue sit, & prætereat figura huius mundi*, cauendum maxime est ne inutiliter elabatur; *Nolite errare* (inquit Apostolus) *Deus non irridetur, quæ enim seminauerit homo, hæc & metet, quoniam qui seminat in carne, de carne metet corruptionem,*
Ioan. 9.
1. Cor. 7
Galat. 6

nem, qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternã, & rursus alio in loco. *Qui parcè seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet*; ac demum *vnusquisque propriam mercedem recipiet secundum suum laborem*. 1.Cor.3

Vt igitur perniciosum illud otiositatis vitium effugiat quiuis Ecclesiæ ministerio ascriptus, aduertat duplex esse otiositatis genus, & vtrumque maxime cauendum.

Primum est, cum quis nihil agit; quodquidem quamuis nemini probetur, non infrequenter tamen in plerisque Sacerdotibus reperitur, idque cum ingenti totius ordinis Sacerdotalis dedecore: quot enim videre est in pagis, villis, castellis, alijsque locis, qui vbi officium, ac missam qualitercumq; absoluerint, maximam diei partem, sedentes, otiantesque, aut deambulantes in propatulo, vanis confabulationibus cum quibuscumque obuijs insumunt: interim dum alij sæculares varijs laboribus distenti *in sudore vultus sui vescuntur pane suo*.

Secundum est, cum quis aliud agit, quam eius debitum exigat, v. g. cum Sacerdos tempus illud omne quod illi ab officio & missa superest impendit curis sæcularibus, negotiationibus, litigijs, aut etiam ludis, venationibus, Genes.3.

in specul. & alijs similibus *otiosis occupationibus* (vt loquitur Blosius) & à Clericali munere alienis. Et vtrumque hoc otij genus cuiuis Ecclesiæ ministro æque fugiendum est, cum in vtroque non modo temporis iactura, sed & populi Christiani scandalum, & Ecclesiæ dedecus, & Diuini Numinis offensio reperiatur.

Ad hos proinde atque ad illos pertinet illa S. Apostoli denuntiatio, *quoniam si quis non vult operari, nec manducet.* *2.Thess. 3.* Et maxime vtrisque timendũ est; ne vnũquemq; illorũ attingat euangelica hæc condemnatio, *inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores.* *Matth. 25.*

Quod quidem vt ab ipsis deuitetur, vtque conuenienter ac fructuose impendatur tempus; vtilissimum ac saluberrimum ipsis erit ordinem sibi agendorum proponere, & quid quaque diei parte faciendum sit, sibi præscribere: v. g. qua hora surgendum, quando & qua ratione meditationi vacandum, horæ recitandæ, Missa celebranda, studiis incumbendum, operibus charitatis, aut honestæ & vtili conuersationi vacandum, refectioni, & recreationi alicui modestæ indulgendum, & alia similia muneri suo conuenientia, aut certe ab ipso minime aliena præstanda; itaut *Eccl. 14.* *non defraudetur quis à die bona,*

nec

nec vlla diei bona particula illum prætereat.

Proderit etiam salubre illud Petri Blesensis monitum: *Redde conscientiæ tuæ de quotidianis actibus rationem; vide si diem & noctem sine cuiusque peccati macula transegisti, sin minus legisti, & orasti, & scias non modicam esse temporis iacturam quod in otio aut fabulis impenditur. Tu te omnibus exhibe cogitans te omnium seruum, nec tibi sed cunctis genitum te viuere credas, datum in doctis doctorem, consolatorem solatiumque oppressorum, patrem orphanorum, defensorem viduarum, & omnibus debitorem.* *De instit. Episc. ca. 4.*

CAPVT XI.

De modo cuiuis Sacerdoti in ludis, & recreationibus tenendo.

ANimo, corporique relaxationem aliquam quandoque indulgendam esse dicit Gebennensis antistes, in tertia Philotheæ suæ parte; *cap. 31.* idque probat Diui Ioannis exemplo & dicto, ex Cassiani libris relato; vnde concludit, non modo ab humanitate, sed & à virtute alienum esse

adeo rigidum ac ferum se præbere, vt neque sibi, neque alijs vllam relaxationem recreationemq; permittere quis velit.

Porro in quibuscũq; recreationum generibus, quæ à Sacerdotibus, alijsque personis Deo sacris vsurpari possunt, tria maxime obseruari conuenit.

Primum est, vt nihil in illis reperiatur quod Diuinis vel Ecclesiasticis legibus sit prohibitum; & de Diuinis quidem legibus nulla est difficultas; de Ecclesiasticis autem, certum est
Sup. quædam esse ludorum, & recreationum genera Clericis interdicta, v. g. alearum, quarum probitionem præfatus Antistes etiam ad ipsos Laicos extendit: & varijs rationibus illius prohibitionis æquitatem probat.

In Canonibus certe Apostolicis,
can. 42. excommunicationis censura plectendus edicitur Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aleis ludens; quia poena etiam cuiuis Clerico aleatori, in sexta Synodo Generali infligenda
can. 50. decernitur.

Simili ratione ex varijs Conciliorum decretis constat spectacula histrionum, mimorum, aliorumque eiusmodi, Clericis esse interdicta: *Non oportet*, inquit Concilium Laodicenum, *ministros altaris, vel quoslibet*

Cle-

Clericos, spectaculis quæ in scenis exhibentur interesse: quod & similiter prohibitum reperitur in Concilio Lateranensi sub Innocentio tertio, cap. 16. in Concilio Parisiensi sub Ludouico & Lothario l. 1. cap. 38. & permultis alijs. can. 54.

Venatio item, illa præsertim, quæ fit cum strepitu, & clamore, interdicitur Clericis, in Concilio Romano sub Eugenio secundo cap. 12. Agathensi, cap. 55. & alijs. Apposite sanctus Hieronymus; *Esau*, inquit, *venator erat, quoniam peccator erat, & penitus non inuenimus in scripturis sanctis sanctum aliquem venatorem*. cap. 2. Mich.

In Concilio Senonensi prohibetur, *ne Clerici publicè ludant pila, aut alijs ludis, maxime cum Laicis*. Præscribiturque vt à ludo alearum, cæterisque qui à sorte pendent abstineant, neque ludentium fautores, spectatores, aut testes existant. Quod item rigidiùs adhuc in Concilio Mediolanensi 4. interdicitur. an. 528. c. 25.

Neque dicat quis in plerisque ex ludis illis aut recreationibus prohibitis, nihil inesse mali: nam prætérquam quod in eis multa reperiuntur, quæ status Ecclesiastici sanctitatem parum decent: Sanè (vt sapienter dixit sanctus Ambrosius) *quid interesset inter populum & Sacerdotem, si ijsdem astrin-*

ge-

gerentur legibus: debet vtiq. praepondera-re vita Sacerdotis; sicut praeponderat gratia.

Secundum quod Sacerdotes & Clerici in ludis & recreationibus obseruare debent; est, vt nihil in illis fiat aut reperiatur quod scandalum, aut offensionem aliquam proximo afferre possit: *omnia mihi licent*; aiebat Apostolus, *sed non omnia expediunt*: pleraque animi relaxandi causa
1.Cor.6. inculpabiliter fieri & dici possunt priuatim inter ipsas personas Ecclesiasticas, quae coram quibusdam Laicis forsan reprehensioni obnoxia viderentur: proindeque ipsis sollicitè cauendum est ne tali vtantur licentia: *quae*, vt loquitur Apostolus, *offendiculum fit infirmis; sic enim peccantes in*
1.Cor.8. *fratres & percutientes eorum conscientiam infirmam in Christum peccant.*

Tertium denique est, vt in ipsis recreationibus & ludis, modus debitus obseruetur, vteturque quiuis excessus, siue in tempore quod ludo & recreationi conceditur: siue in ipsius ludi expensis, siue in ludendi affectu; quantumuis enim inculpata & honesta sit aliqua recreatio, vt rectè monet Antistes Gebennensis, nimius erga
Sup. ipsam affectus semper vitiosus est; in ludendo quidem delectationem aliquam percipere licitum est, nusquam

quam tamen cor & affectum ludo apponere, ita vt ipse ludus cum ardore quodam animi quæratur, aut expetatur.

CAPVT XII.

De procurationibus rerum sæcularium, alijsque mundi negotiationibus & curis à Christiano Sacerdote fugiendis.

NEmo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, inquit Apostolus, *vt ei placeat cui se probauit.* Ea namque conditione Sacerdotes & Clerici nomen Christi militiæ dederunt, eaque lege in eius castris profitentur, *vt expediti ab omni sæculi præsentis impedimento, intrepidi in prima acie persistentes, post palmam victoriæ triumphatricis, gloriæ coronam, ab eo Rege qui de antiquo hoste triumphauit, suscipere mereantur.*

2. Tim. 2.

Conc. Foroiul. can. 5

Miles sane, vt ait Sanctus Basilius, *non domos ædificat, non comparat agros, non vacat mercaturæ; in plateis tabernaculum sibi ponit, cibum sola necessitate me-*

In Ascetic. ser. 1.

metitur, somni tantum, quantum natura requirit: itinera frequentia, itemque vigilia, acris ad frigora, caloresque tolerandos patientia: periculosorum cum aduersarijs certaminũ crebra susceptio; & in ijs sæpe si ita sors ferat, gloriosa mors, &c.

,,Age igitur, ò miles Christi, qui ,, iam tenuia hæc ex rebus humanis ,, exempla inspexeris, subeat animum ,, tuum sempiternorum bonorum ,, cogitatio; solutus esto, atq; ab ,, omnibus vitæ curis liber, &c. Si ,, quis, inquit Christus, mihi ministrat me sequatur, & vbi ego sum, ,, illic sit & minister meus; vbi ergo ,, Christus Rex noster est? in cælo ,, haud dubiè; huc proinde tuus tibi, ,, ò miles Christi, dirigendus est cursus; obliuiscere quicquid hic in ,, terris impedimenti haberi potest. ,, Optimè & appositè sanctus Ambrosius: Cui portio Deus est, in- ,, quit, nihil debet curare nisi Deum, ,, nec alterius impeditur necessitatis ,, munere; quod enim ad alia officia ,, confertur, hoc Religionis cultui, atque huic nostro officio decerpitur. ,, Hæc enim vera est portio Sacerdotis ,, abdicatio domesticorum, & quædam alienatio charissimorũ vt suis se ,, abneget, qui seruire Deo elegerit. ,, Et Petrus Blesensis: Vacuum, inquit, à sæcularibus oportet esse animum diuinæ

id. ibid.

Lib. de fuga sæculi & refertur 12. q. 1. c. cui portio.

uinæ

„ uinæ seruitutis obsequio consecra-
„ tum: Magnis addictus es, noli mi-
„ nimis occupari: minima,& vilia sunt,
„ quæcumq; ad sæculi quæstus, & non
„ ad lucra pertinent animarum.

Et hæc quidem attendens sancta Ecclesia, sollicitè cauit, ne Sacerdotes alijque sacris ministeriis ascripti, rerum sæcularium procurationibus, aut mundi curis, negotijsue implicarentur: super qua re insigne præ cæteris est decretum Concilii Calcedonensis quod hic exscripsimus.

„ Peruenit ad Sanctam Synodum,
„ quia de ijs qui in Clero cõnumeran-
„ tur, quidam propter turpis lucri gra-
„ tiam alienarum possessionum con-
„ ductiones, & causas sæculares susci-
„ piunt, & à sacris quidem officiis se
„ per desidiam separant, ad domos au-
„ tem sæcularium concurrunt, & sub-
„ stantiarum eorum gubernationes a-
„ uaritiæ causa suscipiunt. Decreuit er-
„ go sancta Synodus, nullum Cleri-
„ cum deinceps, aut Monachum con-
„ ducere possessiones, aut misceri sæ-
„ cularibus procurationibus, nisi fortè
„ qui legibus ad minorum ætatum tu-
„ telas, siue curationes inexcusabiles
„ attrahitur: aut cui ciuitatis ipsius E-
„ piscopus Ecclesiasticarum rerum cõ-
„ miserit gubernacula, & orphanorum
„ aut viduarum, quæ indeffensæ sunt,

Cap. 5. et idem cõstitutum habatur in conc. Later. sub In. 3 c. 16. & in conc. Later. sub Alex. 3. c. 12.

& ea-

„ & earum personarum, quæ maximè
„ Ecclesiastico indigent adminiculo
„ propter timorem Dei. Si quis vero
„ transgressus fuerit hæc præcepta,
„ Ecclesiasticæ correctioni subiaceat.

Sanè indecorum est, & ab Ecclesiastica dignitate & sanctitate valdè alienum, *videre Sacerdotes*, vt loquitur Concilium Parisiense, *pro forensibus negotijs huc illucque currentes & discurrentes, interim dum ex eorum absentia, & loca Deo dicata debito cultu priuantur, & homines sine confessione, & infantes sine baptismi regeneratione plerumque moriuntur*. Quibus postea illud Prophetæ summa cum ratione applicat, *quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum*. Quod beatus Gregorius ita exponit: *Quid namque auro quod metallis cæteris praeminet, nisi excellentia sanctitatis? quid colore optimo, nisi cunctis amabilis reuerentia religionis exprimitur? quid sanctuarij lapidibus nisi sacrorum ordinum persona designantur, &c. aurum igitur obscuratur, cum terrenis actibus sanctitatis vita polluitur, color optimus commutatur, cum eorum qui degere religiosè credebantur, æstimatio anteacta minuitur: nam cum quilibet post sanctitatis habitum terrenis se actibus inserit, quasi colore permutato, ante humanos oculos, eius reuerentia despecta*

sub Lud. & Loth. c.1.c.29

Thren.4

Past.l.2 c.7.

specta pallescit sanctuarij quoq; lapides in plateis dispergunitur, cum causarum sæcularium lata itinera expetunt hi, qui ad ornamentum Ecclesiæ internis mysterijs quasi in secretis sanctuarij vacare debuerunt.

Et Concilium Aquisgranense secumdum statuit, illos Sacerdotes „qui contra statuta canonum villici „fiunt, turpia lucra sectantur, & „per diuersos mercatus indiscretè „discurrunt, summa districtione „& seueritate coercendos esse; ne „scilicet per eorum illicitam inde„centemque actionem, & ministe„rium Sacerdotale vituperetur, & „quibus debuerant esse in exemplum „in eorum deueniant scandalum. Part 3. c.8.

Vt igitur his Ecclesiæ monitis & decretis libentiùs obtemperet, quiuis Sacerdos aut Clericus, consideret, & sedulo perpendat, quam vana sint & flocci facienda omnia hæc transitoria, pro quibus inter huius sæculi homines tanto impetu & ardore, Eccl. 1. discurritur, disceptatur, litigatur, belligeratur: *Vanitas vanitatum*, inquit Ecclesiastes, *vanitas vanitatum & omnia vanitas, quid habet amplius homo de vniuerso labore suo quo laborat sub sole? &c. ecce vniuersa vanitas, & afflictio spiritus & cassa sollicitudo mentis.*

An-

Audiat S. Apostolum monentem, *tempus breue est, reliquum est, vt qui* 1.Cor.7 *vtuntur hoc mundo tanquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi.* & iuxta eiusdem præscriptum, radicem sicut omnium malorum, sic etiam illarum perturbationum & inordinationum, cupiditatem & auaritiam ex animo penitus euellere contendat. De qua proinde, in sequenti capite aliquid dicendum nobis est.

CAPVT XIII.

De auaritia, & cupiditate ab animo Christiani Sacerdotis radicitus extirpanda.

Sub Lud. & Loth.l.1 c.13, CAuendum summopere est Sa„cerdotibus, inquit Conci„lium Parisiense, vt ab auaritiæ peste, „quæ est idolorum seruitus, & à cupi„ditate, quæ radix omnium malorum „est, se compescant, &c. grauius „quippe, atrociusque hæ pestiferæ „lues in illis damnantur, quam in ijs „qui eorum dictis, & exemplis „ab his coërceri debuerunt. Solent nam-

„namque à nonnullis multifariæ oc-
„casiones obtendi, quæ necessitatis
„nomine pallianter: & re vera dum
„exteriùs necessitas prætenditur, in-
„teriùs auaritia tegitur. Ait itaque
„Dominus in Euangelio; Nolite the-
„saurizare vobis thesauros in terra,
„Scribit etiam Beda quod nonnulli
„Sacerdotum ac Doctorum loco po-
„siti (quod dictu quoque graue &
„lugubre est)dum ignem cupiditatis
„igni supernæ dilectionis anteponunt
„igne supernæ vltionis absumuntur:
„quorum perpetua damnatio, tem-
„porali filiorũ Aarõ morte figurata est.

Sanè inter mala plurima eaque grauissima, quæ vitij huius contagio secum inuehit, vnum ex perniciosissimis est, quod tenebras effundat, animumque veluti quadam cæcitate percutiat: Itaut, quod in præfato Concilio obseruatur, *Presbyteri quos pestis illa inuasit, suisque retinaculis vinxit, captiuosq; effecit, instar cæcorum nesciant quò eant, nesciant, quid esse, vel quid agere debeant.* Sup. c. 29.

Ex quo fit vt veluti clausis oculis in horrenda quandoque Simoniarum, confidentiarumque præcipitia delabantur; vel in ministeria, & officia Ecclesiastica contra ius fasque se ingerant, & beneficia beneficiis accumulare studentes, sæpè infan-

dis

dis criminibus sacrilegijsque Dei sanctuarium polluant. Et quid mirum? Quando) vt S. Cyprianus loquitur) *vsque ad mortem Domini amor lucri se ingerit. nec vita Saluatoris quaestus desiderium parcit.*

Ser. de ieiunio & tent.

Verè igitur & cùm summa ratione dixit sanctus Hieronymus. *ignominiam esse Sacerdotum, proprijs studere diuitijs.* Ignominiam, inquam, huic vitio turpiter mancipatum esse, quod aeternam proditori Saluatoris infamiam attulit, quod eum ex Apostolo apostatam, ex Christi amico daemonis mancipium, ex salutis aeternae praecone ignis aeterni pabulum effecit.

Luc. 2.

Videte itaque & cauete ab omni auaritia, inquit Christus Dominus, cunctos fideles, sed maximè discipulos & ministros suos alloquens: *Videte & cauete*, oculi aperiendi, fax fidei praeferenda, non secundum prauas mundi consuetudines, aut naturalis desiderij passiones, sed secundum Euangelij axiomata, ferendum est de agendis iudicium, gressusque animae dirigendi: & hoc sit primum aduersus hanc auaritiae pestem antidotum, quando v. g. occasio alicuius beneficij obtinendi, aut muneris Ecclesiastici capessendi sese offert, hoc salubre Christi monitum animo re-

repetendum. *Videte & cauete ab omni auaritia:* Videndum, idque sincere & coram Deo, qua intentione quis feratur, quid animum præsertim alliciat; & sollicitè cauendum *ab omni auaritia:* si quis alicuius impedimenti canonici sibi conscius sit, si se à Deo nullatenus vocatum, si minimè idoneum conspiciat, vel si iam beneficium aliquod possideat quod honestæ sufficiat sustentationi, cauendũ *ab omni auaritia*, & animus contra quascunque cupiditatis illecebras sedulò præmuniendus.

Cogitet prætereà qui huius vitij tẽtatione infestatur. qui cupiditatis iaculis se impetitum persentit, cogitet, inquam, quia *non in abundantia hominis vita eius*. vt subsequentibus verbis idem Christus Dominus admonet; neque enim opus, aut diuitiæ quantumcumque copiosæ vitam vel vnico tẽporis momento prorogare possunt; sibique proinde dictum putet, quod ibidem subiungitur: stulte hac nocte repetent animam tuam à te; & hæc
„ omnia quæ præparasti, cuius erunt?
„ quem fructum tunc habiturus es in
„ iis in quibus tunc erubescis? nam
„ finis illorum mors est: neque enim
„ homo cum interierit sumet omnia,
„ neque descendet cum eo gloria eius.
„ Nihil vtique intulimus in hunc mun-
dum;

,, dum; haud dubium quod nec auferre quid possumus: habentes igitur alimenta, & quibus tegamur his cōtenti simus: nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in desideria multa, & inutilia, quæ mergũt hominem in interitum, & perditionem; Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem ò homo Dei hæc fuge.

CAPVT XIV.

De quouis scandalo sollicitè præcauendo.

2.2.q.43.ar.1. SCandali nomine Theologi communiter cum S. Thoma intelligũt *dictum vel factum minus rectum præbens occasionem ruinæ.*

Dictum, vel factum, quia exterior duntaxat actus alteri notus potest habere rationem scandali, tanquam obex scilicet in virtutis via obiectus.

Minus rectum, neque enim ad rationem scandali necesse est dictum illud

illud vel factum esse absolute ex se malum, sed sufficit habere speciem mali: vnde Apostolus non tantum à quouis malo, sed &c. *ab omni specie mali* abstinendum esse docet. 1.Thess. 5.

Prabens occasionem ruinæ, nec enim requiritur vt causam, sed satis est vt occasionem præbeat; interdum siquidem contingere potest vt quis alterum scãdalizet, actu aliquo suo alioquin bono, quem tamen, ob solam circumstãtiam effectus, scilicet ruinæ alterius, prætermittere debebat: v. g. si quis actum correctionis fraternæ exerceat, in eum quem præuidit, aut præuidere debuit, peiorem ex eius correctione futurũ: tunc enim ipsa correctio fraterna, quæ ex se bona est, proinde nullius mali causà directè esse potest, occasioné tamen præberet peccato alterius.

Iam quantopere Sacerdos, & quiuis Ecclesiæ ministerio ascriptus cauere debeat, ne vllam vnquam præbeat scandali occasionem, neue ex eius dicto aliquo, vel facto minus recto quis in peccatum inducatur, hinc patet, quia, vt ait S. Gregorius, *si quid in Sacerdote, vel Clerico iuste reprehenditur, eius vitio ipsa Religionis nostra æstimatio grauatur*, &c. vt loquitur sanctus Bern. *misera Sacerdotũ conuersatio fit misera plebis Domini subuersio: laqueus siquidem ruina populi Sacerdotes mali*. *in past.* p... *ser. 1. de conuers. S. Paul.* *Ezech. 44*

Dici enim vix potest quantas animarum strages ediderit, & quam deflendam vastitatem Ecclesiæ intulerit inordinata Sacerdotum & Clericorum vita, quot inde Religionis detrimenta, quot veræ pietatis, ac virtutis damna inter fideles processerint.

„ Nullum certe, inquit Sanctus Gre-
hom. de „ gorius, maius præiudicium tolerat
cur. past. „ Deus, quam cum eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit: quādo ipsi peccamus, qui aliorum compescere peccata debuimus, quando pereunti populo mortis authores sumus cui ad vitam duces esse debuimus. Quod si (vt notat sanctus Chry-
hom. 1. in ep. ad Tit. „ sostomus) ei qui vnam scandalizat animam, expedit vt mola asinaria suspendatur circa collum, & demergatur in profundum maris; qui innumeras animas scandalizat, & vrbes integras, & plebes, viros, mulieres, pueros, quid pati merebitur?

Mat. 18 *Væ mundo à scandalis* inquit Christus, *Væ homini illi per quem scandalum venit. Sicut enim quantoscumque aliquis*
ser. 163 *exemplo sanctæ vitæ ædificauerit*, verba
de temp. sunt sancti Augustini, *cum tantis mercedem retributionis beatæ vitæ accipiet; ita quantiscumque exemplum malæ conuersationis, etiamsi eum illi non sequantur*

præ-

præfuerit, pro tantis se malis rationem poterit redditurum.

Et nunc ad vos mandatum hoc, ò Sacerdotes, edicit Dominus per Prophetam, *quia recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege, & irritum fecistis pactum* Leui: *propter hoc, ego dedi vos contemptibiles, & humiles in omnibus populis*. Neque enim alia ratio quærenda est, quare nunc Sacerdotalis ordinis maiestas in tantum viluit, cur clericalis status splendor adeo infuscatus est; iusto Dei iudicio contemptibiles & humiles facti sumus ijs, quibus ob vitiosos & inordinatos mores, & actus scandali ac ruinæ occasionem dedimus; hinc Prælatorum authoritas imminuta, vt non dicam plerumque conculcata, hinc Ecclesiæ potestas à Laicis vsurpata, hinc Sacrorum canonum neglectus, & sæpissimè aduersus eosdem peruicacia.

Malac. 9.

Vt igitur tot tantisque malis remedium aliquod inueniamus, præcidenda est, aut potius euellenda, & penitus extirpanda est illorum radix, & cuiusque Sacerdotis, ac viri Ecclesiastici studium, & opera in eo præsertim collocandanda est, vt seduló quæscumque etiam minimas scandali aliis dandi occasiones deuitet. Ideoque hoc apud se in primis firmiter statuat, vt nullum quantumuis leue videatur pecca-

tum, coram aliis, imò coram Deo deliberatè committat, nullũ in quibuslibet actionibus suis defectum admittat, nihil denique vnquam sibi in dictis, aut factis minus rectum permittat.

Et de peccato quidem mortali, nihil hic dicere attinet, monstri siquidem ac portenti instar est coram oculis Dei & Angelorum, Sacerdos peccato aliquo mortali inquinatus; *vnus ex vobis diabolus est*, ait Christus de vno discipulorum suorum qui sola voluntate peccatum mortale conceperat. De peccato veniali hoc solũ monemus, longè diuersa esse iudicia Dei à iudiciis hominum; multa plerumq; ex se leuia, & venialia peccata, quæ in Sacerdotibus, propter sanctitatem status, coram Deo lethalia censentur: multa item, in quibus ratione scandali infirmorum, grauior quam credatur inest prauitas: quid quod plurima etiam opera virtutis, defectu prudentiæ, ac discretionis, aut alicuius circumstantiæ ad integritatem bonitatis moralis necessariæ, offendant potius, quam ędificent.

Ioan. 6.

Quare vigilantia opus est, vt tot laquei sibi, aliisque sollicitè deuitentur, sæpiusque iterandæ cuiusuis peccati sedulo cauendi resolutiones, ac cælestis gratia, qua in bono proposito

firmi

firmi consistamus, iugiter imploranda. Præterea Christianus Sacerdos ad hoc diligenter attendere debet, vt omnes & quascumque mali cuiuslibet suspiciones à se amoueat, quod ex ipsius Apostoli exemplo discere potest, cũ.n. eleemosynæ quædam ad fideles Hierosolymam transmittendæ, in eius manibus à Corinthiis fuissent depositæ: veritus ille ne minus rectæ, aut sinceræ gestionis apud aliquos suspectus esset, alios secum ad pecuniarum illarum dispensationem veluti testes assumere voluit: *ne quis*, inquit, *nos vituperet in hac plenitudine, quæ ministratur à nobis: prouidemus enim bona non solũ corã Deo, sed etiam corã hominibus.* 2. Cor. 8

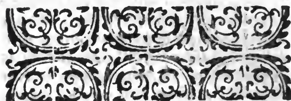
Quod quidem sancti illius Apostoli factum perpendens D. Chrysost. *à nullo sine peccato*, inquit, *tantum absumus, quantum à furto aberat Paulus; insania enim mera quid suspicari de beato illo, atque admirabili animo Pauli; nihilominus hanc suspicionem sic iniquam & absurdam procul repellere studuit*. Vnde concludit longè potiori ratione quẽuis Sacerdotem teneri ad studium adhuc maius adhibendum, *quo malas de se suspiciones & opiniones non solum quãdo erumpunt diuellat: sed procul vnde erumpere possent prospiciat, & causas ipsas, è quibus oriri possent longo ante tempore intertmat.* lib. 6. de Sac.

Denique sollicitè caueat, non solum ne pluribus, sed ne vel vni, ne vel minimo cuique, vllam quantulamcumq; præbeat offendiculi, vel scandali occasionem: prohibet siquidem Christus *scandalizari vel vnum de pusillis qui in eum credunt*. Et Apostolus protestatur, *si esca scandalisat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum* Hoc igitur in quibuslibet factis, aut dictis suis sedulo perspiciat, quis adsit, quis videat vel audiat? vt diiudicare possit, num talia dicere, vel facere conueniat? num inde pusilli alicuius animus occasioné ruinæ sumpturus sit? & è contra eo modo se gerat in omnibus, quæ acturus, aut locuturus est, *vt proximo suo placeat in bonum ad ædificationem, & omnia sua ad ædificationem fiant.*

Mat. 18
1. Cor. 8
Rom. 15
1. Cor. 14.

PARS

PARS QVINTA.

De medijs quibusdam, & adiumentis, quæ Christiano Sacerdoti, tum ad profectum, tum ad perseuerantiam in virtute, maximè conducere possunt.

CAPVT I.

Quantum intersit Sacerdotem Christianum in vera virtute progredi, & perseuerare.

D*Iscipulus proficiens gloria est magistri*, inquit sanctus Bernardus, *& quisquis in schola Christi non proficit; eius magisterio indignus est, nunquam* Ep. 141

Epist. 242. *etenim*, vt idem alio in loco dicit, *iustus arbitratur se comprehendisse, nunquã dicit satis est, sed semper esurit, sititq; iustitiã; itaut si sẽper viueret, sẽper quantũ in se est iustior esse cõtenderet, semper de bono in melius proficere totis viribus conaretur: non enim ad annum, vel ad tempus, instar mercenarij, sed in aeternum, diuino se mancipat famulatui.*

Quare, vt cum sancto Augustino in ps. 69 loquamur, *quantumcumque hic vixerimus, quantumcumque hic profecerimus, nemo dicat, sufficit mihi, iustus sum: qui enim dixerit, remansit in via, non nouit peruenire; vbi dixerit sufficit, ibi haesit.*

,, Moueat certè nos ipsum quoque
ep. 341. ,, saecularis cupiditatis exemplum (vt
,, rectè monet sanctus Bernardus) quẽ
,, enim ambitiosum vidimus aliquan-
,, do contentum adeptis dignitatibus,
,, ad alias non anhelare? sic & curiosi
,, cuiusquam non satiatur oculus visu,
,, nec auris impletur auditu: quid eo-
,, rum qui auaritiae seruiunt; aut ama-
,, tores sunt voluptatum, seu vanas
,, consectantur laudes, nonne & ipso-
,, rum insatiabilia desideria arguunt
,, nos negligentiae; & tepiditatis? pu-
,, deat certe spiritualium nos bonorũ
,, minus cupidos inueniri.

Apoc. 1. Denique vrget nos ipsa diuinae veritatis vox: *esto fidelis vsque ad mortem,*

& dabo

& dabo tibi coronam vitæ, &, *qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit*: super quibus verbis obseruat sanctus Augustinus Dominum non dixisse, *qui bene inchoauerit*, *sed qui perseuerauerit vsque in finem*; *non enim cœpisse*, *sed permansisse virtutis est*, inquit S. Hieronymus. Mat. 24 li. de contin. c. vl. ep. ad Vitalem.

Quisquis igitur sacris ministerijs addictus est, hoc apud se firmiter statuat, in Christi famulatu non sufficere quod ad Ecclesiasticos Ordines quis dignè promotus fuerit, quod suæ promotionis initio functiones ordinum illorum proprias debitè exercere studuerit, quod virtutes muneri suo congruentes aliquanto tempore assectatus fuerit, tentationesque tunc irruentes fortiter repulerit: vlterius eundum est, *grandis adhuc restat via, ambulandum est, vsque ad montem Dei*, &, vt ait Sanctus Augustinus, *tota vita pergendum est, vsque dum ad vitam incommutabilem perueniatur*. Proindeque progressus in vita virtutis iugiter faciendus, & in illo progressu fideliter vsque ad exitum vitæ perseuerandum est. Sup.

Quod vt faciliùs firmiusque exequi possit, aliquot media aptissima, & saluberrima in hac quinta huius operis parte suggerentur, si priùs duo vel tria monita vtilissima: & obseruatu dignissima, istic fuerint apposita.

Primum est vt Christianus Sacerdos aut quiuis alius Ecclesiasticis ministeriis mancipatus obliuiscatur eorum, quæ rectè vtcumque gessisse sibi videtur, & intuitum mentis solummodo ferat in ea quæ agenda supersunt. Hoc monitū nobis suppeditat beatus Paulus non verbo solum, sed & exemplo suo in Epistola ad Philippenses, *Fratres*, inquit, *ego me non arbitror comprehendisse, vnum autem, quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea vero quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu; quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus.*

Quibus quidem verbis indicat, si proficere quis velit, non debere meminisse bonorum quæ perfecit, sed cogitare solummodo ea quæ ipsi perficienda restant: *Nam*, vt in illum locum rectè scripsit sanctus Chrysostomus, *nihil adeo recte facta euacuat, & in ventū abigit, atq; memoria bonorū, quæ nos operati sumus: duo siquidem mala parit, segniores enim facit, & in arrogantiam extollit;* Si igitur, vt postea subdit, *Paulus post mille mortes, post tanta pericula, istud arbitratus est de se, multo magis nobis obliuiscenda recte facta. & à tergo relinquenda sunt: etenim & qui currit, non reputat quantum spatium*

confecerit, sed quantum adhuc desit: & nos non quantum virtutis impleuerimus reputemus, sed quantum adhuc supersit. *Fœlix igitur ille est*, inquit sanctus Hieronymus, *qui quotidie proficit, qui non cōsiderat, quid heri fecerit, sed quid hodie faciat, vt proficiat.* *in ps. 83*

Secundum est vt quotidie viam virtutis ingredi se arbitretur, proficiendique ac perseuerandi propositum singulis diebus innouet: idque iuxta magni Antonij monitum, qui, vt refert sanctus Athanasius sæpè suis inculcabat: *Hoc sit primum cunctis in commune mandatum, nullum arrepti propositi vigore lacessere, sed quasi incipientem augere semper debere quod cœperit, præsertim cum & humanæ vitæ spatia æternitati comparata breuissima sint & parua.* Vt enim rectè dixit Sanctus Gregorius, *nescit mens per torporem veterascere, quæ studet per desiderium semper inchoare; hinc Psalmista qui ad perfectionis culmen iam peruenerat, quasi inchoans dicebat; Ego dixi nunc cœpi; quia videlicet si lacescere ab inchoatis bonis nolumus, valdè necesse est, vt inchoare nos quotidie credamus.* *in eius vita.* *lib. 22. mor. c. 20*

Tertium denique est, vt Dei auxilium gratiamque sine qua nihil se posse cognoscit iugiter inuocare studeat: *Beatus*, siquidem, *vir cuius est auxilium abs te, ascensiones* *ps. 83.*

nes in corde suo disposuit in valle lachrymarum in loco quem posuit: etenim benedictionem dabit Legislator.

Et huius quidem benedictionis obtinendæ modum præscribens ipse Legislator Christus Dominus: *Petite*, inquit, *& accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: omnis enim qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperitur. Et Pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se.* *Luc. 11.*

CAPVT II.

Suggeruntur varia media quibus Christianus Sacerdos in progressu, & perseuerantia iuuari poterit, quorum primum est, ordo vitæ quem sibi ipse præscribere debet.

QVamuis certissimum sit ex sacro „Tridentino Concilio, perse- *Sess. 6. c. 13.* „uerantiæ donum aliunde haberi „non posse, nisi ab eo qui potens „est, eum qui stat statuere, vt per- „seueranter stet, & eum qui cadit, „restituere: nihilominùs eadem „Synodus monet, vt vnusquisque „in Dei auxilio firmissimam spem col-

„ collocans, salutem suam opere-
„ tur in laboribus, in vigilijs, in elee-
„ mosynis, in orationibus, & obla-
„ tionibus, alijsque similibus pieta-
„ tis operibus: quia nimirū, vt postea
„ subdit, benè operantibus vsque in
„ finem, vita æterna proponitur, &
„ tanquam gratia, filius Dei per Ie-
„ sum Christum misericorditer promis-
„ sa, & tanquam merces, ipsius Dei
„ promissione bonis ipsorum operi-
„ bus fideliter reddenda.

Ex quo sequitur optimum & saluberrimum medium ad ipsius perseuerantiæ munus obtinendum à Deo, esse si vitæ præsentis tempus in quotidianis virtutū exercitiis fideliter impendatur; ad quod quidem plurimum conferre potest, si quotidiana illa pietatis exercitia rectè & aptè inter se disponantur: *Ordo* siquidem, vt ait S. Aug. *dux est ad Deum, & quæ à Deo sunt ordinata sunt.* *lib. de ord. c. 1.*

Præterea experientia ipsa constat ordinem in quotidiana virtutum praxi seruatum maiorem ipsis virtuosis actibus non modo decorem & perfectionem, sed etiam facilitatem ac suauitatem conciliare; diemque, verbi gratia, à Christiano Sacerdote in orationibus, studijs, charitatis operibus, alijsque functionibus Ecclesiasticis ordinatè transactum longè melius

lius ac lenius effluere, quam si nullo suarum occupationum habito delectu, nunc hoc, vel illud ageret, *& vbi esset impetus spiritus, illuc graderetur.*

Lib. de ord. c. 1.

Vt igitur cœlesti aspirante gratia, diuinæque ipsius sapientiæ vestigia cōsectando, *attingat à fine ad finem fortiter, suauiterque disponat omnia*, consultissimum ipsi erit, vitæ suæ, actuumque suorum ordinem aliquem sibi prę-stituere, idque quantum fieri poterit de viri alicuius pij ac prudentis consilio.

Sep. 8.

Ac in primis generatim occupationes illas prę alijs deligere, quæ sibi magis congruæ sint & vtiles: verbi gratia, quæ studiorum genera, quæ Religionis opera, quæ virtutum exercitia præsertim amplecti debeat? quibus hebdomadæ diebus carceres, xenodochia, aut alia pia loca visitare? quæ charitatis seu misericordiæ, tum spiritualis, tum corporalis opera exercere? Item, quarum personarum conuersationem expetere? & de quibus rebus cum illis potissimum conferre? quas etiam expensas domesticas pro ratione status sui facere? & quam seruorum ac familiæ curam & sollicitudinem gerere ipsi magis expediat?

Cuiusuis etiam diei ordinem, tanquam

quam vitæ quotidianæ regulam, sibi ex eodem consilio præstituat: verbi gratia, vt tali hora è somno surgat; euigilans cor & mentem in Deum erigat; & statim è strato desiliens ipsum adoret, actus omnes, & seipsum eius honori & obsequio dedicet, gratiamque illius suppliciter exposcat; tum meditationi, seu orationi mentali per aliquod tempus vacet, (quod quidem meditationis quotidianæ exercitium nusquam satis commendari potest, cum experientia ipsa constet, inter alia quæcumque veræ pietatis ac virtutis in animo fouendæ media, istud præ cæteris aptissimum & saluberrimum esse) exinde si matutinum nocte præcedenti absoluit, partem aliquam diurni officij recitet; postea Missæ sacrificium quanta poterit animi puritate ac deuotione celebret; gratijsque Deo actis, capitulum aliquod ex sacro Euangelio, alijsque noui testamenti libris, si libeat, idque (vt sanctus Carolus Borromæus fecisse memoratur genibus flexis, & capite aperto, legat: reliquumque temporis ante prandium, studio alicui necessario vel vtili, aut cuipiam simili pietatis seu Religionis exercitio impendat.

Post prandium animo, recreatione aliqua honesta & moderata, paululum

lulum relaxaro, vespertinas horas recitet, exinde vtilibus & pijs conuersationibus, vel charitatis exercitijs, aut pietatis negotijs det locum: tum pia aliqua lectione animum reficiat; & ante vel post cœnam, si ita magis expedit, matutinum officium cum laudibus persoluat; ac denique ante somnum examen conscientiæ cum aliis solitis exercitiis non omittat.

En rudi penicillo expressa leuis aliqua delineatio illius ordinis quem quisque Sacerdos, & Clericus, longè melius ac perfectiùs sibi præstituere poterit, cuius beneficio, vitæ suę tempora conuenienter ac fructuosè impendere, diesque suos plenos in hora mortis tandem inuenire, & sic ad beatum diem æternitatis tandem merebitur peruenire.

CA-

CAPVT III.

Secundum medium ad perseuerandum, constans habitus tonsuræque Ecclesiasticæ gestatio.

NOn est hic nobis propositum longiorē instituere disputationē, de obligatione ad habitum, tonsuramque clericalem iugiter deferendam, quæ cuiuis sacris ordinibus initiato, aut ministeriis Ecclesiasticis per alicuius beneficij titulum ascripto incumbit: vel attexere canones penè innumeros, quibus id strictissimè præscribitur: præcipuorum & maximè insignium seriem, ad marginem adnotatam lector, si libuerit, peruidere poterit. *Conc.*

Illud solum hic obiter adnotare sufficiat, Ecclesiasticā hanc legem circa tōsuram & habitum clericalem, tot in Concilijs Synodisque siue antiquioribus, siue recentioribus latam, totiesque renouatam & confirmatam fuisse, vt manifestum sit vniuersam *Nic. 2. can. 6. Barc. sub Vigilio. Pap. can. 3.*

EC-

Ecclesiam tam primis, quam hisce nouissimis temporibus, ad religiosā illam tonsuræ habitusque clericalis deferendi consuetudinem & praxim continuo magis ac magis stabiliendam, veluti conspirare voluisse; proindeque non sine graui peccato, à Clericis, ijs præsertim qui ad sacrum aliquem ordinem promoti sunt, vel beneficium aliquod Ecclesiasticum obtinent, hanc vel contemni, vel negligi posse.

Hic igitur solummodo intendimus persuadere Christiano Sacerdoti, quod quamuis tot legibus & canonibus communita non esset hæc tonsuræ clericalis habitusque deferendi praxis, vel eo solo nomine fideliter exacteque seruanda foret, quod sit optimum saluberrimumque medium, tum ad disciplinæ Ecclesiasticæ tenorem jugiter conseruandum, tum ad tentationes plerasque solicitationesq; ipsius mundi repellendas, ut etiam præueniendas, variasque peccati occasiones deuitandas. Experientia siquidem quotidiana compertum est, Sacerdotem, veste talari indutum, tonsura Ecclesiastica conspicuum, aliaque ministerij sui insignia circumferentem, aduersus plerasque sæculi illecebras, habitu illo & tonsura tanquam lorica iustitiæ, & salutis galea, tu-

Rom. sub Greg. 2. ult. Rom. sub. Zach. can. 31. Tribur sub Formoso c. 27. Mog. 1. sub Leone 4. ca. 15. Aquisgr. 1. sub Steph. 5 c. 1. Later. sub Innoc. 3. ca. 16. Lat. sub. Leone 10. in Bull. refor. Oxō. sub Honorio 3. S. de hab. cler. Rauen. sub Hon. 4. rubr 3. Palent. sub Vrb. 6. rubr. de cler. Seno. c. 24. Trid. sess. 14. c. 6 de ref.

tutum esse ac securum; ne quidem audet mundus ad vanitates, aut insanias suas prouocare, aut aliquid virtuti aduersum ab eo expetere: & quamuis auderet, puderet sanè ipsum in eiusmodi habitu aliquid illicitum, aut indecorum perpetrare.

Rhem. an. 1583. *Turon. an.* 1583. *Bitur an.* 1583. *Aquens. an* 1585. *Tholo. an.* 1585. *Burdig an.* 1624.

Præterea ipse habitus Ecclesiasticus est veluti commonitor assiduus, qui quibuslibet in locis, & inter quascunque personas, præsertim Laicas, Sacerdoti ipsi dignitatem ac sanctitatem ministerij sui ob oculos ponit, prohibetque ne vel in scurrilitates nugasque verborum inaniter effundatur, vel modestiæ terminos excedat.

Neque solum ipsi deferenti, sed & alijs proficuus est clericalis ille habitus; siquidem Ecclesiæ habitum illũ imponentis benedictione, & comprecatione, quasi cælesti quodam rore perfusus, fragrantiam veluti sanctitatis ac gratiæ vbique spirat: itaut de Sacerdote illum fideliter deferente, ipsa Ecclesia dicere possit *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus*: eique aptari queat illud Apostoli, *Christi bonus odor sumus in omni loco*: Vnde fit vt non modo ipsius Sacerdotis sermones quidem pietate, etiam in familiari conuersatione instituuntur, ex habitu illo Ecclesiastico

Gen. 27. 2. *Cor.* 2.

cle-

clesiastico virtutem quandam & efficaciam hauriant: *sed etsi eloquium quiescat,* vt ait Tertullianus, *ipse habitus sonat, occursuque suo vitia suffundit.* Quare merito cum eodem concludere possumus, grande esse habitus illius Ecclesiastici beneficium, *sub cuius recogitatu reprobi mores erubescunt.*

lib. de pallio. c. vlt.

Quod igitur de prisco Atheniensiũ duce refertur, illum scilicet quoties vestem ducalem indueret, sibi ipsi dicere solitum: *vide, ne quid indumento isto indignum feceris:* hoc longè potiori ratione cuiuis Christi ministro aptari potest, vt scilicet sacri illius ministerij habitum insigniaque reliqua tanti faciat, seque adeo illius gestatione honoratum reputet, vt nihil vnquam admittat, quod eius dignitati quouis modo aduersetur, nihil quod illius sanctitatem minus deceat, aut Religionis pietatisque odorem ex eo diffundendum vsquam impediat, proindeque habitum illum tonsuramque exactè constanterque deferẽdo, sibi aduersus quæcunque salutis pericula tutelam, alijs verò ædificationem, & vtrisque ad virtutes incitamentum indesinenter procuret.

Porro qualis debeat esse habitus & tonsura clericalis, quæ illius ratio & forma, iuxta sacrorum canonum sanctiones non hic differimus, cum id

id in plerisque alijs libris, ac præsertim in appendice medullæ nostræ Theologicæ explicatum reperiri possit.

CAPVT IV.

Tertium medium, conuersatio & contuberniumcum ijs qui vitæ Ecclesiasticæ sanctimonia commendabiles se exhibent.

MElius est esse duos simul quam vnum (inquit Sapiens) *habent enim emolumentum societatis suæ: væ soli, quia cum ceciderit non habebit subleuantem se*. Et rursus alio in loco, *cum sapientibus & prudentibus tracta, & viri iusti sint tibi conuiuæ*; &, *qui cum sapiente graditur, sapiens erit*. Eccl. 4. Eccl. 9. Prc. 13

Quibus quidem verbis ostendit, appetendam esse bonorum ac iustorum societatem tanquam valdè proficuam, & salutarem: quod cum cuique consultissimum sit, tum maximè Christiano Sacerdoti, & cuiuis Ecclesiastico viro non modo vtile, sed & aliquo pacto necessarium esse videtur: cum enim ratione ministerij sui frequenter in mundo, *tanquam in medio nationis* Phil. 2.

praua ac peruersa vt loquitur Apostolus, *versari debeat*, ac tanquam luminare quoddam, virtutum exemplo præfulgere; necessè habet aliquod sibi constituere perfugium, vbi in laboribus solatium quærere, ac in tentationibus auxilium nouasque vires resumere queat: hoc autem nullibi meliùs aut commodiùs quam in piorum Sacerdotum, aliorumque probatorum Ecclesiasticorum conuersatione reperire potest, cum in ea, & ex ea, plurima & varia emolumenta spiritualia colligantur.

Ac in primis exemplum illorũ, tũ ad vitiorum, si quæ supersint, emendationẽ tum ad tepiditatis, & pusillanimitatis correctionem, feruorisque innouationem efficacissimum est: *Malum enim quod nemo videt nemo arguit*, vt sapienter obseruat D. Bernardus,
epist. 15. *& vbi non timetur reprehensor, securiùs accedit tentator, & liberiùs perpetratur iniquitas.* Vnde, vt idem alio in loco rectè docet,
ser. 3. de circ. *nihil periculosius est quam solum luctari velle, nihil tutius quam multorum vna pugnantium manibus adiuuari.*

Præterea in illa bonorum societate, si quæ occurrat in ministerijs Ecclesiasticis difficultas, auxilium facilè reperitur; si quæ dubitatio, præsto est consilium: si quæ molestia, aut angustia premit, non longè est solatium; ac de-

demum in quibuscumq; vitæ casibus, & etiā in ipsa morte, subsidia & adiumēta quæcumque spiritualia, imò etiam corporalia suppetunt,

Ex quibus patet quantum conferre possit ad profectum & perseuerantiam in virtute, piorum ac probatorum Ecclesiasticorum conuersatio, & etiam potiori adhuc ratione contubernium, id est, si non modo quis cum iis crebro versetur, quod quidē semper vtile est, sed & si fieri possit cum ijsdem commoretur, illisque tum habitatione tum vitæ Ecclesiasticæ exercitiis iunctus sit.

Suadet autem sanctus Ambrosius, præsertim iunioribus clericis, *vt adiungantur probatissimis quibusque senioribus nam vt æqualium vsus dulcior, ita senum tutior est, qui magisterio quodam & ductu vitæ colorat mores adolescentium, & velut murice pietatis inficit; nā si hi qui sūt ignari locorum, cum solerti viarum ter adoriri gestiunt; quanto magis adolescentes cum senibus debent nouum sibi iter vitæ ingredi, quominus errare possint, & à vero virtutis tramite deflectere.* l. 1. off. c. 43.

Ex quibus quidem huius S. Patris verbis obiter colligere possumus, quā salubre sit ipsis, præsertim iunioribus Clericis, aliquanto tempore in seminario aliquo Ecclesiastico commorari, vt ibi tum probatissimorum Sacerdotum
exem-

exemplo, & conuersatione proficiant tum vt in solidæ pietatis praxi instituantur, tum etiam, vt in muneribus functionibusque Ecclesiasticis exerceantur.

Ex hac insuper sancti Ambrosii doctrina, aliud pietatis axioma, idque maximi momenti elicitur; quod etiam illustrissimus Antistes Gebenensis in *p.1.c.4.* sua Philothea præcipuè commẽdat, nimirum non modo piorum exemplis & conuersatione, sed etiam peculiari duce ac magistro in virtutis semita opus esse; nusquam enim inter varias periculosissimasque vitæ huius tentationes tutiùs ambulari potest, nusquã certiùs voluntas diuina dignosci, quam eiusmodi spiritualis magistri consilio, ac monitis. Vnde etiam illustrissimus alter Antistes sapientissimè edixit, *Arch. Brac. lib de mor. praef. p. 1* *hoc remedium datum esse à Deo, vt qui sua se prudentia curare non potest, aliena iuuetur: & quamuis contingat eum falli, & errare qui consilium dat, non fallitur tamen qui accipit, quando ex mandato Domini sequitur consilium eius.*

Quare vt cum Sapiente hoc capitulum concludamus, *Eccl. 27* *cum viro sancto assiduus esto, quemcumq; cognoueris obseruantem timorem Dei, cuius anima est secundum animam tuam, & qui cum titubaueris in tenebris condolebit tibi: cor boni consilij statue tecum, nõ est enim tibi aliud pluris illo.*

CA-

CAPVT V.

Quartum medium ad perseuerandum, crebræ de rebus Ecclesiasticis collationes.

QVantum ad solidæ virtutis incrementum, & in incremento illo perseuerantiam conducere possint collationes illæ, quæ de rebus ad pietatem religionemque spectantibus instituuntur, & quam vberes fructus afferre soleant, præter exempla propè innumera sanctissimorum virorum, qui, vt ex SS. Basilio, Hieronymo, Cassiano, & alijs discimus, hac præsertim ratione ad perfectionem consectandam vsi sunt vel ex ipsa quotidiana experiẽtia constat: si enim inquiratur quid ad Cleri reformationem promotionemque in bonum, his vltimis tẽporibus potissimũ contulerit, inuenietur inter alia media, quę illustrissimorum Pręsulum vigilantia, & zelo ad hunc finem adhibita sunt,

Basil. in reg. fus. c. 54. Hier. *ep. 22. ad Eustoc.* *Caff. in præ. ad collat.*

S vnum

vnum ex præcipuis & faluberrimis fuiſſe indictionem congregationum, quarumdam inter Paſtores, Sacerdotes, alioſque viros Eccleſiaſticos, ſtatis temporibus in ſua cuiuſque Diœceſi habendarum, in quibus de rebus ad mores, aut Eccleſiaſticam diſciplinam pertinentibus colloqui inter ſe & conferre deberent.

Sanè ipſe Sanctus Carolus Borromæus, cuius indefeſſum zelum in inſtauranda diſciplina Eccleſiaſtica nemo neſcit, adeo vtiles, & proficuas eiuſmodi collationes exiſtimauit, vt (quod ex Mediolanẽſis Eccleſiæ actis diſcimus) tria congregationũ genera, in quibus eiuſmodi collationes fierent haberi voluerit. Vnam per ſingulas hebdomadas in ipſis ędibus Archiepiſcopalibus, ad quam qui in Seminario inſtituebantur conuenire deberent, vt de ijs, quæ ad ſtudia, mores, diſciplinamque Eccleſiaſticam pertinebant, colloquerentur. Alteram in vnaquaque Parochia, cui adſcripti forent ad minus quinque Sacerdotes, quos bis per hebdomadam quamque à Parocho conuocari oporteret, vt inter ſe de aliqua vel Catechiſmi Romani lectione, vel Theologiæ moralis quæſtione, aut Synodi Prouincialis, ſeu Diœceſanæ conſtitutione conferrẽt, ad quam congregationem etiam Clerici

In inſt. ſem. c. 5.

Conc. 1. Med. tit. 2.

rici qui inter illius Parochiæ fines habitabant, admittebantur. Tertiam denique inter ipsos Parochos. Qua de causa Mediolanensis Diœcesis in quasdã regiones partita fuerat, quarum vnicuique Vicarius foraneus præfectus erat, qui congregationi Parochorum cuiusque regionis præesse debebat: & in hac congregatione ipsi Parochi de ijs præsertim rebus, quæ ad boni Pastoris officium, & ad curã animarum rectè gerendam spectabant, colloquebantur.

Conc. 4. Mediolan. tit. de par.

Neque hæc congregationum & collationum institutio sine max ma ratione ab illo sancto, alijsque Episcopis eius virtutis æmulatoribus facta est: *Cum enim* (vt loquitur Isidorus) *sit vtilis ad instruendum lectio, adhibita tamen collatione maiorẽ prabet intelligentiam: melius est enim conferre, quam legere; collatio siquidem docibilitatem facit, &c. quid enim obscurum, aut dubium est, conferendo cito perspicitur.* Et quod præcipuum est, in illis collationibus experitur quisque quàm verum sit id quod Christus Dominus in Euangelio edixit: *Vbi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

lib. 3. de. sum. c. 14

Mat. 18

Si igitur ad commune ipsius Ecclesię bonum collationes illæ adeo sa-

lubres sunt & proficuæ: certè ad particularem cuiusq; Sacerdotis profectum non nisi aptissimæ & vtilissimæ esse possunt: ac proinde quando in eo loco versatur in quo institutæ sunt, ad illas quantum in ipso est aditum sibi procurare, & si pateat, in iisdem assiduum se præbere, studiumque & operam ad fructum inde colligendum ponere debet.

Imo si illic vbi commoratur nullæ eiusmodi habeantur collationes, ad zelum illius spectabit, omnibus quibus poterit modis eniti, vt Superiorum authoritate instituantur, sacerdotesque & alii Ecclesiæ ministerio mancipati ad collationes illas frequentandas conuenientibus modis excitentur.

Porro plurima sunt eaque diuersa, quæ in eiusmodi collationibus vtilissimè pertractantur; quidam enim de casibus (vt vocant) conscientiæ in illis colloquuntur, proponuntque, v.g. quæstionem aliquam moralis Theologiæ discutiendam, super qua refertur, quod quisque ex priuata lectione in probatis authoribus dedicerit. Alii de scripturis differũt, & excerpto themate aliquo, verbi gratia, ex Euangeliorum libris, aut psalterio, super illius explicatione cõsu-

su-

fulunt vnusquisque sanctum aliquem Patrem, aut alium probatum interpretem, & quod apud illum legerint, hoc ad communem vtilitatem & instructionem conferunt.

Alij rituale Romanum, aut suæ Diœcesis proprium, præ manibus assumunt, & de optima praxi eorum, quæ inibi continentur, inter se differunt. Alij præcipuas muneris Sacerdotalis functiones, verbi gratia, Catechisticam instructionem, & alias similes deligunt, & quis sit optimus eas exequendi modus inquirunt. Alij denique de virtutibus Sacerdotum, Clericorumque inter se colloquuntur, quærúntque qua ratione illis acquirẽdis & exercẽdis, vitijsq; oppositis radicitus euellendis incũbere possint.

Optimum videtur ista intermiscere, & ad animum magis excitandum, vitandumque fastidium, nunc de illo subiecto conferre, nunc de alio: ita nihilominus vt pręcipuus locus detur studio earum virtutum quæ ad perfectionem Sacerdotalem assequẽdam magis æstimantur necessarię, aut vtiles. Et de quocumque subiecto ipsa collatio instituatur, illud præsertim obseruandum erit, vt ea quæ dicuntur, non ad pompam, aut ingenij, seu doctrinæ, vel elocutionis ostentationem, sed eo simplici, & vni-

eo intuitu in medium proponantur, vt vnusquisque (sicut ait Apostolus) in ea vocatione qua vocatus est dignè ambulet; ac in veræ pietatis virtutisque studio proficiat, & perseueret; seque ad maiorem Dei gloriam & Ecclesiæ ædificationem procurandam magis, ac magis aptum & idoneum reddat.

CAPVT VI.

Quintum medium ad perseuerandum, frequens, ac deuota sanctissimi Missæ sacrificij celebratio.

QVot & quantæ gratiæ, ac benedictiones per sanctissimi huius sacrificii celebrationem, in ipsius Sacerdotis celebrantis animã deriuentur; quam salutaria & efficacia auxilia, tum ad superandas tentationes, tum ad virtutes consectandas ex eodem hauriantur, nullus pro dignitate explicare, imò nec intelligere sufficit; siue enim mysterium hoc conside-

ſideretur ſub ratione ſacrificii, quod à Sacerdote offertur, ſiue ſub ratione Sacramenti, in cuius communionem admittitur: vndequaque ampliſſima dona, vberrimi fructus, ſaluberrimi effectus ex illo diffluunt.

Panis iſte ſuperſubſtantialis, calixque benedictione ſolemni ſacratus (vt loquitur ſanctus Cyprianus) *ad totius hominis vitam ſalutemque proficit, ſimul & medicamentum & holocauſtum ad ſanãdas infirmitates & purgandas iniquitates ex ſtens*, & ſanctus Ambroſius: *omnia*, inquit, *habemus in Chriſto, & Chriſtus omnia nobis eſt. Si vulnerum curationem deſideras, medicus eſt; ſi febribus aſtuas, fons eſt; ſi iniquitate grauaris, iuſtitia eſt; ſi auxilio indiges, virtus eſt; ſi mortem times, vita eſt; ſi tenebras refugis, lux eſt; ſi cibum quaris, alimentum eſt; ſi cælum deſideras via eſt.* ſer. de cœn. Dñ lib. de Virg.

Cum igitur Sacerdos vt homo infirmitate circumdatus in huius vitæ peregrinatione variis conflictetur miſeriis, ac ſæpiſſimè auxilio, luce, refrigerio, refocillatione, aliiſque ſpiritualibus ſubſidiis indigeat: opus illi eſt quam frequentiſſimè ipſum gratiæ, ac miſericordiæ fontem adire: vt in ipſo, & ex ipſo aquam illam hauriat, quę fiat in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.

Vt enim optimè dixit sanctus Bernardus: *Ergo fontium & fluminum mare, virtutum & scientiarum Dominus Iesus Christus; proindeque si quid sapientiæ, si quid virtutis habere te putas, vni Dei virtuti, vni sapientiæ deputa Christo.*

Serm. 13 in Cant.

Et sanè experientia satis constat, & testis sibimet ipsa est Sacerdotis conscientia, quantum gratiarum ex digna & frequenti diuini huius sacrificii celebratione percipiat, quantum inde virtutis, ac roboris aduersus impugnationes dæmonum, quantum lucis ad directionē animarum, quantū subsidii, & solatii in quacumque necessitate, & aduersitate accipiat, vt verè dicere possit, & debeat, *parasti in conspectu meo mensam aduersus omnes qui tribulant me; impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quam præclarus est, & misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.*

Ps. 22.

Verè, inquam, de salutari illa hostia, quam offert & accipit, profiteri debet: *omnia bona venerunt mihi pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius*: idque eo plenius, & affluentius, quo gratia hæc cælestis, veluti per geminū canalem in eius animam irrumpit, sacrificii scilicet, & Sacramenti; cuius vtriusque virtutē

Sap. 7

per

per huius mysterii celebrationem in se percipit, cum enim Sacerdos Missam celebrans, & sacrificium offerat, & Sacramentum sumat; nemini dubium est, quin ex vtroque, quoties rem diuinam facit, non modo amplissimum iustitiæ, ac sanctitatis incrementum, sed & maximam diuinorum auxiliorum copiam accipiat: si tamen nullum ipsi gratiæ obicem ponat, dispositionesque requisitas afferat: & proinde quo digniùs & frequentiùs diuino altari sacrificaturus assistit, eo pleniùs ac vberiùs aquas illas salutis è fontibus Saluatoris haurit.

Quare Christiano Sacerdoti in virtutis semita proficere, ac perseuerare cupienti consultissimum est, quotidie ad sanctissimum hoc Missę sacrificium celebrandum, quam maxima poterit religione, ac deuotione sese disponere, idque exemplo sanctissimorum quorumcumque Sacerdotum de quibus cum plura, & varia referantur virtutum exercitamenta, illud fermè commune omnibus legitur, eos quotidie diuinæ huius hostiæ immolationem peregisse, eidéque participasse; quod & hoc tempore à piis quibuslibet Sacerdotibus, vbique cum summa totius Ecclesiæ ædificatione, & ipsorummet celebrantium profectu fieri perspicimus.

Ad hanc autem quotidianam Missæ celebrationem dignè exequendã, tum iis quæ parte secunda huius libri capite septimo dicta sunt, iuuari poterit, tum maximè vitæ, ac morum sanctitate, ac iugi obseruatione eorum, quę toto eiusdem libri decursu proposita sunt: *sic enim*) vt cum Sancto Bernardo concludamus) *nobis viuendum est, vt panem illum supersubstantialem semper accipere mereamur, quia væ ei qui se alienum fecerit ab eo; & multum væ illi, qui spurcus & immundus accesserit, vtrobique grande periculum, ideo magna necessitas instat, ne indigni inueniamur.*

l. de ord. vit.

CA-

CAPVT VII.

Sextum medium ad perseuerandum, Specialis erga sanctissimam Virginem Deiparam deuotio.

PLurimæ quidem suppetunt rationes, ob quas Christianus Sacerdos specialem Deiparæ Virgini obseruantiam, ac deuotionem deferre tenetur; varij eximijque tituli, quibus veluti totidem sacris vinculis, peculiari erga eam venerationi & cultui astringitur: si enim illa æquè in Ecclesia militante in terris, ac triumphāte in cœlis, Domina & Regina agnoscitur, & colitur, sanè ab eo præsertim, cultus & honor illi deferendus est, qui tāquam Ecclesiæ minister, in officiis Religionis, ac pietatis aliorum Christianorum vices supplere debet: Si Christi Dei, & Domini nostri mater est, hāc haud dubiè peculiari affectu, amore, ad deuotione prosequi debet is, qui cum Diuino eius Filio, quadam Religionis veluti affinitate speciatim coniunctus, cum eo

ſanctiſſimis myſteriis perficiendis iugiter cooperatur; illumque ipſum in manibus quotidie defert, quem hæc puriſſima virgo & mater toties inter vlnas & in ſinu geſſit.

Sed præ cæteris titulis, rationibuſque, hoc præſertim nomine deuotus illi eſſe debet, quod ad diuinum miniſterium delectus, plurimis eximiiſque gratiæ donis indiget ad illud fideliter perfecteque implendum, plurimis maximiſque ſubſidiis ad ſuperandas difficultates occurrentes, tentationeſque vincendas: ad illa autem auxilia & ſubſidia efficaciter impetranda, quantum ſanctiſſimæ illius Virginis valeat interceſſio, & patrocinium nullus fidelium ignorat.

ſer. 2. in Miſſus eſt

Ipſa namque, vt eloquitur Sanctus Bernardus, *eſt nobilis illa ſtella ex Iacob orta, cuius radius vniuerſum orbem illuminat, cuius ſplendor & præfulget in ſupernis, & inferos penetrat, terras etiam perluſtrans, & calefaciens magis mentes, quam corpora, fouet virtutes, excoquit vitia. Ipſa namque eſt præclara & eximia ſtella ſuper hoc mare magnum & ſpatioſum ſubleuata, micans meritis, illuſtrans exemplis.*

Pergit deinde: *O quiſquis igitur te intelligis, in huius ſæculi profluuio, magis inter procellas & tempeſtates fluctuare, quam per terram ambulare; ne auer-*

tas

tas oculos à fulgore huius syderis, si non vis obrui procell s. Si insurg nt venti tentationum, si incurras scopulos tribu- l tionum, respice stellam, voca Mariam. Si iactaris superbia v dis, si ambitionis, si detracti onis, si æmulationis, respice stellam, voca Mariam. Si iracundia aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculã co cusserit mentis, respice ad Mariam, &c. in periculis, in angustijs, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca; non recedat ab ore, non recedat à corde.

In quibuscumque periculis, inquit Doctor Angelicus, *à quouis malo liberari, salutemque obtinere gloriosa huius Virginis intercessione potes; hæc est enim mystica turris Dauid, ex qua mille clypei pendent, id est quæcunque remedia, aduersus omnia & quæuis pericula; potes etiam in omnibus occasionibus exercendæ virtutis subsidium auxiliumque ab eadem Virgine accipere, ideo enim dicit; in me omnis spes vitæ, & virtutis.* Opusc. 8

Et quoniam ad promerendam huius sanctissimæ Virginis beneuolentiam, non sufficit eam vel honore prosequi, vel precibus inuocare, nisi etiam eius veluti colores gerat, id est; nisi virtutes eius imitetur, is præsertim qui Christi filii eius ministerio deuinctus est, ac veluti domesticus effectus: idcirco sanctus Bernardus ver-

bis

bis supra relatis addit, *& ut impetres eius orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum; ipsam namq; sequens non deuias; ipsam cogitans, non erras, &c.*

Hæc autem omnia, siue ad cultum & honorem, siue ad inuocationem, siue ad imitationem huius sanctissimæ Deiparæ Virginis spectantia, fusius exposita reperientur in libro ante aliquot annos Gallico idiomate à nobis edito, cui titulus est, *Traditio Ecclesiæ, circa specialem deuotionem Christianorum erga sanctissimam Virginem* Mariã *Deiparam, ex sacris* Scripturis, *actis Cõciliorum, sanctorumque Patrum, ac celeberrimorum historiæ* Ecclesiasticæ *scriptorum libris collecta; cum eiusdem deuotionis praxi, secundum documenta ac exempla Sanctorum, vsumque & anthoritatem Ecclesiæ.*

In quo quidem libro Christianus Sacerdos si libeat, multa & præclara Religionis Christianæ monumenta per cuiusque sæculi seriem disposita, plurima etiam ad praxim illius erga sanctissimam hanc Virginem deuotionis, ex ijsdem fontibus hausta reperiet: vnde non sibi modo, sed & aliis prodesse, ipsiusque Deiparæ cultum, in suo aliorumque animo ac corde fouere, ac promouere poterit.

CAPVT VIII.

Septimum medium ad perseuerandum, secessus annuus.

SI omnibus veræ ac solidę pietatis sectatoribus vtilissimum est, vt non dicam aliquo pacto necessarium, interdum ab alijs negotijs & occupationibus se se subducere, & soli Deo, sibique ipsi in secessu aliquo spirituali vacare, quod vel ipsa experientia satis constat: multo magis hoc de Sacerdotibus, alijsque Ecclesiæ ministris censendum est, vt pote qui ad altiorem sanctitatis gradum euecti, & nihilominus varijs curis sollicitudinibusque pro cultu Religionis, animarumque subsidio distenti, maioribus & efficacioribus adiumentis, ad pietatis vigorem charitatisque feruorem fouendum, ac conseruandum indigent.

Dum enim per varias actiones, inquit Sanctus Leo, *vita huius solicitudo distenditur, necesse est de mundano puluere, etiam religiosa corda sordescere: vnde magna diuinæ pietatis dignatione prouisum* Serm. 4. de quad.

sum est, vt ad reparandam mentium puritatem aliquot dierum nobis exercitatio mederetur.

Præterea (vt rectè adnotauit illustrissimus Episcopus Gebennensis) naturæ fragilitas, & carnis concupiscentia, quæ omnibus filiis Adam communis est, animum continuò deprimit, & ad infima detrahit; nisi ipse diuina subnixus gratia, per affectiones & resolutiones pias crebrò iteratas, veluti quasdam spirituales pennas, seipsum ab inferioribus abstrahere, & versus Deum eleuare contendat; quod quidem vt meliùs & efficaciùs præstet, opus est interdum, *à tumultu rerum temporalium*, vt loquitur sanctus Gregorius, *secessum petere, in quo Deus tantò puriùs cernitur, quantò cum se solo, solus inuenitur.*

Phil. p. 5 c. 1

lib. 4. mor. c. 28.

Dicat igitur, si libet, quiuis Christi ministerio addictus, prouectionis suæ & perseuerantiæ in virtute cupidus: Dicat, inquam, interdum cum Propheta, *contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris; cor meũ conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me: & dixi, quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo & requiescam*, vt sic fugiens, & conturbationibus mundi elongatus, maneam

Ps. 54.

in

in solitudine, & ibi expectem eum, *qui saluum me faciat à pusillanimitate spiritus, & tempestate.*

Porro, vt rectè ac fructuosè instituatur hic spiritualis secessus (quem quotannis per octo aut decem dies, si commodè possit, fieri expedit) quædam hic breuiter adnotabimus, quæ visa sunt obseruatu minimè inutilia.

Primum est, vt qui secessum illum meditatur, priùs apud se perspiciat, quo fine illum appetat, quidve in eo potissimum efficere intendat: neque enim solummodo quietis & trãquillitatis alicuius in eo degustandæ gratia, aut spiritualis cuiuspiam operis, quod arridet, exercendi, aliaue simili de causa secedendum ipsi est; sed vt iudicialem veluti quendam processum in semetipsum instituat, cunctasque animi sui dispositiones perspiciat, ac diiudicet; & si quas in se vitiosas habitudines, aliosque morales defectus deprehendat, radicitùs euellere nitatur, ad idque gratiæ diuinæ auxiliũ suppliciter expetat, eiusq; robore subnixus ad acquirendas virtutes sibi maximè necessarias, vocationisque suæ perfectionem adipiscendam, sese disponat, & ad id præsertim meditationes, lectiones, aliaque spiritualia exer-

exercitia, in secessu fieri solita ordinet, & impendat.

Secundum est, vt illud secessus animi exercitium libenti animo aggrediatur, *non ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit* Deus :
2.Cor.9
& si quod tædium, aut fastidium natura persentiat, meminerit quoniã (vt monet Apostolus) *omnis disciplina quidem in præsenti nõ est gaudij, sed mæroris; postea autem fructum pacatissimũ exercitatis per eam reddet iustitiæ.* Dicat igitur in secessum ingrediens, *ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, in his ergo diebus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, &c.*
Hebr.12
2.Cor.6

Tertium est, vt omnes & quascunque sæculi cogitationes & curas ab animo excludat, cogitetque *vnum esse necessarium*, vnique proinde illi vacandum, *quid enim prodest solitudo corporis* (vt ait sanctus Gregorius) *si solitudo defuerit mentis?*
lib.3. mor.c. 12.

Certè cum trecentis & sexaginta quinque diebus constet annus, nonne rationi consentaneum est, vt cum reliquos omnes in conuersatione hominum impendat, saltem aliquot ex illis seligat quibus vni Deo vacet, seseque ad ea disponat, quæ illi accepta & placita esse nouerit.

Quartum est, vt si in illo secessu cõfessionem peccatorum, velit institue-

tuere, vel generalem totius vitæ, vel ab vltima dumtaxat generali, prout magis expedire videbitur: ad hanc ſeſe ea diligentia præparet, tanquam poſtrema hæc ipſi confeſſio facienda foret, vt revera aliqua tandem poſtrema futura eſt, & iſta æquè, ac alia talis proculdubiò eſſe poteſt; præſertimque conuenienti peccatorum facta diſcuſſione, veros perfectæ contritionis actus elicere ſtudeat, eoſdêque ſæpius iteratos tanquam ſaluberrimas ad pœnitentiæ Sacramentum diſpoſitiones præmittat; exinde cum ſumma ſinceritate animi ſui occultiſſima quæque confeſſario, ſeu patri ſpirituali aperiat, humiliterque eius monita, & conſilia auſcultet; ac poſtea fideliter exequatur.

Quintum denique eſt, vt ordinem ſibi agendorum in illo ſucceſſu præſcribat, quo & tędium omne tollatur, & acceptabile illud tempus piè ac fructuosè impendatur. Sût autem varia pietatis opera, quibus vnamquamque ſeceſſus illius diem, vtiliſſimè impendere poterit, quorum præcipua ſunt: Meditatio ſeu oratio mêtalis, quæ ter, aut quater, ſingulis diebus inſtituetur, pro cuiuſque facultate & diſpoſitione. Offici j diuini attenta, & deuota recitatio, ſanctiſſimi Miſſæ ſacrificii celebratio, lectio ſpiritua-

ritualis, &c. quæ quidem & alia similia exercitia eo ordine si ita videbitur disponet, vt scilicet hora certa præstituta, qua è somno surgere debeat, post exercitium matutinũ, primam inchoet meditationem: qua finita, præcipuas (si expedit) resolutiones in ea assũptas scripto breuiter adnotet, postea horas canonicas primam & tertiam recitet, tum ad Missæ sacrificium celebrandum se dispo-nat: Missa peracta tempus aliquod lectioni spirituali impendat; exinde hora conuenienti secundam instituat meditationem, & immediatè ante prandium sextam recitet, ac recollectionem aliquam faciat super exercitiis toto tempore matutino peractis.

Ipsum veró prandium moderata aliqua subsequatur animi relaxatio, quæ nihilominus talis sit, vt nullum mundi cogitationibus, aut curis aditum præbeat: postea nonam recitet, tum spirituali lectioni vacet: deinde tertiam peragat meditationem, vel si hora minùs commoda videatur, loco meditationis, considerationem aliquã piam & vtilem instituat præsertim de optima ratione agendorum, & delectu mediorum aptissimorum ad virtutes consectandas, vitiaque ex animo eliminanda; & adnotatis ijs, quæ vi-

de-

debuntur, recitet vesperas cum completorio, tum lectioni spirituali aliquantulum vacet, exinde vltimam perficiat meditationem: ac demum hora competenti matutinum officium sequentis diei cum laudibus exoluat; & post cœnam, modicamque aliquã animi remissionem examen consciẽtiæ instituat, solutisque precibus completis, hora destinata se ad quietem necessariam captandam in lectulo modestè componat.

En quibus exercitiis possit vnaquæque dies in illo secessu fructuosissimè impendi, quæ hic rudi penicillo vtcũque adumbrauimus, quod minimè obstare debet, quin vnusquisque d. consilio præsertim alicuius pij, ac prudentir viri, ordinem illum supra descriptum, vt sibi commodius videbitur immutare, & alia insuper virtutis exercitia præcedentibus adiungere queat: hoc solum hic admonere sufficiat, plurimum referre, vt omnia hęc singula pietatis, ac religionis opera, quam fidelissimè & exactissimè paragãtur, idque eo magis, quo is qui in secessu est, actuum suorum tunc solum Deum testem habet, illiusque solius oculis placere contendit: & præsertim in meditationibus, eo quo poterit meliori modo instituendis operam collocet, cum præcipuus ex ijs fructus

ex-

expectetur, & talis ferè quisque sit in aliis exercitiis, qualem se in oratione, & meditatione exhibuit.

Quamuis autẽ plurimi reperiantur ijque optimi libri, ex quibus meditationum illarũ, quæ in secessu fiunt, varia materia, eaque ordine pulcherrimo digesta peti possit: attamẽ vt nihil hic desideretur eorum, quæ ad Christiani Sacerdotis subsidium conferre queunt; certa quædam capita eius obligationibus officijsque maximè apta & conuenientia selegimus, atque in triginta meditationes distributa ad huius operis calcem subiecimus; quibus si addantur decem aliæ in prima eiusdem operis parte exscriptæ, ex illis omnibus quiuis haurire poterit ea, quæ deuotioni eius & dispositioni magis congruere videbuntur.

Atque vt maiori cum luce & fructu in illis meditationibus procedatur; omnia & singula ad perfectionem Sacerdotalem spectantia eo disponentur ordine; vt primum in Christo Domino considerentur, tanquam in primo & summo Sacerdote, virtutumque omnium Sacerdotalium absolutissimo exemplari: Deinde perspiciatur qua ratione quiuis Sacerdos ipsum Christum affectari, seseque illi conformare in quacumque actione & virtute quam perfectissimè possit.

ME-

MEDITATIO I.

Christus Dominus, perfectissimum Sacerdotum exemplar.

1. CONsidera filium Dei, è cælis in terras à Deo Patre idcircò fuisse missum, vt diuinam imaginem, in homine per peccatum oblitteratam, & fermè deletam quam perfectissimè instauraret: & ea ratione, ipsum filium Dei incarnatum, seipsum tanquam absolutissimum virtutum exemplar cuilibet homini proposuisse, vt se illi conformando, Diuinæ similitudinis splendorem recuperaret.

Obstupesce super calamitoso illo humanæ naturæ statu: Verè, *homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Ps. 48. Mirare Dei bonitatem: Domine quid est homo, quod memor es eius? Gratias age pro diuino illo exemplari, æquè tibi atque alteri cuilibet homini ad imitandum proposito.

2. Con-

2. Considera Christum Dominum præsertim discipulis suis, & proinde Sacerdotibus suis se in exēplar & formam virtutis, ac perfectionis dedisse, ideoque se illorum Magistrum peculiari ratione professum esse: *Magister vester*, inquit, *vnus est, Christus*, qui scilicet virtutis affectandæ, perfectionisque assequendæ rationem, & modum ostenderet; idque tum saluberrimis documentis, tum etiam maximè præclarissimis exemplis. *Exemplum enim*, inquit, *dedi vobis, vt sicut ego feci, ita & vos faciatis*.

Mat. 23

Ioan. 15

lt. 2. de virg.

Primus discendi ardor, inquit S. Ambrosius, *nobilitas est magistri* Quid nobilius ipso Dei filio? & tamē quis pudor, sub diuino illo Magistro, tā infeliciter proficere, tā lētè progredi? imò deficere potius quam proficere, regredi potius quam progredi; Sed quam stupenda & damnabilis insensibilitas, ipsius Dei propter nos hominis facti exemplis, vix, aut nullatenus promoueri? excutiamus igitur torporem illum, *exuamus nos veterem hominem cum actibus suis, & si portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis*.

Coloss. 3

3. Considera Christianum Sacerdotem alio adhuc titulo teneri ad imitationem ipsius Christi: quia sci-

scilicet alios Christianos non verbo solum, sed præsertim exemplo suo ad diuinum illum Saluatorem imitãdum debet inducere: ita vt cuique dicere possit cum sancto Apostolo, *imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* *Phil. 3.*

Vide igitur, an hoc verè dicere queas? aut saltem an talis esse velis, qui hoc verè aliis dicas? & ad hunc finẽ, ipsius Christi imitandi nouũ firmumq; propositum concipe: perspice in quibus præsertim imitatio illa tibi sit necessaria: require in Euangeliis quomodo diuinus ille Magister se in omnibus gessit: *Inspice & fac secundum exemplar, quod tibi propositum est:* *Exod. 25.* & ad hoc gratiam illius adiutricem suppliciter exposce.

MEDITATIO II.

Christi Domini vita, regula vitæ Sacerdotalis.

1. Considera Sacerdotis Christiani vitam adeò sanctam & perfectam esse debere, vt, iuxta effatum Apostolicum, *in eius carne mortali vita Christi manifestetur;* *2.Cor.4* itaut cum eodem verè dicat, *viuo ego, iam non ego,*

viuit vero in me Christus. Hoc autem præstare nullatenùs potest, nisi ipsius Christi vitam tanquam vitæ suæ normam & regulam sibi proponat, à qua, ne minimum quidem sibi deflectendum esse arbitretur.

Gal. 2.

Vide igitur an talem te exhibueris? an vita Christi vitæ tuæ norma fuerit? & etiamnum sit? heu, si hoc coram Deo attentè perspexeris, quanta vitæ tuæ ab illius diuinæ vitæ norma & regula diuersitas? & si dicere liceat, quanta & quam infelix vitæ tuæ enormitas, & irregularitas à te deprehenditur: si igitur huc vsque *alienam regulam* sequutus es, àmodo propone vitam tuam, sensus, sermones, & actus tuos dirigere, *secundum mensuram illius regulæ, qua mensus est tibi Deus*.

2. *Cor.* 10.

Ibid.

2. Considera normam illam, & regulam vitæ Christi Domini præsertim reperiri in sacris Euangeliis, ideoque à te in illis sedulo requirendam esse; & Euangelia ipsa deuote humiliterque tibi esse legenda & meditanda, consectandumque illius sanctæ Virginis pium & religiosum studiũ, de qua dicitur, quod *Euangeliũ Christi portabat in pectore suo, & neq; diebus, neq; noctibus ab illius meditatione vacabat*. Itaut illa ęternæ vitæ verba geras transfixa visceribus tuis.

Ad

Ad hoc autem plurimum conferre poterit, si quotidie capitulum aliquod ex sacris euangelijs, aut alijs noui testamenti libris attente, ac deuotè perlegas; idque exemplo sancti Caroli Borromæi, nudo capite, flexisque genibus.

3. Considera Diuinam hanc regulam, humano sensui, & gustui paulo duriorem, & asperiorem initio videri, sed crede potius ipsimet veritati asserenti *iugum eius suaue esse, & onus eius leue*; hacq; solummodo ratione veram solidamque animæ tuæ requiem posse inueniri: crede Apostolo edicenti *quicumque hanc regulã sequuti fuerint, pax super illos & misericordia*: proindeque licet reclamãte natura, mundo aduersante, fremente diabolo, hanc regulam salutis toto corde amplectere; hanc vt verus & fidelis Christi discipulus, constanter profitere; in hac perseueranter vsq; ad vltimum vitæ tuæ spiritum remanere propone propositumque illud offer, Deo, & eius gratiam ad illud implendum suppliciter exposce.

Mat. 11

Galat 6

MEDITATIO III.

Christi Domini virtutes ab eius Sacerdotibus præsertim consectandæ.

1. CONsidera, quod quamuis Christus Dominus virtutes omnes in gradu superexcellētissimo habuerit, non tamen omnium actus æqualiter exercere voluit; sed eas sibi peculiari studio affectandas delegit, quas muneri sibi à Deo Patre imposito magis congruere arbitratus est: eas scilicet, quæ ad salutem hominum procurandam vtiliores, aut aptiores erant; cum ad hoc in hunc mundum venerit, vt peccatores saluos faceret. Ideoque Sacerdos, qui in partem illius Diuini ministerii vocatus est, quique se totum pro saluandis animabus impendere, & superimpendi debet, hac peculiari ratione tenetur virtutes easdem sibi deligere, & Domini sui vestigiis inhærere.

Heu quantos profectus in Ecclesia faceret is qui se talem exhibere niteretur! & quid mirum si vsque mo-do

do in Christi Domini Ecclesia seruus inutilis extitisti, cum in affectandis illius virtutibus adeo negligentem te præbueris.

3. Considera Christum Dominum eas sibi virtutes exercendas delegisse, non quæ maiorem in oculis hominum fulgorem emitterent, sed quæ ex se solidiores, & excellẽtiores essent, ac Deo Patri suo acceptiores: proindeque eas virtutum occasiones libenter amplexatum fuisse, in quibus perfectior Dei dilectio & glorificatio, fructuosior animarum ædificatio, & suiipsius maior humiliatio, abnegatio, & mortificatio reperiretur: hoc in natiuitate, hoc in toto vitæ decursu, hoc denique in passione, & morte constanter perfecit.

En qua ratione optimè te geras in delectu virtutum, vt scilicet eas præsertim consecteris, non quarum praxis tibi magis arridet, aut quibus famam tibi, & existimationem apud alios conciliare possis; sed quæ te Christo Domino magis conformem, & ministerio tuo exequendo aptiorem efficere queant.

3. Considera Christum Dominũ non modò delegisse virtutes illas quas muneri suo aptissimas, & Deo Patri suo acceptissimas esse nouerat,

ſed & eas excellentiſſimo modo exercuiſſe, proindeque ipſas virtutes in eo fuiſſe perfectiſſimas,& omnibus numeris ſuis abſolutiſſimas: ex quo diſcere debes qua ratione te geras in virtutum illarum delectarum praxi, non perfunctoriè,non oſcitanter, non remiſsè, aut tepidè,ſed cum diligentia & ſedulitate, cum feruore, & affectu, tanquam Deo per omnia placere exoptans; ideoque præſtat non plurium virtutum ſimul,ſed vnius dũtaxat exercitium (aliis tamen minime neglectis)peculiari ſtudio per aliquod tempus amplecti, illius nimirum, quam tibi maxime neceſſariam, aut muneri tuo magis congruam, vel vtilem eſſe deprehendes, idque ſi opus ſit, de pij alicuius, ac prudentis viri conſilio.

MEDITATIO IV.

Chriſti Domini humilitas.

I. CONſidera Chriſtum Dominum iugiter *ſemet-* Philip.2 *ipſum humiliaſſe*, idque à primo conceptionis initanti, *vſq; ad mortem, mortem autem crucis*;(vt loquitur Apoſto-

stolus) hancque præsertim humilitatis virtutem ex se discendam proposuisse discipulis suis, cum dixit, *discite à me quia mitis sum & humilis corde*; Mat. 11.
nec solum ad eius praxim eos inuitasse exemplis, sed & verbis comminatoriis compulisse; cùm proposito coram illis paruulo edixit; *Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum.* Mat. 18

Vide igitur quo animo hæc Christi Domini exempla, documenta, præcepta de humilitatis virtute aurea exceperis, aut saltem nunc excipere velis? an ipso Dei filio humilitatem prædicante, superbiam, relationem, vanitatem adhuc ambire audeas? imo perspice quousq; teipsum demittere debeas, vt Dei ipsius humilitatem imitari vtcumque possis.

2. Considera Christum Dominum triplici præsertim modo humilitatis virtutem exercuisse, primò erga Deum Patrem, quem tanta tamque perfecta sui ipsius demissione alloquutus, deprecatusque est, vt vel pro ipsa sua reuerentia exaudiri meruerit.

Secundo, erga seipsum, cum tot annis in abiecta fabri conditione contemptus & despectus latere voluit, & deinceps quando ipsum oportuit ma-

nifeftari mundo, quofuis tamen honores, licet fibi meritiffimè debitos, tantoperè auerfatus eft, ac tandem in paffione & morte faciem fuam confufione cooperiri, feque ipfum opprobrijs faturari fuftinuit.

Tertio, erga alios quofcumque, cum nullum nequidem fceleratiffimum peccatorem dedignatus eft; imo cum ipfis peccatoribus & publicanis familiariter conuerfatus eft; feque difcipulis fuis, tum in cœna lauando pedes eorum, tum in alijs occafionibus veluti miniftrum exhibuit; *ecce* inquit *ego in medio veftrum fum ficut qui miniftrat*. Luc. 22.

Perpende fedulo hanc omnimodam ipfius filii Dei humilitatem, teque ipfum ab illius tam perfecta praxi adeò diffitum confpiciens confundere, ingemifce, propone, diuinæque gratiæ auxilium inftanter deprecare.

3. Confidera modum faluberrimum & efficaciffimum ad virtutem humilitatis obtinendam & conferuandam, effe peccatorum commifforum recordationem tibi frequenter ob oculos ponere.

Cogita igitur vel minimum ex omnibus peccatis mortalibus à te perpetratis (quod tamen coram

Deo

Deo grauissimum est) te reddidisse indignum quocumque bono, quocumque honore, quacumque fama, aut existimatione, quacumque amicitia, quocumque solatio; & (quod grauius est) quacumque gratia, & misericordia Diuina: & è contra, dignum quocumque malo temporali, quacumque ignominia, confusione, angustia, calamitate, derelictione, & quod magis horrendum est, dignum æterna priuatione Dei, dignum æternis gehennæ flammis & supplicijs.

Qui ergo te his omnibus dignum fuisse certissimè agnoscis, qui nescis vtrum nunc amore, vel odio dignus sis, vllamne reperire poteris gloriandi occasionem: sed nonne maximam in temetipso agnoscere debes, cuiuscumque etiam abiectissimæ demissionis consectandæ rationem.

MEDITATIO V.

Christi Domini patientiæ.

1. Considera Christum Dominum, per hanc præsertim, patientiæ virtutem mundum redemisse, hominumque salutem fuisse operatum: neque enim vsquam à lethali peccatorum ægritudine sanari potuissemus, *nisi languores* Isa. 53. *nostros ipse tulisset, & dolores nostros ipse portasset*; neque Diuinæ vnquam iustitiæ satisfactum fuisset, *nisi ipse vulneratus fuisset propter iniquitates nostras, & attritus propter scelera nostra.*

Quod si intelligere velis, quæ fuerit illius in tot acerbitatibus patientia, audi quæ sequuntur: *tanquam ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se obmutuit*. En igitur perfectissimum huius virtutis exemplar nobis in Christo expressum, vt scilicet illud imitando, *curramus per patientiam ad* Heb. 12. *propositum nobis certamen.*

Sed heu quam pauci sunt qui se illi

illi verè conformare studeant? quam rari qui Christum patientem sequi, ne dum assequi velint: aliquos fortasse inueniet Diuinus ille Saluator qui montem Thabor secum cōscendāt, sed in horto oliuarum, in monte Caluariæ; omnes relicto illo diffugiunt: Vide an & tu sis ex illis? & vsque quo Saluatorem tuum subsequi & comitari velis?

2. Considera hanc patientiæ virtutem Christiano Sacerdoti, ea quæ ministerii tui sunt fideliter adimplere volenti, esse maximè necessariam: *neque enim est seruus maior Domino suo: & omnes qui volunt piè viuere in Christo Iesu persequutionem patientur*; Proindeque seipsum exhibere debet, *tanquam Dei ministrum in multa patientia, in tribulationibus, in angustiis, in plagis, &c. Hæc est enim gratia si propter Dei conscientiam sustinet tristitias patiens iniustè, &c. si benefaciendo patienter sustineat.* *Ioan. 3.* *2. Tim. 3.* *2. Cor. 6* *1. Pet. 2.*

En igitur conditio sub qua Christi militiæ ascriptus es, vt scilicet paratum te semper exhibeas, ad quæcumque aduersa pro eius honore & amore non libenter modo, sed & gaudenter perferenda; idque exemplo Sanctorum Apostolorum, *qui ibant gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti erant pro nomine Iesu contu-*

meliam pati. Caue ne ob mollitiem tuam indignus habearis, qui pro Christi gloria, & obsequio aliquid perferas.

3. Considera, si Christum patientem perfectè affectari velis, nullos patientiæ tuæ limites esse præfigẽdos, proindeque patientiam tuam extendendam esse ad ea omnia perferenda, quæ Deus immittere, aut permittere voluerit; siue aliquid tolerandum sit per infamiam, aut bonam famam: à piis, vel ab impiis: propinquis, aut alienis: quocumque in loco, vel tempore: idque cum omnimoda voluntatis submissione erga diuinum beneplacitum, hanc præclaram Christi patientis orationem sæpius iterando: *Pater si possibile* Mat. 26 *est transeat à me calix iste, verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat; non sicut ego volo, sed sicut tu vis.*

MEDITATIO VI.

Christi Domini obedientia.

1. CONsidera Christum Dominum non modo semetipsum

ipsum humiliasse, sed & *factum esse obedientem vsque ad mortem*; & si vltra mortem aliquis adhuc obedientiæ superest locus, etiam nunc in statu supereminentissimæ illius gloriæ, in qua *sedet ad dexteram maiestatis in excelsis*, hanc virtutem exercere, & quod omnem admirationem superat, ipsum Dei filium quotidie obedientem se præbere voci hominis, & plerumque voci peccatoris, Sacerdotis scilicet Missæ sacrificium celebrantis: seque eodem momento, quo verba consecrationis prolata sũt præsentem Sacramento exhibere, & ita præsentem, vt in illo Sacramentali statu totum se ipsius Sacerdotis arbitrio permittat. *Phil. 2.* *Heb. 11.*

Obstupesce, ò Sacerdos, hanc quotidianam Domini Deique tui etiã erga te obedientiam ob oculos habens, tuamque recogitans erga illum inobedientiam, & peruicaciam.

2. Considera obedientiam Christi Domini adhuc inter mortales agentis, præsertim in eius Passione & Morte enituisse: dum non modo Deo Patri mortem imperanti, sed & impiis Pontificibus, sceleratis iudicibus, & ipsis etiam carnificibus sese in omnibus, & quibuscumque etiam durissimis, & acerbissimis sup-

pli-

plicis obtemperantem præbuit: *Ego*, inquit ipse per Prophetam, *non*
Isa. 50. *contradico, retrorsum non abij, corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus; faciem meam non auerti ab increpantibus, & conspuentibus in me.*

Heu cum ipse Dominus in tremendo iudicio suo, hanc obedientiam ob oculos ponet, quid illi respondere, quam excusationem afferre poterit Sacerdos, qui legitimis suis Superioribus, iusta, & rationabilia præcipientibus, obedire noluit, aut si aliqua interdum obedientia ab eo exhibita est; adeo manca fuit, & imperfecta, vt vix obedientiæ nomen mereretur.

3. Considera Christum Dominum non modo sese obedientem præbuisse, sed & obedientiam eius fuisse omnibus numeris absolutissimam; obediuit siquidem simpliciter, sine contradictione; promptè, sine dilatione; alacriter, sine querela, aut murmuratione; perseueranter, sine tædio, aut instabilitate.

Vide igitur an ita obedientem te exhibueris? aut saltem an ita deinceps obedire paratus sis? teq; Domino tuo obedienti conformare, ac pro eius honore & amore quascumque dispositiones huic perfectæ obedien-

tiæ

tiæ contrarias, si quas in te deprehenderis, confestim ex animo tuo abiicere? præsertim quoties agetur de obedientia exhibenda Romano Pontifici, in ijs quæ ad fidem, aut mores spectant: nec non Prælato tuo, & alijs tibi legitime prępositis.

Cogita serio, te super hac obediẽtiæ virtute propediem coram Iudice Diuino examinandum: vide quid tũc egisse voles, & illud sedulo perficere nunc stude.

MEDITATIO VII.

Christi Domini paupertas.

1. CONsidera & perpende hæc Christi Domini verba de seipso loquentis: *Vulpes*, inquit, *foueas habent, & volucres cæli nidos; filius autem hominis non habet, vbi caput reclinet.* En quo se redigere voluit cæli, ac terræ Dominus, idque nostri causa: *cum enim*, vt inquit Apostolus, *esset diues, propter nos egenus factus est*, & adeo egenus, vt ne quidem haberet vbi caput reclinaret. *Mat. 28.*

Ve-

Vestiga, & perspice Bethleemicum antrum in quo natus est, AEgyptiacũ perfugium in quo Herodianam persecutionem fugiens latuit, omnia paupertatem spirant; perlustra deinde alia loca in quibus humanæ redemptionis operi vacans hospitium aliquod quæsiuit, videbis illum nunc pernoctare in montibus, nunc in deserta loca secedere, nunc fatigatum ex itinere sedere sic supra fontem: & vbique tanquam pauperem, & mendicum, vel omni hospitio excludi, vel aliena domo excipi, ac oblatis eleemosynis, suam, suorumq; discipulorũ vitam sustentare.

Hoc igitur paupertatis studium in Domino tuo considerans, vide an eius vestigiis inhæreas ab eo præsertim tempore quo eius ministerio addictus es? teque maximè ab eo dissitum, & terrenarum rerum affectibus adhuc implicatum conspiciens, erubesce, ingemisce, & hanc quorumcumque malorum radicem cupiditatem ex animo tuo penitus euellere contende.

2. Considera qua ratione Christi Domini tui paupertatis studium vtcumque imiteris: nimirum si vt ipse docuit in Euangelio, *pauper spiritu* existas, id est, si neque diuitias in animo, neque animum in diuitiis habeas,

eas-

easque neque exoptes, ac ne quidem de illis cogites.

Et siquidem diuitiæ illæ tibi aliquātisper affluant, cor non apponas: imò eas non tanquam tuas repures, sed tanquam Christi Domini tui proprias, ab eo tibi tanquam œconomo concreditas, & iuxta eius voluntatem solummodo dispensandas: proindeq; cum vteris aliqua parte illarum, arbitreris te quotidianum panem, quotidianamque eleemosynam, ex illius clementissimi Domini manu singulis diebus accipere.

Præterea vt sis verè pauper spiritu, pauperes ipsos ama, eorum conuersationem ne despice: imò potius expete, illos libenter inuise, & te conuenientes amanter excipe, cum ipsis benignè colloquere, & si occasio sese offerat, illis etiam inseruire & ministrare idque tuis expensis ne recuses.

Quod si res domestica tibi tenuis & exigua est, in hoc te magis Christo assimilari gaude; sanctæque eius familiæ modicam, & pauperem œconomiam libenter affectare, & sedulo caue ne alicuius necessitatis obtentu, cupiditatem vllam in animo tuo foueas, ne anxiè nimis quæras ea, quibus indiges, ne auidius oblata accipias, *ne diligas munera, sequaris retributiones.*

Con-

3. Considera, & animo tuo hæc Apostoli discipulum suum admonentis præclara verba inscribe, quibus in teipso terrenarum rerum contemptũ, & paupertatis Christi affectum excitare, & fouere studeas. *Nihil intulimus*, inquit, *in hunc mundum, haud dubium quin nec auferre quid possumus: habentes igitur alimenta, & quibus tegimur, his contenti simus, nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in desideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt hominẽ in interitum & perditionem; Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem ò homo Dei hæc fuge, sectare vero iustitiam, pietatem fidem, charitatem mansuetudinem*, hæc inquam verba serio perpende, actum fidei super illis sæpius elicere stude, in illis veritatem ipsam te alloquentem & admonentem ausculta, & iuxta illorum tenorem desideria tua, consilia tua, vitam tuam componere deinceps apud temetipsum firmiter statue.

1. Tim. 6.

ME-

MEDITATIO VIII.

Christi Domini castitas.

1. CONsidera Christum Dominum præ cæteris virtutibus castitatem dilexisse, & erga illam peculiari ratione affectum fuisse: ita vt non modo eam perfectissimam & superexcellentissimam in se habuerit, sed & exteriùs adeò castè se gesserit, vt vel infensissimi hostes nullam vnquã vel minimam de contrario vitio illum calumniandi occasionem non solum reperire, sed nequidem apud se excogitare potuerint: & refertur in Euangelio, quod cum Apostoli ipsum semel alloquentem Samaritanam quandam mulierem, propè fontem inuenissent, *mirabantur quod cum muliere loqueretur*, tanquam in eo tunc viderent quid insolitum, & ab eius vitæ vsu & consuetudine abhorrens. Ioan. 14

O *quam pulchra est*, sed quam rara his temporibus, *casta generatio cum claritate procedens*! quam pauci, Sap. 4.

ci, qui corpore & ſpiritu caſti, & ſancti, dignum Chriſto Virginum regi & ſponſo miniſterium exhibeant!

Vide quænam ſint animi, corporiſque tui ſuper hac virtute diſpoſitiones? an aliquid intra te, vel extra te ſit, quod huic virtuti, vel minimum aduerſetur? an ſint tibi aliquæ conuerſationes, aliqua colloquia, etiam ſub prætextu pietatis, ac Religionis, quæ illius nitorem quomodocumque infuſcare poſſint? & ſi ſapis, ſi Domino tuo placere cupis, ſollicitè vel minima vitii contrarii blandimenta caue, perhorreſce, fuge.

2. Conſidera Chriſtum Dominum non modo in ſe, & in aliis ſibi propinquioribus hanc virtutem præſertim dilexiſſe; ideoque caſtiſſimam, & ſanctiſſimam omnium Virginum, ſibi in matrem delegiſſe; & ipſi matri ſponſum caſtitate perfectiſſima præditum cooptaſſe, & inter Apoſtolos beatum Ioannem eiuſdem virtutis prerogatiua inſignem, peculiari dilectione proſequutum fuiſſe: ac denique Eccleſiæ ſuæ voce, huius virtutis obligationem, omnibus & quibuſcumque ſacro altaris ſui miniſterio addictis impoſuiſſe, nec niſi ſanctos, & caſtos

ſtos ſibi in Diuinis myſteriis aſſiſtere voluiſſe: & ſi qui immundi, & contrario vitio infecti ad ſacra perficienda accedere auſi ſunt, illorum quandoque ſacrilegam impietatem pœnis horrendis vltum fuiſſe, vt ipſorum exemplo reliquis omnibus teſtatum foret, quanto horrore & odio immunditiem quamcumque proſequeretur.

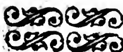
Cũ igitur diuino nutu delectus fueris, qui quotidie Domino tuo propior aſſiſtas, & cum ipſo Diuina myſteria opereris: vide quanta, & quam perfecta corporis, animique puritate, & caſtitate id perficias? & quanta cura & ſollicitudine non modo peccata, ſed & defectus quoſcũque virtuti illi oppoſitos deuitare tenearis?

3. Conſidera quibus modis virtutem hanc in te perfectam habere, & illibatam ſeruare valeas: nimirum ſi à Deo ſingulis diebus illam ſuppliciter expoſcas, *nemo quippe poteſt eſſe continens niſi cui Deus dederit*: & præterea ſi Diuinæ gratiæ cooperando, viriliter reſiſtas tentationibus, ac præſertim illarum initiis, & primis ſpiritus immundi ſuggeſtionibus: ſi ſollicitè fugiàs quaſcumque vitij contrarij occaſiones; ſi corporis tui ſenſus,

ac

ac præsertim oculos tuos mortifices, & à quibuslibet illicientibus obiectis auertas: si carnem rebellantem, ieiuniis, vigiliis, aliisque voluntariis afflictionibus, & pœnis edomare, ac spiritui subiicere studeas: si post quantascumque victorias aduersus tentamenta; & vitia castitati contraria reportatas, semper nihilominus tibi ipsi diffidere, & omni custodia cor tuum seruare noueris.

En quibus armis thesaurum illum quem in vase fictili c rcumgestas, custodire possis? vide quo affectu, qua fortitudine, qua fidelitate ijs vti cupias? & coram Deo firmũ super ea re propositum concipe: ac si tibi ipsi non credis, conceptum illud propositum in manibus sanctissimæ Deiparæ Virginis Mariæ depone, vt ipsa te tuasque resolutiones in specialem suam tutelam recipiat, & à cunctis quibuscumque aduersantibus protegat.

ME-

MEDITATIO IX.

Christi Domini mortificatio.

1. Consídera, quod quamuis Christus Dominus nusquam huius virtutis subsidio indiguerit, vtpotè qui omnes animæ facultates, omnes corporis sensus, & motus haberet semper optimè compositos, & diuinæ rationi, ac voluntati perfectissimè subditos: nihilominùs hanc nostri causa sedulo affectari voluit, vitamque ab ipsa infantia duris, & asperis rebus exercitam ducere; tum vt merita sua satisfactionesque copiosiùs nobis applicaret: tum etiam vt exemplo suo ad illius virtutis praxim, nobis adeo necessariam efficaciùs prouocaret.

Quis vero in huius virtutis exercitio Christum magis imitari tenetur, quam is, qui ratione muneris sibi impositi modo quodam peculiari *debet exhibere corpus suum hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem & adimplere in carne sua ea, quæ desunt passioni Christi.* Rom. 12

Vi-

Coloss. 1 Vide igitur an talem te exhibueris, aut saltem exhibere velis? an ex sacro illo calice quem Christus in passione sua hausit, tibiq; propinauit, exiguam aliquam guttulam libenter degustes? heu quamcumque assumpseris mortificationis praxim, nusquam vel minimam partem persenties aculeorum, & dolorum illorum, quos tuæ salutis causa Christus in vita & morte sua pertulit.

2. Considera omnes & quoscumque sanctos, hac præsertim virtute subnixos, ad fastigium perfectionis, & inde ad culmen gloriæ conscendisse: neque solum viros fortes, sed & mulieres infirmas, tenerasque virgines mortificationem Christi Iesu in corpore suo circumtulisse, magisque elegisse cum Diuino illo Saluatore affligi & asperrimam plerumque vitá ducere, quam mortiferam sæculi degustare iucunditatem.

Quid igitur, non poteris quod isti, & istæ potuerunt? erubesce saltem & confundere præ pusillanimitate & contende vtcumque sequi si assequi non vales; pete vt Deus animum virtutemque tibi adaugeat.

2. Considera huius virtutis praxim ad duo præsertim capita posse reuocari.

Primum est, vt quandocumque age-

agetur non solum de vitando aliquo peccato etiam leuissimo, sed etiam de quocumque virtutis opere exercendo, putà de ministerio aliquo Ecclesiastico debitè obeundo, & aliqua cōmoditatis, seu oblectationis, vel etiā vtilitatis aut cuiuscumque alterius propriæ satisfactionis illecebra obstat; tunc huius qualiscunque temporalis boni seu commodi, aut oblectamenti iacturā aut priuationē libentissime feras, idq; amore illius qui per tot annos quibus inter mortales vixit, seipsū tui causa immēsis cœli gaudijs abdicauit.

Secundum est, vt quandocumque similiter agetur non solum de vitando peccato, sed etiā de quouis bono opere exequendo, quod Deo acceptū esse credatur, & idcirco incommodū aliquod vel tædium, aut aliquid naturę molestum & acerbum perferendum est; illud non libenter modo, sed & gaudenter perpetiaris, imo & vltro amplectaris, ob amorem diuini illius Saluatoris, qui tot & tam immanes dolores, & cruciatus in se tuæ salutis causa perferre voluit.

Neq; solum cum instat aliquod peccatum deuitandū, aut bonū exequendum; sed etiam plerumq: expedit vt vim tibi aliquā inferas, & volūtarias aliquas corporis afflictiones assumas, tū vt mortificationis praxi assuescas, sic-

que ad eam cum opus erit faciliùs & perfectiùs exercendam paratus sis; tum etiam vt pro peccatis tuis, aliorumque, Diuinæ iustitiæ, saltem ex aliqua parte, satisfacias: tum denique vt Christo Domino tuo magis conformis efficiaris, & vere inter discipulos eius recenseri dignus sis, *qui enim Christi sunt, carnem suam crucifixerunt*.

Galat. 5

MEDITATIO X.

Christi Domini modestia.

1. COnsidera tantam tamque perfectam in Christo Domino modestiam eluxisse, vt simul & reuerentiam, & amorem omnium in ipsum excitaret; peccatoresque, & publicani vel ex solo eius aspectu cōuerterentur; & illius etiam æmuli, & aduersarij mirarentur in verbis gratiæ quæ procedebant de ore eius: & ipse demum Apostolus ad obtestandos fideles, Christi Domini modestiam, tanquam fortissimum argumentum interponeret.

Quod si qui hanc diuini illius Saluatoris virtutem peculiari studio in se exprimere debent, maximè illi qu eius

eius altaribus propiores assistunt, quique ipsum cæteris fidelibus in se quodammodo exhibere tenentur.

Cum igitur in eorum numerum adlectus fueris, vide qua ratione te geras, itaut modestia tua nota sit omnibus quibuscum versaris: & si ad hanc virtutem consectandam minus quam par esset, hucusq; attentum te præbuisti; de illo defectu in futurum emendando cogita, & coram Deo, inuocata eius gratia, propone.

2. Considera Christum Dominum perfectissimam, & omnibus numeris sui absolutissimam modestiam semper & vbique seruasse, in vultu, aspectu, gestu, incessu, habitu, sermone, & aliis omnibus, quæ oculis aliorum paterent: nihilque vnquam illum fecisse, aut dixisse, quod non esset huius virtutis decore optimè temperatum.

En modestiæ perfectissimum exemplar, quod præ oculis tuis habeas, in illudque iugiter inspicias, ac iuxta illius formam teipsum & omnes actus, sermonesque tuos debitè componas.

Et quamuis semper & vbique virtutem illam debeas consectari, etiam cum solus es, propter Diuinæ præsentiæ reuerentiam, & Angeli tui custodis assistentiam: nihilominus pecu-

liari cura inuigilandum eſt tibi, tuiſque actibus, geſtibus, ſermonibus, &c. quando cum aliis verſaris, & præſertim quando publica Religionis officia peragis, ſacriſque muneribus in templo defungeris, itaut tunc maxime *luceat lux tua coram hominibus, vt glorificent patrem tuum qui in cœlis eſt.*

Matt. 5.

3. Conſidera hanc modeſtiæ virtutem in quolibet Sacerdote tanti eſſe momenti, vt nullam miniſterii ſui partem debitè exequi poſſit, niſi omnes illius actus, geſtus, ſermones, &c. hac virtute regantur, ac veluti condiantur; ideoque præcipuam curam ſollicitudinemque impendere debet, vt illam ſibi propriam faciat; vtque non ſolum peccata & vitia, ſed & defectus quoſcumque huic virtuti aduerſos, ſi quos in ſe deprehendat, ſerio emendare curet: & ad hoc, ſi opus ſit, aliorum admonitionem, & correctionem expoſcat, & præſertim gratiæ cæleſtis opem ſuppliciter inuocet.

Vide igitur, vt hoc conſilium tibi ipſi applices, & ſiue fidi cuiuſpiam amici auxilio, ſiue examine aliquo particulari ſuper hac re per aliquod tempus inſtituendo, ſiue alia quauis ratione, hanc virtutem gratia Diuina opitulante, quam perfectiſſimè obtinere contendas.

ME-

MEDITATIO XI.

Christi Domini prudentia.

I. CONsidera quam sublimis & perfecta fuerit Christi Domini prudentia, & quantum præcelluerit vniuersæ mundanæ prudentiæ, & sapientiæ, quæ in comparatione illius mera insania & dementia est: in Diuino illo Saluatore *siquidem*, *reconditi fuerunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei*; *& ipsemet fons sapientiæ verbum Domini in excelsis*; hinc peculiari quadã ratione in scripturis vocatur *consiliarius*, quia scilicet ipse solus est, à quo vitæ æternę consilia petenda sint. *Col. 2.* *Eccl. 1.* *Isa. 9*

Vide igitur quanti facere debeas Diuini huius consiliarii monita & effata in Euangeliis expressa; & quo studio æmulari & consectari supereminentem illam Christi Domini sapientiam & prudentiam, ac secundum illius regulas, & teipsum & alios dirigere? hocne vsque modo fecisti? sed nunquid aliquando *animalis, & terrenæ*, vt non dicam *etiam diabolicæ sapientiæ axiomata sectatus es?* *Iac. 3.*

Hanc igitur & quamcumque aliam adulterinam & falsam prudentiam coram Deo nunc eiura, teque totum Christo *Dei virtuti, & Dei sapientiæ*, ducendum, & dirigendum trade.

2. Considera quantum Christi Domini prudentia opposita sit mundanæ prudentiæ: *hæc siquidem* (vt ait Sanctus Gregorius) *sibi obsequentibus præcipit honorum culmina quærere, adepta gloria temporalis vanitate gaudere, irrogata ab aliis mala multiplicius reddere*; lucra & emolumenta temporalia sollicitè appetere, corporis cōmoda, carnisque blanditias & voluptates consectari, verum finis horum omnium mors est.

lib. 10. mor. c. 16

At verò Christi sapientia, & prudentia docet honores mundi fugiendos esse, calcandam huius sæculi vanitatem, & superbiam, voluptates abigendas, sectandam humilitatem, paupertatem diligendam, crucem amplectendam, ferendamque, &c. *verum fructus horum diuinorum consiliorum est sanctificatio animæ, finis verò vita æterna.*

Rom. 6.

Vide igitur cui credere debeas? cuiusnam, mundi, an Christi sectatorem te profiteri velis? si sapis nullus hic erit deliberandi locus, sed tanquam verus Christi discipulus, fidusque minister, tota mente, toto corde,

vni

vni diuinæ sapientiæ adhærebis: perspice ergo, quæ illius axiomata tibi sint nunc præ aliis maximè necessaria, & ea sedulò consectari stude.

2. Considera quibus mediis prudentiam illam Christi obtinere, & in ea proficere possis? Optaui (inquit Sapiens) *& datus est mihi sensus: inuocaui, et venit in me spiritus sapientia, & præposui illam regnis et sedibus, et proposui pro luce habere illam.* Sap. 7.

En quatuor media ad cælestem illam prudentiam & sapientiam obtinendam & conseruandam saluberrima.

Primùm, agnosce, quantum prudentia illa necessaria sit tibi in Ecclesię specula constituto, ad tuam, & plurimorum aliorum salutem, proindeque ex toto animi tui affectu exopta illam.

Deinde, suppliciter à Diuina misericordia huius veræ prudentiæ spiritum exposce, ora Patrem tuum cælestem, & ipse spiritum bonum tibi petenti haud dubiè dabit.

Præterea, præfer illam prudentiam illiusque consilia, & monita, omnibus & quibuscumque humanæ, terrenæ, mundanæ, diabolicæ sapientiæ axiomatibus, quocumque in casu; & omnes sæculi honores, diui-

tias, voluptates præ illius bonis nihili æstima.

Denique, propone tibi pro luce habere illam, & in cunctis actibus, negotiis, consiliis tuis illius ductum sequi, eiusque effatis & decretis semper & constanter vbique adhærere.

MEDITATIO XII.

Christi Domini charitas erga homines.

1. CONsidera, nulla vnquam cogitatione dignè concipi posse, ne dum sermone explicari,
Eph.2. qualis fuerit eximia illa, & (vt Apo-
1.Tim.2 stoli verbis vtamur) *nimia charitas*
Ioan.10 qua Dei filius dilexit nos, & cuius impulsu *semetipsum dedit redemptionem pro omnibus, venitque in hunc mundum peccatores saluos facere ac ipsis vitam tribuere, & abundantius tribuere*: idque plurimos, eosque molestissimos labores pro ipsis subeundo, grauissimosque dolores perferendo, ac denique mortem oppetendo acerbissimã, quæ perfectæ illius charitatis veluti sigillum extitit: *maiorem siquidem charitatem nemo habet quam vt animã suam ponat quis pro amicis suis.*

Vide

Vide quam gratiarum actionem Diuino illi Saluatori offeras? quam ipsi dilectionem pro tanta charitate rependas, & qua ratione hanc eius virtutem erga proximos tuos imiteris.

2. Considera hanc charitatis virtutem ab ipso Domino iam Passioni, & Morti proximo, discipulis suis, adeoque cunctis Sacerdotibus peculiari affectu fuisse commendatam: *Hoc est praeceptum meum*, inquit, *vt diligatis inuicem sicut dilexi vos*, &, *in hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem*. Ioan. 15

En certa & legitima discipulorum Christi tessera, & nota; en ratio qua fidelis Christi Minister & Sacerdos dignosci possit: vera scilicet in alios charitas, sine qua non iam dici meretur Sacerdos, imò sine charitate Sacerdos dici potest, perfectè esse non potest.

Attende igitur tibi ipsi, & vide, an solus tibi sit Sacerdotis titulus, & (vt dicitur) magni nominis vmbra? an etiam Sacerdotii spiritum, & virtutem habeas? inspice quale sit cor tuum erga proximos tuos? an diligas eos propter Deum? an sicut teipsum? an sicut Christus te & vnumquemque hominum dilexit? an vera charitate

complectaris illos etiam, à quibus minus diligeris? an paratus sis charitatis obsequia, & subsidia quæcumque impendere iis, à quibus nullum grati animi testimonium sperare potes, imò à quibus plurimum oneris & incommodi expectandum tibi est, à quibus multas contradictiones & fortasse persequutiones sustinere te oportebit.

3. Considera conditiones charitatis illius qua Christus dilexit homines, vt eas imitari studeas.

Act. 10. In primis dilexit efficaciter, id est, nō solo affectu, sed etiam effectu, *pertrāsiit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo*: laborantes quoscumque, & peccatorum sarcina oneratos misericorditer vocauit, & ad se venientes iuuit, solatus est, refecit.

1. Ioan. 3. Noli igitur tantum *diligere verbo aut lingua*, aut simplici aliquo affectu, *sed opere & veritate.*

Præterea dilexit suauiter; & quamuis esset omnium Dominus, omnibus tamen omnia factus est: fleuit cum flentibus, & publicanis, & peccatoribus manducauit, & cum turbis, & populis tanquam cum filiolis mutauit vocem suam, ad eorum captum se demisit, loquebatur illis in parabolis, & similitudinibus, sermone vulgari

& tri-

& trito, vt vel minimus de turba facillime intelligeret.

Hæc serio recogitans, obstupesce Verbum Diuinum, æternam Dei Sapientiam ad hæc humillima charitatis officia, sese tanta suauitate demittere; & proh pudor! te leiuiusculæ fortassis alicuius scientiæ vento distētum, in similibus charitatis officiis, Christi Domini tui imitationem fastidire.

Denique dilexit fortiter, & constanter, aquæ multæ non potuerunt eius charitatem extinguere, nec flumina illam obruere; & quamuis præsciret plurimos eius meritis & gratiis abusuros, eius sanguinem conculcaturos, ideoque in æternum perituros; nihilominus vincente præscientiam bonitate, eos perfectè dilexit, pro ijs redimendis & saluandis quātum ex ipso erat, sanguinem fudit, mortem pertulit, seque ipsum hostiam propitiationis obtulit.

Disce illius Diuini Saluatoris exēplo, quoscumque homines salutis æternæ capaces quamuis peruicaces, & obstinatos constanti charitate diligere, eosque quantum poteris iuuare, & si nihil aliud vales, saltem pro ipsis orare: & potiori adhuc ratione eos diligere, quibus speciali charitatis vinculo nexus es, vt consacer-

dotes tuos, domesticos, &c. vel quorum necessitas peculiare à te charitatis subsidium exigit, vt rusticos, pauperes, & alios eiusmodi qui spiritualibus auxiliis magis destituti videntur.

MEDITATIO XIII.

Christi Domini mansuetudo & benignitas in tolerandis aliorum defectibus & peccatis.

1. CONsidera ineffabilem Christi Domini mansuetudinem, non modo in tolerandis imperfectionibus, verbi gratia, tarditate, rusticitate, ignorantia, stupiditate eorum quibuscum agebat, sed præsertim in perferendis peccatis infensissimorum inimicorum, à quibus atrocissimas accipiebat iniurias. Poterat, & quidem iustissimè illos acriter increpare, illis comminari, pœnasque acerbissimas illis infligere; poterat, vel solo nutu eos ad nihilum redigere, aut certe ad inferni barathrum deturbare.

Et tamen nihil horum fecit: *cum*

ma-

maledicereur, inquit Apostolus, *non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur*; imo (vt sanctus Bernardus loquitur) *flagellis casus, spinis coronatus, clauis confossus, affixus patibulo, opprobrijs saturatus, omnium tamen dolorum immemor, hec tantum dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* 1. Petr. 2

Quis hæc attentè perpendens non miretur tantam, tamque perfectam mansuetudinem? quis non omni honore, & amore prosequatur adeo benignum, & mansuetum Dominũ? Sed quis apud se non proponat hic & nunc omnem iram, indignationem & amaritudinem animi penitus exuere, & induere viscera misericordiæ, benignitatem, mansuetudinem, &c.

2. Considera hanc mansuetudinis virtutem cuiuis Sacerdoti pernecessariam esse, idque eo magis quo frequentiores in ministeriis Ecclesiasticis occurrunt illius exercendæ occasiones: degendum siquidem illi est vt plurimum *in medio nationis praua & peruersa*, agendum cum peccatoribus sępè peruicacibus, & obstinatis, conciliandi, & conuertẽdi hominum animi, per varia peccata, tum à Deo, tum à proximo maximè auersi, & alieni, eorumque

pas-

passiones plerumque acres demulcendæ.

Hæc autem nusquam præstare poterit, nisi peculiari, eaque eximia mansuetudine præditus sit; hanc igitur sollicitè, ac sedulò acquirere, & perfectè obtinere stude.

3. Considera varia esse media, quibus hanc virtutem acquirere, in eaque proficere valeas.

Primum est, vt quotiescumque aliqua ex parte proximi præuidebis tibi fore toleranda; cogites contumelias, probra, insectationes, & alia eiusmodi quæ Christus Dominus & in Passione sua tanta mansuetudine pertulit; pudebit sanè ob verbulum aliquod duriùs prolatum, ob alicuius animum erga te paulo iniquiorem, statim excandescere, & in iras abripi.

Secundum est; vt leuioribus, si quæ occurrant, contradictionibus, cum lenitate animi perferendis, assuescas, quo magis paratus sis ad grauiora, & acerbiora quæq; quando opus erit, placidè toleranda.

Tertium denique vt teipsum defectusque tuos attendas, & (vt loquitur sanctus Gregorius) *cum excessus alienos aspicis, tua quibus in aliis excessisti delicta cogites*; proindeque (vt monet Apostolus) *etsi praeoccupatus fuerit homo*

lib 5. mor. c. 34.

homo in aliquo delicto huiuſmodi inſtrue in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum.

MEDITATIO XIV.

Opera miſericordiæ quæ corpus ſpectant à Chriſto Domino exercita.

1. Conſidera, quod quamuis Chriſtus Dominus dum in terris ageret, egenus & opis alienæ indigus eſſe voluerit, nuſquam tamen ideo ab operibus miſericordię, etiam illis, quę proximi corpus ſpectant, ſecum diſpenſauit; ſed ex penuria, & tenuitate victus ſui ſæpè ſibi ſubtraxit, vt egenis aliquid daret; ſæpe etiam infirmos viſitauit, & ſolatus eſt, populumque eſurientem ieiunus ipſe refecit; idque haud dubiè vt oſtenderet, quàm placita, & accepta ſibi eſſet hæc miſericordiæ virtus, & quam neceſſaria illis, qui miniſterio ſuo mancipati eum in omnibus affectari debent.

Vide igitur quali affectu hæc miſericordiæ opera exercueris, qualem te erga pauperes exhibueris: & animo

mo tuo hæc Prophetę verba inscribe, *beatus qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.*
Psal. 40

2. Considera, quod si omnes ad eleemosynam ex superfluo erogandã diuinis præceptis obligantur, potiori adhuc ratione Sacerdotes aliosque Christi ministros ad id obstringi, eosque maximè qui beneficia Ecclesiastica obtinent, quando ipsis, post sufficientem, & moderatam sustentationem, aliqua supersunt; quę quidẽ absque grauissimo peccato non possunt aut in superfluos vsus impendere, aut propinquis minime indigentibus donare, aut sibi inutiliter reseruare.

Neque solum ex beneficiis Ecclesiasticis, sed & ex quibuscumque bonis temporalibus superflua pauperibus erogare tenentur: imò quamuis non nisi modicos, & necessarios prouentus habeant, non tamen ideò ab hac virtute exercenda penitus se liberos arbitrentur: sed quacumque ratione poterunt, pauperibus, & egenis debent præsto esse, eosque prout occasio sese offeret solari, & iuuare,

Perspice igitur, qualem te hac in parte exhibueris, & scito te propediem

diem super hac misericordię virtute in supremo iudicio examinandum; vide ne in illorũ numero recenfearis quibus à diuino iudice dicetur, *discedite à me maledicti, &c. esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, &c.* Mat. 25

3. Considera huius virtutis opera non qualitercumque à Christiano Sacerdote, sed quam perfectissimè exercenda esse: ideoque non ad iactantiam, aut largitatis decorem dandam esse eleemosynam, quod procul à quouis Christi ministro abesse debet, sed eleemosynam erogandam,

1. Cum humilitate, itaut tuis apud Deum patronis potius munera offerre, quam egenis dona largiri videaris.

2. Cum spiritu misericordiæ, compatiendo super proximi angustiis, & afflictionibus.

3. Cum prompto & libenti animo, *non ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus.* 2. Cor. 9

4. Denique cum discretione, vt bona dispensentur non effundantur, ac præsertim vt cęteris paribus eleemosynæ illæ quibus animæ saluti simul & corporis incolumitati prouidetur, aliis eleemosynis, quæ solum ipsius corporis solatium spectant anteponantur.

ME-

MEDITATIO XV.

Opera misericordiæ spiritualia à Christo Domino in praxim redacta.

I. Considera Christum Dominum ex perfecto charitatis affectu, grauissimis, & perniciosissimis hominum miseriis, iis scilicet quæ animæ saluti officiunt, & nocent condoluisse, illisque insuper remedia saluberrima suppeditasse.
1. Tim. 1

Et hoc quidem præcipuum fuit illius diuini Saluatoris opus, *peccatores nimirum saluos facere*; hac de causa è cælis in terras venit, & inter mortales agens, tot labores suscepit, tot itinera confecit, tot miracula patrauit, tot conciones in templi porticibus, in Synagogis, in montibus, in littoribus, in locis campestribus habuit, seque ipsum exhibuit sub specie boni Pastoris, vel vnicam ouem errantem tanta sollicitudine requirentis.

En typus cui assimilari debet verus Christi

Christi Sacerdos;in expressissima Diuini illius Saluatoris vestigia, eius minist ro ad consectandum proposita: *Qui enim mihi ministrat*, inquit, *me sequatur*. Ioan. 12

Vide quo animo hæc & alia eiusmodi misericordiæ spiritualis opera, Domini tui exemplo, exequi velis?

2. Considera inter alia huius virtutis opera, duo præcipua esse, quibus peculiari studio incumbere debet Christi Domini Sacerdos: nimirum vt eos instruat qui laborant inscitia rerum ad salutem necessariarum, & eos corripiat qui in peccatum prolapsi ab eo emendari minimè curant. Vtrumque hoc præstantissimum est misericordiæ exercitium, cui ipse Christus Dominus, eiusque Apostoli, & alij quicumq; Apostolici viri summo studio seipsos impenderunt.

Vide igitur quomodo vtrumque illud conuenienter peragas, qua methodo & ratione, siue publicè, siue priuatim ignaros in fidei mysteriis erudias? quo charitatis affectu peccatores salubri correptione ab bonā mentem reducas?

Et fœlicem, ac beatum illum diē reputa, in quo tibi animam aliquam Christo Domino lucrari contigerit: vide ne tua segnitie *ab eiusmodi diei bona vnquam defrauderis*, nec vllam

oc-

occasionem aliquod tale, opus exercendi vnquam elabi finas.

3. Considera qua ratione fraternam illam correctionem, in qua interdum maior reperitur difficultas conuenienter & salubriter exequaris.

Nimirum vt non ex ira, seu indignatione, aut aliqua alia animi commotione, sed ex sincera proximi tui dilectione, ad illud charitatis officium mouearis: *vt eum corripias in misericordia, et in spiritu lenitatis instruas*, vt non temere, ac præcipitanter, sed cũ discretione, àc deliberatione opus hoc aggrediaris, & ad id tempus opportunum assumas, modumque correctionis talem adhibeas, quo peccator efficaciter permoueatur, & ad meliorem frugem reducatur.

Sicut autem prudenter, ac suauiter, sic etiam fortiter & constanter, huic chatitatis officio insistendum tibi est; cauendumque maximè ne vllus pudor, aut timor, aut respectus humanus, te ab illa muneris tui parte conuenienter exequenda vnquam retrahat, aut tardiorem, vel segniorem efficiat.

ME-

MEDITATIO XVI.

Christi Domini zelus ad procurandam, & promouendam animarum salutem.

1. CONsidera quantus, & quã feruidus fuit ille zelus, quo diuinum Christi pectus exarsit; ex quo subinde variæ scintillæ; & plerumque faces, & flammæ prorumpebant: puta cum diceret, *ignem veni mittere in terras, & quid volo nisi vt accendatur?* & de passione ac morte sua discipulis suis proloquens: *Baptismo*, inquit, *habeo baptizari, & quomodo coarctor vsque dum perficiatur?* sed quis ardor? quantum amoris incendium in eius Passione, cum cruci affixus, in ipsa extrema acerbissimæ mortis agonia positus, immemor dolorum suorum, sed memor salutis animarum, etiam pro ipsis crucifixoribus, & parricidis orauit? Luc. 12. ib.d.

Mira res, inquit sanctus Bernardus, *Iudæi clamabant crucifige & Iesus clamabat, ignosce*. Heu quis ista recogitans,

tans, non exardescat in amorem diuini illius Saluatoris? simulque non concipiat perfectum zeli illius imitandi desiderium?

2. Considera hunc zelum Christiano Sacerdoti maximè necessarium esse, vt Domini sui vestigiis inhęrendo, ea fortiter perficiat, quæ ministerii sui propria sunt.

Puta, vt toto voluntatis affectu studeat semper, & vbique Diuinæ gloriæ incrementum quærere; & eo fine peccatorum conuersionem bonorumque in virtute profectum, quãtum in ipso est; procurare; peruersis impiorum conatibus constanter obsistere, errores & abusus irrepentes funditus tollere: Religionem, ac pietatem fouere, pia & sancta consilia promouere, & ad id præstandum nullos labores recusare, imo paratũ se semper exhibere ad incommoda quælibet subeunda; ad tolerandas quascumque animi corporisque molestias, denique ad vitam ipsam si opus sit cum sanguine profundendam.

Hęc autem nusquam præstare poterit, nisi Diuino illo zelo totus fuerit incensus. Postula igitur vt pectoris tui glaciem ignis ille cœlestis absumat, animumque tuum diuinis ardoribus impleat, quo totus sacro illo

Christi

Christi Domini zelo ignescas.

3. Considera quænam esse debeant zeli conditiones, vt verus, ac perfectus sit.

1. Vt discretione regatur, nec nisi cum prudentiæ moderamine vlla pietatis opera peragenda suscipiantur, aut vrgeantur: idque priùs semper consulto per orationem Diuinæ voluntatis oraculo.

2. Vt cum singulari animi fortitudine, ac firmitate iunctus sit, animis siquidem opus est & pectore firmo, ad ea quæ supra enumerata sunt exequenda; hæc autem fortitudo & firmitas ab eo expectanda est, qui quandocumque ipsi placitum est, *infirma mundi eligit, vt fortia quæque confundat.* 1. Cor. 1

3. Vt quotiescumque de gloriæ Diuinæ prorogatione animarumque salute agetur, solus Deus respiciatur, nec vllo modo acquiescatur carni, aut sanguini.

Quarta denique zeli conditio est, vt malis quibus mederi non potest ingemiscat, & si nihil aliud valet, saltem dolorem & lachrymas sinceræ charitatis testes Deo offerat.

Vide igitur, an eiusmodi dispositiones in teipso deprehendas: vt, sin minus, eas obtinere studeas, tum piis precibus diuinam opem exposcendo,

do, tum etiam Sanctorum acta & historias perlegendo, in quibus illius zeli præclara quædam exempla reperias, quæ postea occasione quacũque oblata imiteris.

MEDITATIO XVII.

Christi Domini zelus ad propugnandam diuinam veritatem.

1. CONsidera Christi Domini zelum maximè effulsisse in diuina veritate propugnanda, idque præsertim tempore passionis suæ, in qua licet coram impiis satellitibus, & iniquissimo Iudice, constanter tamen professus est, *se in hoc natum esse, & ad hoc venisse in mundum, vt testimonium perhiberet veritati* Vnde & ipsi infensissimi hostes confessi sunt, *quod verax esset, viamque Dei in veritate doceret, & quod ipsi cura non esset de aliquo, nec respiceret personam hominum.*

Ioan. 18

Mat. 22

Et quamuis diuinus ille Saluator, ideò præsertim se à Iudæis crudelissima morte præsciret occidendum, quod veritatem quam auersabantur pa-

palam ediceret; non tamen propterea ab ipsa veritate profitenda, & propugnanda vnquam destitit.

En typus zeli quo animari debet fidelis Christi minister ad propugnãdam semper & vbique ipsius veritatem: ipsius, inquam, non verò alicuius particularis Magistri doctrinam, non proprii ingenii præsumptionem, sed veritatem Christi ab Ecclesia in Conciliis generalibus, vel ab Ecclesię Capite in fidei decretis propalatam.

Perspice igitur qualiter super hac diuinæ veritatis propugnatione affectus sis; & si quid tibi ad perfectionẽ zeli deest, expete à Deo.

2. Considera, vt Sacerdos Diuinam veritatem fortiter propugnet, prius requiri, vt illam fideliter profiteatur, eique humiliter in animo suo acquiescat; adeoque vt fidem illam quam tum in baptismo, tum in ordinatione professus est, sinceram & illibatam tenere, eamque ab omni periculo erroris, ab omni nota & colore non suo, sartam tectam custodire sollicitè curet; paratumque se sẽper & vbique exhibeat, ad quæcumque aduersa si opus sit, pro eius propugnatione subeunda.

Proba igitur temetipsum, ipse teipsum tenta, si es in fide; inspice qua-

lis sit illa fides tua, quam sincera, & illibata, quo fundamento innixa; pete cum Apostolis à Domino vt adaugeat tibi fidem: vel si te quomodocumque in ea vacillantem deprehedas, inclama cum illo altero, vt adiuuet incredulitatem tuam.

3. Considera medium optimum ad tenendam veram Christi fidem, illiusque proinde veritatem propugnandam, esse ipsius Ecclesiæ iudicio, summique Pontificis decretis in materia fidei humiliter & inconcusè stare, abnegato proprio, aut quorumcumque aliorum iudicio.

Discat proinde Christianus Sacerdos, suoque exemplo reliquos edoceat, captiuare intellectum in obsequium fidei, omnemque proinde in rebus fidei abigere curiositatem.

Sicut autem à vera fide aberrantes, ad ipsius veritatis tramitem reuocare, illisque manum adiutricem porrigere præcipuo charitatis affectu debet; sic etiam in erroribus damnatis obstinatos & contumaces auersari, eorum amicitiam repudiare, consortiumque & alloquium quantum fieri poterit deuitare, Sanctorum ipsorum exemplo tenetur, tum ad propriam cautelam, tum ad aliorum exemplum, vt scilicet hinc reliqui fideles discant quo studio, qua cura

ab eiusmodi hominibus cauere debeant.

Vide igitur & coram Deo attentè perspice qualiter te habeas in hoc fidei negotio; an aliquis respectus humanus, aliqua prudentia sæculari & politica obstet, quominus ea, qua decet constantia, pro vera Christi fide milites, teque illius propugnatorem asseras: pete ab ipso Christo, fidei robur, animique fortitudinem tibi necessariam.

MEDITATIO XVIII.

Christi Domini amor erga Deum Patrem.

1 Considera nullum intellectum humanum, vel Angelicum, cogitatione assequi posse, quam nobilis, quam præcelsus, & quam omnimodè perfectus fuerit ille amor quo Dei filius, homo factus, Deum Patrem dilexit: & quæ fuerit illius dilectionis longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum.

Nemo quippe ad supereminentē illam scientiam charitatis Christi pertingere potest; sufficiat hic agnosce-

re omnem Patriarcharum, Apostolorum, Martyrum, & Sanctissimorum quorumcumque erga Deum amorem licet flagrantissimum, omnes Seraphinorum quantumuis ignitos & flammeos charitatis affectus, meram glaciem videri, imò glacie ipsa frigidiores reputari, si cum sacris diuini illius pectoris ardoribus comparentur: solus ille diuinus Saluator amoris diuini præceptum quod ipse promulgauerat, perfectissimo modo in terris adimpleuit.

Pete igitur ab eo vt vel scintillam illius ardentissimi amoris in cor tuum immittat, quæ illud purificet, exciter, accendat, incendatque, ac tandem feliciter in Diuinis illis ardoribus consumat.

2. Considera Sacerdotem Christianum ad perfectiorem Dei dilectionem peculiari ratione præ aliis obstringi; tum quia maiorem præ illis perfectionem conlectari tenetur; quæ vtique in maiori charitate consistit: tum quia maioribus diuinæ gratiæ beneficijs præuentus, ad maiorem quoque illorum authori dilectionem rependendam obligatur; tum denique quia ratione sacrorum ministeriorum Deo propior factus, arctiori etiam charitatis vinculo ipsi vniri debet.

Vide

Vide igitur an specialibus illis amandi Dei obligationibus pro muneris tui debito respondeas? an te à Christo Domino tot vinculis charitatis trahi finas? ora, vt fortiùs & efficaciùs adhuc trahat: dic illi, *trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Offer illi cor tuum, voluntatem tuam, teipsum & omnia tua; vt totus illius sis, totus illi viuas, totum te pro eius amore superimpendas.

3. Considera varios modos quibus in Deum per veram charitatem tendere vales.

In primis affectũ quemcumque cordis tui à creatis rebus abstrahendo; & in Deum solum transferendo, ita vt nihil ames nisi Deum, aut in Deo, aut propter Deum: nullam mensuram, nullum modum in charitate ponendo, Deumque summè diligendo, & ea quæ illi placita sunt, omnibus & quibuscumque aliis rebus præponendo: creberrimos etiam & intẽsissimos amoris in Deum actus eliciendo.

Præterea non modo affectibus, sed & effectibus, tuæ in Deum dilectionis probationem exhibendo, & ea exequendo quæ Deo grata & accepta esse perspicis: imò libenter diuini amoris causa perferendo

quæcumque molesta & aduersa.

Vide igitur vt virtutem illam diuinam in te otiosam esse non sinas, sed eius actus siue elicitos, siue imperatos, quam perfectissimè, & quam creberrimè exerceas, imò omnes actus, sermones, sensusque tuos, iugiter diuino amori dedices.

MEDITATIO XIX.

Christus Dominus ad gloriam Dei Patris sui sese omniaque sua referens.

I. CONsidera Christum Dominum hunc sibi præcipuum, imò vnicum actionum & passionũ suarum scopum proposuisse, scilicet vt Deum Patrem suum glorificaret, vt eius honorem in mundo collapsum instauraret.

Hanc nimirum Diuinam gloriam in exequendo Incarnationis suæ mysterio spectauit; ad hanc cogitationes suas, sermones suos, opera sua, vitam suam, mortem suam, omnia denique sua & seipsum, semper & vbi-

vbique retulit; & intentionem illam diuinæ gloriæ ita sibi in animo præsentem, cordique suo infixam habuit, vt nullo vel tempore, vel loco, quauis de causa, neque diu, neque noctu, vel vnico momento eam interruperit; vnde in Scripturis per quandam eminentiam vocatur *gloria Dei*, eo quod perfectissimè, & constantissimè in omnibus Deum Patrem suum honorificauerit, eiusq; gloriæ instaurandæ, & propagandæ seipsum totum, semper & vbique impenderit. *Isa 60.*

En exemplar cui te conformare quodque in te exprimere debeas: ideò nempe corpus, & animam, & vitam, omniaque reliqua dona, tum naturæ, tum gratiæ à Deo accepisti, vt omnia illa, & teipsum totum ad eius gloriam referas; & non tibi, neque mundo, sed Deo soli viuas: ac præsertim ad hunc finem Sacerdotalis ministerij gratia collata tibi est, ideoque ab Apostolo vocaris *homo Dei*, id est homo qui tuus esse desijsti, totusque Dei esse debes. *1.Tim.6*

2. Considera quantum aberraueris ab illo Diuinæ gloriæ scopo, quem tamen solum & vnicum spectare debuisti: quot actiones à te elicitæ fuerunt, quibus Deum, quem glorificare debebas, inhonorasti?

quot negotia suscepta, in quibus quæ fuisti quæ tua sunt, non quæ Iesu Christi? quot opera præcipitanter, & solius naturæ impulsu à te exercita? quot vitæ tuæ tempora, quot dies, quot horæ, quot momenta inutiliter elapsa, in quibus nullam Deo gloriam dedisti? & quando aliquid pro eius honore vtcumque operatus es, quam tepidè, quam imperfectè id à te pręstitum.

Hæc sedulo recogitans, ingemisce, confundere, veniam pete, & in posterum aliquid meliùs propone.

3. Considera vt honorem illum, quem Deus à te iustissimè expetit, ipsi exhibeas, intentionemque tuam ad eum glorificandum perfectè dirigas, hoc præsertim tibi cauendum esse, ne vnquam vlli obliquæ, aut minus rectæ intentioni, in quocunque opere tuo, aditum præbeas; nullam vanæ gloriæ auram vllatenus admittas, in iis præsertim ministerii tui functionibus quæ palam, & in aliorum oculis fiunt: in quibus proinde tibi ipsi sollicitè inuigilare debes, vt semper, & vbiq; vnicam Dei gloriam intendas, & ad hanc intentionem eo modo concipiendam, & dirigendam te assuefacias.

Neque solum in pręcipuis Religionis & pietatis operibus; sed & in

in quibuslibet aliis actionibus etiam indifferentibus, hunc vnicum finem spectes, & iuxta monitum Apostoli, siue manduces, siue bibas, siue quid aliud facias, omnia facias in gloriam Dei.

MEDITATIO XX.

Christus Dominus actiones Religionis exercens.

I. CONsidera quam perfectæ fuerint animi, corporisq; dispositiones, quibus Christus Dominus actus quoscumque Religionis exercuit, siue in teneriori ætate, quando sanctissimā Virginem matrem vna cum S. Ioseph, templum Hierosolymitanum adeuntem affectabatur; siue in prouectiori, cum tanquam Mediator & summus Sacerdos in eodem templo Patrem orauit, eique seipsum Religioso cultu obtulit, & ad omnia quæcumque gloriam illius, hominumque salutem spectarēt, paratum sese exhibuit? quanta pu-

tas humilitate & reuerentia, quanta deuotione & dilectione, hæc & alia eiusmodi Religionis officia peregit? qualis tunc in eius vultu, ac totius corporis habitu, gestu, & compositione, modestia effulsit.

Vide igitur vt facias iuxta diuinum illud exemplar, quod tibi propositum est.

2. Cōsidera quæ sit Sacerdotum aliorumque Ecclesiæ ministrorum obligatio ad ritè peragenda quæcumque religionis officia, sacrasque functiones debitè obeundas. Ideò siquidem in ordinatione gratia illis collata est, quæ vtique ab illis negligenda non est.

Neque enim Christiano Sacerdoti satis est, quod à peccatis grauioribus abstineat, nisi etiam ea Religionis & pietatis opera, quæ ministerij sui propria sunt, conuenienter exequatur: puta vt Diuinis officijs intersit, sacro altari famuletur, chorum subsequatur, Sacramenta ministret, doctrinam Christianam prædicet, & alias eiusmodi Ecclesiasticas functiones exerceat, quæ sunt veluti sacri quidam fructus quos ab eo Deus exposcit.

Caue tibi ipsi, ne ista negligendo, aut segniter, vel perfunctoriè exequendo, sis in Ecclesia Christi veluti

ar-

arbor infructuosa, quæ ad nihil aliud apta sit, nisi vt excidatur & in ignem mittatur.

3. Considera, qua ratione teipsum excitare debeas ad hæc Religionis officia eo quo decet modo peragenda; si nimirum cogites quantus tibi sit honor, quanta gloria, eundem Deo famulatum impendere in terris, qui à beatis Angelis in cœlo ipsi exhibetur: sanè si iustus rerum esse velis æstimator, pluris facies, vel minimum in Ecclesiasticis ministeriis obsequium Deo exoluere, vel abiectissimum cuiuslibet ordinis inferioris officiũ exercere, quam sublimioribus ipsius mundi potiri dignitatibus, & qualiscumque authoritatis, aut potestatis sæcularis munera obire: imò quam regna & imperia terrena obtinere; sublimior siquidem & gloriosior longè est Christi seruitus regum opibus & potentia.

Vide igitur vt ministerium tuum honorifices, illudque, vt par est, impleas, & ad hoc cælestis gratię opem suppliciter exposce.

MEDITATIO XXI.

Christus discipulos suos modum orandi edocens.

1. **C**Onsidera discipulorum Christi pium orandi studium, cum à Domino expetierunt vt doceret eos orare, & viciſſim admirabilem plane *clementiam*, & benignitatem ipſius Domini eos modum debitè orandi edocentis, ſeſeque eorũ, & noſtræ imbecillitati tam ſuauiter accommodantis.

Quis enim Rex vnquam ſubditos ſuos edocuit qua ratione aliquid ab eo exorandũ eſſet? eoſque vt quodcumque ipſis libuiſſet, ab eo poſtularent, inuitauit? hoc nempe illius ſolius proprium eſt, cuius natùra bonitas, cuius opus miſericordia.

Vide igitur qualitèr te erga Dominum adeo clementem & benignum gerere debeas? qua attentione, quo affectu eum orare, te docentem auſcultare, quæ ab eo didiceris fideliter exequi?

Con-

2. Considera excellentiam illius orationis, quam Christus discipulos suos edocuit, & quam ipsa Ecclesia, in sacris officiis ministeriisque sæpius á quolibet Sacerdote quotidie repeti voluit; perpende singula eius verba, vt eam deinceps eo quo conuenit deuotionis sensu proferas.

Pater, vide ne forte dignus non sis, qui ab eo voceris filius?

Noster, ergo & alii fratres tui sunt?

Qui es in cœlis, ergo quæ sursum sunt quærere debes, quæ sursum sunt sapere.

Sãctificetur nomen tuum, hocne primum & præcipuum est tuæ voluntatis desiderium, ad quod omnia alia desideria, & consilia, & opera tua referas?

Adueniat regnum tuum. Sentisne pœnam exilii tui? & cum cælestis patriæ tuæ recordaris, ad illamne toto affectu anhelas: potesne dicere cum Propheta, *sicut desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus*.

Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Vide an Dei voluntatem, in omnibus & quibuscumque, tuæ volũtati preferas? an ex animo dicas: *Pater, non mea, sed tua voluntas fiat; non sicut ego volo, sed sicut tu vis.*

Con-

3. Considera quatuor reliquas petitiones, quæ tum corporis, tum animæ necessitates spectant.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, vide an aliquid amplius appetas? an habens alimenta, & quibus tegatis his contentus sis.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vide an post decem millia talentorum tibi condonata, centum denarios à conseruo tuo, cum rigore, imo plerumque cum dispendio iustitiæ, vel charitatis, velis exigere?

Et ne nos inducas in tentationem, vide ne temetipsum vltro tentationis laqueis implices? ne des locum diabolo.

Sed libera nos à malo; caue ne liberatus, iterum relabaris, ne spiritus nequam rediens, septem alios spiritus nequiores se inducat, fiantque nouissima tua peiora prioribus? pete, vt Diuinus ille Saluator non modo te liberet ab omni malo, sed & ostendat tibi omne bonum.

MEDITATIO XXII.

Christus Dominus perfectæ orationis conditiones proponens.

1. CONsidera sex orationis cōditiones, quas Christus Dominus in Euangelio proposuit, easque discipulis suis suggessit velut sex alas mysticas, quibus instar Seraphinorum, vsque ad Deum cogitatione & affectu euolarent.

Harum duæ priores sunt, vt oratio fiat cum attentione & reuerentia; *Videte, vigilate, & orate*, inquit Christus, mentis oculi aperiendi, vigiliq; & intento in Deum animo exhibenda est oratio. Mat. 26

Rursus idem Dominus, non verbis solum, sed maximè suo demonstrauit exemplo, qua reuerentia: tum interiori, tum exteriori, orandus esset Deus; legimus siquidem in Euangeliis ipsum, licet Deo Patri æqualem, ferè semper flexis genibus, & sæpe in faciem prostratum orationem fudisse: & in quocumque situ oraret, vultu, oculis & toto corporis habitu,

tu, summam in Deum reuerentiam testatum fuisse, propter quam etiam illum speciatim exauditum fuisse dicit Apostolus.

2. Considera duas alias orationis conditiones: scilicet vt fiat in spiritu humilitatis, & in animo contrito. Vtramque expressit Dominus in Publicano, qui cum in templum ascendisset oraturus, à longè stans, ne quidem pro summa sui demissione audebat oculos leuare in cælum, ac in
Luc. 18 signum contriti cordis percutiebat pectus suum dicens, *Deus propitius esto mihi peccatori*: vnde & præ Pharisæo quantumuis ieiunante, & decimas exoluente, non modo exauditus, sed iustificatus descendit in domum suam.

Et prodigus dissipata licet substantia, quia tamen cum humilitate & cōtritione ad Patrem reuersus dixit:
Luc. 15 *Pater peccaui in cælum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus*: ideo non modo veniam delictorum, sed & paternos amplexus, & in pristinum gradum restitutionem promeritus est: cor siquidem contritum, & humiliatum nunquam despiciet Deus.

3. Considera, duas vltimas orationis conditiones, nimirum vt fidéter & perseueranter fiat: & confi-

dentiam quidem ac spem excitauit Christus Dominus, cum asseuerauit illud omne à Patre suo impetrandum fore, quod in eius nomine postularetur; perseuerantiam veró exegit, cum semper orandum & nusquam ab oratione deficiendum esse dixit; illudque exemplo pauperis viduæ ab iniquo iudice vindictam de aduersario perseueranter postulantis, & ab eo vel inuito perseuerantia sua extorquentis, declarauit.

Disce igitur ab illo diuino Magistro quales esse debeant orationis tuę cõditiones, & eas quotiescumque orationi vacabis, ac præsertim quādo diuinis officiis exoluendis incumbes, quam perfectissimè obseruare stude.

MEDITATIO XXIII.

Christus Dominus Sacramentorum conficiendorum, & administrandorum potestatē discipulis suis conferens.

1 CONsidera, præcellentiam illius sacræ potestatis, quā Christus Dominus discipulis & Sacerdotibus suis ad maius Ecclesiæ suæ bonum contulit: quam tamen nulli beatorum Angelorum concessam esse

se voluit: Suspice, & mirare effusã in te, licet, immeritissimum, Diuinæ munificentiæ largitatem: agnosce quantus Honor, & quãta dignitas, ex cõcessa potestate dona illa cœlestia dispẽsandi, tibi obueniat? caue ne ministerium adeo excellum & diuinum in te vilescat? *ne in te reperiatur potestas summa, & vita infima.*

2. Considera, quantã sollicitudinem adhibere debeas in Diuinis illis Sacramentis ritè, ac debitè dispensandis, quanta cura cauere ne margaritas illas cælestes mittas ante porcos, neve Sanctum dare canibus velis.

Perpende seriò, non leuiorem quã impietatis, aut sacrilegii reatum, in indebita illorum administratione incurri, & de hac administratione strictissimam tibi coram supremo Iudice reddendam esse rationem. Perspice igitur ne dum aliorum salutem promouere studes, tibi ipsi damnationem acquiras; & indignis Sacramenta illa diuina dispensando, indignationem aciram Dei super te, & super illos inducas.

3. Considera quod si in iis, qui Sacramenta suscipiunt condignæ requiruntur dispositiones, multo magis adhuc in Sacerdote dispensante, cui non sufficit ad sacrum illud ministerium debitè obeundum, quod nullius le-
thalis

thalis culpæ sibi conscius sit, quodque ea quæ ex Christi Domini institutione, aut Ecclesiæ constitutione necessaria sunt rite obseruet: nisi prætérea fidem, ac deuotionem, quam ab aliis exigit, in seipso habeat. Quoties igitur Sacramentum aliquod administraturus es, perpende coram Deo quid acturus sis: quam præcellens, quam diuinum sit illud munus ad quod peragendum accigeris? vt & intentionem conuenienter dirigas, & fidem, reuerentiam, deuotionem, aliasque similes dispositiones afferas, & ad id gratiæ cœlestis opem implores.

MEDITATIO XXIV.

Christus Dominus corporis sui Sacramentum Discipulis suis sumendum, & alijs dispensandum tradens.

.1 COnsidera Diuini huius Sacramenti excellentiam inexplicabilem; in eo siquidem Christus Dominus diuitias sui erga homines amoris velut effudit: *memoriam faciens suorum mirabilium*. Suspice *ps. 110.* ineffabilem Saluatoris tui in hoc mysterio charitatem: non satis illi erat homines immensis donis & gratiis

cœlestibus cumulasse, infinitaque merita sua illis applicasse, nisi etiam seipsum sub speciebus huius Sacramenti totum illis donaret.

Sed præ reliquis fidelibus Sacerdotes peculiarem illius Diuini Saluatoris beneuolentiam agnoscere debẽt in hoc Sacramento, quod ipsis, tum quotidie in sacro altari offerendum, & sumendum, tùm aliis dispensandũ tradidit. Perpende quanti, & quam inæstimabilis valoris sit thesaurus ille cælestis, cuius quotidiana participatio & communicatio tibi concessa est, & dispensatio credita? nonne
Gen. 29 vere dicere potes: *ecce Dominus meus omnia sua mihi tradidit, nec quicquam eius est quod non sit in mea potestate.*

2. Considera quod quanto excellentius & sanctius est hoc Sacramentum præ reliquis Sacramentis, ex quibus nimirum riui duntaxat gratiarum effluunt, in isto autem scaturit ipse fons gratiarum, & benedictionum cælestium; tanto etiam maiori religione ab ipso Sacerdote non modo sumi, sed & dispensari fidelibus debet.

Et quãuis de aliorum Sacramentorum administratione coram supremo Iudice sit illi respondendum, de istius tamen non modo sumptione, & dispensatione, sed & contrectatione al-

asseruatione, aliisque eius cultum spectantibus, longè strictior ratio ab eo exigetur: neque verò leues cēsendi sunt illi defectus, quibus ex culpabili aliqua negligentia, aut præcipitatione, seu inaduertentia peccatur in reuerentiam, aut obseruantiam illi debitam; *honor* quippe *Regis iudicium diligit*

Perspice igitur serio qualiter te geras non modo in sumptione & communicatione huius diuini Sacramenti, quę quo frequentior est, eo perfectiorem haud dubiè requirit dispositionem, sed etiam in eius dispensatione & reliquo cultu? Vide qua cura & religione illud administres, illud contrectes, aut eiusdem custodiæ inuigiles, & reliqua officia, & obsequia sacris canonibus præscripta illi exhibeas.

3. Considera vnam ex præcipuis partibus sacerdotalis ministerii esse, vt quantum fieri potest non modo impediatur indigna diuini huius Sacramenti sumptio, & à sacra mensa publici peccatores publicè arceantur occulti occultè: idq; nullo habito respectu dignitatis, cōditionis, aut cuiuscumque alterius rei: sed etiam, vt prohibeatur quæuis irreuerentia, & irreligiositas, in Templis in quibus asseruatur; & è contra inducantur fide-

deles, tum ad frequenté & dignã illius communicationem: tum etiam ad honorem & cultum condignum ipsi deferendum, religiosamque modestiam coram eo retinendam.

Vide igitur ne aliquis respectus humanus, aut noxius pudor obstet, quominus hanc ministerii tui partẽm fideliter exequaris; & quibus poteris modis procura, vt eliminentur ab Ecclesiis prophana, & vana colloquia, gestus indecentes, obambulationes, strepitus, & quæcumque alia, sanctitati loci, in quo Dominus tuus adest, minus conuenientia.

MEDITATIO XXV.

Christus Dominus incruentum corporis sui sacrificium à Sacerdotibus offerendum instituens.

I. CONsidera Maiestatem, ac sanctitatem illius Diuini sacrificii, quod Christus Dominus in vltima cœna instituit, & à discipulis Sacerdotibusque suis, vbiuis terrarum, omnibus diebus, vsque ad con-

consummationem sæculi offerri præcepit. Sanè cum Diuinus ille Saluator in omni vita sua tenuitatem, & paupertatem affectarus fuerit, in hac duntaxat actione ornatum quendam, & splendidum apparatum adhiberi voluit: cœnaculum siquidem delegit grande stratum in quo sanctissimũ hoc sacrificium institueret, vasa etiã gemmea & exquisita (quæ huc vsque in quibusdam Ecclesiis asseruata sunt) in quibus pretiosam illam hostiã deponeret, & offerret: vt nimirum significaret qualis deberet esse, non modo exterior, sed præsertim interior cuiuslibet Sacerdotis, ad diuinam illam actionem apparatus & ornatus; & qua fide, qua religione, qua reuerentia, & deuotione viuifica illa hostia per ipsius Sacerdotis manus quotidie offerenda esset. Vide qualiter in tremendo illo sacrificio teipsum geras? quales tum corporis tum animi dispositiones ad illum celebrandum afferas.

2. Considera dispositiones illas triplicis esse generis, aliæ siquidè antecedere debent diuinum hoc sacrificium, aliæ comitari, aliæ subsequi: ac in primis eximia quædam animi puritas requiritur, ideoque sacramentalis peccatorum confessio, corde contrito & humili expressa, frequenter

ter peragenda est; actusque fidei, spei, charitatis, religionis sæpius eliciendi ac præmittendi, & dirigenda ipsa intentio, aliaque omnia requisita ad sacram hanc actionem sollicitè præuidenda & præparanda.

Tum in ipsa actione, oportet in Sacerdote celebrante singularem quandam elucere modestiam, & deuotionem, & ea quæ dicuntur distinctè & attentè ab eo proferri, piisque in Deum affectibus velut animari; vt scilicet religiosa illa & solemnis oratio, sicut incensum in conspectu Dei dirigatur: & hoc quidem in toto actionis decursu, sed præsertim in consecratione attentio innouanda est; ac interim dum Diuinus ille Agnus super altari, instar cælestis cuiusdam victimæ situs est, ibique seipsum inter flammas suæ charitatis, in Dei Patris honorem mysticè immolat; tunc maximè accendi & efferuescere debet deuotio Sacerdotis.

Ac demum peracto & consummato sacrificio, aliquanto tempore animus recolligendus & orationi vacandum, in qua gratiæ Deo pro immensis eius beneficijs per hoc sacrificium collatis agantur, & ipse Sacerdos semetipsum illi, suaque omnia offerat *tanquam hostiam viuentem.*

uentem, sanctam, Deo placentem, & omnimodum illi obsequium spondeat.

Perspice an eiusmodi dispositiones afferas, & si quæ desit, sedulo supplere cura.

3. Considera quantum Christiani Sacerdotis intersit Diuinum sacrificium debitè perficere, proindeque supradictas dispositiones afferre: *maledictus* siquidem dicitur, *qui facit opus Dei negligenter*: at qui satis constat nullum aliud opus adeo Sanctum & Diuinum à Christi ministris tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium; & ex consequenti, vt in sacro Concilio Tridentino edicitur, omnem operam & diligentiam in eo à quouis Sacerdote ponendã esse, vt quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia, & puritate, atque exteriori deuotionis, & pietatis specie peragatur.

Sanè si eximius huius sæculi vir, sanctitate, & religionis zelo conspicuus, audito Sacerdotis cuiuspiam, post primam duntaxat Missam celebratam, decessu, verè dicere potuit, summã illi coram Diuino Iudice, de vnico illo sacrificio reddendam esse rationem: quid de teipso cogitare debes, post tot Missas, tam exili ac prope nulla dispositione, imo fortassis cum magna indispositione celebratas.

MEDITATIO XXVI.

Christus Dominus gratiæ suæ mysteria discipulis suis aperiens.

I. CONsidera sex præcipuas circa Diuinam gratiam veritates, Christiano Sacerdoti scitu maxime necessarias, & ex iis conuenientes affectus elicere stude.

Prima est omnem gratiam à Christo Domino tanquam à radice procedere, nosque omnes de eius plenitudine accipere; vnde ipse in Euangelio di-
Ioan.15 scipulos suos alloquens, *ego sum vitis,* inquit, *vos palmites; qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum,* additque, *quia sine me nihil potestis facere,* quibus verbis declarat, non modo ab ipso esse omne bonum quod in nobis est, sed sine ipso, nihil boni prorsus in
1.Cor.3 nobis inesse posse, nosque proinde *sufficientes non esse cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientiam nostram ex Deo esse.* Vide igitur quantum diuino illi Saluatori obstrictus sis, & quam humiliter de teipso sentire debeas.

Secunda est gratiam illam esse nobis indebitam, & ex mera ipsius Christi Domini beneuolentia ortum ducere:

ipsum

ipsum singulis diuidere prout vult, his quidem copiosiùs, aliis parciùs: neque tamen inde vllum conqueri posse, alias audire mereretur: *tolle quod tuum est, & vade; an non licet mihi quod volo facere?* Mat. 20
Humiliare igitur sub potenti manu Dei, & gratias quas accipis, tibi maxime indebitas agnosce.

Tertia est. Christum, veram lucem, *illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum*, nullique gratiæ suæ opē denegare, quando locumque necessaria est ad aliquod peccatum deuitandum, aut præceptum obseruandum: neminique proinde mandata Dei esse obseruatu impossibilia, alioquin frustra ipse Christus Dominus dixisset: *Venite ad me omnes*: si aliqui essent quibus vires ad veniendum necessarias subtraheret, *nec iugum eius suaue, aut onus leue foret*; si sub interminatione mortis æternæ præciperet impossibilia. Agnosce igitur ineffabilem erga te Dei bonitatem, quę licet immeritissimum, nusquam tamen gratiæ suæ donis & auxiliis priuauit, sed ea in te non modo sufficienter, sed & largiter effudit. Ioan. 1. Mat. 11

Quarta est gratiam ita iuuare, vt tamen nullam inferat agendi necessitatē: proindeque illum interdum, & nimis sæpè, praua hominum voluntate repelli & abiici; vnde conqueritur Christus in Euangelio, *quoties volui con-* Mat. 23

Luc. 10. *gregare filios tuos quemadmodum gallina*
Ioan. 12. *congregat pullos sub alas*, & alio in loco; *Va tibi Bethsaida, va tibi Corozaim, quia si in Tyro, & Sidone facta fuissent virtutes qua in te facta sūt, olim in cinere, & cilicio pœnitentiā egissent.* Caue ne aliquādo similis aduersus te fiat exprobratio, *ambula dum lucem habes*, ne nox illa te comprehēdat in qua nemo potest amplius operari.

Quinta est eos, qui gratię cooperantur, nullatenus inde gloriari in seipsis posse, & quamuis omnia fecerint, quæ ipsis præcepta sunt, sese tamen semper
Luc. 17 (vt monet Christus Dominus) *seruos inutiles* agnoscere, & profiteri debere; si quid enim boni in ipsis est, non est ex ipsis, sed ex Deo, omne quippe bonum desursum est, descendens à Patre luminum. Si quando igitur aliqua tibi cogitatio gloriandi obrepat: Audi Apostolum commonentem, *quis te discer-*
1. Cor. 4 *nit? quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi nō acceperis?*

Sexta denique ab iis qui copiosas magis, ac speciales gratias accipiunt, maiores etiam & vberiores bonorum operum fructus præ aliis exigi: *cui enim multum datum est*, inquit Christus, *mul-*
Luc. 12. *tum quaretur ab eo*, *& is qui quinque talenta acceperat, alia quinq; lucratus est*, nullam recepturus laudem, imò fortasse repulsam passurus, si duo tantum ex lucro retulisset. Per-

Perpende igitur quantas & quam specialès gratias præ innumeris aliis accepisti, quot sanctis cogitationibus illustratus, piis motibus excitatus, & aliis specialibus auxiliis præuentus: vide vt teneas quod accepisti; vt nemo coronam tuam accipiat; cum timore itaque ac tremore operare salutem tuam, fideliter gratiis tibi collatis cooperando: & caue ne propter segnitiem tuam in diuino iudicio audias, *seruum inutilem & pigrum eijcite in tenebras exteriores*. Mat. 25

MEDITATIO XXVII.

Christus Dominus discipulos suos ad commanendum sibi inuitans.

1. CONsidera singularem prorsus, ac ineffabilem Christi Domini erga discipulos suos dilectionem, cui nimirum non erat satis illos gratiis specialibus, & copiosissimis cumulasse, ipsarumque gratiarum veluti fontē in eos refudisse, nisi arctiori adhuc amoris vinculo eosdem sibi vniret: *Manete*, inquit, *in me, & ego in vobis*, quasi intimum cordis sui sinum illis aperiēs, & vnum quid cum illis esse exoptans?

Perpende sedulo vim & significatio-

nem verborum illorum: vide post tam singulare charitatis testimonium, quẽ sensum, quem affectum erga amantissimum illum Dominum tuum concipere velis, quid ex tua parte præstare debeas, vt tu in illo maneas, & ille vicissim in te.

2. Considera fructus qui ex illa desiderabili mansione reciproca consequuntur. *Qui manet in me*, inquit, *& ego in eo, hic fert fructum multũ*: *item, si manseritis in me, & verba mea in vobis mãserint, quodcũq; volueritis petet s, & fiet vobis.* (sup.) Si igitur manes in Christo, & Christus in te, labora, operare, fiducialiter age, *etenim ipse Dominus dabit benignitatem & terra tua dabit fructum suum.* (Ps. 84.) Orationes tuas & preces cum fiducia funde; spiritus quippe Christi in te manens adiuuabit infirmitatem tuam, orabitque tecum, & pro te, gemitibus inenarrabilibus. Sed nunquid parum tibi videtur in ipso Christo cõmanere? nõne hoc vnum satis superque tibi esse deberet, etsi nullus alius inde sequeretur fructus? Dic igitur, *mihi adhærere Deo bonũ est, quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* (Ps. 72.)

3 Considera varios modos quibus tu in Christo maneas & Christus in te: 1. Per vnionem potentiarũ animæ tuæ cum illo: nimirum iugiter de illo cogi-

gitando, eius actiones, passiones, & reliqua diuinæ illius vitæ mysteria meditando, cum eo per orationem colloquendo, eius charitati & misericordiæ infinitæ innitendo, ipsum toto voluntatis affectu & conatu diligendo, crebrosque erga eundem amoris actus eliciendo, omnia tua & teipsum ad eius gloriam referendo, voluntatem tuam eius voluntati, quam perfectissimè submittendo. 2. Per ipsius Christi Domini imitationem, teipsum in omnibus illi conformando, virtutes illius, & vitã in te exprimendo; & veluti ipsummet Christum in te, aliis exhibendo; *Qui enim dicit se in illo manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare.*

4. Per frequentem, imò quotidianam & condignam sanctissimi Sacramenti Eucharistiæ participationem, & in illo Sacramento intimã animæ tuæ cũ ipso Christo vnionem, idque non solo affectu, sed & effectu; verè siquidem, ac realiter in te manet Christus, & tu in illo: vide igitur quomodo tam eximiis charitatis vinculis Domino Deo tuo ita vniaris, vt neque tribulatio, neque angustia, neque mors ipsa te vnquam ab illo diuellere aut separare possit.

MEDITATIO XXVIII.

Christus Dominus discipulos suos aduersus tentationes præmuniens.

1. CONsidera eximiam Christi Domini erga discipulos suos charitatem: siquidem cũ iamiam passioni proximus esset, mortisque illius atrocissimæ quam subire debebat, imago ipsi ob oculos obuersaretur, immemor tamen sui, & de suorum tantummodo salute sollicitus, eos alloquens: *Ecce*,
Luc. 22. inquit, *Sathanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum.*

En monitio Christi Sacerdotibus maxime perpendẽda, vt scilicet probè intelligant, si fideliter in ministerio suo gerere se velint, varias & interdum infestissimas tentationes illis esse subeundas. Certum est quippe illos in prima Ecclesiæ militantis acie constitutos, & non pro sua tantum, sed & pro aliorum salute dimicaturos, acriores hostium impetus experturos esse.

Quare illud sapientis tanquam tibi dictum ausculta: *fili accedens ad seruitutem* Dei, *sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem*, & caue
Eccl. 2. ne, vt ait sanctus Hieronymus, *tunc maximè oppugneris, cum te oppugnari minimè sentis.* Con-

2 Considera Christum Dominum non solum suos admonuisse de tentationibus obuenturis, sed & illos edocuisse rationem, qua possent non modo ipsarum tentationum periculum euadere, sed & de hostibus impugnantibus victoriam reportare: *Vigilate*, inquit, *& orate*: en duo media optima & saluberrima, quibus quisque valeat, tum aduersus tentationes futuras animum suum præmunire, tum etiam ipsas tentationes irruentes propulsare. Mat. 26

Primum est, vigilantia, quæ super seipsum actusque suos exteriores & interiores continuò inuigilet: dicatque cum Propheta, *anima mea in manibus meis semper, & legem tuã non sum oblitus.* Ps. 118.

Secundum est, oratio, qua humiliter inuocet Dei auxilium, sine quo, ipsa vigilantia, quantacumque sit, minime sufficit,

Quisquis es igitur sacræ Christi militiæ ascriptus, vide, vt Imperatoris tui monita exequaris: *Vigila, & ora;* vigila tibi ipsi maximè diffidens: ora, in diuinæ misericordiæ subsidium omnino confidens, & singulis diebus hæc duo tibi in mentem reuoca.

3. Considera aliud mediũ aduersus quascumque tentationes præstantissimum, nimirum vt non modo cum tentatio ipsa vrget & infestat, sed etiam antequam insurgat, vnusquisq; ad pugnam

gaam se præparat, ita vt non solum periculosas quasque deuitet peccandi occasiones, non modo aditus omnes per quos hostis irrumpere posset occludat, sensusque suos exteriores sollicitè custodiat; sed & in iis virtutibus sedulo se ipsū exerceat, quæ tentationis tēpore sibi auxilio & præsidio esse valeant; ne videlicet sit ex illorum numero qui (vt Christus Dominus dixit) *radices non*
Luc. 8. *habent*, id est, ipso Christo per continuū virtutum exercitium radicati & fundati non sunt, ideoque *in tempore tentationis recedunt*.

Igitur dum in huius vitæ militia tempus te iuuat, & datur tibi aliqua cessatio ab hostium insultibus: vide vt te
Coloss. 3 denuo ad pugnam præpares, *mortifica*
1. Tim. 6 *membra tua quæ sunt super terram; sectare iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem*, aliarumque eiusmodi virtutum, quas tibi maximè necessarias esse noueris, actus sedulo exerce, vt postea his cælestibus armis instructus *certare possis bonum certa-*
2. Tim. 4. *men, fidem seruare, cursum consummare*, vt tandem *repositam tibi coronam iustitiæ* valeas obtinere.

ME-

MEDITATIO XXIX.

Christus Dominus discipulos suos ad perseuerandum adhortans.

1. CONsidera hoc monitum Christi Domini discipulos suos alloquentis (*qui autem perseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit*) quod quidem semel atque iterum illis suggessit, idq; postquam prædixisset impiorũ aduersus ipsos calumnias & odia, tyrannorũ persecutiones, populorum seditiones, stragemq; regnorum, & in hac rerum confusione hæreses vndequaq; emergentes & multos in errorem mittẽtes; subiecit nihilominus, inter has quantascumque procellas, mundique corruentis clades, nusquam à recto tramite virtutis ipsis deflectendum esse, fortiterq; vsque in finem perseuerandum, illumq; solummodo saluum fore, qui finalem illam perseuerantiam tenuerit. Mat. 10

Vide igitur & sedulò apud temetipsum perpende quam necessaria tibi sit illa perseuerantiæ virtus: proindeque nõ satis tibi esse, quod ad Ordines digne promotus fueris, quod tuæ promotionis initio functiones sacras debitè exerce-

re

re studueris, quod virtutes muneri tuo congruentes aliquanto tempore affectatus fueris tentationesque aliquas fortiter repuleris: vlterius adhuc eundem tibi est, grandis tibi etiamnum restat via, pergendum tibi, laborandum, militandum, ac denique vsque in finem perseuerandum. Quare animum erige, gratiis acceptis fideliter vtere, & nouas amplioresque, ac præsertim ipsius perseuerantiæ gratiam singulis vitæ tuæ diebus instanter exposce.

2. Considera vnum ex præcipuis mediis quibus hanc perseuerantiam tandē obtineas, esse eorum omnium, quæ te vtcumque bene gessisse opinaris, obliuisci; & S. Apostoli exemplo, ad ea quæ perficienda supersunt, extendere teipsum: quotidieque nouo affectu ad destinatum supernæ vocationis brauiū contendere, imo si sapis quotidie te quasi incipientem, & virtutis stadium ingredientem arbitrari.

Si enim sanctissimus Propheta, *qui* (vt ait S. Gregorius) *ad culmen perfectionis iam peruenerat, quotidie tamen quasi inchoās sic loquebatur, Ego dixi nunc cœpi*; Quanto magis te id pręstare decet, qui vix vno passu in veræ virtutis semita perrexeris, imò qui fortasse iter illud nondum ingressus fueris.

3. Considera alia media quæ te ad eandem perseuerantiam obtinendam iuuare poterunt.

Pri-

Primum est, vt vitæ tuæ tempus in quotidianis virtutum exercitiis fideliter impendas, ideoque quotidiana illa virtutum exercitia, rectè & aptè inter se disponas, ordinemque tibi aliquem vitæ tuæ præscribas.

Secundum, vt exactè ac constanter ministerii tui insignia circumferas, ac semper & vbique habitum, tonsuráq; clericalem velut *loricam iustitiæ, salutisque galeam* aduersus plerasq; mundi illecebras, iuxta sacrorum canonum normam gestes.

Tertium, vt piorum probatorumque Sacerdotum conuersationem, imo & contubernium exquiras, ac etiam inter eos fidelem quempiam amicum seligas, *cuius anima sit secundum animam tuam*, & à quo consilium, auxiliumque ac directionem expetas.

Quartum, vt collationibus, quę de Ecclesiastica disciplina, & pietate habentur, frequens intersis: vnde nouum animum, nouasque vires resumere valeas.

Quintum, vt ad sanctissimum Dominici corporis sacrificium dignè celebrãdum, quotidiè, quantum licuerit, teipsum, vt par est, dispositum exhibeas: ex quo nimirum, tanquam ex Saluatoris & salutis fonte, vberrimas gratias, ipsarũque gratiarum præcipuam, perseuerantiam scilicet, haurias.

Se-

Sextum, vt quotannis, quantum in te erit, secessum aliquem spiritualem instituas, in quo ea quæ benefacta forent denuo instaurare, nouumque perseuerandi propositum firmiter concipere, & conceptum fouere, & perficere possis.

MEDITATIO XXX

Christi Domini obseruantia & pietas erga sanctissimam Virginem matrem, cuiuis Sacerdoti sedulo imitanda.

1. CONsidera qualis & quam eximia fuerit Christi Domini pietas & obseruantia erga sanctissimam Virginem matrem suam, quam etiam in sacro Euangelio maximè testatam esse voluit; ex quo nimirum discimus illum totos triginta annos, quibus cum ea commoratus est, his præsertim pietatis, obseruantiæque obsequiis impēdisse: cumque haud dubiè per illud tēpus varia eaque perfectissima Religionis, charitatis, aliarumque virtutum opera exercuerit, nihil tamen ex illis in Euangelio adnotatum esse voluit, nisi quod sanctissimæ Matri subditus esset, cuius etiam gratia castissimo eius spōso simi-

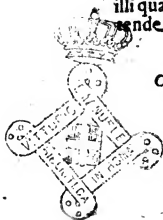
ſimilem ſubmiſſionem detulit.

Vide quo honore & cultu eam proſequi debeas, cuius etiam ipſe Dei filius ſubditum ſe eſſe profeſſus eſt.

2. Conſidera aliis etiam nominibus & titulis Chriſtianum Sacerdotem ad ſpecialem cultum huic ſanctiſſimæ Virgini exhibendum obſtringi, ac præſertim eo quod Dei mater ſit: vnde ſequitur quod cum Sacerdos pro aliis hominibus conſtituatur in iis quæ ſunt ad Deum, ſimiliter etiam (ſeruato tamen ordine debito) muneris illius ſit, aliorũ, erga ſanctiſſimam hanc Deiparam, cultum & obſeruantiam ſupplere; proindeque non ſuo tantum, ſed & totius Eccleſiæ nomine, huic cæli, terrarumque Reginæ honorem condignum deferre. Quid quod cum ipſe Sacerdos Chriſto Domino ejus filio quadam Religionis veluti affinitate ſpeciatim coniunctus ſit, eundemq; quotidie in manibus deferat, & in ſacrificium offerat, quem hæc puriſſima Virgo & Mater toties inter vlnas & in ſinu geſſit: nonne hinc ſequitur illum peculiari quadam pietatis & obſeruantiæ lege erga ſanctiſſimam hanc Deiparam teneri, eique proinde ſe præ aliis deuotum profiteri debere. Vide igitur qua ratione huic religioſo debito erga hanc ſanctiſſimam Virginem ſatisfacias, quem cultum illi quotidie exhibeas, quid in eius honorem præſtare velis. Con-

3. Confidera aliam adhuc rationem quæ te ad fpecialem huius fanctiffimæ Virginis cultum, & deuotionem inuitet, nimirum quod ad Chrifti Domini eius filii minifterium delectus, plurimis & fpecialiffimis diuinæ gratiæ auxiliis, ad illud fideliter implendũ, indigeas; plurimis item maximifque fubfidiis, ad fuperandas difficultates occurrentes, tentationefque vincẽdas, ad quæ auxilia & fubfidia impetrãda, quantum ipfius fanctiffimæ Virginis valeat patrocinium & interceffio, teftari poteft quifquis illam ex animo coluit, & in neceffitatibus inuocauit.

Quare fi in virtutum facerdotalium ftadio firmus & perfeuerans effe cupis, nullam vitæ tuæ diem finas elabi, quin ad huius clementiffimæ Deiparę præfidium confugias; & ex toto cordis affectu teipfum tuaq; omnia illi cõmendes, ipfiufque apud Deum interceffionem & patrocinium inuoces: & quo efficaciùs illius mifericordiam permoueas, eius erga Diuinum Filium reuerẽtiæ ac Religionis obfequia imitari, teq; illi quantum poteris conformare contende.

Omnia ad maiorem Dei optimi maximi gloriam.